

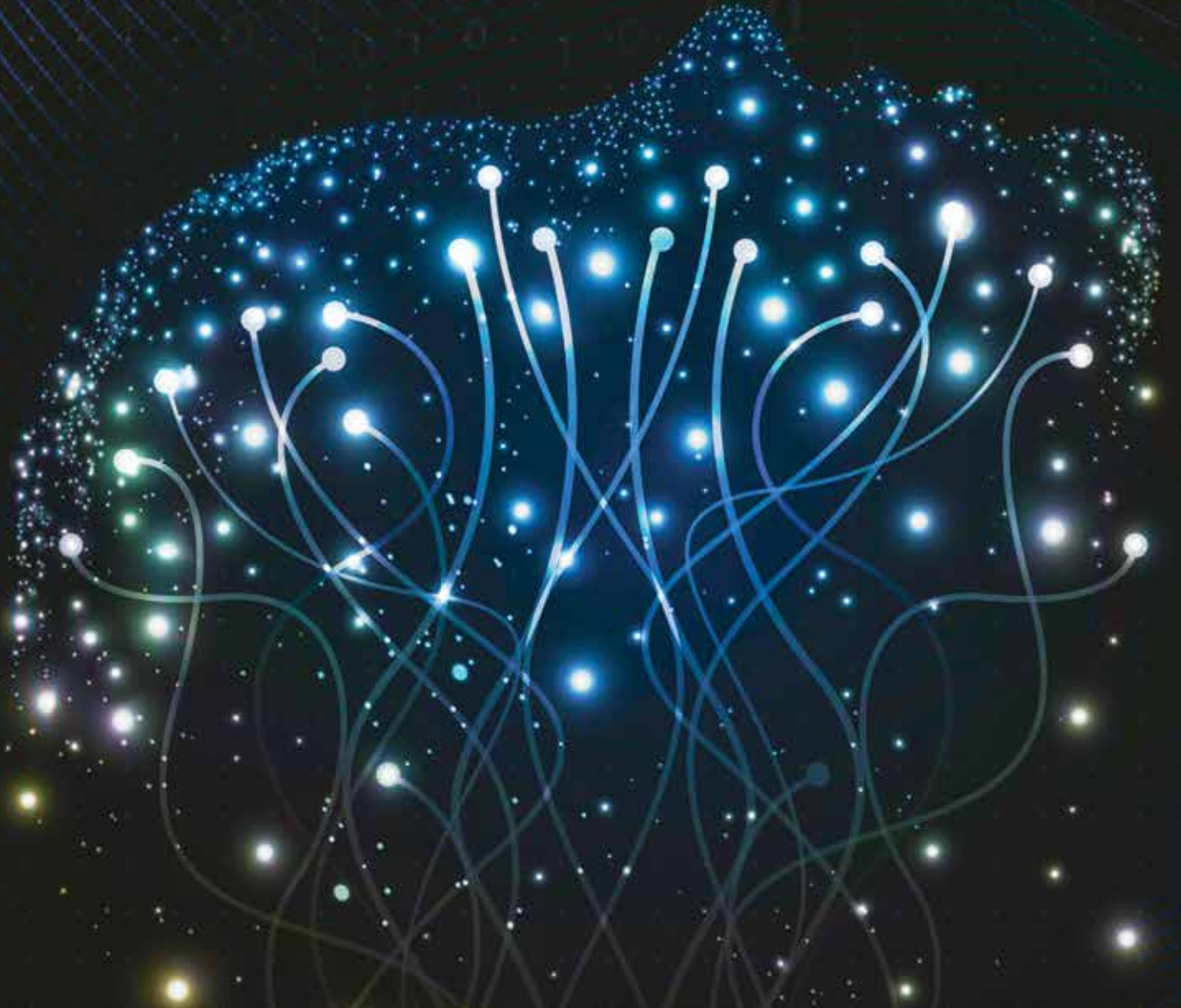

retorik

ISSN 2687-2277

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ UYGULAMA DERGİSİ / YIL: 2 / SAYI: 2 / 2020

TEKNOLOJİ BİZİ BİZDEN DAHA İYİ TANIYABİLİR Mİ?

RADYO MEDİPOL

Güne Başlarken

Geekpol

Bir Şiir Bir Şarkı

Tarih İstasyonu

90 + Kritik

Günün Tarihi

Sayfaların Sesi

Gün Ortası Haberleri

Dünyadan Futbol

Ortaya Karışık

Kitaplık

Şehir Hikayeleri

Gün Sonu Haberleri

Bize katılmak ister misiniz ?

Merhaba

Dergimizin 2. sayısıyla karşınızdayız.

Öğrencilerimizin çabalarının ürünü olan dergimiz bu sayısında, kuşatıcı bir gerçeklik olarak Teknoloji, Yapay zekâ, Dijitalleşmeyi merkeze alan bir sayı olarak karşınızda.

Üniversitemizin rektörü Prof.Dr. Sabahattin Aydınla yapılan röportaj, hocamızın rektör kimliğinin yanında sahip olduğu diğer kimliklerle beraber edindiği tecrübelerin okuyucuyla buluşması açısından oldukça önemlidir. Bu röportaj aynı zamanda bir dün bugün karşılaştırması yaparak, öğrenciliğin ve öğrenci olmanın anlamlarının hangi noktalara kadar uzanabileceğini ortaya koyması açısından da önemlidir.

Hocaları nezaretinde profesyonelliğin sınırlarında bir dergi hazırlamayı ilk sayıdan itibaren başaran öğrencilerimiz, gerek içerik gerekse tasarım konusunda oldukça başarılı çalışmalara imza atmaktadırlar. Bu yönüyle Retorik 2. Sayısıyla birlikte geleceğe daha emin adımlarla yürüyecektir.

Teknolojinin kaçınılmazlığını ve kuşatıcılığını düşündüğümüzde belki de dayanılmaz yönünün incelendiği; Clickbait, Kriptografi, Siber Zorbalık, Yapay zekâ alt başlıklarıyla konunun anlaşılır kılınmaya çalışıldığı bir sayıyla karşınızda Retorik.

Retorik bu ve bundan sonraki sayılarında da öğrencilerimizin güncel olana yakınlığı ve yatkınlığını avantaja dönüştürerek onların elinden daha güzel sayılarla değerli okuyucularıyla buluşacaktır.

Tüm ekibe çok teşekkür ediyorum. Ayrıca Gevher Nesibe üzerine çalışmalarıyla tanıdığımız değerli hocamız Abdullah Kılıç beye dergimizde yayınlamasına izin verdiği fotoğraflar için ve sayın Erhan Sevenler'e de yine yayınlanmak üzere izin verdiği fotoğrafları için teşekkür ediyorum.

Daim olsun çabaları, daim olsun başarıları.

Prof. Dr. Ali Büyükaslan

İletişim Fakültesi Dekan v.

retorik

sayı 2

Kampüs

Çok Yönlü İnsan Yetiştirmenin Çabası İçindeyiz: Prof. Dr. Sabahattin Aydın 4-17

Kültür

Bir Yudum Keyif 18-23

Mucit & Müyendiz 24-29

Edgar Allen Poe 30-35

7. Kıtaya Yolculuk Başlıyor 36-39

Yaşam

Kaçış 3: Kıyamete Çağrı 40-41

Naif Kimlikler; Şifa Veren Eller Şifa Bulan Kalpler Gevher Nesibe 42-45

Sizde Birer Siber Zorba Mısınız 46-53

İnsanlığın Kanayan Yarası Mülteciler 54-55

Ahtapot Gönüllüleri Derneği 56-61

Sinema & Dizi

Kafes 62-65

Fotoğraf

Bir Anın İspatı: Fotoğraf 66-67

Medya

Türkiye'de Ombudsmanlık Bitti mi? 68-71

Müzik

Müzik Üzerine Chronicles 72-75

Kaybolan Meslekler

Kel Başa Şimşir Tarak 76-79

Spor

İhtiyacımız Amatörlük Değil Amatör Ruh 80-85

Gezi

Bir Başka İspanya Endülüs Bölgesi 86-89

Tekno-Yaşam

Remer (Rejeneratif ve Restoratif Tıp Araştırmaları Merkezi) 90-97

Kriptografi ve Yapay Zeka Arasında Bir Macera Yolculuğu 98-103

Yapamadıklarımızı Yapacak Olan Zeka: Yapay Zeka 104-105

70 mm 106-109

Clickbait Mücadelesinde Bir Gazetecilik Öyküsü 110-115

Deneme

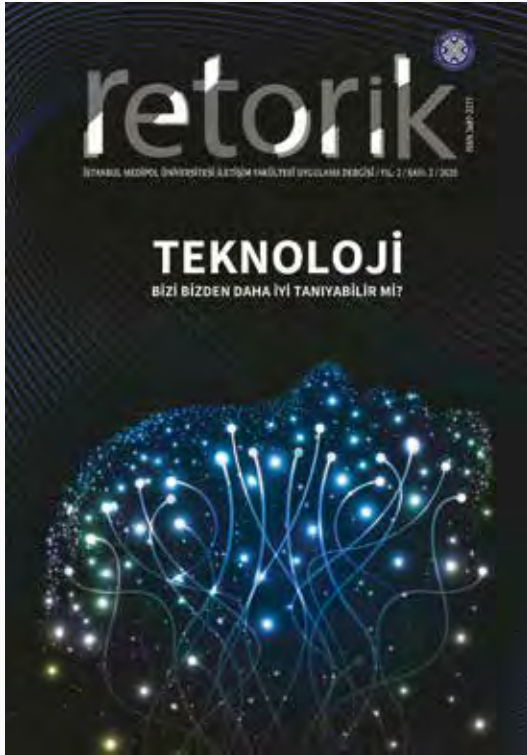
Joker 116-121

Sonsuzluğa Gören Balkonlar 122-123

Akademik Bakış

İletişim Paradoksu 124-128

retorik

Haber ve Kültür-Sanat Dergisidir (ISSN 2687-2277)

Yıl: 2 – Sayı: 2 / 2020

İstanbul Medipol Üniversitesi Adına Sahibi

Prof. Dr. Sabahattin AYDIN (Rektör)

5187 Sayılı Kanunla Sorumlu

Prof. Dr. Ali BÜYÜKASLAN (Dekan v.)

Genel Yayın Yönetmeni

Dr. Öğr. Üyesi Başak GEZMEN ve Dr. Öğr. Üyesi İhsan EKEN

Yayın Kurulu

Doç. Dr. Ayşen AKYÜZ, Doç. Dr. Müge DEMİR AYRAL,
Doç. Dr. Yusuf ÖZKIR, Dr. Öğr. Üyesi Korhan MAVNACIOĞLU,

Editörler

Berfin KIRAC, Elif YOLCU, Oğuzhan AÇIKALIN, Veli YÜCETÜRK

Yazı İşleri

Mürvet KARA

Fotoğraf Ekibi

Berat SUCUOĞLU, Gülden KAYA, Simge AYDOĞDU, Sinan ORAK

Görsel Tasarım

Ali DİLEK, Berat SUCUOĞLU, Betül ÖZCAN, Büşra DEĞİRMENÇİ,
Ceyda Nur DEMİRCİOĞLU, Gülden KAYA, Hilal BEKTAŞ, Sevgi
GÜN, Simge AYDOĞDU, Sinan ORAK, Zehra TÜRKASLAN

Kapak Tasarımı

A. Kaan YALÇINKAYA

Muhabirler

Abdülkerim ASKER, Arife KARAKUM, Asena İŞLEROĞLU, Batuhan
YEŞİLYURT, Betül ÖZCAN, Büşra PIŞKIN, Cansu DENİZ, Ecem
SOKUR, Elif YOLCU, Eylül KUŞDİLİ, Eyüp KARAGÖZOĞLU, Furkan
ELVEREN, İrem GÜNAYDIN, Meltem ÇELEBİ, Mürvet KARA,
Oğulcan YILDIZ, Oğuzhan AÇIKALIN, Ömer YILMAZ, Recep T.
ÇELİK, Rümeyza ÇELİK, Salih DEMİRKAYA, Soner ALAN, Şeyda
TEZCAN, Veli YÜCETÜRK, Yaren ÖZDEMİR

Katkıda Bulunanlar

Emre TOPÇU, Erhan SEVENLER, Olcay ÖZEN

İstanbul Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi

Adres: Göztepe Mahallesi Atatürk Caddesi No 40/16 34815 Beykoz,
İstanbul

Tel ve Web: 444 85 44 - www.medipol.edu.tr

Renk Ayrımı- Baskı- Cilt: Mavi Ofset

Adres:Ziya Gökalp Mah. Süleyman Demirel Bulvarı İş Modern İş
Merkezi B Blok Kat:1 No:B23 İkitelli, Başakşehir, İstanbul, Türkiye

Tel ve Web: 212 549 25 30 - http://maviofset.com/

Retorik Dergisi, İstanbul Medipol Üniversitesi öğrencileri tarafından hazırlanmıştır. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları İletişim Fakültesi Uygulama Dergisi Retorik'e aittir. Yazılı izin olmadan alıntı yapılamaz.

“Çok Yönlü İnsan Yetiştirmenin Çabası İçindeyiz”

**Prof. Dr.
Sabahattin
AYDIN**

Amatör ruh her zaman iyidir. Profesyonelleşme hesap vermeyi, görev tanımını gerektirse de yapılan iş için ücret almayı da gerektirir. Dolayısıyla görev tanımı, aldığı ücret hep bir sınırdır. Bunlar insanı sınırlar. Hâlbuki amatör ruhun tam bir görev tanımı yoktur. Amatör ruh yaptığı iş için bir ücret talep etmez. Daha samimidir ve alabildiğince, bütün gücüyle, bütün kalbiyle, bütün gönlüyle, bütün beyniyle çalışır

YAZI Rümeyya ÇELİK ve Veli YÜCETÜRK FOTOĞRAF Sinan ORAK ve tyb.org.tr

Hocam öncelikli röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için dergimiz adına teşekkür ediyoruz. İstanbul'da yaşayan biri olarak 1960-1970'lerin İstanbul'u çocukluğunuzu nasıl etkiledi? Sabahattin Aydın'ı okuyucularımız tanımak isterse neler söyleyebilirsiniz? Bulduğunuz çevre ve sosyoekonomik durum size neler kattı ve öğretti? Sizi bugüne, olduğunuz kişiye ulaştıran yolculukta önemli duraklarınız nerelerdi?

Ben çok küçük yaşta, 4 yaşındayken, 1963-1964 yılında ailemle İstanbul'a göç ettim. Göç ettiğim mahalle bir gecekondu mahallesiydi. Üniversiteyi bitirinceye kadar da o mahallede yetiştim. Mahallem bugün için İstanbul'un çok lüks bir semti olmasına rağmen o günün şartlarında, 60'lı ve 70'li yıllarda hatta 80'lerin başında, elektrik ve suyun yıllardır olmadığı bir semtti. İstanbul'un şehirleşmesinin nereden nereye geldiğini göstermek açısından da büyük bir anlam ifade eder diye düşünüyorum. Böyle bir ortamda çocukluğum geçerken gittiğim ilkokul tahminen beş kilometre kadar uzaklıktaydı ve her gün yürüyerek gider gelirdik okulumuza. Ancak gerçekten çok iyi bir öğretmenim vardı. Hâlâ takdirle anarım.

Benim bir gecekondu mahallesinden, fakir bir aileden o okula gelip okulun hemen hemen en başarılı öğrencilerinden biri olmam nedeniyle bana çok sahip çıkmıştı ve onun telkiniyle Darüşşafaka Lisesi imtihanlarına başvurarak orada okumaya hak kazandım. Ortaokul ve liseyi yatılı olarak orada okudum. Dolayısıyla çocuk-

luktan gençliğe geçiş dönemim, sekiz yıllık bir yatılı okulda geçti. O zaman Fatih semtindeydi Darüşşafaka Lisesi. Yabancı dilde, İngilizce eğitim yapıyordu. Burada şunu da söylemem lazım: Hayatımda en şanslı olduğum, hayatımda bir dönüm noktası olan olay, dört yaşında Bolu'nun küçük bir köyünden İstanbul'a göç etmemdir. Çünkü bir anda dünyam değişti. Başka bir dönüm noktası; köyden yeni gelmiş, henüz ortamı tanımamış bir çocuğun adapte olamayacağı düşünülerek okula 1 yıl sonra kayda kabul etmeleridir. Bu sayede biraz önce sözünü ettiğim öğretmenime düşme gibi bir şansım oldu. Üçüncü büyük şansım; ilkokulu bitirdiğimde yatılı bir okula gidip, hâlâ miras olarak kullandığım, iyi bir eğitim almış olmak oldu.

Özellikle ortaokul ve lise yıllarımız, yalnızca İstanbul'un değil, Türkiye'nin hatta dünyanın soğuk savaşta zirve yaptığı; Türkiye'de kardeşin kardeşi öldürdüğü; ailelerimizin bizi evden okula uğurlarken akşama sağ dönmemiz için dua ettiği bir dönemdi maalesef. Birçok kıymetli insanımız, gencimiz de o dönemde harcandı açıkçası. Önemli bir genç nüfusun harcandığı bir dönem yaşadık. Bu dönem bir taraftan çok önemli potansiyeli olan gençlerin harcandığı bir dönemken bir taraftan da o dönemde yetişenlerin azimli, kararlı ve ısrarlı olmasını sağladı. O dönemde yetişen insanlar, genellikle sonuç alacak şekilde mücadele eden insanlardır. Böyle bir avantajı da vardı.

“ Hâlâ bugün mirasını kullandığım genel kültür, lise yıllarında edindiğim kültürdür. ”

“ Hayatımda bir dönüm noktası olan olay, dört yaşında Bolu'nun küçük bir köyünden İstanbul'a göç etmemdir. ”

Zorluklar sizi daha güçlü kıldı yani.

Bunu yalnızca kendi adıma söylemiyorum. Bütün Türk toplumunu daha güçlü kıldı.

Tekrar kendi hayatıma dönersem özellikle lise ve üniversite eğitimim boyunca bütün yaz tatillerinde bir işte çalıştım. Babam marangoz atölyesinde işçi olduğu için önce marangoz atölyesinde çalışmaya başladım. Sonra bir konfeksiyon mağazasında çalıştım. Daha sonra plastik poşet pazarlama işlerinde çalıştım. Üniversiteyi bitirinceye kadar da mobilya imalatı işinde, yaz tatilleri, abim ve babamla beraber biraz profesyonel biraz amatör çalışmış oldum.

Darüşşafaka'da yatılı kalmak sizin için zor muydu?

Çok disiplinli bir hayat oluyor. Ders çalışmak için çaba harcamıyorsunuz. Ders çalışmak zorunda kalıyorsunuz. Aileden ayrı kalmanın verdiği sorunlar olsa da bu ortam, insanların hızlı yetişmesini sağlıyor. Yatılı okulun daha pek çok artıları vardır. Bunun en somut örneği şu; üniversiteye başladığımda en kötü notlarım birinci sınıftaki notlarımdır. Ondan sonraki yıllarda notlarım çok yüksektir. Hatta son sınıfta hemen hemen hepsi tamdır notlarımdır. Fakat birinci sınıftaki notlarımdan dolayı pekiyi ile mezun olamayan bir öğrenciyim.

Sebebi de yatılı okuldan çıktığınız zaman, bir fanusun içinden çıkmış insan gibi toplum içinde bir anda yalnız kalıyorsunuz. O güne kadar yatış saatiniz, kahvaltı saatiniz, kahvaltı öncesi etüt saatiniz belli, ders çalışıyorsunuz. Etütten sonra ders saatiniz belli. Hangi saatte ders çalışacağınız, hangi saatte dinleneceğiniz her şey programlı ve aksini yapma şansınız yok. Çünkü içinde bulunduğunuz toplum hep onu yapıyor. Bir anda bu hayata kıyasla özgür bir hayata geçtiğinizde, başarının her zaman özgürlükten kaynaklanmadığını görüyorsunuz. Hayatta bir disiplinin de gerekli olduğunu fark ediyorsunuz. Tekrar kendi öz disiplininizi kazanmak bir tecrübe eğrisi, öğrenme eğrisi ve zaman gerektiriyor.

Evet, tekrar liseye dönüyorum. Üniversite sınavlarına çalıştık. Bugünkü gibi çok yoğun bir ders-hane furçası ve bir yarış atı kültürü yoktu. Açıkçası iyi eğitim almış ve belli bir sınavı kazanmış kişilerin bulunduğu bir okulda, bizim de öz güvenimiz yüksekti. Herhangi bir dershaneye gitmedik. O zamanlar var olan bazı dershaneler, ücretsiz olarak kaydetmek istediler ama biz "Hayır, adımızı dershanelere reklam olarak kullanılmayacağız!" düşüncesiyle birkaç arkadaşla protesto ettik ve dershanelere gitmedik. Nasip oldu, üniversiteyi

kazandık. İlk tercihim kazandım. Şunu da ekleyeyim: Lise döneminde, şu anda hayatta olmayan ama hep hayırla yâd ettiğim, özellikle genel kültüründen dolayı çok gıpta ettiğim, bize hitabet dersine giren bir edebiyat hocamız vardı. O, ısrarla benim sosyal bir bilime gitmemi tavsiye ederdi. Ben tıp okumak istediğimi söyleyince bana "O zaman bana söz ver. Tıp dışında hiçbir fen dalını yazma." demişti. "Madem tıptı bu kadar arzu ediyorsun, bunun dışında sosyal harici bölüm yazma." diye de ısrarla söz almıştı. Bugün neden öyle ısrarcı olduğumu analiz edip farklı sonuçlar çıkarıyorum. Maalesef o hocam da 1980 öncesi terör ortamının kurbanı olarak şehit edildi.

Üniversiteye gelince genel kültür edinme adına, üniversite yıllarım en çorak yıllarımdır. Hâlâ bugün mirasını kullandığım genel kültür, lise yıllarımda edindiğim kültürdür. Bunun birkaç sebebi var. Üniversiteye geçtiğim 1979-1980 yıllarında darbe oldu. Dolayısıyla benim, birinci sınıfım hariç, üniversite yıllarım darbe sonrası Türkiye'si idi. Birinci sınıf ve ondan önce lise yıllarım da 80 öncesi Türkiye'sidir. 1980 öncesi Türkiye'sinde kaos, çatışma, terör ortamında sadece hayatta kalma mücadelesi vermiyordunuz. Fikren, inanç olarak, düşünce olarak da güçlü olma

mücadelesi veriyordunuz. Bu yüzden muhatabınızdan daha bilgili olmanız lazımdı. Uzak görüşlü olup bulunduğunuz ortamlarda kendi varlığını sürdürürebilmeniz gerekiyordu. Bu bir motivasyondur sizin için. İnanın, o yıllarda hastalık derecesinde kitap okurdum. Hatta şimdi hatırlıyorum. Yaz tatilinde, biraz önceki çalışmalarına rağmen günde 100 sayfanın altına düşmeyecek şekilde kendime listeler yapardım kitap okumak için. Maalesef üniversite yıllarımda, tıp gibi günde 7-8 saat dersin olduğu, evde de 4-5 saat çalışmak zorunda kaldığım bir alana girdiğim için o kültür pınarları büyük oranda kurdu. Kültür ağırlıklı kitap okuma hızım düştü. Diğer taraftan birinci yılın sonunda darbe oldu. Bir anda sarhoş olan ve iddiası olmayan bir topluma dönüştü Türk toplumu. Türkiye'nin geneli böyle olmuşken alt toplum kırılımlarında, sosyal yapılarda, derneklerde iddiasızlık ve fikirsizlik başladı. Çorak dememin sebebi budur. Belki de benim öğrenci gözüyle algıladığım buydu. Başka bir dünyadan veya başka bir düzeyde olan insanın bu konudaki algısı farklı olabilir. Dernek faaliyetleri, öğrenci hareketleri bitti. Hatta bugün sizlerin de muhtemelen üyesi olduğunuz kulüplerle ilgili hatıramı anlatayım ki nasıl bittiğini anlayın. Eskiden öğrenci kulüpleri yoktu üniversitelerde. Öğrenci dernekleri vardı ve her fakültenin tek bir dernek kurma hakkı vardı. Bugünkü öğrenci konseyi gibi bir yapıdaydı. Derneklerin hepsi kapatıldı. Öğrenciler örgütlenmesi kaldırıldı ama başka bir şey yapıldı. 1980'den sonra öğrenci kulüpleri kuruldu. Biz de tıp fakültesinde, o zamanlar sosyolojide doçent

olan bir hocamızın da rehberliğinde, sosyal tıp kulübü kurmak için başvuruda bulunduk. Birkaç arkadaş, kulüplerle ilgili sorumlu hocamızdan randevu aldık ve gittik. Amacımızı anlattık. Ne yapmak istediğimizi anlattık. Hocamız bize "Siz çok bilimsel düşünüyorsunuz. Bize verilen talimat bu kulüplerin bilimsel bir faaliyet yapması değil." dedi. Bizi başka bir yere yönlendirdi. Aslında biz bilimsel düşünmüyorduk ama içinde biraz fikir olan, aksiyon olan bir kulüp düşünüyorduk. Onu fark etti ki "Hayır, siz dans kulübü kurun. Tiyatro kulübü, eğlence kulübü, gezi kulübü, dağcılık kulübü kurun. Deşarj olun. Düşünmeyin. Tartışmayın." gibi telkinlerle bir kulüp tarzının empoze edilmeye çalışıldığını anladık. Dolayısıyla bazı şeylerin kökü o yıllara uzanıyor. Buradan baktığınızda onların resmi, rengi, tonu bugünkü gibi değil. Bundan dolayı üniversite hayatı, kültür anlamında o kadar verimli geçmedi açıkçası. Bunda tıp okumamın ve çok ders yükü olmasının da rolü var

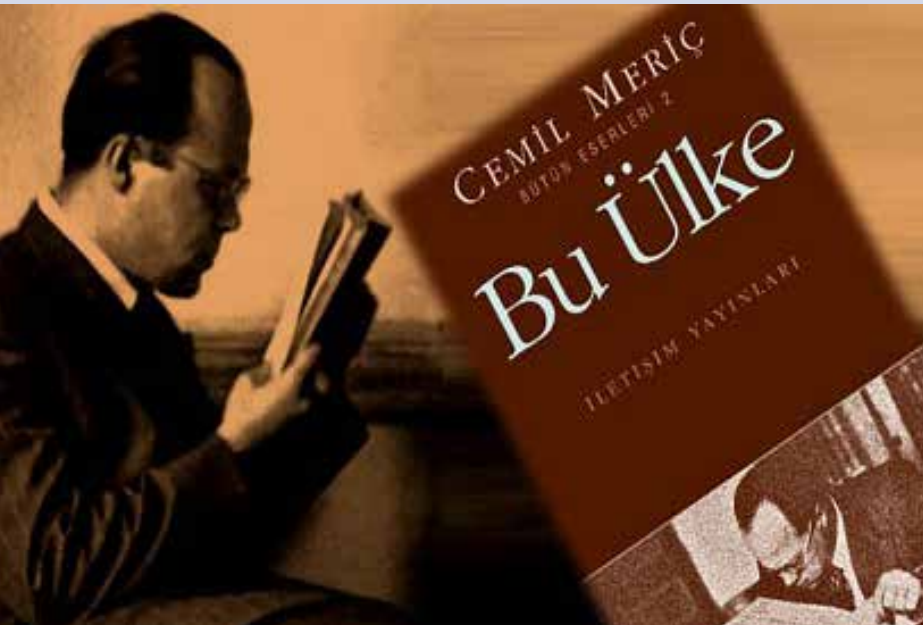
muhtemelen. 1985'te, üniversiteyi bitirdiğimde, Türkiye'de de darbe sonrası bir demokratikleşme süreci başlamıştı. Soğuk savaş biraz daha tartışılır olmuş, dünyada yıkılma dönemi başlamıştı. Glasnost ve Perestroyka gibi kavramlar öğrenmeye başladık. Bu tür hareketlerin yansıması Türkiye'de doğal olarak çok hızlı oldu. Zaten 80 darbesi ciddi bir düşünce ve fikir kesitine uğratmıştı. Ondan sonra yeni bir dönem başladı Türkiye'de.

Yazın, bolca okuduğunuz dönemde favori kitabınız neydi?

Cemil Meriç'in Bu Ülke'si.

Bir röportajınızda, daha genç yaşlarda Amerikan ve Doğu edebiyatının çok önemli eserlerini okuduğunuz, bununla beraber lise son sınıfa kadar şiir yazdığınızı belirtmişsiniz. Bu dönemlerde çeşitli gazetelerde isimsiz yazılar yazmış olmanız da çok ilgi çekici. Bu durumda, her ne kadar Tıp Fakültesi'nde okusanız da edebiyata ve sosyal bilimlere karşı özel bir ilginiz olduğunuzu söylesek yanlış olur mu? Bu konuda bize kendinizi daha geniş anlatabilir misiniz?

Darüşşafaka'da şu anda iyi bir eğitim olduğunuzu biliyorum ama eskisi kadar yoğun mu bilmiyorum. Eskiden çok güzel bir dil eğitimi vardı. İki yıl hazırlık okunurdu. Daha sonra tarzını, Millî Eğitim Bakanlığı bu eğitimi müfredat değiştirerek kaldırdı. Birinci yıl İngilizceyi ko-nuşmasını ve yazmasını öğrenirdik. İkinci yıl İngilizcenin dil bilimini öğrenirdik. Daha sonra bütün orta ve lise boyunca yoğun bir İngilizce müfredatımız devam ederdi. İkinci

yılda başlayan ve ondan sonra devam eden İngilizce kompozisyon ve İngilizce edebiyat dersimiz vardı. O dönemde İngilizce edebiyat dersi olarak mesela Amerikan edebiyatından Thoreau'nun Walden'ı, Yunan edebiyatından Platon'u okurduk. İngiliz edebiyatından Shakespeare'in Macbeth'ini... Hâlâ bazı dizelerini ezbere bilirim. Doğu edebiyatından Ömer Hayyam'ın rubailerıyla Yunus Emre'nin şiirlerinden örnekleri bile İngilizce okudum. Edebiyat anlamında bu şekilde çok geniş bir yelpazede, çok güzel bir dil eğitimi görürdük. Kompozisyon derslerinde bir klasik roman alınır, öğrencilere dağıtılır, derste romanın tahlili yapılırdı. Sınavlarımız da genellikle o roman ya da roman dışında bir tema ile ilgili kompozisyon yazmaktan ibaret olurdu. Bugün lisede Türkçe edebiyat derslerinde bile yapmadığımız bir eğitim tarzıydı. Çok da isteğimle okuduğum değil ama ders olarak okuduğum alanlardı. Şiir yazmayla ilgili de bir anı anlatayım.

Hocam çok merak ediyoruz. Sakladığınız şiirleriniz var mı?

Defterlerim duruyor. Çok ilginç bir anım var. İlkokul 4. sınıftayım. O güne kadar da şiir yazmak gibi bir ilğim yok. Cumhuriyet Bayramı'nda ilkokul öğretmenimiz herkese ödev verdi. Bir şiir ezberleyin, dedi. Sınıfta okutacak, güzel okuyana da törende şiir okutacaktı. Ben ezber kabiliyeti biraz zayıf olan biriyim. Hâlâ da çok zorlanırım ezber yapmada. Analitik yeteneğim iyidir, sayısal yeteneğim iyidir. Tıpta birçok dersi ezberlemek için kendime göre ezberleme yöntemleri geliştir-

mişimdir. İlkokuldan itibaren ezberimin zayıf olduğunun da farkındayım. Onun için şiir ezberlemek benim için çok zor bir şeydir. Şu anda da ezbere baştan aşağı okuduğum şiir çok azdır. Şiir okuyacağımız gün, derste öğrenciler harıl harıl şiirlerini gözden geçiriyorlar, ezberlerini kontrol ediyorlardı. Eyvah! Erteleye erteleye unuttum ben böyle bir ödevim olduğunu. Ne yapacağım? Hoca sırayla kaldıracak ve şiirimizi okutacak. Mahcup da olmak istemiyorum. Sınıfta az çok başarılı bir öğrenciyim. Benim için öyle bir ortamda mahcup olmak dayak yemekten daha kötü. Hemen bir kâğıt kalem çıkardım. Bir şiir yazdım çaktırmadan. Kalkınca okuyayım, dedim. Şiiri o anda yazdığım için ezberi de rahat yaptım. Sıram geldi. Hiç bozuntuya vermedim. Kalktım, şiirimi okudum. Tabii ki öğretmen o yaşta bir çocuğun yazdığı şiirle bir kitaptan ezberlenmiş şiiri fark eder. "Nerden aldın bu şiiri?" dedi. "Ben yazdım." dedim. Sonra "Tamam. Otur yerine. Bir dörtlük daha yaz ama orda 'Ben yazdım' diye başla." dedi. O kıtayı da hâlâ hatırlarım. "Ben yazdım bu şiiri." diye başlayan bir kıtadır. Törende de bana şiir okuttular. "Allah Allah! Demek ki ben şiir yazıyormuşum." dedim. Sonra da zevk için şiir yazmaya devam ettim. Biraz önce de söylediğim gibi kültür anlamında üniversite yıllarımı hep kayıp olarak görürüm. Bir "çorak dönem" diye ifade ettiğim bir döneme geçtiğim için şiiri de bırakmış oldum. Zaten bu şiirler amatörce, kendim için yazdığım şiirlerdi. Başka bir amaç için değildi.

“Amerikan edebiyatından Thoreau'yu, Yunan edebiyatından Platon'u, İngiliz Edebiyatından Shakespeare'i, doğu edebiyatından Hayyam ve Yunus'u ders olarak okudum”

Son yıllarda, özellikle sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte gençler, kültürel değerlerimizden biri olan kitaplardan çok uzak kaldılar. Bu durumu Türkiye'deki eğitim sektörünün kanayan yaralarından biri olarak gösterebiliriz. Üniversite gençleri de dahil yıllarca eline kitap almamış birçok öğrenci var maalesef. Aynı zamanda kültür ve sanat konusunda da bir yoksunluk olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki artık kültür ve sanat deyince çoğumuzun aklına sinema ve konserler geliyor. Bu konudaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Nesiller arası yorum yapmak çok objektif olmuyor. Her zaman bir kuşak çatışması var. Günün değişimi, iletişim araçlarının değişimi, x nesli, y nesli, z nesli gibi nesiller arası epigenetik değişimleri bizim sağlıklı analiz etmemiz de çok mümkün değil. Ben babamla anlaşamıyordum, oğlum benimle anlaşamıyor. Acaba bende mi kabahat vardı, babamda mı, oğlumda mı? Belki de hiçbirimizde kabahat yok değil mi? Dolayısıyla benim burada sağlıklı bir analiz yapmam çok kolay değil ama şunu söyleyeyim, bugün özellikle bilim dünyasında multidisipliner çalışma diye bir kavram kullanıyoruz. Bunun Türkçesi şu demek, biz birden fazla şeyle uğraşamıyoruz. Bir uğraş vermemiz lazım. Tek disipline düşmüşüz. Halbuki daha önce hayırla, gıptayla yad ettiğimiz her yaşlının geçmişini andığı dönemlerde insanlar çok yönlü gelişmeye muhtaçtı. Bir gazetede köşe yazısı yazan kişi aynı zamanda roman yazıyordu. Roman yazan kişi aynı zamanda şiir, tiyatro eseri yazıyordu ve konferans veriyordu. Bir bakıyorsunuz ki bu kişi aynı anda lise öğretmeni idi. Bunların hiçbirisi gerçek mesleği değildi. Birinden ekme kazanıyordu. Diğerlerini çok yönlü özelliğinden yapıyordu. Tarihimizde yer alan bilim adamları da astronom, matematikçi, tıpçı ve aynı zamanda ilahiyatçı idi. Bilim, kültür ve sanat ilerledikçe insanlar, daha derinlemesine fakat daha dar yani dikeye daha inen ama yatayda daralan bir bakış açısı kazandı. Bu ekstrem halde, bütün inanılacak değerlerin laboratuvara sokulabildiği iddia edilen pozitivist görüşle beraber bu bakış açısı bir at gözlüğü haline geliyor. Bugün bizim de içinde bulunduğumuz nesil daha

çok tek disiplinli nesil. Çok yönlü bir nesil değil.

Sizce ona mı yönelmeliyiz?

Hayır. Biz çok yönlü olmadığımız için yeni eğitim metotlarıyla öğrencilerimize çift ana dal, yan dal yaptırılmıyor diyoruz. Bunun arka planında biz öğrenciyi tek disiplinli, tek düzeyde yetiştiriyoruz. Öğrencinin başka vizyonları olsun diye uğraşyoruz. Olmadı öğrencileri zorluyoruz. Kulüp kurun, faaliyet yapın. Neden? Aslında hepimiz rahatsızız bu öğrencinin tek düze yetişmesinden. Onun için çok yönlü nasıl yetiştirebiliriz diye düşünüyoruz. Kültüre ve sanata, eğer fen alanındaysa sosyal alana, sosyal alandaysa diğer alanlara yönlendirme kaygısı duyuyoruz. Bunun için özellikle bilimsel alanda kullandığımız kavramlardan buraya gelmeye çalıştım. Multidisipliner çalışma yapmak demek, hepimiz tek disipline sahibiz demektir. İnterdisipliner anlayış demek, disipline disipline geçiş kabiliyeti elde etmek demektir. Demek ki böyle bir eksiklik var ki interdisiplinden bahsediyoruz. Malesef bilim, kültür ve sanat belli başlı alanlara kanalize oldukça bu söylediğim çıkmaza doğru gidiyoruz. Bilişim dünyası, dijital dünya hızla gelişince ne oldu? Disiplinler arası bilgiler birbirine girdi. Müthiş bir bilgi kirliliği oldu. Dolayısıyla esas sorunumuz çok yönlülük değil çok yönlü gibi görünen bilgi kirliliğidir. Bu kirliliğin içinde doğru yolu bulma mücadelesi veriyoruz şu an. Gerçekten anonim olması gereken bilgi hiç tahmin etmediğimiz kadar anonim oldu. Üretilen yanlış ve kirliliği de anonim olduğu için doğ-

ru ve yanlış bilgi arasında ayırım yapma yeteneğimiz de kayboldu. Bugün belki de bilginin ne kadarının gerçekten doğru olduğunu analiz etme becerisini geliştirmeyen genç nüfusla bizim aramızda

“ **Bundan sonra biz, bu karmaşa içinde doğru ve güzel olanı bulma mücadelesi vereceğiz gibi görünüyor.** ”

bir çatışma var. Bu kaçınılmaz bir sorun. Bütün kurumlar, herkes kendi alanında bilgi edinme

yollarını akredite etmeye çalışıyor. Dijital dünyada akredite, sertifikasyon ve doğru veri kanalları oluşturulmaya çalışılıyor. “Şu alandan bilgi alırsanız güvenlidir.” diyor. “Kanıtla dayalıdır.” diyor. Bütün bu uğraşlar, bahsettiğim kirliliğin hızla edinilmesinden ve buradan doğru bir karar çıkmamasından kaynaklanıyor. Bu bir neslin değil bütün dünyanın problemi. Bundan sonra biz, bu karmaşa içinde doğru ve güzel olanı bulma mücadelesi vereceğiz gibi görünüyor.

Peki bu kirliliği sizce nasıl açığa çıkarabiliriz?

Bilgi kolay yayılmazken insanlar bilgi kaynaklarına ulaşma mücadelesi veriyordu. Bilgi kaynakları da birçok insanın bilgi edindiği ve kendini kanıtlamış kaynaklardı. Günümüzde bilgi her yerden türetilabiliyor için, hele hele artık bulut sistemleriyle bütün dünyada paylaşılabilir için bilgi üretim kaynaklarını tanımlıyoruz. Onlara sertifika alamadık. Onları toplum değerlendirmedik. Toplum bir değer vermedi o kaynağa. Hatta kaynakların çoğu meçhul. Sahte kimliklerle bilgi üretiyorlar. Böyle bir ortamda yazı şu anda. Onun için kirliliğin çok fazla olduğunu iddia ediyorum.

Bir dönem doktorluk kimliğinizin ötesinde Sağlık Bakanlığında üst düzey bürokrat olarak görev yaptınız. Bu dönemde Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın önemli isimlerinden biri olurken, programın basındaki yüzü olduğunuzu da söyleyebiliriz. O günden bugüne baktığımızda geline noktaya ilişkin neler söyleyebilirsiniz?

Çok mutlu şeyler söylemeyeceğim. Türkiye'de 1984'ten sonra,

“ Amatör ruh her zaman iyidir. Profesyonelleşme hesap vermeyi, görev tanımını gerektirse de yapılan iş için ücret almayı da gerektirir. ”

Özal dönemini kastediyorum, bir heyecan başlamıştı. Acaba bir atılım yapabilir miyiz, diye. Bu atılımlar daha çok ekonomik alanda olmuştur. Kültürel alanda ya da hizmet sektöründe çok olmamıştır. 2002’den sonraki dönem, yönetimi eleştiren ve kendisinin toplumda ikinci sınıf olduğu hissiyatına kapılmış bir kesimin iktidara geldiği bir dönemdi. Bu sayede hem kendilerini ispatlamaya çalışan hem de bugüne kadar eleştirdiği şeyleri düzeltme umuduyla hareket eden dinamik bir yapı vardı. Tecrübe az ama heyecan ve niyet doruktaydı. Sağlıkta dönüşüm programı böyle bir ortamda başladı. O yüzden ilk yıllarda yapılan atılımlar çok fazladır. Sonuç olarak 35 milyon SSK’lının sadece kayıtlı oldukları hastanelere gidip günlerce sıra beklediği, ilacını almak için kuyrukta beklerken ölen yaşlıların olduğu dönemleri atlatarak bugün hemen hemen her eczaneden ilacını alabilen, istediği her hastaneye gidebilen bir topluma dönüştük. Böyle bir dönüşüm oldu ama kendi açımdan baktığımda büyük bir heyecan ve motivasyonla çalıştığınızda yaptıklarınızın kalıcı olacağını zannediyorsunuz ama öyle olmuyor. Birincisi hem bürokraside hem siyasette önce amatör bir ruh oluyor. Amatör ruh her zaman iyidir. Profesyonelleşme hesap vermeyi, görev tanımını gerektirse de yapı-

lan iş için ücret almayı da gerektirir. Dolayısıyla görev tanımı, aldığı ücret hep bir sınırdır. Bunlar insanı sınırlar. Hâlbuki amatör ruhun tam bir görev tanımı yoktur. Amatör ruh yaptığı iş için bir ücret talep etmez. Daha samimidir ve alabildiğince, bütün gücüyle, bütün kalbiyle, bütün gönülüyle, bütün beyniyle çalışır. İlk yıllarda hem bürokratlar hem siyasetçiler amatör bir ruhla çalışıyorlardı. Bu benim içinde bulunduğum ekte de böyleydi. Lancet dergisinde Türkiye’de sağlık dönüşümüyle ilgili çıkan, benim de yazarları arasında bulunduğum bir makalede, Türkiye’deki sağlık reformunun beklenenin ötesinde başarılı olmasının detayları içinde “adlanmış ruhlu bir ekip tarafından yürütüldüğü...” cümlesi de var. Halkın yararına bir iş yapma konusunda kendinizi adanmış hissediyorsunuz. Fakat her alanda olduğu gibi siyasette ve bürokraside de tecrübeler artıyor.

İnsanlar tecrübe kazandıkça profesyonelleşiyorlar. İşin uzmanı oluyorlar. Görevleri, sınırları belli olmaya başlıyor. Yaptıkları işin gelirleriyle orantılı olup olmadığını test etmeye başlıyorlar. Yaptıkları işin hesabını vermeye başlayınca neyi yapıp neyi yapmamaları, neyi ne kadar yapmaları gerektiğini bilmeye başlıyorlar. 657 sayılı devlet memuru kanununa göre istihdam

edildikleri için özellikle bürokratlar, kanunda tanımlanan performansa göre davranıyorlar. 657 sayılı kanuna göre performans tanımı sadece işe girebilmektir. Onun dışında emekliliğe kadar başka hiçbir performans ölçütü yoktur. Ne kadar az iş yaparsanız, ne kadar başkalarını rahatsız ederseniz o kadar az sorgulanır, o kadar az denetlenirsiniz ve sonuçta başarılı olursunuz.

Tecrübe kazandıkça ister istemez hem siyasetçi hem bürokrat tutum değiştiriyor. Amatör ruh, yerini profesyonelliğe bırakıyor. Artık ideallerin yerini talepler, istekler ve baskı grupları almaya başlıyor. Bu baskı grupları siyasal, sosyal, ırksal veya ekonomik olabilir. Her türlü baskı grubu bunun içine girebilir. Dolayısıyla siyaset de her zaman dönüşüyor. Temel niyet değişmiyor ama davranış biçimi; olaylara karşı verilen reaksiyonlar, alınacak riskler değişiyor. Yoksa ben insanlara ayrı ayrı bakıldığında herhangi birinin niyetinin değiştiğini, iyileştiğini ya da kötüleştiğini iddia etmiyorum. Etkiye karşı tepki verme şekli ve şiddeti değişiyor. Bunları Sağlıkta Dönüşüm Programı’nda bugün gelinen noktayı anlatmak için anlattım. Bu anlattığım süreçten dolayı, gelinen noktayı gösteren grafikte pek çok zikzaklar var. Kümülatif olarak geldiğimiz noktaya bakarsak hâlâ iyi bir noktadayız.

Yani bu zikzaklar yükselen bir eğimle mi devam ediyor?

Evet.

Peki profesyonelleşme kaçınılmaz değil mi? Amatör ruhu korumak için ne yapmak gerekiyor?

Profesyonelleşme özellikle modern yönetim tarzı içerisinde kaçınılmaz. Buna rağmen yönetim biçimleri evriliyor. Gündemimizde değil ama bundan 15-20 yıl önce toplam kalite yönetiminden bahsederdik. Takım yönetimi, yatay örgütlenme olacak, derdik. Sonra süreç içerisinde gördük ki profesyonel anlamda, yatay örgütlenme ve takım çalışmaları ne kadar öne çıkarılırsa çıkarılsın bütün takımların toplam başarılarının toplamından bir başarı çıkacağı için başlarına bir lider gerekmektedir. Bu söylediğimi daha somut anlatayım size. Eskiden şirketlerin yönetim kurulları ve müdürleri vardı. Şimdi CEO'ları var. Bu kavram durup dururken ortaya çıkmadı. Holdinglerin ve şirketlerin müdürleri, yönetim kurulları yetmedi. Onlara ufku gösterecek bir lidere ihtiyaç doğdu. CEO tam yetki sahibidir. Vicdan çizmede, hedef göstermede yetki ondadır. Görüldüğü gibi profesyonelleşme de kendi kendini eleştiriyor. Görev tanımıyla, yatay örgütlenmeyle, sadece bana verilmiş görevi yaparak başarı elde edilir mi diyerek tartışmaya başlıyor. Hayır! Tepeye hedefler koyayım. Misyonum, vizyonum olsun. Beni bu misyona götürecek, bu misyondan şaşmadığımı denetleyecek birimler olsun ve hep başında bir lider olsun, diyor. Aslında liderlik yeni bir şey değil. Liderlik tarihten aldığımız monarşinin karşılığıdır. Fakat bu kez yeni bir yöntem buluyoruz. Biz mutlak lider istemiyoruz. Biz dünün yönetimini de istemiyoruz. Bugün yönetim istiyoruz. Liderin

tabanın sesine kulak verdiği ama bize önderlik edip hedef gösterdiği, bizi kendisine tabi etmediği ama bizim peşinden gittiğimiz bir yönetim modeli istiyoruz. Biz profesyonelleşmeyi de günümüzün ihtiyaçlarına göre yeni yeni tanımlamalarla eviriyoruz. Nereye kadar gidecek zamanla göreceğiz. Belki siz, iş hayatına atıldığınızda bu evrim sürecinin devamını analiz edip açıklayabilirsiniz.

İş hayatınızın ne kadar yoğun olduğunu tahmin etmek zor değil. Bu yoğunluk, aile ilişkilerinize ne şekilde yansıyor? Ailenize yeterince vakit ayırabildiğinizi düşünüyor musunuz?

İlginç bir anekdot anlatayım. 2003 yılının şubat ayında Ankara'da göreve başladım. Bundan önce 1996 yılından itibaren 7 yıl boyunca ailemden ayrıydım. Ailem İstanbul'daydı. Ben Van'da yaşıyordum. Ankara'da göreve başlamamı fırsat bilip bir lojmana yerleştim. Eşimin de Ankara'ya gelmesiyle 7 yıl sonra ilk defa aileyi birleştirme fırsatı buldum. Fakat gördüm ki bu beyhudeymiş. Aynı evde yaşamak ailenin birleştiği anlamına gelmiyor. Çünkü günde 20 saatin üzerinde çalıştığımız günler oluyordu. Bir köşede sızarak uyuyorduk. Bir de üstüne ekonomik problemler yaşadık. Bahsettiğim gibi amatör ruhla çalıştığınız bir yerde ekonomik olarak sıkıntı çekince eşim tekrar işe girmek zorunda kaldı. İstanbul'a geri döndü. Ben lojmanda yalnız kalmaya başladım. Yine çok yorgun bir şekilde işten çıktığım bir günde gece lojmana gittim. Arabamdan indim. Şoför arabayla gitti. Merdivenden çıktım. Bir dairenin kapısına geldim. Anahtarımı açıp gireceğim. Baktım 9 numaralı dairedeyim. Düşündüm. Ben kaç numaralı dairede oturuyordum?

“ Ben kaç numaralı dairede oturuyordum? ”

Hatırlayamadım. Gece de saat on ikiyi geçmişti. Tereddüt ettim anahtarı sokmaya. Eğer başka birinin dairesi ise ve gece açıp hırsız gibi karşılarsa çok mahcup olurum. Birkaç kere tereddüt ettim. Emin olamayınca ne yapsam diye düşündüm. Benim yorgun olan beynim. Ama reflekslerin bacakların alışkanlığı vardır, dedim. Üşenmedim, indim. Apartmandan dışarı, bahçeye çıktım. Bir tur attım. Tekrar yürüyerek çıktım merdivenlerden. Baktım yine 9 numaralı dairenin önünde durdum. Hah! Ben bu dairede oturuyordum, dedim. İnsanın gerçekten bu kadar yorgun ve düşünemez hale geldiği, oturduğu daireyi unuttuğu bir dönem yaşadım. Çok şükür daha sonra yoğun dönemlerim olsa da bu kadar unutkanlığın olduğu bir dönem yaşamadım. Tabii oradaki yorgunluk sadece günde 18-20 saat çalışmak değil. Bütün bir milleti ilgilendiren kararlarla ilgili çalışıyorsunuz. Almaya çalıştığınız kararların üzerinizdeki yükü sizi yoruyor aslında. Bedenen, zihnen yorgunluk değil her şey. Bir adım atıyorsunuz, sendikalar isyan ediyor. TTB örgütlenmiş, sendikalarla beraber nümayiş yapıyor. Siz ise gariban hastanın derdine çare olmak için uğraş veriyorsunuz. Mevzuat değiştiriyorsunuz. Biri yargıya başvuruyor. Mahkeme kararınızı iptal ediyor. Böyle bir ortamdasınız. Kanunu meclise taşıyorsunuz. Mecliste bağırıp çağırımlar oluyor.

Siz bürokratsınız ama sizin mutfağında bulunduğunuz değişimler adınıza iftiralar, hakaretler, küfürler edilebiliyor. Söylemek istediğim, yorgunluk sadece bedensel, bir matematik problemi çözme ya da bir proje hazırlama yorgunluğu değil. Hemen hemen bütün uzuvlarınızı etkileyen, sinirlerinizi geren bir yorgunluk oluyor.

Peki, Medipol Üniversitesi Kurucu Rektörü Sabahattin Aydın boş zamanlarında ne yapar? Aslında bu soruyu sorarken yine okuduğumuz bir röportajınızda, boş zamanlarınızda evinizin altında bulunan bir marangozluk atölyesinde vakit geçirdiğiniz bilgisinden yola çıktık. Açıkçası bu konu oldukça dikkatimizi çekti. Bu uğraşınız hâlâ devam ediyor mu?

Bununla da ilgili bir anekdot anlatarak devam edeyim. Bir küçük çocuk odası, ufak tefek mobilya parçaları yaptık. Gayrettepe semtinde bir eve bunları monte etmeye gideceğiz. O zaman ağabeyim Sakarya Üniversitesi'nde yardımcı doçentti. Ben de intörnüm, fakülte son

sınıftayım. Bir kamyonet tuttuk. Babam, ağabeyim ve ben götürdük. Monte ederken aynı apartmanda, bir alt katta banka müdiresi bir hanım oturuyormuş. Yukarıya ustalar geldiğini öğrenmiş. "Bir tamirat var. Bana da baksınlar." demiş. Babam "Buradaki iş bitiyor. Siz gidin. Alt daireye bakın." dedi. Abimle beraber indik. Kapı sürtüyor, dolap kapağı bozuk... Son derece basit tamirat işleri var. Hemen takımlarımızı çıkarıp yapacağız. Müdire hanım geldi. Dokunmayın, usta gelsin, dedi. Tabii müşteri her zaman haklıdır. Kural odur. Peki o zaman tespit yaparız, usta gelince başlarız. Tespitlerimizi yaptık. Babam geldi, anlattık. Babam hemen iş bölümü yaptı. Arka odaya beni gönderdi. Abime, kendisine de bir iş aldı. Fakat o sırada müdire hanım benim ustaya baba dediğimi fark etmiş. Ben çalışırken müdire hanım yanıma geldi. "Sen babanla beraber mi çalışıyorsun?" dedi. "Hayır. Ben tıp öğrencisiyim. Babamın işine de yardım ederim" dedim. "Peki öbür kalfa?.." diye sordu. "O ağabeyimdir. Üniversite-

de öğretim üyesi." dedim. Kadıncağız bozuldu, şaşırıldı. Sonra çıktı. Biraz sonra kahve yapmış. "Doktor Bey! Kahve yaptım. Buyurun gelin için." diye seslendi. Hep hatırlarım. Ye kürküm ye fıkrası vardır ya. Hayatımda yaşamış olduğum bir fıkradır.

Çok kısa bir anekdot daha anlattım. Kız evlenip evden ayrılırken bir çeyiz verilir ya. Ben ve ağabeyim evlenip evden ayrılırken babamın bize verdiği hediyeler, ta köyde el işiyle yaptığı marangoz el aletleridir. Şimdi bu aletlerden elimde yalnızca kiraz ağacından yapılmış bir gönye ve bir rende var. Kala kala onlar kalmış. Ben de heba etmişim. 1950'li yıllarda yapılmış. Elektriğin olmadığı ortamda kullanılan el aletleriydi. Hepsisi de kiraz ağacıdır. Kiraz ağacı kuruduğu zaman çok sert bir ağaçtır. Bizim çeyizimiz de bunlardı. Daha sonra da ben tamamen kopmadım açıkçası. Hoşuma gider, zevk aldığım bir alan. Hobi olarak yapmaya çalıştım. Sonradan imkân buldum, kendi tasarladığım bir evim olunca bahçesinde yerin

altına bir atölye yaptım. Orada vakit buldukça, buradan biraz erken çıkıp bir saat bile olsa ufak tefek şeylerle uğraşırım. Mesela basit bir şey göstereyim size. Şu benim ürünümüdür. (Medipol logosunu ve ağaç kökünden yaptığı kuşu gösteriyor.)

Şu anda atölyem bana zevk verecek şekilde, elektrikli aletlerinden pek çok malzemesine kadar donanımlıdır. Hafta sonlarında ya da akşamları yarım saat bir şeyler yaparım.

Kullanabildiğiniz bir enstrüman var mı? Gençliğinizde bir dönem bağlama çaldığınızı okumuştuk. İleriki yaşantınızda bağlama çalmaya devam ettiniz mi? Geçmişinizde müzik ve spor gibi aktivitelerle karşı bir tutkunuz, ayrıca bir ilginiz oldu mu?

Daha önce okul korosunda çaldım ama bu konuda yetenekli biri olmadığımı kendim karar verdim. Bağlamayı akort edebilsem de kendi başıma iyi bir parçayı dinleyerek çalamadığımı fark ettim. Fakat çalan bir arkadaşımı görüp ondan öğrenebilirdim. Bu konuda sınırlı bir yeteneğim olduğunu fark ettim.

Uğraşarak yapılan bir etkinliği dönüştü o benim için. Hâlbuki marangozluğu ben uğraşarak yapmıyorum. Yaptıkça dinleniyorum. Dolayısıyla liseden sonra devam etmedim. Sonra baktım ki benim bu kısmi yeteneğim çocuklarımda paylaşılmış. Üç oğlumdan ikisinin çok iyi müzik yeteneği var.

Onlar da enstrüman çalıyor mu?

Küçük oğlum hemen hemen her türlü enstrümanı çalar. Şu anda onun odasında, gitardan başlayın aklınıza gelebilecek bütün enstrümanlar vardır. Ortanca oğlum da flütle başladı. Ney üfleyerek devam etti. Şu anda bildiğim kadarıyla evinde herhalde ut var. Ailede müziğe bir ilgi var ama bu konuda ben biraz zayıfım. Liseden sonra da çok fazla zaman ayırdığım bir alan olmadı.

Peki sporda aktif miydiniz?

Sporda da çok yetenekli değildim. Her lise öğrencisi gibi futbol oynadım ama kalede durdum. Okul şartlarında masa tenisi, basketbol oynadım ama tamamen öğrenci düzeyindeydi. Hiçbir zaman için bu, devam eden bir spor aktivitesi

olmadı. Bugün spor yapamamanın üzüntüsünü duyuyor, eksikliğini çekiyorum. Ancak kendime şöyle bir spor aktivitesi buldum. Birincisi yürümeyi çok severim. Onun için de bir geziye gittiğimde arabaya binmek yerine saatlerce yürürdüm. Bugünlerde vakit bulamıyorum. Yine spor yapamamamın ezikliğini hissettiğim için de bağ-bahçe işiyle uğraşıyorum. Cumartesi pazar 5-6 saat çapa yaptığım, toprak kazdığım oluyor. Spor açığımı da böyle kapatıyorum. Benim şöyle bir anlayışım vardır: Ben sadece sporu felsefi anlamda da benimseyememiş biriyim. Mesela bir maraton koşusunda 10 km koşmayı ya da 500 m koşmayı içime sindiremem. Koşacaksın sonra geriye nasıl geleceksin, niye geleceksin? Hep aklıma bunlar gelir. Bir görev verilse bana. Ben koşarak gazete dağıtsam, koşarım. Bir amaca yönelik koşu olsa bütün gün koşarım. Bu felsefi çelişkiyi bağ-bahçeyle uğraşarak çözdüm. Şimdi ben amaçla yönelik spor yapıyorum. Sonuçta bir ürün çıkarıyorum. Komşularım "Hocam neden uğraşıyorsun?" diyor. "Ben spor yapıyorum." diyorum. Ben iş yapmaktan spor yapmaktan kaçmıyorum ama onun sonunda bir amaç olsun istiyorum. O yüzden sporda bedensel olarak, yetenek yönünden fakir olmamın yanında düşünsel anlamda da çok özümseyemediğim bir aktivite olduğu için spor yapmadığımı düşünüyorum. Yine de bu, hiç spor yapmadığım anlamına gelmez. Pazar sabahları 20 km'lik bisiklet turları yapıyorduk. Bisiklet turu da Maltepe'den Pendik tarafına gidip dönüyorduk. O da bir süre sonra sıkılmaya başladı. Aynı yolda gidiyoruz ve geliyoruz. Niye gidiyoruz ki? Ben bu yolu on kere gittim. Şimdi

“**Bir hedef gözetmeyen sporu felsefi anlamda benimseyememiş biriyim**”

yeni bisiklet alıyorum. Beykoz'un köylerini gezeceğim. Bir amaç olacak. Ormanlık ve çok güzel bir doğanın olduğu ortam. Her bisiklet sürüşümde başka bir köye gideceğim. Bir yandan da çevre gezisi yapmış olacağım. Bisiklet sürmek için bile bir amaç buldum kendime.

Sizin yayıncılıkta dergilikte çok ilgili olduğunuzu biliyoruz. Örneğin; Eastern Journal of Medicine dergisinin editörlüğünü ve Sleep and Hypnosis adlı derginin editör yardımcılığını yapmış olmanız da çok değerli. Biz de Retorik Dergimiz adına konuşacak olursak; üniversite içinde herkesin katılabileceği ve kendimizi ifade edebileceğimiz uygulamalı bir platform olması bize ayrıca bir heyecan katıyor. Bu anlamda da fikirleriniz, bizim için ve dergiyi okuyacak öğrencilerimiz için çok değerli diye düşünüyoruz. Siz de bu bağlamda 'Retorik' ve dergilere olan ilginiz hakkında neler söylersiniz?

Burası bir üniversite. Ben de üniversitenin rektörüyüm. Çıkan dergi sayımız çok fazla. Bütün bunlar içinde, bulunduğum pozisyon itibarıyla şu dergiyi çok beğeniyorum, şunu okuyorum, bunu okumuyorum deme şansım yok. Dergiyle tanışmam çok ilginçtir. Yine üniversite yıllarıydı. Selika adında, iki yapraklı, kuşe kâğıda basılı bir dergi çıkardık. Bu işin öncüsü ben değilim. Başka bir arkadaş grubu ama beni davet ettiler. Ben de ekipte buldum. Selika kelimesi Arapça "okuma yazma bilmeden güzel konuşma sanatı"

demek. Bu dergiyi önce dağıttık, sonra satmaya çalıştık. Benim de ilk yazıda, ufak bir paragraf felsefi yazım vardı. Bu dergi hakkında bir gazetenin kültür sayfasında "Bunlar deli mi, tıp öğrencisi mi?" diye yarım sayfa analiz yayınlandı. Günlere dergiyle ilgili eleştiriler yapıldı. Çok ilginç bir şey söyleyeyim. Bu dergi, Çapa'da muhafazakâr ve sağcılar; Cerrahpaşa'da solcular tarafından çıkarılıyor zannedilmiş. Trakya Üniversitesi'nde asistanken mahallî bir gazetede köşe yazarlığı yaptım. Haftada bir yazıyordum. Van'da üniversiteye başladığımda Türkçe dergiye İngilizce bir makale verilmiş. Beni de yayın kuruluna davet ettiler. Yayınlamak istiyorlar. Ben de reddettim. Böyle bir şey olmaz. Derginin dili ne ise o dilde yayınlanır. Çok güzel bir makale, iyi bir çalışma, emek sarf edilmiş, makale kabul edilebilir. Türkçeye tercüme etsin versin. Yabancı dilde makale yayınlamak, akademik camiada daha prestijli bir şeydir. O zaman "Böyle bir makale yayınlamak istiyorsak fakülte olarak İngilizce dergi çıkaralım." dedik. EJM öyle çıktı. "Editörü de sensin." dediler. Bu dergi hâlâ çıkıyor. Online olarak yayınlanıyor şu anda. Bildiğim kadarıyla çok prestijli olmasa da birçok uluslararası indekste yer alıyor.

Siz hala editörlüğünü yapıyor musunuz?

Hayır. Üniversiteden ayrılınca üniversite değiştirdi. Şu anda oradaki görevli arkadaşlar yapıyorlar.

Sağlık Bakanlığı'na geçince Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın ilk yıllarında, politikalarımızı anlatabilmek için "SB Diyalog" diye bir dergi çıkardım. Yayın yönetmenliğini de ben yaptım. Bakanlığın politikalarını anlattığımız bir dergiydi.

Bu üniversite kurulmadan 3 yıl önce kurucumuz olan Fahrettin Bey, bir akşam yemeğe davet etti. "Bir dergi çıkarmak istiyoruz. Yardımcı olun bize." dedi. Davet ettiği arkadaşlardan biri hâlâ Sleep and Hypnosis dergisinin editörü olan hocamız Mehmet Yücel Ağargün, biri ben, biri nörolojiden Lütfü Hoca, biri de Hayrettin Kara'ydı. Hatırladıklarım bunlar. Büyük tartışmalar sonucunda bir dergi çıkarmaya karar verdik. Şimdiki SD dergisi de bu üniversite kurulmadan önce, üniversiteyi kurma hedefiyle çıkmış bir dergidir. Dergide resmî olarak adım olmasa da çıkmasında öncülük etmiştim. Sadece yazılarım vardır. Bu şekilde dergicilikle uğraştım ama hepsi amatörce bir uğraşma. Hiçbirinde profesyonellik yok. Son olarak Üniversitemizin Sağlık Sistemleri ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yayımlanan "Journal of Health Systems and Policies adlı derginin baş editörlüğünü yapıyorum.

Sosyal bilimlere ilgi duyduğunuzu ve sosyal yönünüzün oldukça güçlü olduğunu biliyoruz. Bu yönüyle değerlendirecek olursak sosyal bilimlerin ülkemizdeki durumuna ilişkin neler söylemek istersiniz?

Ayrıca, geçtiğimiz tanıtım günlerine bakacak olursak, İletişim Fakültesi'ne olan ilgi çok fazlaydı. Bu sene ise Medipol Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nin ilk mezunlarını vermeye hazırlanıyor. Bizde son sınıf öğrencileri olarak, okulun ilk mezunları olacağımız için ayrı bir heyecan duyuyoruz. Son olarak bu konu ile ilgili genel bir değerlendirme yapar mısınız?

Medipol Üniversitesi, daha kuruluş kanununda bile çok kapsamlı bir üniversite olarak kurulma niyetiyle oluşturulmuş. Ben görev aldığım da, Fahrettin Bey bana bu görevi teklif ettiğinde, kanun çıkmıştı. Ana vizyon, çok geniş bir yelpazeyi kapsayan bir üniversite olması yönündeydi. Kurucu dinamik, hastaneler; kurucu vizyon sahibi, doktor; kurucu rektör, Sağlık Bakanlığı'ndan gelen sağlık politikaları ile ilgilenen biri olunca ilk günden geniş bir yelpaze düşünmemize, bizim önümüze konan vizyon da bu olmasına rağmen en iyi bildiğimiz işten başlayarak kendimizi göstermek istedik. En iyi bildiğimiz iş Tıp idi. Türkiye'de bizden başka, açtığı ilk fakülte tıp fakültesi olan başka bir üniversite yoktur. "Biz en iyi burayı biliyoruz. En iyi de bunu yaparız." dedik.

Zor olmadı mı hocam?

Tabii ki zor olur. Devlet üniversitelerine bakın. Tıp fakültesi ancak yıllar sonra, belli bir kapasiteye ulaşıncaya açılmaya çalışılır. Bizdeki tersi oldu. Tıp fakültesi kurmak zordur ama tıpla beraber, onla ilişkili o kadar program vardır ki onları da peyderpey açmaya başladık ve böyle büyüdük. Medipol Hastanesi

“ En iyi bildiğimiz iş tıptı. Türkiye'de bizden başka, açtığı ilk fakülte tıp fakültesi olan başka bir üniversite yoktur. ”

ile aynı ismi taşıdığından dolayı sağlıklı ilgili olarak algılandık. Yıllarca radyoda "Medipol. Kalın sağlıkla!" diye bir cıngıl dönerdi. Medipol deyince halkın aklına sağlık gelirdi. Böyle bir kültürün üzerine kurulmuş bir üniversite olunca sağlık algısı öne çıktı. Medipol Üniversitesi sağlıkta, sağlık branşlarında öne çıktı. Biz toplumda vakıf üniversitelerinden bir üniversite, üniversitelerin arasında bir üniversite değil de farklı bir üniversite izlenimi edindiğimizi hissettiğimiz anda diğer bölümleri açmaya karar verdik. Çünkü bir itibar yakaladık. Toplum, bizi bu alanda genel yelpazenin içinde, hak ettiğimizi düşündüğümüz seçkin bir yerde görüyor. Biz de dördüncü yıldan başlayarak peyderpey bölümler açtık.

O noktadan, bu sene ilk mezunlarını verecek olan iletişim fakültesine geldik. (Sabahattin Aydın) Sorunuza soruyla cevap vereyim. Diğer

iletişim fakülteleriyle kendinizi kıyasladığınızda Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni nasıl görüyorsunuz?

(Retorik) Biz çok ilerdeyiz hocam. Eskişehir Anadolu Üniversitesi hariç birçok üniversiteden çok daha iyiyiz. Özellikle İstanbul'dakilerden çok daha iyiyiz.

Dünyadaki pek çok üniversitenin bir mottosu var. Mesela Harvard, 'gerçek' anlamına gelen 'truth' mottosuna sahipken, dünyayı yöneten, bilime öncülük etmiş ve edecek birçok isim yetiştiren Oxford Üniversitesi, İncil'in Psalm 27'deki 'dominus illuminatio mea' ifadelerini kullanmaktadır ki anlamı "Rab benim ışığım" demektir. Bizimde kültürümüzü, vizyon ve misyonumuzu yansıtan bir mottomuz olsa sizce nasıl olur?

Olur. İletişim fakültesi olarak size görev verelim. Beraber çalışalım. Bu görevi beraber yapalım.

BİR YUDUM KEYİF

*Kimi zaman hüznün kimi zaman sevinçtir kahve.
Gençlerin kız isteme heyecanına,
tonton amcaların keyifli sohbetlerine,
sevdaluların fallarına, işkoliklerin kaçamaklarına
ortak olan kahve başlı başına keyiftir.*

Kimi zaman hüznün kimi zaman sevinçtir kahve. Gençlerin kız isteme heyecanına, tonton amcaların keyifli sohbetlerine, sevdalılarının fallarına, işkoliklerin kaçamaklarına ortak olan kahve, başlı başına keyiftir. Kahvenin çekirdekten günümüze nasıl geldiğine bakalım. Dağlarında hâlen doğal, aşılammamış, yabani haliyle yetişen kahve ağaçlarından dolayı Etiyopya (eski adıyla Habeşistan) kahvenin anavatanı kabul edilir. Tarihi bir efsaneye göre Khaldi isminde bir çobanın güttüğü keçi sürüleri ağacın meyvelerini yedikten sonra fazla canlanıyorlarmış. Çoban bu durumu Yemen asıllı, Şazili isminde ünlü bir dervişe anlatmış. Derviş kahve ağacının meyvelerini kaynatarak içmiş ve kendisi de canlandığını hissetmiş. İşte o günden bugüne kadar gelen kahve, keçilerin ve dervişin sayesinde, önemli bir içeceğimiz olmuş. Doğu Afrikalı kabileler kahve meyvelerini öğüttükten sonra hayvansal yağlarla karıştırıp pestil haline getiriyorlarmış. Yuvarlanıp top biçimi verilen bu besini de savaşçılarına enerji vermek için kullanıyorlarmış.

Kahve, ünüyle birlikte hızla Arap yarımadasına yayılmış ve 300 yıl boyunca Habeşistan'da keşfedilen yöntem ile içilmeye devam etmiştir. 14. yüzyılda ise yepyeni bir keşif ile ateşle kavrulan kahve çekirdekleri ezildikten sonra kaynatılarak içime sunulmuş. Kahveyi ilk olarak işleyip içmeye başlayanlar Yemen'deki Sufi tarikatının dervişleridir. Kahveye 1470'li yıllarda Aden'de, 1510'da Kahire'de, 1511'de Mekke'de rastlanmıştır. Araplar kahve yetiştiren ilk toplum olarak aynı zamanda kahve ticaretini de başlatmışlardır.

Kahve sadece insanların evlerinde değil Orta Doğu'da ortaya çıkan kahvehanelerde de yaygınlaştı. Kahvenin zamanla popülerliği arttı ve insanların çeşitli sosyal aktivitelerinde yer aldı. Kahvehaneler sadece sohbet etmek için değil müzik dinlenen, sanatçılarla buluşulan, satranç oynanan ve günün haberlerinin paylaşıldığı yerler haline geldi. Hatta kahvehaneler hızla bilgelik okulları olarak anılıp bilgi paylaşılan önemli merkezler oldu.

Avrupa'nın Kahve Keşfi

Yakın Doğu'ya seyahat eden Avrupalı gezginler alışılmadık, koyu ve siyah renkli içecek hakkında hikâyelerle dönüş yaptılar. 17. yüzyıla gelindiğinde kahve Avrupa'ya ulaşmış ve popüler olmuştur. 1615 yılında yeni içeceğin Venedik'e gelmesiyle din adamları kahveyi kınamış. Muhafifler bu yeni içeceğe temkinli davranarak "Şeytanın acı buluşu" adını vermişler. Tartışma büyüyerek Papa'ya ulaşmış ancak Papa bir karar vermeden önce içeceği tatmak istemiş. Kahve öyle tatmin ediciymiş ki Papa'nın onayını almış. Tartışmalara rağmen İngiltere, Avusturya, Fransa, Almanya ve Hollanda'nın büyük şehirlerinde kahvehaneler hızla sosyal aktivite ve iletişim merkezleri haline gelmiştir.

Yemen'den Osmanlı'ya Bir Fincan Kahve

Kahvenin kökeni hakkındaki rivayetler muhtelif. Kahve de aynı çay gibi sohbeti, muhabbeti çağırır. Farklı çeşitleriyle kendini öyle bir sevdirdi ki yorgunluk kahvesi, keyif kahvesi, dedikodu kahvesi, ders çalışma kahvesi gibi günlük işlerimize ortak oldu. Kimi zaman

tek başımıza içsek ve bundan keyif alsak da beraber ve muhabbetle içilen kahvelerin tadı hep başka.

Nasıl ki İngiltere'de çay yetişmesine rağmen bir beş çayı kültürü oluştuysa bizim ülkemizde de kahve ağacı yetişmemesine rağmen yüzlerce yıllık bir kahve kültürümüz var. Hatta Türk kahvesinin bir içilme adabı bile var. Peki, bu kültür nasıl oluştu? Aslında tek cevabı var: Kahveyi çok sevmemiz.

Osmanlı tarihçisi Peçevî'ye göre Osmanlı gündelik yaşamına kahve,

Yemen'den uzunca bir yol kat ederek 1555'te girer.

İki kişi, Halepli Hakem adında bir herif ile Şamlı Şems adında bir zârif, İstanbul'a gelip Tahtakale'de büyük bir dükkân kiralayıp kahvehane olarak işletmeye başladılar. Kahvenin memlekete girmesiyle peş peşe kahvehanelerin açılması bir olur. Neredeyse her mahallede müdavimlerinin özelliklerine göre çeşit çeşit kahvehane açılır. Hamal, esnaf, yeniçeri, tulumbacı kahvehaneleri gibi farklı kahvehaneler doldurur şehirleri. Hatta bazı kahvehanelerde müzikli gösteriler

icra edilmeye başlar. 19. yüzyılda İstanbul'da gazeteler ve dergiler yayınlanmaya başlayınca bu yeni yayınlar kahvehanelerde de okunmaya başlanır. Ayrıca bu dönemde yazar ve şairler için kahvehaneler eşsiz birer mekân haline gelir ve pek çokları buralarda kahve eşliğinde eserlerini yazar.

Ayrıca kahvehanelere daha çok okuryazarlar gitmektedir ve buralarda çeşitli konularda sohbetler edilir. Böylece çok kısa sürede kahvehaneler, halktan erkeklerin buluşma ve sohbet etme mekânları haline gelir.

Kadınlar kahvesi hamamlar... Özellikle "erkekler" diye belirttik. Çünkü kadınlar bu kahvehanelere uğramazlar ama kahve sohbetinden de geri kalmazlar. Böylece hamam eğlencelerine kahveyi de katarlar ve hamamlar bir nevi kadın kahvehaneleri haline gelir.

Son Model Kahve

Kahve sohbeti, eğlencesi demişken birden kendimizi Kahve Festiva-

li'nde buluyoruz. 3. nesil kahvenin hâkim olduğu bu festival kahvenin en gelişmiş halidir. Kendine özgü demleme şekli ve aletleri bulunan kahveyi neye göre nesillendiriyoruz? Nedir bu kahvelerin kuşak çatışması? İşte cevabı...

21. yüzyıl literatürü artık kahveyi de kuşaklara ayırıp kuşak farkını ortaya çıkarıyor. Ata kuşak, birinci nesil kahve, 1800'lü yıllarda ortaya çıkan ve paketlenerek satılan kahve kuşağıdır. Kafein özelliğinden yararlanmanın daha ön planda olduğu içecektir. Tadının yeni keşfedilip yaygınlaşmasını içeren bu süreç, değişip gelişmeye çalışırken kendisini bir sonraki kuşağa tahtını devrederken bulur.

İkinci nesil kahve, kapitalizmin tatlı yanını zaaf olarak kullanmaya başlar. İnsanları, kahveyi tüketirken sosyalleştirir. Kahve makinelerinin programları gelişir. Kahve dükkânları ortaya çıkar. Kent insanının hayatına "kahveni al ve git" algısı yerleşir. İkinci nesil kahve çağı, tek tipe karşı olup genelde çekirdeklerin yetiştiği bölgelerden esinlenerek ve özellikle süt ile su kullanım oranına bağlı olarak isimlendirilen farklı kahveleri sunar. Markalaşırken sosyalleşen Starbucks, Gloria Jeans, Lavazza, Segafredo, Illy, Caffe Nero gibi markaların

kahve dükkânları hayatımıza "barista" sözcüğünü yerleştirir ve taleplerin önünü alamayıp franchising sistemi ile hayatına devam eder. Böylece dünyanın damak tadındaki çeşitlilik sayesinde gelişmeye başlar.

Üçüncü nesil kahve ise "Siz de artık vaytçaklıtmokalardan sıkılmadınız mı?" sorusunu sorar ve butikleşerek kahve ile mutluluk arasında doğru bir orantı kurmaya çalışır. Farklı çekirdek çeşitleri ve farklı demleme şekillerini ekler. Müşteriye farklı tatlar sunar. Demleme metotlarının çeşitliliği, tüketiciyi günlük hayatın basitliğinden çıkarıp ona yaratıcı olmayı gösterir. Ayrıca bu mekânlarda, tek tip dekorasyonlardan mümkün mertebe uzaklaşmaya çalışılır.

Retorik Coffee Fest'te

Çekirdekten işlene işlene gelen farklı aromalar ile tat bulan kahvenin festivali mi olurmuş? Evet, gayet de olur. Şimdi gözlerinizi kapatarak hayal edin. Maçka'dasınız ve sağanak bir yağmura kapılmışsınız. Yağmurdan kaçacak bir yer ararken hafif bir rüzgâr esintisi ile burnunuza çekirdekleri daha yeni çekilmiş mis gibi kahve kokuları geliyor. Kokuya doğru ilerledikçe karşınızda birçok kahve

standı çıkıyor ve farklı ülkelere ait kahve çekirdeklerinin aromalarla buluşmuş harika lezzetlerine ortak oluyorsunuz. Biraz daha ilerlediğinizde ise bir bakmışsınız barista olmuşsunuz. Kahvenizi kendiniz yapıyorsunuz. Önce kahve çekirdeğinizi küçük parçalar halinde çekiyorsunuz. Sonra özel bir demleme aleti ile kahvenizi istediğiniz şekilde hazırlıyorsunuz. Kahve sektöründe dünyaca tanınan etkinliği, İstanbul Coffee Festival 19-22 Eylül 2019 tarihleri arasında Axess ana sponsorluğunda KüçükÇiftlik Park'ta düzenleniyor.

Avrupa'nın en büyük iki kahve festivalinden biri olan İstanbul Coffee Festival, 6. yılında nitelikli kahvenin kaynaktan başlayan yolculuğunu kahvenin geçmişi ve günümüzün yeni nesil lezzetleri ile birlikte paylaşıyor. 19-22 Eylül tarihleri arasında 4 gün süren festival, kahvenin yarattığı duygular ve yaşam alanlarını konu alıyor. İstanbul Coffee Festival'in programında en sevilen lokal kahve dükkanlarının yanı sıra dünyaca ünlü coffee shop'lar, kendi evinin baristası olmak isteyenler için çeşitli workshoplar düzenleniyor.

Zengin bir program içeriğine sahip Kahve Festivali yıl boyunca belirli şehirlerde düzenlenmekte. Panel ve atölye çalışmalarından oluşan bu festivale minik konserler de

eşlik ediyor. Festivalde kahveseverler Spada Coffee ile Cupping, Null Coffee Roasters ile Kahve ve Yiyecek Eşleşmeleri, Del Fiano ve İdil Yazar ile Bean to Bar Çikolata Yapımı vb. atölye çalışmalarına, Peru-Guatemala-Kolombiya Kahve Orijinleri ve Ticaret, Tuğba Munzur ile Dünyada Yükselen Meslek: Baristalık, Filippo Francini ve Barış Somer ile Espresso Makinesinde İnovasyon ve Etkileri gibi panellere, Ekho, Elçin Orçun, The Away Days, Derin Sarıyer, In Hoodies ve Mirkelam'ın eşlik ettiği konserlere katılma imkanı buldu.

Biz de bu atölye çalışmalarına katıldık. Kendi kahvemizi kendimiz yaptık. Önce kahve çekirdeklerimizi öğüttük ve demlemek için hazır hale getirdik. Daha sonra kahvelerimizi özel demleme aletleriyle demledik. Baristalık deneyimi yaşatan kahvemiz içime hazır hale geldi ve enfes lezzetiyle kahvemizi yudumlarken bir yandan da festivali gezmeye devam ettik. Seminerlere katılarak kahve hakkında bilmediklerimizi öğrendik. Havanın biraz kararmasıyla kendimizi Feridun Düzağaç konserinde bulduk.

Hem taze hem lezzetli bir kahve kim istemez ki? Mis gibi kahve kokusu eşliğinde geçen bu festivali herkese tavsiye ediyoruz.

Kimi zaman tek başımıza içsek ve bundan keyif alsak da beraber ve muhabbetle içilen kahvelerin tadı hep başka.

Mucit & Myendi

YAZI Asena İŞLEROĞLU KARİKATÜR Serkan YILMAZ

ÜNLÜ KARİKATÜRİST

Serkan Yılmaz'la

DİJİTALLEŞEN KARİKATÜR SOHBETİ

Hemen hemen her gün gerek dergi ve gazetelerde gerekse sosyal medyada sıkça mizahi ya da eleştirel çizimler görüyoruz. Bu çizimler karikatür sanatının ta kendisidir! Bazen iş aralarında kafa dağıtmak için bazen de okul yorgunluğunu üzerimizden atmak için karikatür okuruz. Karikatürler, özellikle son dönemde interneti kasıp kavuruyor. Başarılı karikatüristler tarafından yaratılan çizimler, dergi okurları tarafından büyük ilgiyle takip ediliyor. Bu kadar sevmemizin sebebi bence her espride kendimizden bir parça bulmamız.

Gündemdeki olayların tuhaf ve gülünç taraflarını ortaya koyarak yaratılan bu çizimler aslında çok köklü bir geçmişe sahip. İlk karikatürler Rönesans Dönemi'nde çiziliyor. Vazo, taş, tuğla, duvar gibi yerlere çizilen resimlerse karikatürün ilk örnekleri sayılıyor. Önce Fransız ressamlar ardından İngilizler ve Almanlar, karikatürü gazetede kullanıyorlar. Gazeteden sonra dergiye taşınan karikatürler böylece 'Karikatür Dergileri' serüveninin başlamasına önayak oluyor. İlk dönemde karikatürler çoğunlukla hiciv amacıyla yaratılıyor. Oburluk konusunun işlendiği Alman karikatürleri 16.yy'ın önemli örneklerinden sayılıyor. Karikatürün Türkiye'de başlama hikayesi ise Ali Fuat Bey ile gerçekleşiyor. Türkiye'de Karagöz, Geveze, Dalkavuk, Davul gibi dergilerde siyasi karikatürün ilk örnekleri veriliyor. Türkiye'de birçok ünlü karikatürist çizimler yapmaya devam ederken Gırgır dergisi ile tanıştığımız Oğuz Aral, o dönem popülerliğini kaybeden karikatürü yeniden canlandıran önemli bir isim oluyor. Doksanlı yılların sonlarına doğru yeni karikatür anlayışları filizlenmeye başlıyor ve 'underground' tarzda yaklaşımlar öne çıkıyor.

"Küçük yaşta Gırgır Dergisi'nde mizah yolculuğuna başlayan, Fermuar dergisinde bir yıl çizdikten sonra kariyerine Penguen'de devam eden ve Penguen dergisinde yarattığı "Dudullu Postası" ile büyük beğeni toplayan Serkan Yılmaz'la Moda'daki evinde sohbet ettik."

İlk olarak sizi daha yakından tanıyalım isterim. Karikatür serüveninize ne zaman başladınız? Küçük yaşlarda böyle bir yeteneğiniz olduğunu keşfedebilmiş miydiniz?

Başlama hikayem tam olarak şöyle oldu. Ailemin anlattığına göre ben küçükken Kayseri'de köyde tuvaletimle duvara resim yapmışım ve dayak yemişim. Hatta hala bu konu ile ilgili benimle dalga geçerler. İlk çizdiğim şeyler de güneş ve dağ resmiymiş. Ancak karikatürle ilk tanışmam dayım sayesinde oldu. Onun karikatür dergilerini görünce merakım başladı ve dergide gördüğüm çizimleri taklit etmeye başladım. İlk şu yaşta başladım diyemem çünkü hep çiziyordum. Okulda bile yazım kötü, çizimim iyi olmuştur. Kendimi bildim bileli çiziyordum fakat bunu bir meslek haline getirmeyi hiç düşünmemiştim. Kendim

için ve etrafımdakileri güldürmek için çiziyordum. Bir gün minibüste bir kadınla tanıştım. O da çizim yapıyormuş sohbet ettik arkadaş olduk. Sonra ona çizimlerimi gösterdim. O da "Çizimlerin gayet komikmiş neden gidip bir dergi ile anlaşmıyorsun?" dedi ve böylece serüvenim başladı. İlk Komikaze.net'e çizimlerimi gönderdim. Baktım daha sonra çizimlerim üst sıralara çıkıyor, güzel puanlar alıyor sonra işlerimi alıp dergiye götürdüm. Emrah Ablak işlerime baktı ve çok güldü. "Vay be! Koca Emrah Ablak karikatürlerime güldü." diyerek ben bu toplara girmeye başladım. Asıl ilginç olan o gün o minibüse binmesem ve o arkadaşım beni teşvik etmese şu an çok başka bir işte çalışıyor olurum.

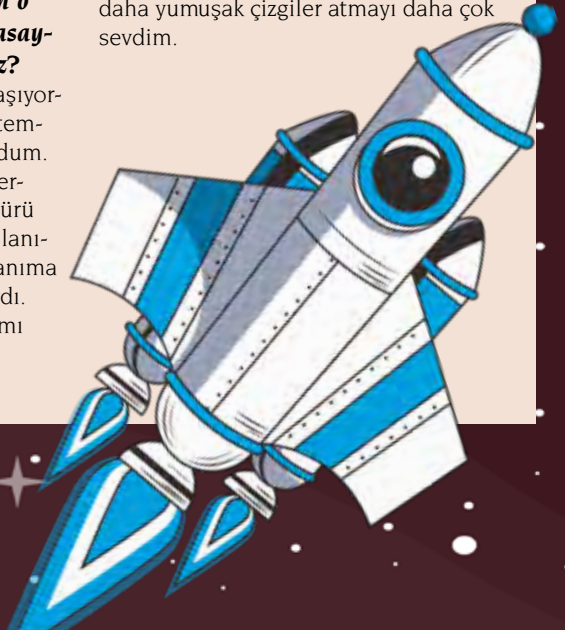
Tam şu anda bölmek istiyorum o zaman. Eğer karikatürist olmasaydınız hangi mesleği yapardınız?

Ben zaten farklı bir meslekle uğraşıyordum. Elektronik ve su basınç sistemleri firmasında satış sorumlusuydum. Muhtemelen yine ona devam ederdim. Zaten o dönemlerde karikatürü arkadaşlarımı güldürmek için kullanıyordum. Örneğin, askerdeyken yanıma gelip karikatür çizmemi istiyorlardı. Ben de çiziyordum. Hatta bir anımı

anlatayım. Asker arkadaşım yanıma gelip sevgilisinin fotoğrafını koyup tost ve çay karşılığında resmini çizdirmişti. Altına da "Bir seferlik aşka geldim çizdi. Bir daha isteme." yazmıştı.

Peki karikatüre başlamanıza sebep olan bir idolünüz var mıydı?

İlk başlarda Emrah Ablak idolumdú ki hala öyledir. Karakter olarak da çok güzel bir abimizdir. Başladıktan sonra yabancı olarak Dave Cooper'ın çizimlerini çok beğeniyordum. Onun çizgisindeki yumuşaklık çok hoşuma gitmişti. Tabii birebir kopyalamadım ama kendi çizgimi onun çizgisine benzetmeye çalıştıktan sonra çok daha yumuşak bir çizgiye kavuştum. Buna taklit diyemeyiz. Buna sadece etkilenebiliriz. Çünkü birbirine benzemiyor. Sadece daha yumuşak çizgiler atmaya daha çok sevdim.

Türk karikatürünün gelişimine büyük katkılarda bulunmuş Oğuz Aral ile tanıştığımız Gırgır dergisinin sizin için önemini biliyorum. Oğuz Aral hakkında düşünceleriniz neler?

Çizer olarak çok başarılıdır. Yeni karikatürist yetiştirme konusunda da inanılmaz başarılı buluyorum. Kendisi de karikatürist olduğundan dolayı yeni bir karikatürist nasıl yetişir çok iyi bilir. Öncelikle amatör gelenlere ev geçindirebilecek miktarda paralar ödüyordu. Bu kısım çok önemli çünkü herkes karikatüristler para kazanamaz diye düşünür. Bunu başarabilen çok az sayıda karikatürist olduğu için aile ve çevre inanmıyor senin karikatürist olup para kazanacağına. Ancak evine para ile dötüyorsan inanıyorlardı. "Aa, bu işten para geliyormuş." derlerdi. Bu sayede Oğuz Aral, maddi özgürlüğe kavuşan karikatüristleri kendi eğitimi ile yetiştirmiş ve bir sürü güzel karikatürist çıkartmıştır. Yani iyi bir öğretmen ve editördür. İyi de bir çizerdir.

O halde, Oğuz Aral'dan öncesi ve sonrası şeklinde ayırırsak Türk karikatüründeki değişimler hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Onun yarattığı 'Gırgır', birçok dergiye can vermiştir. Ondandır daha batılı, böyle şapkalı, eli şemsiyeli karikatür tiplermeleri 'Akbaba' dergisinde gözükmürken -Avrupalı modeller varken Gırgır'dan itibaren daha Türk, yerli modeller görmeye başladık ve kendi çizgimizi bulduk. Ki şu an "Türk çizgisi" diye bir şey var. Yani biz de artık karikatür konusunda pek fena sayılmayız. Türk karikatürü olarak dünyada gayet iyi durumdayız. Örneğin 'Kötü Kedi Şerafettin' karakteri var, 'Memo Tembelçizer' var. Çok acayip bilekler var bizde de. Türk karikatürünün oluşması için önce Türk karikatüristlerin olması gerekiyordu. Oğuz Aral da bu konuda çok büyük katkıda bulunmuştur.

Çizimlerinize dönecek olursam başlarda hobi olarak yaptığınızı söylediniz. Peki iş

İçin çizerken dergiye yollamadan önce çizimleriniz hangi aşamalardan geçiyor ve hangi araçları kullanıyorsunuz?

Eğer duvara çizim yapıyorsam kocaman kömür kalemler kullanıyorum. Dergi için ya da sosyal medyada yayınlıyacaksam ve

kâğıda çizim yapıyorsam kurşun kalem, üzerine Artline markalı, yumuşak uçlu çini kalemleri kullanıyorum. Daha önce tarama uçlu kalemler de kullandığım oldu ama şu anda daha rahat olduğumu düşündüğüm yumuşak uçlu çini kalemleri kullanıyorum. Ardından dergiye dijital olarak yolluyordum.

Karikatürist kimliğinize soracak olursam sizce iyi ve etkili bir karikatür nasıl olmalıdır?

Mizahi karikatür dışında bir karikatürün iyi ve etkili olabilmesi için bakan kişinin fikir ve düşüncesini değiştirmesi gerektiğini söylerler. Benim de etkili karikatür üzerine inancım budur. Ancak amacı güldürme üzerine kurulan karikatürlerde bu değişimin olması aranmaz. Eğer güldürecekse de yakın bir arkadaşına şaka yapar gibi şakayı bulmalısın ki dergide yayınlanmadan önce masanda eskizi gördüğünde bile gülebilsin. Ki ben de aynen böyle yapıyorum. Karikatür dediğimiz şey zaten bir grafik sanatıdır. Bu sanatın yöntemi, gerçek hayatta gördüklerimizin kâğıt üzerine yansımalarıdır. Bu yüzden iyi ve etkili karikatür önce kendini sonra etrafındaki güldürür.

Bildiğiniz gibi teknolojinin gelişmesiyle birlikte her sektör bu gelişmeden etkileniyor. Karikatürü bir sektör halinde ele alırsak dijitalleşmeden nasıl etkilendi?

Öncelikle dijitalleşme, dergilerin satışını çok fazla etkiledi. Böylece bizim de bir şekilde artık dijitalden yayınlamamız gerekti. Ancak ben aletlerimi değiştirmedim. Sadece yayın organım değişti. Artık çizimlerim bir matbaada basılıp da kamyonla ulaşmıyor. Evde 'Saçma Sapan Hikayeler' diye bir şey çiziyorum mesela. Çizdikten sonra

onu kitapçık haline getirip kamerayla çekip ondan sonra da internetten yayınlıyorum. Bu şekilde eskiye kıyasla çok daha fazla insana ulaşıyoruz.

Kötü yanı kimse para ödemediği için kiramızı ödeyemiyoruz. (Gülümsüyor) Sevdiğim için sürdürüyorum ancak ben gelirim daha çok stand-up üzerinden sağlıyorum. Karikatürü ise bilinirlik ve mesleğim için devam ettiriyorum.

“Eskiden bir dergi 80 bin satarken, hadi bir dergiye iki kişi okudu diyelim, 160 bin kişiye ulaşabiliyorduk. Şimdi ben, tek başıma hiçbir dergi olmadan sosyal medya paylaşımım ile 500 bin kişiye ulaşıyorum.”

Peki bu dijitalleşme dediğimiz olgu mizahi karikatürlerinize bir etkisi oldu mu?

E tabii dünya değişince karikatür de değişti. Çünkü karikatür dünyanın yansımaysa dünya değiştikçe karikatür de değişir. Oysa ben, aygıtlarımı aynı tutuyorum; hala kâğıt ve kalem... Zaten karikatür dediğimiz şey, insanların olumsuz özelliklerini abartarak ön plana çıkartmak üzerinedir. Bir insanın neyi abartılabilir ise karikatür onun üzerine odaklanır.

Aslında sormak istediğim gelişen teknoloji ile birlikte karikatür konularınızda bir evrilme oldu mu? Çünkü eskiden gülünen espriler ya da iyi iş gören şakalar artık dönemin de değişmesiyle birlikte gülünmüyor olabilir.

Şöyle değişti; iyi bir cep telefonu tamircisi olmaya çalıştığım bir öykü vardı. Orada konumu cep telefonu üzerinden kurmuştum. Cep telefonu yokken böyle bir öykü yazmak mantıksız olurdu. Bir de mizah hafıza ile alakalı biraz. Eğer sizin bilmediğiniz bir konu hakkında bir şaka yaparsam anlamazsınız. Sizin hafızanızda olmalı ki gülelim. O yüzden 'Türk Mizahı' diye bir şey var ki tamamen bizim kültür kodlarımızdan oluşur. Ama Türk mizahının içine global bir sinir sistemi olan internetin girmesiyle konularda da mecburi dönüşümler meydana geldi.

Şu dönemde özellikle sosyal medyayı çok etkili kullanıyorsunuz. Dergideki okurlarınızın sevdiği şakaları biliyordunuz. Onlar da

dergiyi devamlı aldıkları için ne ile karşılaşacaklarını biliyorlardı. Şimdi çok geniş bir kitlenin olduğu mecradasınız. Instagram'daki okurlarınıza doğru şekilde ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?

Ben bir şey çizerken "Şöyle çizersem böyle gülerler." diye düşünmüyorum. Kendimi ya da yakınımından birisini güldürmeye çalışıyorum. Kendi mizahımı yapıyorum. Diğer türüsünü yapmak çok zor ve riskli. Dediğin gibi dergide beni seven insanlar geliyordu ve bu çok daha basit kılıyordu işi. Ancak sosyal medyada da beni yine benim mizahımı seven kişiler takip ediyor, sevmeyen de takip etmiyor. Aslında çok kolay bir elek sistemi oluşuyor. Mecra söyleyeceklerimi değiştirmede. Sadece ücret ödemedikleri için kitlelere ulaşmak çok daha kolay hale geldi.

Takipçileriniz için bir içerik kurulumunuz var mı?

Yeni bir şey yapmak için bir kural yok. O sırada ne hissediyorsan onu yapman lazım çünkü öbür türüsü hem çok zor hem de yapılamaz.

Dergideki okurlarınızı tanıdığınızı söylediniz. Peki sosyal medyadaki takipçilerinizi tanıdığınızı düşünüyor musunuz?

Tabii, tanıyorum. "Onların neye geleceğini nereden biliyorsun?" dersiniz "Çünkü ben de çizimlerime gülüyorum." derim. Dolayısıyla bu, işi daha basitleştiriyor. Benim hoşuma giden şeyleri paylaşıyorum ve olumlu geri dönüşler alıyorum. Bu işin merkezi de budur aslında.

Sen bir şey yaparsın ve bu fikre "Evet!" diyen insanlar katılır, "Hayır!" diyen karşısında durur.

Biliyorsunuz, sosyal medyada içerik üretkenlerin en şanslı oldukları konu, içerikleri hakkında aldıkları geri bildirimler. Peki sizin sosyal medyada aldığınız geri dönüşleriniz iyi mi yoksa kötü mü oluyor?

Çoğunlukla iyi oluyor ama sosyal medyayı hiç bilmeyen ve sosyal medyanın verdiği yüksek öz güven ile gizli hesaplardan çok değişik geri dönüşler de alıyorum. Mesela kırk sayfa dört gecemi almış, kurgulamışım, sesi falan ayarlamışım ve karşılığında da herhangi bir bedel almadığım bir içerik paylaşmışım. İnsanlar da beğenip teşekkür etmişler ama biri şey yazmış; "13 DAKKAMI GERİ VER!". Yah! Video zaten 6 dakika. Demek ki iki kere izlemiş. Hikâyenin ismi de 'Saçma Sapan Hikâyeler'. Yani zaten baştan kabul ediyorum. Saçma sapan hikâyeler çiziyorum. Ona zamanını verebilsem geri veririm ama daha fenası küfür edenler bile oluyor. Çok az sayıda ama o küfürler bence bana değil de orada paylaşımı beğenmiş onca kişiye yapıyor. Bizim işimiz hayatı kolaylaştırmak üzerine de aslında. Herkes hayatını yaşıyor ve arada bir de karikatür okuyor. Bir şeylere bakıp eğleniyor. Hayatı ruhsal olarak çekilebilir hale getirmek bizim

işimiz. Şimdi birileri tiyatro salonunda ayağa kalkmış alkişlarken aradan başka birisinin "YUUH!" diye bağırması oyunculara mı hakaret yoksa orada alkışlayanlara mı hakaret? Aslında "Ben daha zekiyim." demek, "Ben beğenmedim." demek. Ben hiç uğraşmıyorum ve siliveriyorum yorumlarını. Beğenmiyorsa kapatabilirsiniz.

Bugüne kadar aldığınız en ilginç geri dönüşünüz ne olmuştu?

Bir keresinde bana bir mail geldi, gecenin köründe. Hastanede adamın bir tanesi kalp ameliyatı olduktan sonra çocukları dergi götürmüşler ona. Adam da benim Dudullu Postası bölümümü okurken gülme krizine girmiş. Sinirleri bozulmuş gülmekten. Dikişleri patlamış. İkinci bir ameliyata girmiş ve ameliyat çok riskli geçmiş. Adam ölümlerden dönmüş. Bana da bir mail atmış; "Oraya bir uyarı yazın!" diye. Ben de her okur mailine verdiğim cevap gibi efendi bir şekilde teşekkür ettim.

Böyle size layık olmaya çalışıyoruz falan... Sonra mesajı tekrar okuduğumda "Allah belanı versin!" dediğini fark ettim. İşin garip tarafı şu; bunun benim hoşuma gitmemesi lazım. Ama lanet olsun, gece yarısı çok zorlandım. Ama ne yalan söyleyeyim biraz hoşuma gitti. Kötü bir andı yani.

Karikatürde görselin çok ön planda olmasının, verilen mesajın önüne geçeceği yönünde düşünceler var. Siz de bu düşünceye katılıyor musunuz?

Eğer karikatürde bir obje çok öndeysen şaka o objede olabilir. Bu durumda tabii aşırıya kaçmış olmayacaktır. Ama eğer şaka orada değilse sırf güzel çizeceğim diye işi karmaşıklığa getirmek gerek yok. Karikatür çok sade, grafik bir iş. Grafik olarak birine bir derdini anlattığını düşün. Durduk yere, konudan alakasız bir baykuş çizmek çok saçma olur, kafa karıştırır.

10 yıl boyunca dergide çalıştığınızı biliyorum. Dergiden sosyal medyaya geçişinizi çok radikal bir karar gibi gördüm. Bu süreç nasıl gerçekleşti?

İlk önce Fermuar dergisinde başladım, sonra Penguen dergisine geçtim. Evet, on yıl kadar çizdim ama on yılın son döneminde şans eseri internete geçmeye başladım. Bir gün bir okulun duvarlarını boyadım. Bu, sosyal medyada inanılmaz olumlu tepkiler alınca o platformda içerik üretmeye başladım. Özellikle icatlarımı orada paylaşmaya başladım. Evde görebileceğin gibi inanılmaz aletlerim var. Onlarla çok farklı mucitlikler yapıyorum. Daha önceden elektronikçide çalıştığım için severek yapıyorum. İşte bu mühendislik ve elektronik bilğim Instagram'da iyi iş gördü. Bu sırada dergi kapandı ve ben karikatürlerimi internetten yayınladım.

devam ettim. Geçiş zaten benim kontrol edebileceğim şekilde oluyor.

Peki, bundan sonra hep sosyal medyada mı göreceğiz sizi yoksa bir dergi oluşum planı var mı?

Olursa neden olmasın ama benim gibi bir sürü çizer var. Yıllardır "Ne olacak?" diye bakıyoruz. Sanırım çözüm dijital bir çözüm olacak gibi görünüyor. Gerçi dijitalin de şöyle bir tarafı var; çok takipçili sayfa, benim imzalı karikatürümü alıp imzanın olduğu yere kendi adını soyadını yazarak paylaşabiliyor. Yani hiçbir emek harcamadan, ürettiğin içeriği senden kolaylıkla çalabiliyor

"RESME ON SANİYE BAKINCA BİLMEM NE OLUYORSUN" ŞAKASINI DERGİ ETİKETİ İÇİN ÜRETTİM.

Bugün dijitalin hep olumsuz yanlarını konuştuk. Hiç olumlu bir yanı yok mu?

Tabii ki yok değil. Mesela beni, her gördüğümde mutlu eden bir mizah dönüyor sosyal medyada. Bu mizahın çıkış noktası ise Penguen dergisinde dağıtılan bir etiket için ürettiğim şakaydı. "Resme on saniye bakınca bilmem ne oluyor." olayı aslında o etiketle başladı. Bu şakadan üretilen mizahlar bence çalıntı değil. Çok da yaratıcı ve güzel geliyor bana.

Aslında Serkan Yılmaz dediğimiz zaman aklımıza direkt Dudullu Postası geliyor. Gerçekten benim de kahkahalara boğularak okudu-

ğum bir köşeydi. Dudullu Postası serüveni nasıl başladı ve Dudullu Postası'nın diziyeye dönüşmesi nasıl oldu?

Ben Dudullu'da otururken kendimi toplumu okuyan, gözlemleyen ve yazan-çizen birisi olarak görüyordum ama bir şey fark ettim. Çevremdeki bazı insanlar, benim akli dengemin tam yerinde olmadığını düşünüyordu. Asım Velioglu tipi de biraz böyle çıktı.

Aslında Dudullu değil de tüm Türkiye'nin yansıma durumuydu. Sonra dizisi falan çekildi ama dizi tam olarak gerçek Dudullu Postası değildi. Güzel bir şeydi ama fazla didaktikti. O yüzden çok da ilgi çekmedi. Çünkü insanlar artık eğlenmek istiyorlar. Bir daha yaparsak bunu çok daha eğlenceli şekilde yapacağız.

Çok güzel bir sohbetti. Çok teşekkür ederim size. Geçmiş ve geleceği konuştuk bol bol. Peki, Serkan Yılmaz şu an neler yapıyor? Size ulaşmak isteyen kişiler nasıl ve nereden ulaşabilir? Dilerseniz bu soruyla noktalayalım.

Ben teşekkür ederim. Çok güzel sorular sordun. Şu anda karikatür haricinde stand-up yapıyorum 10 yıldır. Film okulundan Stanislanski oyunculuk yöntemlerini öğrendim.

Bu yöntemler ile Aşkın Akın isimli oyuncu arkadaşımın 'Eee De Bakimim!?' isimli bir oyun yapıyoruz. Onun dışında çocuklarla 'Hayal Atölyesi' yapıyorum. Eğer bana bakmak isterseniz de Instagram'da "@serkan.yilmaz_" hesabından yaptığım tuhafılıklara ve acayip sanat sepet işlerine bakabilirsiniz.

Karikatür, icatlar, "Sağma Sapan Hikayeler", stand up gösterileri, mucitlikler, mühendislik harikaları ve çok daha fazlası için;

@serkan.yilmaz_

YAZI Betül ÖZCAN FOTOĞRAF unsplash.com

KORKUNUN USTASI

EDGAR ALLAN POE

New York'ta bir açık arttırma. Tek sayfa el yazması bir şiir taslağı... Açık arttırma yüksek bir meblağda açılıyor. 8000 dolar, bu tek sayfa el yazması için verilen son teklif. Ederi sekiz bin dolar. 200 yıl öncesinde kimsesiz bir genç. Ailesi ve parası olmadığı için okulu terk edip orduya katılıyor. Yapacak başka hiçbir şeyi yok. En sonunda, edebiyat sevdasını kâğıda dökcek bir kalem... Geceleri orduda tek sayfalık şiirler yazıyor el yazması ile... Kazandığı para 5 dolar. Ederi beş dolar. Babasının bir yaşındayken bırakıp gittiği, annesinin iki yaşındayken vefat ettiği, kırk yıllık kısacık yaşamını parasız, yalnız bir adam olarak sürdüren, ölüm sebebi bile bilinmeyen, yazının başındaki el yazmalarının sahibi

Edgar Allan Poe.

Edgar Allan Poe, Amerika'ya göç etmiş bir İngiliz aktristin ve ona hayran bir hukuk öğrencisinin oğludur. 1809'da Boston'da dünyaya geldi. Annesi Elizabeth Poe evlendikten sonra hiç başarı elde edemedi. Annesi aslında gerçekten popülerdi ve kolaylıkla âşık olunacak güzellikte idi. Ama ne yazık ki çok erken bir yaşta öldü. Poe, annesini hatırlayabileceği hiçbir anıya sahip değildi. Babası tam da o zamanlarda ortadan kayboldu ve belki de kimsenin haberi olmadan ölmüş bile olabilirdi. Bir daha haber alınamamıştı.

Geriye sadece üç küçük çocuk kalmıştı. Her üçü de farklı farklı şehirlere yaşamaya gönderilmişti. Yetim erkek ve kız kardeşler yeni ailelerine resmen alışmışlardı. Ama Edgar kendi konumundan dolayı hiç rahat değildi. Sadece iki yıl sonra zengin bir tüccarın evine geldi. John Allan ve karısı Frances ona bakacak aileydi.

Küçük yaşta ailesini kaybetmesi, erken yaşta gelen bu yoksulluk ve zor hayat onu hep kovaladı. Ama en sonunda Allan ailesi ona biraz sıcaklık biraz da maddi imkân sağlamıştı. Frances Allan ve genç Edgar çok yakın büyüdüler. John Allan her nasılsa onun Frances'i etkilediğini düşünüyordu. Daha iyi ya da daha kötü... Allan'lar artık onun ailesiydi.

Üç yıl sonra iş imkânları için Londra'ya taşındılar. İlk eğitimi, İngiltere'de yatılı bir okula başladığı, sonradan hikâyelerine konu ettiği, sayısız odası olan ürkütücü bir binada idi. Dört yıl sonra ailesinin Londra'da da işleri gitmeyince Amerika'ya geri dönüp küçük bir kasabaya yerleştiler. O yaşlarda şiir yazmaya başladı. Öğretmeni onun için *mısraları vazife olarak değil aşkla yazan doğuştan bir şair*, demişti. O günlerde evde huzursuzluk hâkimdi. Anne ve babası sürekli tartışma içerisindeydi. Maddi durumları da kötüydü ve üvey annesi verem hastalığına yakalanmıştı. Poe, evdeki bu duruma dayanamadı ve üvey ailesini terk etti. Daha on altı yaşındayken Virginia'ya gidip üniversiteye başvurdu. Zeki biri olduğundan okula hemen kabul edildi. Ama sadece bir yıl okuyabildi. Maddi yetersizlikten dolayı hiç destek alamadı. Okuldaki tek yılın da İtalyanca ve Fransızca öğrenip okulun en başarılı öğrencisi oldu. Fazla korumacı ve kibirli olduğundan okulda pek arkadaşı yoktu. Üzerindeki korumacı kibrinden vazgeçebilmek ve belki de toplum içinde daha rahat yer alabilmek için o yıllarda alkole başlamıştı.

1827'de para kazanabilmek için Amerikan ordusuna başvurdu. On sekiz yaşında olmasına rağmen orduya katılabilmek için yaşını yükseltti. Oradayken yazdığı şiir-

lerini derleyip "*Timurlenk ve Şiirler*" adı altında elli kopya çıkardı; fakat hiç satamadı. Poe şiirlerini hayal gücüyle şekillendirip, şairin zihninde canlandırıp ruh halini okurda uyarlayacak şekilde planlı ve belli bir sistemle hesaplayarak kâğıda döküyordu. Yazdığı tüm şiirler sağlıklı bir aklın bilinçli çabasının ürünleri idi. Bu şiirler, hırsın getirdiği haklar ve tehlikeler üzerinde gurur ve hayata karşı düş kırıklığı ve ölüm temalarını içeriyordu ama her biri güçlü bir biçim, ritim ve ölçü anlayışına sahipti. Yaklaşık yüz yıl sonra Amerikan şiirinde moda olacak müzik ritmini içeren şiir kurgusunu daha o günlerde yapmıştı.

Ordudan sonra limanda hamallık, okulda kapıcılık gibi işlerde çalışmaya devam etti ama o, uzun sürmeyen yaşamını edebiyat ile kazanmak istiyordu. Şiir yazmak maddi olarak yetersizdi. O da satır başı ödeme yapan gazete ve dergiler için kurmaca hikâyeler yazmaya karar verdi. Nihayet 1832'de bir öyküsü dergide yayımlandı. Aynı yıl bu dergi dört öyküsünü daha kabul etti. Bunlar korku ve doğaüstü öğeler içeren aynı zamanda da hiciv ve parodi yönü yüksek öykülerdi. Onun için hikâye yazmak şiir yazmak gibi ciddiye aldığı bir iş değildi. Para kazanmak için yaptığı bir görevdi. Hikâyelerinde bolca ironi yapıp insanların dikkatini

çekmeye çalıştı ve editörün yayınlamayı kabul etmesi için ilginç detayları yazılarına dâhil etti.

1833'te bir derginin açtığı öykü yarışmasında birincilik ödülü elli dolardı. *Şişede Bulunan Not* öyküsünü yarışma için yazdı ve yayın kurulu "elimize gelen her hikâyeden milyonlarca kat üstün" açıklaması ile birinciliği bu tanınmamış yazara verdi. Bu hikâyeye, hayalet bir mürettebat suyun girdaplarında geçen doğaüstü bir yolculuğu anlatıyordu. 1835'te edebiyat dergisi editörü olarak kabul edildi. Nihayet artık aylık altmış dolar maaş alacaktı. Hemen kendisine bir pansiyonda oda tuttu. Burada, kitap tanıtımları, eleştiriler ve makaleler yazıyor bir yandan da kendi hikâyelerini oluşturmaya devam ediyordu. Dergi için, dönemin kitaplarına yaptığı inceleme yazılarında, hiciv eden bir üslup ve eleştirel bir yaklaşım kullandı. Poe hiçbir kitabı beğenmiyordu.

Dönemin en ünlü yazarlarını çok fazla okuyordu ve okuduğu her kitap onu kendi edebiyatına dair öfkeli bir mücadeleye zorluyordu. Her şeyden önce kusursuz planlamaya ve hükmün doğruluğuna önem veriyor; edebi eserleri bozuk makine parçaları gibi ele alıp, edebi işçilikle kusurlarını ortaya çıkarıyordu. O dönemde yazdığı Berenice öyküsü, ürkütücü ve sapkınlık derecesinde tutku barındırıyordu ama o bu sert duyguları edebi işçiliğin içerisinde şiirsel bir anlatımla ele alıyordu. Öykü ve şiirlerindeki eleştirilerin fazla sert olması sebebiyle dergideki görevinden iki yıl sonra kovuldu. Yine parasız ve sokaklarda kalmıştı. Doğduğu şehre gitmeye karar verdi. 1835 yılında yirmi yedi yaşına gelen Poe, kuzeni Virginia Clemm ile Baltimore'da evlendi. Onun iri gözleri, zayıf fiziği ve beyaz teni Edgar'ın gözünde ölmekte olan annesinin görüntüsünü canlandırmıştı. Edgar artık yalnız başına değil, eşiyile bir hayat sürmeye başlamıştı ve yine bu dönemde de edebiyat eleştirileri ve öykülerle para kazanma gayretindeydi. Virginia, Poe'nun özel hayatındaki duygu ve düşüncelerindeki boşlukları doldurmuştu. O dönemin en yaygın hastalığı veremdi. Poe'nun *Kızıl Ölümün Maskesi* öyküsünde "Hiçbir hastalık

bu kadar ölümcül ve korkunç olmamıştı. Simgesi ve mührü kandı; kanın kızılığı ve dehşeti." Cümleleriyle bahsettiği bu hastalık Virginia'nın bedenini kaplamıştı. Onun kırılğan bedenindeki hastalık ilerledikçe Poe da yasını tutmaya başlamıştı. Poe'nun hayatındaki her türlü boşluğu dolduran Virginia'nın bu kadar kısa sürede hayatından çıkışı Poe'yu çok etkilemişti. Yapabileceği tek şey vardı, sadece yazmak. Virginia ölüm döşegindeyken, Poe yatağının başında ona şiirler yazmaya başladı. Adı Annabel Lee'ydi. Şiir bittiğinde ise Virginia hayata çoktan gözlerini yummuştu.

Bir gece rüzgârından bulutun Üşüdü gitti Annabel Lee Sevdadan yana kim olursa olsun Yaşça bizden ileri Geçemezlerdi bizi

1839 yılında Poe'nun New York'ta birkaç dergide yazıları yayımlandı. Ama onun bu şehre ne zaman geldiği, nerede yaşadığı ve nasıl karınını doyurduğu hakkında en ufak bir bilgi dahi yoktu. Yazılar yazıyor, onları gazete ve dergilere gönderiyordu. Hayatı hakkındaki tek kanıt ise bu basılı yazılardaki imzası olan isimydi. Öyküleri *Groteks ve Arabesk Öyküler* adıyla bir yayıncı tarafından derlenip yayımlandı. Ama Poe hayatı boyunca ikinci baskıyı hiçbir zaman göremeyecekti.

Gazetelerin dergilere oranla daha çok sattığı dönemde Edgar, New York Sun gazetesine Balon Şakası isimli öyküsünü satmayı başarmıştı. Bu öykü herkesin ilgisini çekmişti. Edgar'ın en ünlü olduğu gün bu öykünün okunmaya başladığı gündü. Gazetede yayımlandığından dolayı insanlar onu bir öykü olarak değil de gerçek bir haber sandılar. Hikâyeye bir balon ile Amerika'dan Atlantik'e doğru süren bir yolculuktaki. Böyle bir olayın olabilmesi için daha yüzyıl geçmesi gerekirken Poe'nun kullandığı dil ve teknik, içsel çözümler o kadar gerçeği yansıtıyordu ki, insanlar kurgu olduğunu düşünemediler. Poe akıl yürütme ve var olmayı yaratma konusunda çok yetenekliydi. O

doğuştan dâhiydi. Poe, edebiyatta neyin daha etkili olduğunu biliyordu, yeniliklere ve değişimlere her zaman açıktı. Kimsenin yazmadığı hatta akıl edemediği türden yazılar yazıyordu. Öykülerini genellikle haber niteliğinde kısa tutardı. Yazdığı tüm sonlar şaşırtıcı ve aniydi. Hikâyelerinin hepsini tek tek ince işçilikle işliyor, tekrar tekrar okuyor, gözden geçiriyordu. Bilinçaltında yaşadığı ve başa çıkmaya çalıştığı maddi ve manevi eksiklerini, korkularını, öykülerinde bu kadar başarılı betimlemesinin ve gotik hikâyeye türünde yazmasına rağmen diğer örneklerine hiç benzememesinin sebebi kendi içinde yaşadığı ruhsal bunalımlarıydı.

Poe maddi bakımdan elverişsiz bir hayat yaşamaktaydı. Yazdığı eserler için çok az para kazanıyordu. Bütün yaşamı boyunca yazarlık hayatında aldığı en yüksek yıllık meblağ, 1843 yılında yazdığı "Altın Böcek" adlı öyküsüydü. Ömrünün sonlarına doğru maddi durumu yetersiz olduğunda bile durum değişmemişti. Poe'nun yazı aşkı editörlerin minimum parayı vermelerine neden olmuştu.

Poe'nun ölümü ile ilgili gerçekler bugün hala gizemini korumaktadır. İddialardan biri, 3 Ekim 1849'da Baltimore'un caddelerinde ona ait olmayan elbiselerle dolaşırken, psikiyatrinin "deliryum" olarak adlandırdığı çılgınlık ve sayıklama halinde olduğudur. Hemen Washington Hastanesi'ne kaldırılır. Poe hakkında çalışan bazı uzmanların görüşüne göre Poe, hastalığı henüz teşhisi konmamış bir beyin tümörüne sahiptir.

7 Ekim 1849 Pazar günü Poe, dünyaya gözlerini yumar. Bazı bilgilere göre Poe'nun son sözleri "Tanrım, zavallı ruhuma yardım et." olmuştur. Ölüm belgesi de dâhil olmak üzere tüm hastahane kayıtları ortadan kaybolmuştur. Dönemin gazetelerinin çoğu haberlerinde Poe'nun ölüm nedeni "beyin konjesyonu" olarak belirtilmiştir. 1872 yılından beri ölüm nedeni için söylenen dedikodular arasında, delirium tremens, kalp hastalığı, epilepsi, alkolizm, frengi, menenjit, kolera ve kuduz da dâhil olmak üzere pek çok hastalık yer almıştır. 8 Ekim günü Westminster

Seneler, seneler evveldi;
Bir deniz ülkesinde
Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz
İsmi Annabel Lee;
Hiçbir şey düşünmezdi sevmekten
Sevmekten başka beni.

O çocuk ben çocuk, memleketimiz
O deniz ülkesiydi,
Sevdalı değil karasevdalıydık
Ben ve Annabel Lee;
Göklerde uçan melekler bile
Kıskanırdı bizi.

Bir gün işte bu yüzden göze geldi,
O deniz ülkesinde,
Üşüdü rüzgarından bir bulutun
Güzelim Annabel Lee;
Götürdüler el üstünde
Koyup gittiler beni,
Mezarı ordadır şimdi,
O deniz ülkesinde.

Presbiteryen Mezarlığı'nda kendisi için düzenlenen cenaze törenine yalnızca dört kişi katılmıştır.

Yaşarken değeri anlaşılmayan Poe, Amerikan romantizminin önemli yazarlarından biridir. Bugün birçok uzman tarafından ABD'nin ilk büyük yazarı kabul edilen Poe, yaşamı boyunca küçük düşürülmüş ve anlaşılmamıştır.

Poe, öykülerinde insanların bilinçaltısında yaşattıkları ruh hallerini, korkuları ya da endişeleri başarıyla anlatıp, aynı duygu, korku ya da endişeleri okuyucuda sürekli canlandırmaktaydı. Eserlerinin çoğu kara romantizm türüyle anılmaktadır. Eserlerinde zaman zaman ironiye de başvuran Poe, geniş dehasını öykülerine yansıtarak bilim kurgu türünün de ilk örneğini oluşturmuştur.

Poe'nun eserleri yalnızca ABD'de değil, dünyanın her tarafında pek çok kesimi etkilemiştir. Korku ve gerilim türünün en önemli yazarı Stephen King, eserlerinde Poe'dan etkilendiğini sürekli dile getirmektedir. Poe, sadece edebiyat dünyasında değil, popüler kültürde de kendisinden söz ettirmiştir. Poe'nun eserleri müzisyenlerin şarkılarından, filmlere, tiyatro oyunlarına ve hatta çizgi filmlere kadar uzanmıştır. Ünlü çizgi film dizisi The Simpsons'ın Cadılar Bayramı Özel Bölümü'nde Poe'nun ünlü şiiri Kuzgun' a özel bir bölüm verilmiştir. Yönetmen Tim Bur-

ton'ın Poe'dan esinlenerek yarattığı karakterler küçümsenmeyecek kadar çoktur.

Aslında Edgar'ın hayat öyküsü bir ölüm öyküsüdür. Kısacık hayatına sığmamış, hikâyelerinin sayfalarına taşmış bir ölümdür. Yirmi altı yıl mezar taşı bile olmadan yatmıştır mezarında. Poe'nun ünü, ölümünün ardından hem Amerika'da hem de Avrupa' da yayılmaya başlamıştı. 'Kusursuz olan tek yazar Poe. Asla hata yapmadı.' diyen de oldu, "Amerika'nın ürettiği en özgün deha" diyen de... 1975'te Alan Parsons Project grubu Poe'nun öykü ve şiirlerinden beslenen şarkılardan oluşan pek çok albüm çıkardı. Ve Bob Dylan, The Beatles, Iron Maiden, Queen gibi önemli gruplar sözlerini bestelediler. Amerikan futbol takımlarından Baltimore Ravens'in isminde ve logosunda bulunan kuzgun da Poe'yu simgelemektedir. 2012'de ise Kuzgun Hollywood'a taşındı. Bir sonraki kuşaklarda ise bütün dünya yazarlarının kalplerinde, yapıtlarında yaşadı ve o yapıtlarla da milyarlarca insanın evi onun yuvası oldu. Nietzsche ve Kafka'nın acı çeken ruhlarının en yakın arkadaşı, modern edebiyatın kurucuları olan Dostoyevski ve James Joyce'un başucu yazarıydı. Ve son olarak, bilinen tüm kara romantizm, bilimkurgu, fantastik, polisiye ve korku edebiyatı yazarlarının ustası... Doğrusu yetim, en sonunda gerçek ailesine kavuştu.

“Delilik sandığınız şey, sadece duyuların fazla keskinleşmesi olduğunu söylemiş miydim ben size ?

KUZGUN

Ortasında bir gecenin, düşünürken yorgun, bitkin
O acayip kitapları, gün geçtikçe unutulmuş,
Neredeyse uyuklarken, bir tıkırtı geldi birden,
Çekingen biriydi sanki usulca kapıyı çalan;
"Bir ziyaretçidir" dedim, "oda kapısını çalan,
Başka kim gelir bu zaman?"

Ah, hatırlıyorum şimdi, bir Aralık gecesiydi,
Örüyordu döşemeye hayalini kül ve duman,
Işısın istedim şafak çaresini arayarak
Bana kalan o acının kaybolup gitmiş Lenore'dan,
Meleklerin çağırdığı eşsiz, sevgili Lenore'dan,
Adı artık anılmayan.

İpekli, kararsız, hazin hışırtısı mor perdenin
Korkulara saldı beni, daha önce duyulmayan;
Yatışsın diye yüreğim ayağa kalkarak dedim:
"Bir ziyaretçidir mutlak usulca kapıyı çalan,
Gecikmiş bir ziyaretçi usulca kapıyı çalan;
Başka kim olur bu zaman?"

Kan geldi yüzüme birden daha fazla çekinmeden
"Özür diliyorum" dedim, "kimseniz, Bay ya da Bayan
Dalmış, rüyadaydım sanki, öyle yavaş vurdunuz ki,
Öyle yavaş çaldınız ki kaliverdim anlamadan."
Yalnız karanlığı gördüm uzanıp da anlamadan
Kapıyı açtığım zaman.

Gözlerimi karanlığa dikip başladım bakmaya,
Şaşkınlık ve korku yüklü rüyalar geçti aklımdan;
Sessizlik durgundu ama, kıpırtı yoktu havada,
Fısıltıyla bir kelime, "Lenore" geldi uzaklardan,
Sonra yankıdı fısıltım, geri döndü uzaklardan;
Yalnız bu sözdü duyulan.

Çırpınarak girdi birden o eski kutsal günlerden
Bugüne kalmış bir Kuzgun pancuru açtığım zaman.
Bana aldırmadı bile, pek ince bir hareketle
Süzüldü kapıya doğru hızla uçarak yanımdan,
Kundu Pallas'ın büstüne hızla geçerek yanımdan,
Kaldı orda oynamadan.

Kalkıp haykırdım: "Getirsin ayrılışı bu sözlerin!
Rüzgârlara dön yeniden, ölüm kıyısına uzan!
Hatıra bırakma sakın, bir tüyün bile kalmasın!
Dağıtma yalnızlığımı! Bırak beni, git kapımdan!
Yüreğimden çek gaganı, çıkar artık, git kapımdan!"
Dedi Kuzgun: "Hiçbir zaman."

Oda kapımın üstünde, Pallas'ın solgun büstünde
Oturmakta, oturmakta Kuzgun hiç kıpırdamadan;
Hayal kuran bir iblisin gözleriyle derin derin
Bakarken yansıyor koyu gölgesi o tahtalardan,
O gölgede yüzen ruhum kurtulup da tahtalardan
Kalkmayacak - hiçbir zaman!

Edgar Allan Poe

7.KITA'YA YOLCULUK BAŞLIYOR

İçinde bulunduğumuz çağdan yeni bir çağa doğru ilerlemekteyiz. "Antroposen" olarak adlandırdığımız bu çağın en belirgin özelliği, çağın oluşumuna jeolojik faaliyetlerden daha çok insan faaliyetlerinin yol açması. Gezegenin insan eli değmemiş köşeleri azalırken kültür-doğa ayrımı da ortadan kalkıyor. Globalleşen dünya tamamen insan üretimi bir mekâna dönüşüyor. Yapay zekânın doğal yaşama müdahalesinin artmasıyla sanat, artık yüzünü doğal olanın ve olmayanın arasındaki ilişkiye çeviriyor.

Bienal, ana başlığını Pasifik Okyanusu'nun ortasındaki devasa atık yığından alıyor. 7. Kıta adını verdiğimiz bu yığın 3,4 milyon metrekare genişliğinde 7 milyon ton ağırlığında ki plastik çöplerden oluşan bir alan. Nicolas Bourriaud'ın dikkat çekmek amacıyla yaptığı konuşmada belirttiği gibi, insanın dünyaya kazandırdığı bu kıta giderek genişlemeye ve büyümeye devam ediyor. Daha sonrasında Bourrioud verdiği röportajı haber olarak yayınladı. Haberde yöneticisi olduğu kıtanın insanların katkılarıyla büyümeye devam ettiğini belirtti ve teşekkür ederek ironi yaptı.

16. İstanbul Bienali bu yıl dünyamız için büyük önem taşıyan bir sorunu ele aldı.

Çevre kirliliği günden güne artarak gezegenimizi tehdit ediyor. Bu virüs, dünya üzerinde 700'den fazla canlı türünün hayatına mâl olmakla birlikte besin zincirinin de dengesini alt üst ediyor.

Deniz hayvanlarının %44'ünün midesinde plastik parçası bulunduğu tahmin ediliyor. Bunun yanı sıra çeşitli araştırma sonuçlarına göre, her yıl 502 bin yetişkin, her gün bin çocuk kirli sulardan yayılan hastalıklar sebebiyle hayatını kaybediyor. Toplamda ise her yıl 12,6 milyon insan çevre kirliliği sebebiyle dünyaya veda ediyor.

2050 yılına kadar, atıkların denizlerde yaşayan tüm canlıların kütlesine eşitleneceğini, çöplerde ve ekosistem alanlarında yaklaşık 12 milyon ton plastik pet şişe olacağını biliyor muydunuz?

İnsanın gelecek nesile bıraktığı dünyaya hayır diyen ve toplumsal farkındalık için sanat üreten birileri var. 16. İstanbul Bienali için bir araya gelip dünyaya sahip çıkmak isteyen sanatçılar, eserlerini tüm İstanbul'a sergiliyor. 25 ülkeden 56 sanatçının 220'den fazla eseri Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nin Tophane binası, Pera Müzesi ve Büyükdada'da gösterimde İstanbullu ile buluşuyor.

Bienalin ana mekânı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi olarak konumlanıyor. Müzede 37 sanatçının Antroposen Çağı'nı farklı bakış açılarıyla ele alan gerçek ya da kurmaca hikâyeleri 10 Kasım'a kadar sanat-severlerle buluşacak. Pera Müzesini ziyaret edenler tarih kitaplarında yer almayan hayali uygarlıkları keşfetme imkânı bulacak. Büyüka-

da'daki eserler ise mekânsal olarak şehirden uzaklaştırıp bienale zenginlik katıyor. Adada " Suret, Zuhur, Tezahür" eseri dikkatimizi çekti ve eserin sahibi Hale Tenger ile görüşmek istedik. O da bizi kırmadı ve sorularımızı yanıtladı. Sıcak, samimi bir röportaj gerçekleştirdik

Eserinizde uyguladığınız "bilezik alma" tekniği nedir? Bize biraz daha ayrıntılı bahsedebilir misiniz? M.Ö. 200'lü yıllarda filozof Theophrastus tarafından yazılmış ve botanik üzerine günümüze ulaşan en eski yazılı belge olarak bilinen "Inquiry into Plants" adlı kitap var. Metinde yer alan botanik tekniği "bilezik alma" ilk defa yazılı olarak bu kitapta yer alıyor. Theophrastus kitabında, ağaçların dış kabuğunun çepeçevre yarılmasıyla daha çabuk, daha büyük ve daha tatlı meyve elde edilen bu tekniği "ağaçların cezalandırılması" olarak tanımlıyor.

Siyah obsidyen taşları kullanmanızın sebebi nedir ?

Obsidyen taşından aynaları neden özellikle kullandığımı da kısaca açıklamak isterim. Aynaların tarihine baktığımızda bilinen en eski ayna olarak Çatalhöyük buluntuları arasında yer alan ve MÖ 5000-6000'lere tarihlenen ilk obsidiyen ayna karşımıza çıkıyor. Obsidyen aynı zamanda kehanet taşı olarak da biliniyor. Ayrıca şifa verici özellikleri olduğuna dair inançlar da var.

Eserde seslendirilen şiirinizi içeriğinden ve şiiri yazarken ne hissettiğinizden bahsedebilir misiniz ?

"Suret, Zuhur, Tezahür" Büyüka'da Sofronios Köşkü, Taş Mektep bahçesinde yer alıyor. Obsidyen aynalar, ses ve içi su dolu kaplardan oluşan bir açık hava yerleştirmesi. Proje uzun bir araştırma ve üretim süreci sonucunda ortaya çıktı. Bahçede obsidyen aynalara ve sulara düşen yansımalar eşliğinde, bu proje için yazdığım şiirsel metnin seslendirmesi duyuluyor. Yazdığım metin daha önce yaptığım bazı araştırmalara ve okumalara dayanıyor. Bu okumaların arasında Eduardo Kohn'un, "How Forests Think: Toward an Anthropology Beyond

the Human" kitabı, Lao Tzu'nun, Ursula K Le Guin'in tercümesi ve notlarıyla yayınlanan Tao Te Ching kitabı ve M.Ö. 200'lü yıllarda filozof Theophrastus tarafından yazılmış ve botanik üzerine günümüze ulaşan en eski yazılı belge olarak bilinen "Inquiry into Plants" adlı kitap var.

"Yapmadan olabilir misiniz?" mottosunu biraz açabilir misiniz ?

Lao Tzu'nun, Tao Te Ching kitabında geçen "wu wei" kavramını İngilizce olarak "trying not to try". Türkçe olarak da "yapmamaya çalışmak" olarak tercüme edebiliriz. Ben bunu son üç projemde adapte ettiğim "Yapmadan olabilir misiniz?" sorusu şeklinde kullanıyorum. Aslında zarar vermeden, çevresini tüketmeden, almak ve vermek üzerine kurulu. Doğayı, diğer varlıkları, insanları kullanmak kavramına zıt bir yaşam şekli önerisi. Tabii ki tüketim odaklı toplumsal hayatında tam karşısında bir kavram.

Esere isim verirken sizi etkileyen şeyler nedir ?

İşlerimin hep bir başlığı vardır, hiç isimsiz işim yoktur. Başlıklar üzerine işimin üzerinde çalıştığım kadar çalışır, düşünürüm. Bazen bir

şiirden bir dize, bir şarkı sözü, okuduğum bir yazı işimi tetikler ve bazen de bir alıntı olarak işimin başlığı olur. Mesela "How Forests Think: Toward an Anthropology Beyond the Human" adlı kitabı okuyup çok etkilendikten sonra, Eduardo Kohn'un bir dersinin online kaydına rastlayıp izlemiştim. Verdiği dersin adı "Life, Death, Justice and Love" idi. Sonrasında gerçekleştirdiğim bir ses yerleştirmemin adına -küçük bir oynamayla- kaynak oldu: Hayat, Ölüm, Aşk ve Adalet (bkz. Kapadokya, Balkan Deresi Vadisi, Cappadox, "Sessizlik" sergisi, 2018).

Eserinizde verdiğiniz konu ve bienalin içeriği hakkında siz ne düşünüyorsunuz, 7. kıta dediğimiz plastik çöp ülkesini bir de sizden dinleyebilir miyiz, bu kirliliğin önüne nasıl geçebiliriz ?

Yerleştirmenin, bahçesinde yer aldığı Sofronios Köşkü olarak bilinen bina 1863-1866 yılları arasında Konstantinopolis Ekümenik Patriği III. Sofranios'a ait bir köşktür. Daha sonrasında 1922-1979 arası ilkokul ve ortaokul olarak kullanılmış. Verdiği dersin adı "Life, Death, Justice and Love" idi. Sonrasında gerçekleştirdiğim bir ses

yerleştirmemin adına -küçük bir oynamayla- kaynak oldu: Hayat, Ölüm, Aşk ve Adalet (bkz. Kapadokya, Balkan Deresi Vadisi, Cappadox, "Sessizlik" sergisi, 2018).

Eserinizde verdiğiniz konu ve bienalin içeriği hakkında siz ne düşünüyorsunuz, 7. kıta dediğimiz plastik çöp ülkesini bir de sizden dinleyebilir miyiz, bu kirliliğin önüne nasıl geçebiliriz ?

Yerleştirmenin bahçesinde yer aldığı Sofronios Köşkü olarak bilinen bina 1863-1866 yılları arasında Konstantinopolis Ekümenik Patriği III. Sofranios'a ait bir köşktür. Daha sonrasında 1922-1979 arası ilkokul ve ortaokul olarak kullanılmış. Bu yüzden daha yaygın olarak Taş Mektep adıyla biliniyor. Bina maalesef 1990'da son derece yanlış ve yarım kalan bir restorasyon sürecine maruz kalıyor. Bugünkü harap hali ile bile son derece etkileyici bu bina, günümüz çirkin mimari örnekleri ile çevrili durumda. "Suret, Zuhur, Tezahür"ün deneyim odaklı olan, izleyiciyi sarıp sarmalayan, tüm duyularına ve düşüncelerine sızan bir iş olmasını istedim. Hem insanlık olarak halimize, hem de içinde yaşadığımız mekanın-zamanın geçmiş ve bugünkü haline dokunsun istedim. Tüm adaletsizlikler üzerine düşündürmesini, (en başta iklim krizi) küçük ve büyük

ölçekli (Taş Mektep, Büyükkada, İstanbul, Türkiye ve Dünya) bir okumasının yapılmasına kapı aralamasını arzu ettim.

İnsanın çevreye katastrofik müdahalesinin aymazca devam ediyor oluşu ve sadece insanın değil, insan haricindeki tüm canlıların ve nesnelerin de maruz kaldığı bu adaletsizlik bir kabus hissi yaratıyor bende. Tüm dünyada etkisini iyiden iyiye görmeye başladığımız ve katlanarak artacağı bilgisi eşliğindeki iklim krizi; bütün kutsal kitaplarda bahsi geçen cehennem, aslında belki de yanlış aktarılmış bir kadim bilgi olarak tasavvur edilen öbür dünyada değil, bilakis yeryüzünde tezahür edebileceğini düşündürüyor.

Tıpkı bu köşk gibi Büyükkada da uğradığı insan akını ve kaynakların hor kullanımı ile adeta kayıp bir cennet. Gezegenimizin uğradığı tahribatı, büyük ölçekte baktığımız her köşede görebiliyoruz aslında. Yeter ki bakmayı, görmeyi tercih edelim. Sadece bilgi akışı insanları değişime yöneltmeye yeterli ol(a)mayabiliyor. Sanatın, tüm duyuları kapsayıcı ve alışılmışın dışındaki dili ile farklı bir etkileşim ve düşünme alanı yaratmak mümkün. Yarattığımız tahribatın zaman dilimi Antroposen ile sınırlı değil. Çok ama çok daha uzun bir 'insan

davranışı bozukluğu' sürecine dayanıyor. İşimde sembolik olarak ele aldığım, Theophrastus'un milattan önce 300'lü yıllarda yazdığı ve bitkilerin cezalandırılması olarak tanımladığı 'bilezik alma' yöntemi ve bunun gibi sonsuz, sonucu hesaplanmadan yapılmış insanlık müdahaleleri silsilesi söz konusu. Antroposen bir isim ve nedense isim vermeye çok meraklıyız. Aynı şekilde zamanı, canlıları ve cansızları, yeryüzünü bölmeye de.

Hale Tenger' i uğurladıktan sonra derin düşüncelere dalıyoruz. Keşke bienalde verilen mesaj hayata geçebilse. Bu sayısız sanatın ana konusu olan 7. Kıta'yı yok etmek için elimizden geleni yapmalıyız. Daha bilinçli bir toplum olduğu ve daha yaşanılır bir dünyanın olduğu hayatı hepimiz istiyoruz. Daha güzel günler için hep beraber el ele...

Kaçış 3: Kıyamete Çağrı

İnsan beşer, beşer şaşar diyen atalarımızın kemiklerine, toprağına rahmet...

Çünkü gerçek ve gerçekdışının ayrımını yapamadığımız bir simülasyon dünyasındayız. Bir illüzyonun gerçekliğine inanıyoruz ve kendimizi kaptırıyoruz. Ardından sanat, bilim, felsefe gelip bu kaotik yapının deşifresini sunuyor. Hem öznesiyiz hem nesnesi hem de eylemiyiz, koca bir döngünün her şeyiyiz; insanız.

Böylece yanılısamalar yanılısamaları doğuruyor ve biz her geçen gün içinden çıkılmaz bir sarmala hapsolüyoruz. Dijital dünya sunduğı imkanlarla gözlerimizi kamaştırıyor. Peki bizden aldıkları neler?..

Saatlerimizi bir ekranın karşısında geçiriyoruz. Halbuki ne saati sadece birkaç saniye geçmişti biz başladığımızdan bu yana. Gün geçmiyor ki tuşlara basmadan, dijitalliğe uğramadan. Bir de bakıyoruz ki tek dostumuz olmuş dijital dünya ve çevremizdeki herkesi bizden birer birer almış. Ne sanal dünyada bulduğumuz insanlar gerçekten bizimle ne de aynı evi, işi, sokağı paylaştığımız insanlar... Bir çıkmza çıkıyoruz bu yolculuğun sonunda, buhran, bunalım, depresyon adına ne dersek diyelim; bir girdabın içine çekiliyoruz. Girdabın içine çekiliyoruz tıpkı kıyameti getirir gibi Yecüc ile Mecüc. Bu kıyımdan kıyametten kaçış var mı? Yok mu? Kıyametimizden gerçekten kaçmak istiyor muyuz? Yoksa kendimizle beraber tüm sevdiklerimizi de ekrandan bir mezarlığa mı gömüyoruz? Sokakta misket yuvarladığımız arkadaşlarımızı, ailemizi birer birer unutup katil mi oluyoruz? Solucan deliklerinden geçerken kendimize yepyeni ve asla biz olamayacak bir canavar kimliği mi inşa ediyoruz? Günümüzün neredeyse yarısına yakını ele geçiren dijital dünya bir tiyatro oyununa yansaydı nasıl olurdu?

Kaçış 3: Kıyamete Çağrı Devlet Tiyatroları'nda

Kaçış 3 sanal gerçeklik ve insan çıkmazına dair tüm sorularımıza yanıt veren nefes kesici dramaturjisiyle 2019-2020 kültür sezonunda da bizlerle. Devlet Tiyatroları daha önce #cehennem oyununda buluşturduğu tiyatroseverler ile Jennifer Haley'i bu defa Kaçış ile bir araya getirdi.

Sanal gerçekliği sahneye taşıyor!

Yazar Haley kaleme aldığı yapıtlarda genellikle sanal gerçeklik, dijitallik ve insanlara yansımaları konularına değiniyor. Kaçış 3: Kıyamete Çağrı'dan önce Jennifer Haley 2015-2016 sezonunda #cehennem adlı oyunu ile de Türk seyircisini selamlamıştı.

Gerçek ile sanalın savaşı

Kaçış 3: Kıyamete Çağrı gerçek ile sanalın savaşını anlatır. Savaşta "zombikatili" kendi hakikatini öldürmektedir. Böylece iki dünya arasındaki uçurum kapandıkça, sanal gerçeği ele geçirdikçe artan gerilim evrensel bir tehdide karşı

seyircisini uyarır. Artık Makaela veya Blake, Steve yahut Barbara olmanız Zeynep, Başak, Cem, Nur, Rüstem, Fatma, Ali veya Recep olmanızdan farksızdır. Kurbanların ismi değişse bile bu korku hikayesi bizi yok etmeye devam edecektir der adeta Haley. Bu açıdan, oyunda canlandırılan 16 karakterin 4 oyuncu tarafından sahnelenmesi de rastlantısal bir durum olmasa gerek.

Tek perdelik oyun 70 dakika sürüyor. Oyun sahneleme teknikleri bakımından oldukça şaşırtıcı. Dönen bir yapının üstünde dört mekan ve sanal gerçeklik ekranlarının yansıtılması ile toplamda biri video ortamı olmak üzere beş farklı mekan sunuyor izleyicisine.

Kaçış 3: Çeviri oyun

Teksaslı yazar Haley'in oyunu bir çeviri eser olması ile dikkat çekiyor. Oyun Eda Söylerkaya tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır. Belirtmesinde yarar olduğunu düşündüğüm bir husus var tam burada, oyun hakkında görüş belirten bazı arkadaşlarım diyalogların beslenmesi gerektiğini söylemişti ben izlemeden evvel.

Oyun ile seyircinin arasındaki "ekran"

Teknik açıdan şaşırtıcı olsa da izleyici ile arasındaki "ekran"ı aşmayan bir oyun Kaçış 3. Tıpkı #cehennem'de olduğu gibi Kaçış 3'ün de rejisörlüğünü Metin Belgin üstleniyor. Belgin 1977 Ankara Tiyatro bölümü mezunu Bursa Devlet Tiyatrosu'na katıldıktan sonra 1979'da İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda göreve başlıyor. Halen

daha İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda çalışıyor.

Oyuncunun mevcudiyeti

İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji bölümünde yaptığı doktora çalışmasında "Çağdaş Oyunculuk Eğitiminde "Mevcudiyet" Kavramı ve Bir Uygulama" başlığını ele alan Dr. Burcu Halaçoğlu'nun çalışmasını bu bağlamda çok dikkat çekici buldum. Bahsini ettiğim tez oyunculunun geliştirilebilir bir şey olduğunu bize gösteren oldukça ufuk açıcı ve güncelliğini koruyan bir çalışma.

Oyuncular kimlerdir?

Bir oyuncuya ortalama dört karakterin düştüğü oyunda Baba motifini Ahmet Mark Somers, anne motifini Rüyam Perihan Dirin, kız motifini Aslı Büşra Sarınc, oğul motifini Enis Daniş canlandırıyor. 70 dakika boyunca anne motifinde Rüyam Perihan Dirin; Leslie, Vicki, Barbara ve Joy ile baba motifinde Ahmet Mark Somers; Steve, Doug ve Tobias ile, kız motifinde Aslı Büşra Sarınc; Makaela, Kaitlyn, Madison ve Chelsea ile, oğul motifinde Enis Daniş; Trevor, Ryan, Jared, Zombikatili 14 ve Blake ile seyirciye üst düzey bir performans sunuyor. Ayrıca eklenmesi gereken küçük bir not var, Ahmet Mark Somers ve Aslı Büşra Sarınc #cehennem adlı oyunda da aynı sahneyi paylaşmıştı.

Gerçeğin ötesinde

Oyun gerçeğin ötesinde inşa ettiği yeni dünyasına davet eder bizleri ve bu yeni dünya sanıldığı kadar cesur ve özgür olmayabilir der. Bu açıdan kullanılan çekiç metaforu ile de entropinin yoğunlaşarak en sonunda gerçeği tamamen yok etmesi ile perde kapanır.

Matrix ve gerçek

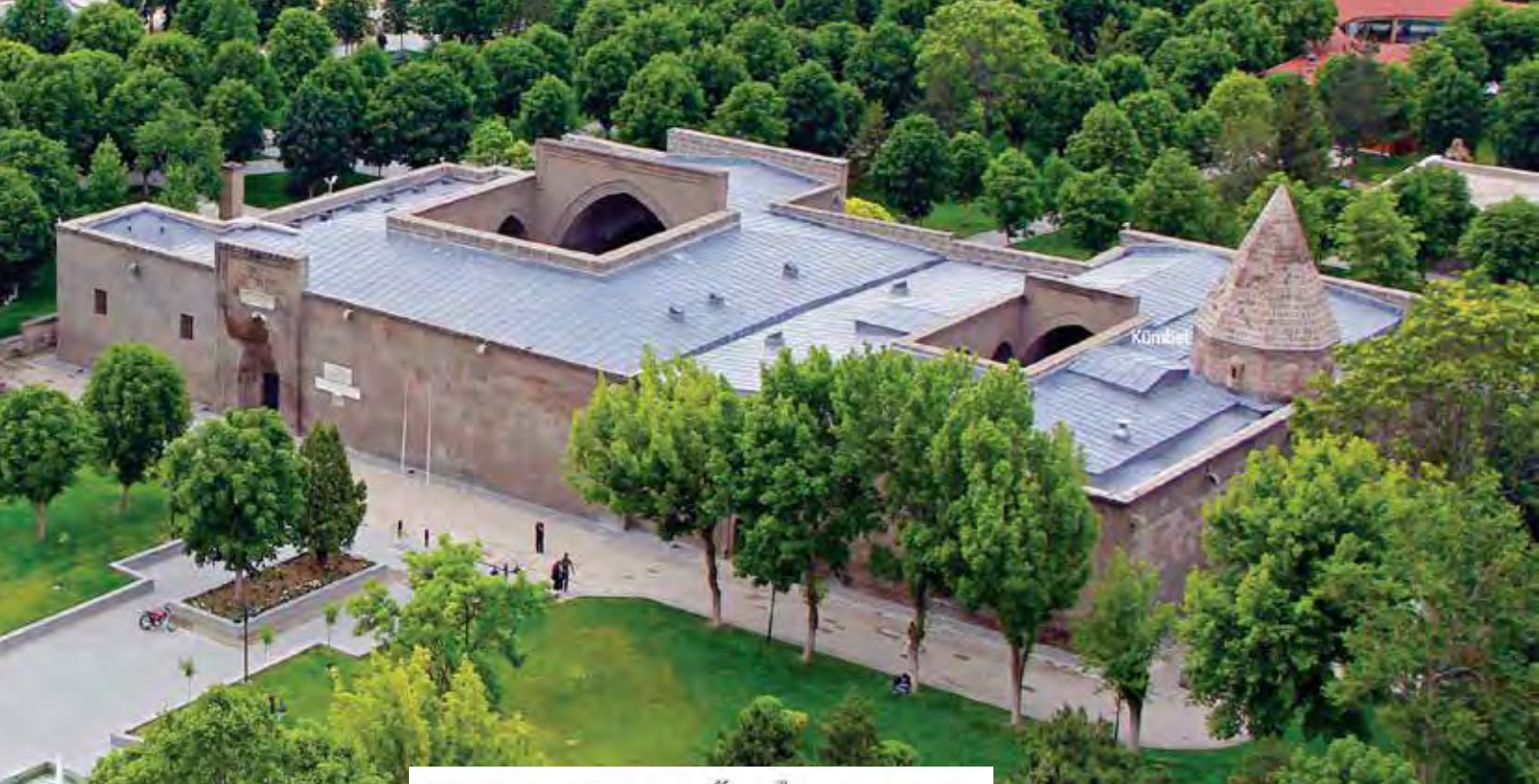
Oyunda ele alınan sanal gerçeklik fenomeni bana zaman zaman Matrix'i anımsattı. Yaşadığımız dünya bir tür yanılsama ise kurulan bu sanal gerçeklik dünyası da bizim kurduğumuz yeni bir yanılsama katmanı olabilir mi? Acaba kaç katman daha yukarıya çıkacağız veya bizden önce kaç farklı katman kuruldu? Sözün özü oyunun anlatıklarının bu açıdan da incelenebileceğini düşünüyorum.

Naif Kimlikler

***Şifa Veren Eller
Şifa Bulan Kalpler:
Gevher Nesibe***

Erciyes dağının eteklerinde ve Kızılırmak nehrinin kıyısında kurulmuş olan Kayseri şehri tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Devletleri'nin idaresinde bulunan bu şehrin tarihinin 6000 yıl öncesine dayandığı öngörülmektedir. Tarihi ipek yolunun geçtiği kentte Asurluların kurduğu koloni olan Kültepe höyüğü de bulunur, dolayısıyla geçmişi bakır çağına değin uzanan bu kent gerek kültürel zenginlikleri, gerekse de mimari eserleriyle son derece görülmeye değerdir.

Türkler her zaman aynı bayrak altında yaşayan bireyleri eşit görmüştür, dolayısıyla sosyal devlet anlayışı ülkelerin imarlaşmasında da büyük önem taşımıştır. Kayseri kenti de bu sosyal devlet anlayışının güzel bir örneğini oluşturur. Kentin mimarisi genel olarak Türk-İslam medeniyeti çizgisinde gelişmiştir. Camiler, medreseler, şifahaneler, bimarhaneler, köprüler gibi birçok eser bu gelenekle inşa edilmiştir. İnşa edilen bütün eserler içerisinde belki de en önemlileri hastalar için yapılan şifahaneler olmuştur. Bu şifahaneler içerisinde bazı hastalıkların tedavileri yapılır, ameliyatlara gerçekleştirilir, öğrenciler yetiştirilirdi.

Bu şifahanelerin en ünlülerinden olan Gevher Nesibe Darü'sşifası, Anadolu Selçuklu sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in verem hastalığına yakalanan kız kardeşi Gevher Nesibe Sultan'ın vasiyeti üzerine Kayseri'de inşa edilmiştir. Anadolu Selçuklu Sultanı, tahta ikinci

çıkışında önce kendi adıyla anılan medreseyi (Gıyasiyye) arkasından da darü'sşifayı (şifaiyye) yaptırmıştır. Birbirine çok benzer ve yakın olan bu iki bina halk arasında İkiz Medrese ve Çifte Medreseler adlarıyla da anılmaktadır. Daha sonra Gevher Nesibe Sultan'ın naaşı da medresenin içinde bulunan türbeyle defnedilmiştir.

Gevher Nesibe Darü'sşifası Sultan'ın verem hastalığı sebebiyle vefatının ardından onun vasiyeti ile yapılmışsa da sadece verem hastalarına hizmet vermemiştir. Bütün olarak bakıldığında çeşitli hastalıkların tedavi yöntemlerinin araştırıldığı bir üniversite niteliği taşımaktadır. Ayrıca üretilen ve keşfedilen ilaçlarla eczacılık biliminin gelişmesine de katkı sağlamıştır. Medresenin şifaiyye bölümünde üç tane ameliyathane vardır ve burada çeşitli operasyonlar gerçekleştirilmiştir. Anestezi olarak hastalara içinde afyon, şarap ve bir takım otlar bulunan

bir karışım uygulanmıştır. Zihinsel hastalıkları bulunan insanlar için de medrese içerisinde özel bir bölüm oluşturulmuştur. İçerisinde doktorların ve tıp öğrencilerinin bulunduğu medresede özel bireylerin tedavileri için çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Bu yöntemler içinde en önemlisi sakin bir ortam sağlamaktır. Kişilik olarak ve zihinsel durumları sebebiyle halihazırda stresli olan bireylerin sakinliğe kavuşturulması çok önemli görülmüştür. Kuş sesleri ve müziğin ritimleriyle bu sakinlik ve dinginlik sağlanmaya çalışılmıştır. Şifahanenin içerisinde dahiliye, göz hastalıkları, cerrahi bölümü, ruh hastalıkları ve eczane gibi bölümler bulunmaktadır. Bu dönemde ünlü Türk hekimleri bu medresede yetişmiş ve hocalık yapmışlardır. Bunlardan bazıları: Ali Şinasi, Ebu Salim İbni Kübra, Yakubi, Gazanferi ve Seyyid Samet'tir.

Bütün bu nitelikleriyle Gevher Nesibe Şifaiyyesi yıllar boyu Orta

Anadolu'daki tedavi kurumlarının merkezi niteliğinde olmuştur. Osmanlılar döneminde de medrese hizmeti vermeye devam etmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında askeri amaçlarla kullanılmış; sonra yarım yüz yıl kadar kendi haline terk edilmiş ve 1960'larda tekrar onarılmıştır. 1980 yılında Erciyes Üniversitesi tarafından, çeşitli kuruluşların katkılarıyla yeniden restore edilen binalara elektrik ve su tesisatları da eklenerek Tıp Tarihi Müzesi olarak hizmete sunulmuştur.

Gevher Nesibe Darüşşifası özelden ayrılırsak üzerinde durulması gereken asıl konu şifahanelerin arz ettiği önemdir. Ortaçağ'da bu tür şifahanelerin açılmasının önemi bazı toplumlarda akıl hastalarının -daha mantıklı bir tabirle normalden farklı bireylerin- toplumdan dışlandığı hatta diri diri yakıldığı, gömüldüğü veya deneylerde kullanıldıkları düşünüldüğünde daha iyi anlaşılacaktır. Yapıları

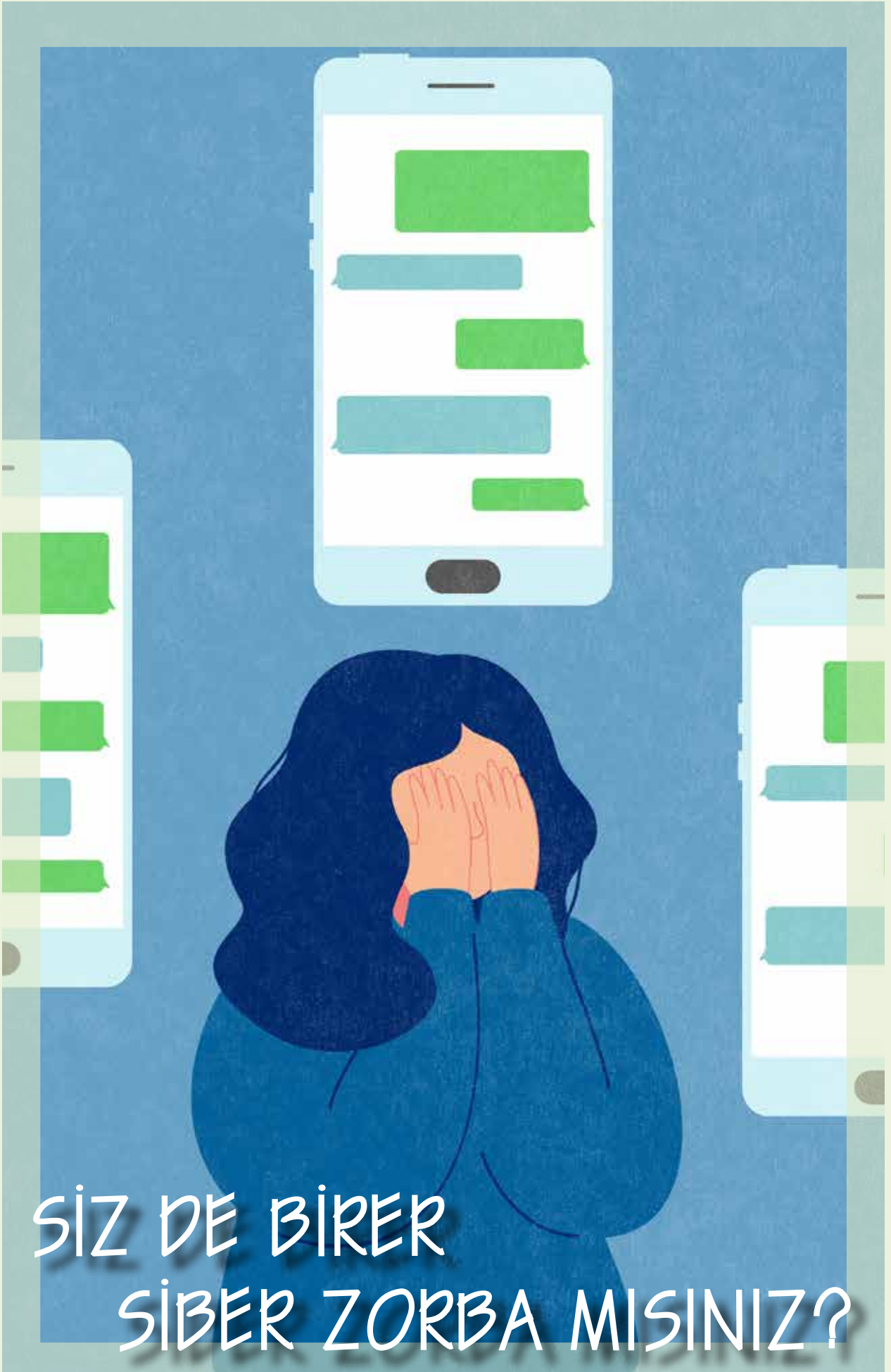
gereği hassas olan, özel bir ilgiye ve hatta şefkate ihtiyacı olan bireyleri toplumdan dışlamak, kendi hallerinde bırakmak, izole etmek onlara pek yardımcı olmayacaktır. Aksine onları topluma kazandırmak, çektikleri acılar varsa bunları dindirmek, onlara huzur vermek biz kendine normal diyen insanlar için temel bir görevdir.

Bununla birlikte sorun sadece belli bir coğrafyada yapılan yanlış uygulamalar veya belirli akıl hastalıklarıyla ilgili değildir. Bir toplum, içerisindeki bütün bireylerin toplamından oluşur. Bu toplam sağlıklı veya sağlığı bozuk; akıl sağlığı yerinde veya değil tüm insanları kucaklamak zorundadır. Doğuş özellikleri olarak özel bir ilgiye ihtiyacı olan, bedensel bir engeli bulunan ya da zihinsel olarak öz bakım becerileri gelişmemiş kişilerin devlet tarafından diğer insanlardan daha değersiz görülmesi mümkün değildir. Türk tarihinde Gevher Nesibe Darüşşifası gibi bu tür

farklı bireylerle diğerleri arasında bir eşitlik sağlamayı amaç edinen birçok örnek bulunmaktadır. Bu tür kurumlar zaten hayatı zor geçen insanlar için bir eşitlik oluşturmaya çalışmaktadır. Aslında burada en önemli kelime 'eşitlik' olarak ortaya çıkıyor. İnsanlar doğuştan bir takım engellere sahip olabilir ya da bu engeller onları sonradan bulabilir. Önemli olan her bireyin varoluşsal değerinin bir diğerine üstün gelemeyeceğini anlamak olacaktır. Bu gerçekleştiğinde kalplerdeki hassasiyet herkesi saracak ve daha adaletli davranmaya yöneltecektir.

Bütün bu özellikleriyle Türk tarihinin dokusunu, mimari yapısını ve sosyal devlet anlayışını da en naif şekilde yansıtan Gevher Nesibe Darüşşifası, gezilip görülmeyi, diğer insanlara tanıtılmayı ve hatırlanmayı hak eden en önemli kültürel miraslarımızdandır.

SİZ DE BİRER SİBER ZORBA MISINIZ?

YAZI Rümeyşa ÇELİK, Şeyda TEZCAN FOTOĞRAF Meltem ÇELEBİ ve unsplash.com

İletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte artış gösteren çevrimiçi suçlar, siber zorbalık kavramının günlük yaşantımızda yer almasına sebep oluyor.

Siber zorbalık kavramının tanımına baktığımızda, başka bir kişiyi dijital platformlar aracılığıyla taciz ya da tehdit etmek, utandırmak veya hedef almak için teknolojik platformların kullanılmasıdır. Siber zorbalığa maruz kalan çoğu kişinin ifadesinde de bu tanıma benzer açıklamalar mevcuttur.

Siber zorbalığın daha geniş anlamda karşılık bulması ise 'bir bireyin, bir başkasını kasıtlı olarak rahatsız etmesi, ona kötü davranması ya da onunla dalga geçmesi için dijital iletişim araçlarını, akıllı telefonları ya da diğer elektronik aygıtları kullanması ve bunu sürekli olarak tekrar etmesidir.'

Bu yazıyı okurken birçok şey size fazlasıyla tanıdık gelebilir. Çünkü artık hepimiz günlük yaşantımızda sosyal medya ya da e-mailler üzerinden farkında dahi olmadan siber zorbalığa maruz kalmaktayız. Hatta öyle ki bir yandan siber zorbalığa uğradığımız için şikayet ederken diğer yandan bizler de bu eyle-

min aktif birer uygulayıcısı haline gelebiliyoruz. Birçok kişi ise siber zorbalığa maruz kaldığının farkında bile değil. Sosyal medyada kullanılan fake (sahte) hesapların genellikle gençler tarafından açıldığını görmekteyiz. Buna bağlı olarak, sahte hesap kullanan kişilerin potansiyel birer siber zorba olduğunu söylemek de mümkün.

Yapılan araştırmalara göre sahte hesap açanların büyük çoğunluğu gerçek duygusunu göstermemek için bu hesapları açıyor. Bunlar; eski sevgilisini takip etmek isteyenler, grup içerisinde seilmeyen ya da arasının bozulduğu arkadaşını daha rahat takip etmek isteyenler, aile ve akrabalarından kaçınmaya çalışanlar, siyasi görüşünü rahatça açıklamak isteyen ve kendisini gizleyerek psikolojik şiddet içeren söylem ve yorumlarda bulunan kullanıcılardan oluşturmaktadır. Böylesine bir ortamda siber zorbalıktan ve nefret söylemlerinden kaçınmak neredeyse imkansız bir hal almaktadır. Teknoloji dünyasının içine doğmuş, 'dijital yerli' olarak adlandırılan günümüz çocukları, gerçek ve sanal dünyanın ayrımını kavrayamamaktadır. Genellikle arkadaşlarına şaka yapmak ya da beğendiği kişileri takip etmek için

'sahte hesap' kullanan çocuklar, bunun dijital dünyada kimliksizlik sorunu ve aslında zorbalığa ilk adım olduğunun farkında değil. Dijitali faydalı şekilde kullanamayıp bu ortamın giderek ne kadar büyük bir tehdit olduğunun henüz farkında olmayan çocuklar ise gün geçtikçe sosyal medyadaki varlıklarını artırmaktadır. Dolayısıyla internet kullanıcısı yaş ortalamasının gün geçtikçe düştüğü böylesine bir dönem, gençlerin yanı sıra çocukların da potansiyel birer siber zorba olabileceğini düşündürmektedir.

Gerçek hayatımızdaki vatandaşlık kimliğimizi, dijital dünyaya taşıyabildiğimizde siber zorbalık ve nefret söylemi kavramlarını asgari seviyeye indirmek mümkündür. Her ne kadar dokunup hissedebildiğimiz bir gerçeklikte olmasa da, dijital evrende geçen bu konuda çocuklarımızı, gençlerimizi ve ebeveynleri bilgilendirmemiz özellikle önemlidir. Günümüzde siber zorbalığa karşı okullarda, çeşitli kurumlarda ve STK'larda eğitimler verilmesine rağmen, bu konuda farklılık yaratacak en önemli etken her zaman olduğu gibi kişinin ebeveynlerinden aldığı eğitim sayesinde olacaktır. Bu alanda çalışmalar

tescilini aldım ve o zamanlar Medya Okuryazarlığı Derneği'ni kurmayı hayal etmiştim. Peki "Cansu ne yapar?" En keyif aldığı işlerden biri olan talep edilen eğitim formatlarına ve hedef kitleye göre eğitimler tasarlar, içerikler hazırlar ve ilgili kişilerle ilgili kontakları buluşturur. Aynı zamanda iletişim süreçlerini yönetir. Aslında bu denli hızlı iletişim çağında tek bir iş yaparız diyemiyoruz. Hele ki biz iletişimciler olarak bunu söylemek çok zor. Hem sosyal medyadan anlayıp hem de geleneksel medyayı yorumlayabilme kabiliyetinizin olması gerekiyor. Bu kapsamda kısaca Cansu; eğitim işlerinden anlar, sivil toplumda yer alır, eğitmenler yetiştirir ve içerikler hazırlar diyebiliriz.

Başkanı olduğunuz Medya Okuryazarlığı Derneği'ni kurmaya nasıl karar verdiniz? Bu derneği kurarken yeterli kişi ve imkana sahip miydiniz? Kurulmasından bugüne kadar geçen süreç nasıl ilerledi?

Medya Okuryazarlığı konusu, daha üniversite ikinci sınıftayken başladı benim için. Bu alanda yapılan çalışmalarını, verilen eğitimleri fark ettim ve pedagojik formasyon aldım. Aslında o yıllarda sivil toplumu tanımasam da gönüllü işler yapma ve insanlara dokunma konularına büyük eğilimim vardı, diyebilirim. O dönemde ülkemizde çok kıymetli bir STK olan Habitat Derneği'nden haberdar oldum ve gönüllülerinden biri olarak aktif eğitim vermeye başladım. Fark ettim ki uzun saatler mevcut profesyonel iş hayatımı bir kenara bırakıp, sürekli gönüllü eğitimler vermeye başladım. Bu iş tutkuya dönüştü. Ardından, "Madem bu kadar sivil toplumla iç içeyim ve seviyorum bu işi, o zaman derneğini kuralım." dedim.

yapmış ve hala çeşitli çalışmalar yapmaya devam eden en önemli kurumlardan bir tanesi de Cansu Coşan'ın kurucusu olduğu Medya Okuryazarlığı Derneği'dir. Bu dernek Türkiye'nin dört bir yanında Siber Zorbalık, Nefret Söylemi ve Dijital Vatandaşlık gibi konularda çeşitli eğitimler vermektedir. Konuya ilişkin Cansu Coşan ile tüm sorularımıza cevap alabileceğimiz nitelikte bir röportaj gerçekleştirdik.

yum. Aynı zamanda bu fakülteden mezun olurken Radyo ve Televizyon alanında çift ana dal yaptım. Bunun yanı sıra yine o yıllarda Medya Okuryazarlığı alanında eş zamanlı 'pedagojik formasyon' aldım. Aslında pedagojik formasyon almak hayatımın dönüm noktalarından birisi diyebilirim. Çünkü daha üniversite ikinci sınıftayken medyaokuryazarlığı.org'un isim

Öncelikle biz sizi Medipol Üniversitesi Yeni Medya 3. Sınıf öğrencileri olarak yakından tanıyor ve takip ediyoruz. Okulumuzda yaptığınız seminer ve etkinliklerinize katılma şansımız oldu. Yine de sizi hiç tanımayanlar ve bu röportajı okuyacak olanlar için kendinizden kısaca bahsedermisiniz?

İsmim Cansu, soyadım Coşan. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi/Gazetecilik mezunu-

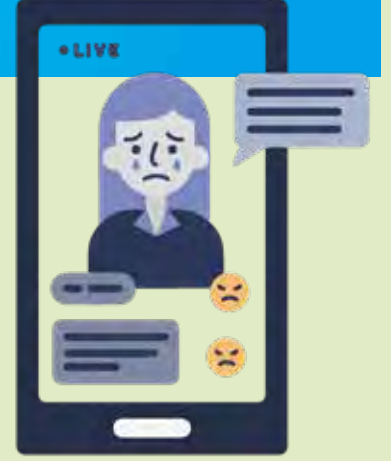
Baktığımızda 2009'dan 2017'ye arada çok uzun bir süre var. Ama bu süreçte sizin olgunlaşmanız, sahada yer almanız, eğitimler verip bu eğitimlerin nasıl olması gerektiğini öngörmeniz ciddi bir süreç alıyor. Yeterli hissetmeniz gerekiyor. Danışma kurulunda çok kıymetli hocalarımız var. Derneğin kurulma sürecinde "Hadi bunu yaparsın, başarısın" diyen hocalarımız oldu ve destekleri bizim için çok kıymetliydi. Finansal olarak ise MOD için ayırdığımız herhangi bir bütçe ya da bir kaynak yoktu. Ama bu süreç bizim için çok güzel ilerledi. Çünkü daha dernek kurulmadan, benim Avrupa Birliği Sivil Düşün'e yazdığım bir proje dernek kurulduktan bir hafta sonra onaylandı. Şahıs olarak başvurduğum bu projeyi hemen dernek bütçesine aldık. Dolayısıyla 2017 yılının Temmuz ayında dernekçe bir proje bütçesi ile iletişim desteği de alarak (Sivil Düşün- Avrupa Birliği fonundan) ilk adımlarımızı atmaya başladık.

Medya Okuryazarlığı Derneği'ni kurarkenki amaçlarınız ve hedefleriniz nelerdi? Günümüze baktığımızda bu amaç ve hedefleri gerçekleştirebildiniz mi? Hayal ettiğiniz noktada mısınız?

Üniversitedeyken arkadaş grubumuz ile sürekli ülke dışına çıkıyor, projeler ve araştırmalar yapıyorduk. İlerisi için istediğim ve hayal

ettiğim şey de tam olarak buydu. Projeler tasarlayıp insanların farkındalıklarını geliştirmek istiyordum. Özellikle İletişim Fakültesi'nde olan öğrencilerimizin içinde olabileceği, iletişim sektörünü ve sivil toplumu bir arada yaşayabilecekleri bir oluşum içerisinde olmak istiyordum. Bu, şahıs olarak yaptığım özel işlerde de böyle, sivil toplumda yaptığım işlerde de hep böyleydi. Aslında evet, hayal ettiğim noktaya yavaş yavaş geliyorum, diyebilirim. Zaten bu bir süreç olduğu için vazgeçmememiz lazım. Özellikle iletişimcilerin asla vazgeçmemesi gerekiyor. Çünkü herhangi bir yeni girişimin içinde mutlaka iletişimcilerin olması gerekiyor. Benim için süreç bu şekilde başladı ve devam ediyor.

Biliyorsunuz ki son dönemde özellikle gençler olarak günümüzün çoğu saatini dijital ortamda geçiriyoruz. Yeni Medya, Web 3.0'ın gelişmesi ile fazlasıyla hız kazandı. Bu durum ise kişinin sosyal medyada yaptığı tacizleri beraberinde getiriyor. Buna bağlı olarak şu an günümüzde en çok tartışılan konulardan bir tanesi de dijital ortamda maruz kalınan zorbalıklar, tehditler ve benzeri şeyler. Biliyoruz ki bu kavramlar "Siber Zorbalık" adı altında sık sık geçiyor. Ama biz yine de Siber Zorbalık ile ilgili sizden genel bir tanım almak

istersek Siber Zorbalığı bize nasıl açıklarsınız?

Yine derneğimiz üzerinden açıklayayım. Biz bu derneği; "Siber zorba olmayan, nefret söyleminde bulunmayan nesilleri dijital vatanımızda yetiştirmek istiyoruz" diyerek kurduk. Aslında bu cümlede her şey çok net anlaşılıyor. Eğer dijital vatandaş olursanız nefret söyleminde bulunmazsınız. Ülkemizde "Siber Zorbalık" kavramı daha çok çocukların maruz kaldığı bir eylem olarak lanse edilse de çok fazla yetişkin bu durumdan etkileniyor. Siber Zorbalık; 'teknik zorbalık' ve 'psikolojik zorbalık' olarak ikiye ayrılıyor. Teknik zorbalık, daha çok e-mail hesaplarınızın çalınması, kart bilgilerinizin alınması, sosyal medya hesaplarınızın şifrelerin alınması ve teknik anlamda sizin bilgilerinize bir araç yoluyla ulaşılarak dijital alanda ve dijital aracı kullanarak size zor-

balık yapılması anlamına geliyor. Psikolojik zorbalık ise, yine dijital bir araç bağlantısı ile sizin görünüşünüze, saçınıza, düşündüklerinize, fikirlerinize psikolojik anlamda zorbalık yapmak anlamına geliyor. Kulağa gelmeyecek, ağza alınmayacak sözlerin söylendiği ve insanların bunun sonucunda maalesef ki intihar dahi ettiği, gerçek yaşamdan koptuğu ve ruhsal çöküntüye girdiği gibi durumlar söz konusu oluyor. Yani aslında kişi yüz yüze nasıl karşısındakine kötü şeyler söyleyemiyorsa ve saygıyla davranıyorsa dijital ortamda da aynı şekilde olmalı. Böyle insanlara da 'dijital vatandaş' deniyor. Eğer biz düzgün bir vatandaş olursak ve bu vatandaşlığımızı da dijital alana taşıyabilirsek ne siber zorbalık kalır ne de nefret söylemi.

Sosyal medyanın gelişmesi ve kullanımının artmasıyla fake hesapların kullanımı da oldukça arttı. Özellikle gençler tarafından bazen birden fazla açılan fake hesaplar, 'sosyal medyada nefret söylemi' kavramını sıkça konuşmamıza neden oluyor. Fake hesapların Siber Zorbalığı arttırdığını ve kişilere 'kimliksizlik' adı altında cesaret verdiğini düşünüyor musunuz? Fake hesaplar ve Siber Zorbalık kavramları arasındaki ilişkiyi nasıl açıklarsınız?

Aslında bu soruyu insanların neden fake hesap kullandığı sorusunun yanıtıyla cevaplamak çok

doğru olur. İnsanlar kendi kimliklerini belli etmeden sanki söyledikleri meşruymuşçasına istediği şeyleri istediği kişiye kendi kimliği olmadığı için söyleyebilecek güçte olduklarını düşünüyorlar. Sahte hesaplar, sahte kimlikler üzerinden tacizlerde ve zorbalıklarda bulunuyorlar. Çünkü sahte hesaplarda yüzleri yok ve gerçek kimlikleri ifşa olmuyor. İnsanlar en çok da bu sebepten dolayı fake hesap kullanıyorlar. Yine burada dijital vatandaşlığa atıfta bulunmak lazım. Nefret söyleminin de en çok bu sahte hesaplar üzerinden yapıldığını görüyoruz. Bu siyasi tarafta da böyle, sosyal hayatınızda da böyle. Dijital mecrada hangi kimlikle nerede var olursanız olun eğer bir insan kendi kimliği dışında farklı bir kimlikle var oluyorsa mutlaka hissetmek istediği gücü ve egemenliği göstermek için bu şekilde yorumlarda bulunuyordur. Bu da tabii hatalı bir adım. Bunun için yine tekrar edeceğim, dijital alanda da gerçek hayatta da olduğu gibi gerçekten vatandaş olmamız gerekiyor.

Siber Zorbalık, kişiler tarafında farkında olmadan, istek dışı ve hatta "iyi niyet" güdülererek meydana gelebilir mi? Kişi siber zorbalı olduğunu bilmeden karşısındakini mağdur duruma getirebilir mi? Her "siber zorba" diyebileceğimiz kişi, sadece "nefret söylemi" adı altında mı faaliyet gösterir?

İl dışında bir seminerdeyken 6, 7 ve

8. sınıf öğrencilerine siber zorbalığın ne olduğunu anlattık ve fark ettik ki gerçekten oradaki çocuklar bazen tanıdıkları arkadaşına şaka yapmak için çok beğendiği bir çocuğu/kızı takip edebilmek için ya da ailesi ile çok paylaşmak istemediği şeyleri farklı bir hesaptan ve kimlikle yapmayı tercih ediyorlar. Bazı çocuklarımızın bilmeden başka birisinin hakkına girip, başkasının teknik anlamdaki bilgilerini bile paylaştıklarını ve bunun sonucunda farkında olmadan zorbalık yaptıklarını, nefret söyleminde bulduklarını görüyoruz. Buradaki en kıymetli ve kilit nokta; nefret söyleminin ne olduğunu, siber zorbalığın ne olduğunu, bunun bir zorbalık çeşidi olduğunu ve başka birisinin yaşamını, hayatını, varlığını etkilediğini mutlaka anne babalarımıza ve erken yaşta çocuklarımıza okul-öğretmen-aile üçgeninde açıklamamız, anlatmamız gerekiyor. En önemli kısım bence bu. Bu artık hayatımızda yapmamız değil, zaten hissettiğimiz bir şey.

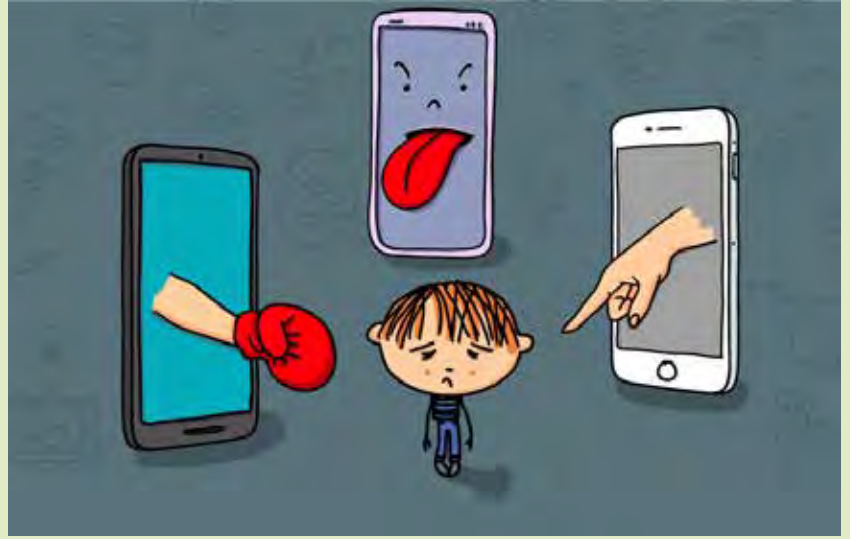
Siber Zorbalık, Türkiye'de ve Dünya standartlarında kaç yaşları arasında kendini gösteriyor? Artık gençlerin olduğu kadar çocuklar da Siber Zorba mı?

Yeni nesil, teknolojinin içerisine doğuyor. Çünkü tabletler ve telefonlar artık bebeklere, ellerini görebildikleri ve dokunma duyuları geliştiği andan itibaren ebeveynler tarafından veriliyor. Hızlı tüket-

meye alışmışlar ve tabletteki o hareketli görüntünün arkasında olan kişinin gerçekten bir insan olduğunun bile çoğu zaman farkında değiller. Belki de ilk önce bunu anlatmak gerekiyor. Bence anne ve babaların çocukları ile birlikte bir yere oturup bir sosyal medya hesabını beraber açmaları lazım ve onun gizlilik yönetimini beraber oluşturmaları lazım. Böylesine bir teknoloji çağında çocukları internetten uzak tutmak imkansız denebilecek kadar zor. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarına sosyal medyada gizlilik ve etik adı altında arkadaş isteklerinin kabulünü, tanımadığı kişilerle arkadaşlık yapmanın ne gibi sorunlar ve tehlikeler doğuracağını anlatarak yine yaptığı paylaşımların mahremiyet sınırının önemliliğini, yaptığı etiketleri ve lokasyon paylaşımlarının gizlilik açısından önemini kendi sosyal medya hesaplarından örnekle artı ve eski yanlarını anlatıp bir profili birlikte oluşturmaları lazım. Böyle olduğunda ne nefret söylemi ne de siber zorbalık kalır ve oradaki kişilerin gerçek olduğunu da çocuklara anlatmak gerekir.

Bu konuda çocuk ve gençleri bilinçlendirmek adına neler yapılmalı? Siber Zorbalık nasıl önlenir? Bu konu ile ilgili ne gibi yaptırımlar ve çalışmalar gereklidir?

Çocukları ve gençleri daha çok "Sosyal medya çok kötü, onları orda yalnız bırakmamalıyız." gibi aşırı korumacı bir şekilde olmadan, dijital platformları bir öcü gibi göstermeden daha çok yararlı ve faydalı taraflarını ön plana çıkarılarak nasıl kullanılabileceğinin üzerinde durulması gerekir. En önemlisi de

ebeveynler de sosyal medyayı bu şekilde kullanmalıdır.

Bildiğiniz gibi Siber Zorbalığı çocuk yaşta önlemek için ilk olarak iyi bir "medya okuryazarı" olunmalı. Bunun için ise ebeveynler, farkındalık kazandırılarak bilinçlendirilmelidir. Medya Okuryazarlığı kavramı çerçevesinde ebeveynler, "Siber Zorbalık" konusu adı altında ne gibi önlemler almalı? Bu konuda anne babalara ve kamu kurumlarına ne gibi görevler düşüyor?

Biliyorsunuz ki Medya Okuryazarlığı dersi 7. ve 8. sınıflarda seçmeli ders olarak var. İlk kez 2014-2015 yılında müfredata giren bu ders genellikle Türkçe ve Sosyal Bilimler ya da farklı branşlardaki öğretmenlerimiz tarafından veriliyor. Medya Okuryazarlığı ile ilgili birçok STK direkt bu alanda olmasa da çok güzel ve faydalı eğitimler veriyor. Bazı üniversitelerimiz anne babaları davet ederek, çeşitli eğitimler düzenliyor. Okullar da keza aynı şekilde. Bence dijital okuryazarlık, anaokulundan başlayarak çocukla-

ra az önce bahsettiğim gibi uygulamalı olarak ebeveynler ile birlikte uygulamalı ve gerçek hayata uyarlanabilecek bir şekilde öğretilmeli diye düşünüyorum. Sivil toplum da biz dernek olarak ne yapılması gerekiyorsa elimizden geldiğince Türkiye'nin dört bir yanındaki gönüllülerimiz ile anne-baba ve çocuklara ulaşmaya çalışıyoruz. Fakat asıl nokta da Medya Okuryazarlığı, anaokulundan başlayıp ilkököl ve ortaokullarda faaliyete geçirilirse çok daha verimli olacaktır. Dijital Dünya bir yaşam biçiminin parçası olarak doğru ve farkındalığı yüksek bir şekilde uygulamalı olarak öğretilmelidir.

Siber Zorbalığın, günümüz Türkiye'sinde ne gibi cezai yaptırımları var? Avrupa'da Siber Zorbalığın farkındalığı ve bilinçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar var mı?

Bilişim hukuku kısmında bazı genel maddeler içerisinde yer alıyor. Direkt siber zorbalık olarak geçmese de dijital alanda yapılan teknik zorbalıklar başlığı altında var. Birebir bu durumla karşılaşan, mesela kart bilgileri çalınmış ve harcamalar yapılmış olan kişiler bunun takibini karakol amirliklerinde bulunan bilişim departmanlarına başvuru yaparak süreci hukuki anlamda sürdürebiliyorlar. Uluslararası alanda ve Türkiye'de karşılaştıracak olursak Türkiye'nin bu konuda biraz daha yumuşak olduğunu söyleyebiliriz. Vatandaşlarımız bu zorbalıkların öneminin ve gerçekliğinin tam olarak bilincinde olmadığından, "Amaan ne olacak yeni kart çıkarttırırım." gibi düşündüğünü görüyoruz ve kişilerin kendi telefonlarındaki güvenliği organize etme ve hesap bilgile-

rindeki güvenliğini organize etme konusunda da dikkat etmediklerini söyleyebilirim.

Medya Okuryazarlığı Derneği'nin "Dijital Okuryazarlık" ve "Siber Zorbalık" hakkında gelecekte planlanmış olduğu çalışmaları var mı? Varsa bunlar nelerdir?

"Dijital Vatandaşlık Kartı" gibi bir hayalimiz vardı. Bu yıl paydaşlarımızdan biri olan İnternet Derneği Türkiye ile İnternet Society'e (ISOC) yazdığımız büyük ölçekli hibe ile bu hayalimizi gerçekleştirmiş olduk. İki yıl boyunca ilgili projemiz sürecektir.

İşe girerken, evlenirken, okula başlarken; "Gerçekten bu alanda dijital vatandaşsınız, dijital hak ve hürriyetlerini bilen ve dijital alanda nasıl var olacağını bilen bir kişisiniz." gibi vasıflarının kişiye verilebileceği bir nevi sertifika diyebileceğimiz bir proje. T.C. kimliğimize entegre ya da ayrı bir kimlik olarak verildiğini hayal ediyoruz... Uluslararası alanda zaten birçok iş birliği içerisindeyiz. (ICF) Bildiğiniz üzere Medipol Üniversitesi ile beraberiz. Geçtiğimiz sene 1. Medya Okuryazarlığı Forumu'nu düzenledik.

İstanbul Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi ile Medya Okuryazarlığı Derneği iş birliğinde UNESCO Küresel Medya ve Enformasyon Okuryazarlığı Haftası kapsamında "2. Medya Okuryazarlığı Forumu"nda düzenlendik. Maslak 42 Facebook İstasyon'da gerçekleşen forumda 'Dijital Vatandaşlık' ve 'Dijital Okuryazarlık' konuları ele alındı. İstanbul Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Büyükaslan ve Medya Okuryazarlığı Derneği Başkanı Cansu Coşan programın açılış konuşmalarını gerçekleştirdi. Forumun ikinci oturumunda İstanbul Medipol Üniversitesi Yeni Medya ve İletişim Sistemleri Bölüm Başkanı Doç. Dr. Müge Demir Ayrıl moderatörlüğünde panel gerçekleştirildi. Panelistler arasında Youth IGF Türkiye Koordinatörü Su Sonia Herring, Uluslararası Sosyal Medya Derneği Başkanı Sait Ercan, İstanbul Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Başak Gezmen, İstanbul Aydın Üniversitesi Yeni Medya ve İletişim Bölümü Başkanı Doç. Dr. Deniz Yenğin ve İstanbul

Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı Dr. Ümit Sarı yer aldı.

Daha etkili, daha etkin, daha öğrenci katılımlı olacak şekilde. Bunun dışında birçok konsoloslukla iş birliği içerisindeyiz. Projelere başvuruyoruz, hibelere başvuruyoruz. Ama asıl amacınız nedir diye soracak olursanız; sizin gibi İletişim Fakültesi'nde yer alan arkadaşlarımızı iletişim ortamında, iletişim bilimleri çerçevesinde, medya okuryazarlığı, siber zorbalığı, dijital vatandaşlığı ve önümüzdeki beş yıl içerisinde ortaya çıkacak birçok kavram ile ilgili eğitimden öğrenmeye, araştırma yapmaya özellikle bu üç noktada kendilerini geliştirebilecekleri, staj yapabilecekleri, projelerde çalışabilecekleri ve deneyim elde edebilecekleri noktada geliştirmeye çalışıyoruz. Hem derneği hem kendimizi hem de sahadaki iletişimci arkadaşları da bu işe katmak istiyoruz diyebilirim.

Biz İletişim Fakültesi öğrencilerine, geçmişte bir İletişim Fakültesi öğrencisi ve şu an Medya Okuryazarlığı Derneği Başkan'ı olarak dijital dünya ile bu kadar iç içeyken ve sürekli dijital ortama maruz kalırken "Medya Okuryazarlığı" çerçevesinde öğrencilere neler tavsiye edersiniz?

Ne onsuz oluyor ne de onunla birlikte çok fazla olduğunuzda oluyor aslında. Ben şunu keşfettim;

bir şeyi yapmak istiyorsanız, hayal ediyorsanız dijital dünyayı çok güzel kullandığınızda inanılmaz fırsatlar sunuyor size. Bu yüzden önemli olan şey ilk olarak bir hedefinizin olması. Özellikle İletişim Fakültesi'ndeki öğrenci arkadaşlara seminerlerde 'Hedefiniz nedir?' diye sorduğumda bir iş yerine, bir gazeteye, bir dergi gruba ya da bir ajansa girip çalışmak cevaplarını alıyorum. Çok az, bir iki kişi şöyle söylüyor: "Benim şöyle bir fikrim var, yeni medya alanında şöyle bir girişim olacak ve şu kadar kişiyi istihdam ettireceğim." Benim önerebileceğim tek şey gerçekten çok heyecanlandığınız bir şey üzerine derinlemesine araştırma yapıp, derinlemesine okuyun. O alanda derinlemesine olan bilgiyi siz bilin. Bunun üzerine nasıl bir program geliştirebilirim, insanlara nasıl faydalı olabilirim diye düşündükten sonra zaten ürün kendisi ortaya çıkıyor. Başlangıçta benim için sadece hayal olan bir fikir üzerine koya koya, adım adım ilerleyerek ete kemiğe bürünen bir dernek haline geldi. Bu alanda çalışmak isteyen bütün arkadaşları dernekle iletişime geçmeye davet ediyorum. Özellikle kendi sorumlulukları kapsamında her türlü adımı atıp her türlü yerde, bu dernek çatısı altında gönüllü faaliyetler yürütebilirler. Ama hedefin bence net olması lazım, bir şeyi çok istemeniz ve çok sevmeniz lazım...

Hepimiz günlük yaşantımızda sosyal medya ya da e-mailler üzerinden farkında dahi olmadan siber zorbalığa maruz kalmaktayız.

İnsanlığın Kanayan Yarası:

Mülteciler

Dünyada ve Türkiye'de son dönemlerde karşılaşılan en derin insanlık sorunlarından biri mülteci meselesidir. Başlangıçta misafir oldukları düşünülen mülteciler zamanla gittikleri yerlerde kalıcı hale geliyorlar.

YAZI Mürvet KARA FOTOĞRAF Erhan SEVENLER (Anadolu Ajansı)

Türkiye’de kamplarda ve kamp dışında çeşitli ülkelerden gelen üç milyondan fazla mülteci bulunmakta. Kamp dışındaki mültecilerin büyük bir çoğunluğu, başta İstanbul olmak üzere, büyükşehirlerde hayatlarını sürdürmektedir. Mülteciler, başka bir para biriminin, yeni bir kültürün, yeni insanların, yeni bir dilin hâkim olduğu coğrafyalarda ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar yaşıyor.

Mültecilerin %51’i çocuk

Kelime anlamı “Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci; yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse.” olan mülteci kavramı, son dönemde ülkemizde ve dünyada oldukça sık kullanılıyor. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği kayıtlarına göre 2014 yılı, dünya genelinde en yoğun mülteci hareketinin gözlemlendiği yıl olmuştur. Bu rapor ışığında 2014’de her gün ortalama 42.500 kişinin yurdunu terk etmek zorunda kaldığı görülmüştür. Dünya genelinde savaştan kaçan kişi sayısının dört katına çıktığı belirlenmiş olup bugün bu sayı 60 milyonu aşmıştır. Dünyadaki toplam mülteci sayısının %51’i çocuklardan oluşmaktadır. Mültecilerin %86’sı gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor. Akdeniz’de insanlık dramı

İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana dünyanın karşı karşıya geldiği en büyük mülteci krizi Suriye’den yayılmaktadır. İstatistiklere göre dünya genelinde 11 milyondan fazla Suriyeli yurdunu terk etmek zorunda bırakılmıştır. Dört milyondan fazla Suriyeli mülteci, komşu ülkelerde özellikle Türkiye’de barınmaktadır. Çözüm eksikliğine bağlı olarak bölgede düzensiz nüfus hareketleri görülmektedir. Akdeniz’den Avrupa ülkelerine geçmek için uğraşan Suriyeli mültecilerin sayısında ciddi artışlar gözlenmiştir. BMMYK kayıtlarına göre 2014’te 3279, 2015’te Ağustos ayına kadar 2000’in üzerinde göçmen Akdeniz’de hayatını kaybetmiştir.

Türkiye kucak açıyor

Türkiye coğrafi konumundan dolayı mülteci hareketlerinin merkezindedir. 2014 yılı itibarıyla dünyada, en çok mülteci nüfusuna ev sahipliği yapan ülke Türkiye’dir. Pakistan ikinci, Lübnan ise üçüncü sıra-

dadır. Türkiye’de kayıtlı Suriyeli mülteci sayısı 2.200.000’i aşmış; 260.000’i aşkın Suriyeli ise mülteci kamplarında yaşamaktadır. Türkiye, Suriye krizinin başladığı günden itibaren, açık kapı politikası uygulayarak birçok Suriyeli’ye ev sahipliği yapmıştır. Mültecilerin dünyadaki yalnızlığına karşı, Türkiye’nin tutumu dünyaya örnek oluşturmada ve Türkiye mültecilere toplamda 8 milyar doların üzerinde destek vermiştir. BMMYK da Türkiye’deki mültecilere insani yardım sağlamaktadır. Mülteci Yüksek Komiserliği 260 milyon doların üzerinde insani yardımda bulunmuştur. İstanbul, Gaziantep, Adana ve Hatay’da Suriyeli mülteciler için toplum merkezleri kurulmuştur.

Azez’de Dostluk Kenti

YeniBirlik Gazetesi Haber Müdürü Gülay Yücel’in 21-22 Mayıs 2019 tarihli izlenim haberlerine göre 30.000 insan Türk Kızılayı’nın bakımına muhtaç şekilde yaşıyor. Türk Kızılayı, Azez’de ‘Dostluk Çadır Kenti’ ile savaş mağdurlarını hayata bağlıyor. Çadır kentte 384 adet yerleşim alanı bulunuyor. Kızılay, 1028 kişinin barındığı Dostluk Çadır Kenti’ne Suriyelilere hizmet edecek Mobil Sağlık Klinikleri açacak. Türk Kızılay Genel Başkanı Kerem Kınık bir adet sağlık tırı, bir adet göz kliniği, iki adet diş kliniğinden oluşan mobil kliniğin açılacağını altını çizdi. Kınık, 34 hastane ve sağlık merkezi işlettiklerini vurguladı.

Hizmetler devam ediyor

Afrin ve İdlib’de Sevgi Butik Mağazaları açan Türk Kızılayı, Taybe Yetimhanesi ile yetim çocuklara ve kocasını kaybetmiş kadınlara yuva oluyor. Taybe Yetimhanesi çocuklarının ortak dilekleri ise Türkçe öğrenmek ve Türkiye’ye gelmek. Sevgi Butik Mağazası günde ortalama 538 kişiyi hizmet veriyor. Sevgi Butik kupon usulü ile hiç kullanılmamış kıyafetleri, ihtiyaç sahibi yetişkinlere ve çocuklara ücretsiz bir biçimde sunuyor. El-Bab’dan Afrin’e ve İdlib’e kadar bu hizmetlerin devamı sağlanıyor. Kerem Kınık, Türkiye’den bağışçıların desteği ile bu sofraları kurulduğunu söylüyor.

Engelleri kaldırmak yeterli”

Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bekir Berat Özipek,

mültecilerin Türkiye ekonomisine toplam etkisinin pozitif olacağını söylüyor. Muhabirimiz Esmenur Yalav’ın yaptığı görüşmede, mülteciler hakkındaki bilgi kirliliğinden ve oluşan yanlış algıdan bahseden Özipek, yapılan yatırımların zarar olduğu düşüncesinin yanılığını belirtti ve “Mülteciler ülke ekonomisi için sadece tüketici değil aynı zamanda üreticidir.” dedi. Ekonominin sabit değil dinamik bir süreç olduğunu dile getirdi. Her yeni ekonomik aktörün pastayı büyüttüğünün altını çizdi.

Suriyeli mültecilerin yaşadığı sınır illerde ekonominin canlandığını, ihracatın arttığını ifade etti. Mültecilerin toplumla bütünleşmesi için aradaki engelleri kaldırmanın yeterli olduğunu söyleyen Özipek, Türkiye’deki ön yargının derin olmadığını belirtti.

Hepimiz aynı gemideyiz

2018-2019 kültür sezonunda Şehir Tiyatroları repertuarına alınan Can Yeleği oyunu hakkında oyun yazarı Gönül Kıvılcım, muhabirimiz Mürvet Kara’ya açıklamalarda bulundu. Kıvılcım, savaş olgusunu tanımlarken “Savaşın eğer bir görüntüsü varsa o benim için Picasso’nun ‘Guernica’ tablosu. Paramparçadır orada her şey. Savaş bir roman olsaydı Tolstoy’un ‘Savaş ve Barış’ı olurdu.” dedi. Sanatçının savaş karşısındaki tutumu hakkında “Savaşın manası yoktur, sanatçı da bunu anlatmak zorundadır.” ifadesini kullandı ve ekledi: “Çünkü savaş devam ederken hayat da devam eder bir yandan.”. Konuşmasına “Savaşta kimse kâr edemez çünkü savaş insanın hiçleşmesidir.” diyerek devam eden Kıvılcım “Mülteciler denizin dibine batarken aslında biz de güvende değiliz. Hepimiz aynı gemideyiz. O gemi batarsa biz de batacağız.” cümlesi ile dünyanın ve acının tek olduğunu vurguladı.

Sanatçının öteki hikâyelere insan-cıl yaklaşması gerektiğini belirten oyun yazarı “Savaşta etkilenen kadınları, anneleri anlatmak istedim. Çünkü ben bir erkek değilim. Olaya bir kadın gözüyle yaklaşmak istedim. Kadınlar ve çocuklar savaştan en çok etkilenen gruplardır.” diyerek konuşmasını noktaladı.

AKBANK, AHTAPOT
GÖNÜLLÜLERİ DERNEĞİ'Nİ YENİ
GÖNÜLLÜLERİYLE BULUŞTURDU

Hayattaki bir gününüzü gönüllülük etkinliğine ayırarak bir insana dokunmak, bir okulun duvarını rengarenk boyamak ya da küçük bir çocuğu mutlu etmek mümkün. Akbank, 2015 yılında başlattığı 'Şehrin İyi Hali' projesi ile gençlerin bir günlüğüne STK'larda gönüllü olmasını amaçlıyor. Her yıl artan bir ilgiyle başvurular alan bu proje, Eylül ayında başvurularını açıyor. Çevre, sokak hayvanları, çocuklar veya maddi yetersizliği olan insanlar için faaliyet gösteren birçok derneğin içinde olduğu "Şehrin İyi Hali" projesi, gençlerin istediği alanda, istediği dernekte ve zamanda gönüllülük yapabilmelerini sağlıyor. Akbank, her yıl yeni dernekleri de bu işin içine katarak dernek ağını genişletmeye devam ediyor. Bu yıl projeye ilk kez katılan Ahtapot Gönüllüleri Derneği de böyle büyük bir gönüllülük organizasyonu sayesinde yeni gönüllüleri ile tanıştı. 2017 yılında kurulan Ahtapot Gönüllüleri Derneği, Malzeme Değerlendirme Merkezi (MD-M)'nde, "Şehrin İyi Hali" projesi kapsamında 15 gün boyunca her gün 20 gönüllü genci ağırladı. Gönüllüler burada, geri dönüştürülebilir ve kullanılabilir eşyaları, ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak için paketledi. Biz de Ahtapot Derne-

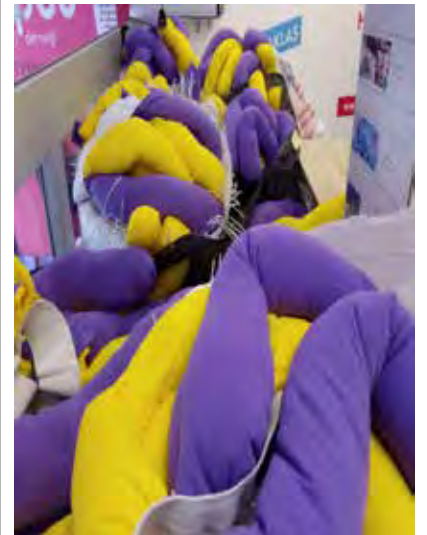
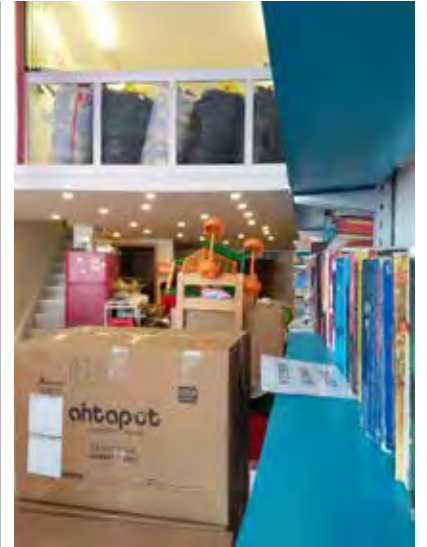
ği'ni yakından tanımak ve tanıtmak için derneğin kapısını çaldık. Tüm bu gönüllülük çalışmalarını yerinde gördük. Dernek hakkında merak ettiklerimizi, "Şehrin İyi Hali" projesini, derneğin Genel Sekreteri Ayfer Evkuran'a sorduk ve samimi cevaplar aldık.

Merhaba Ayfer Hanım, öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

Merhaba, ben Ayfer Evkuran. Dernekte Kaynak Geliştirme Ve Proje Yöneticisi olarak başladım. Şu anda derneğin Genel Sekreteriyim. 2 çocuk annesiyim. Yaklaşık 25 yıllık bir kurumsal hayat geçmişim var. Kısa bir süre de olsa bir kadın girişimci olarak kadın el emeklerini alıp doğal ürünleri sattım. Şimdi de burada görevime düşen işi hem profesyonel anlamda hem de gönüllülük anlamında yapmaya devam ediyorum.

Derneğinizin ismi oldukça dikkat çekici, neden Ahtapot?

Ahtapotun bir büyük, iki küçük olmak üzere toplamda üç kalbi vardır. Bu iş sevgisiz gönül vermeden olmaz. 9 beyni var. Bizim Yönetim Kurulumuz 9 tane gerçekten birbirinden kıymetli yönetim kurulu üyelerinden oluşuyor. Biz sadece tek alanda faaliyet gösteren

2020'ye kadar hedeflenenler. 2020 ve sonrası Kadınlar için farklı çalışmalar da yapacağız. Yönetim Kurulu desteği, gönüllüler, üyeler derken tüm bunları yapmak büyük emekle oluyor.

“Biz komşun aç iken sen tok uyuma adabıyla büyüyen bir nesiliz” Gerçekleştirdiğiniz projelerinizi nasıl ortaya çıkarıyorsunuz ?

Projeleri nasıl belirlediğimizi Malzeme Değerlendirme Merkezi üzerinden gidelim. Bu proje size biraz önce saydığım TÜİK'in verileri üzerinden yapıldı. Şimdi herkesin giymediği kıyafetler, okumadığı kitaplar var artık. Bunları ya evimize gelen temizlik görevlisine veriyoruz ya da gidip çöpe koyuyoruz. Bazen de kumbaralara atıyoruz. Ama aslında gerçekten ihtiyaç sahibine gittiğini veya gitmediğini kontrol etmiyoruz. Biz komşun aç iken sen tok uyuma adabıyla büyüyen bir nesil olarak bugün Türkiye'nin önemli bir kısmının açlık sınırında olması arada çok ciddi bir ironinin olması dengesizliği yaratıyor. Biz bunları baz alarak, bu verileri baz alarak ne yapabiliriz düşündük. Aynı zamanda bir tüketim toplumuzuz. AVM'lerde alışveriş yapmak, bir tane yerine üç tane almak, o ayakkabıyı alıp, iki gün sonra modası geçti diye kaldırıp atarken aslında Türkiye nüfusunun %33'ü, üzerindeki eskiyen malzemenin tekrar yenisini alamıyor. O zaman ne yapalım hem ekosisteme hem de ekonomiye katkı sağlamak adına yine giyilebilir, kullanılabilir malzemeleri temizleyip, derleyip, toparlayıp kullanılabilir hale getirmek için yola çıktık. Bunun için de

bir dernek değiliz. Hem diğer Sivil Toplum Kuruluşları'nın projelerini destekliyoruz hem de fiziken ve burada gördüğümüz malzemelerle, gidip hep birlikte gönüllülük yapıyoruz. Hem çevre temizliği yapıyoruz hem Malzeme Değerlendirme Merkezi ile okul kütüphanelerine kitaplar gönderiyoruz. Çocuklarımıza kıyafet gönderiyoruz. Kaymakamlıklar aracılığıyla ihtiyaç sahiplerini buluyoruz. Dezavantajlı gruplara projeler yapıyoruz. Köpekler için sokağa atılan o canlar için kulübeler yapıyoruz. Üniversiteler aracılığıyla düzenli beslemelerini yapıyoruz . ya da özel şirketlere diyoruz ki, “Bakın, şu an ihtiyaç bu. Bununla ilgili bir proje yapalım.” Dolayısıyla aynı düşündüğümüz gibi (ahtapotun 8 kolu var) 8 koldan her yerde var olmaya çalışıyoruz.

“Her 3 çocuktan bir tanesi TÜİK verilerine göre zaten yoksul olarak doğuyor ve ailenin herhangi bir oyuncak herhangi bir kıyafet alma gibi lüksü yok.”Dernek olarak gerçekleştirdiğiniz projeleriniz nelerdir?

Şu an gerçekleştirilen, var olan en önemli proje şimdi içerisinde de bulunduğumuz Malzeme Değerlendirme Merkezi projesi. Bizim en önemli projemiz bu. Ve bunu sürdürülebilir olması hatta ve hatta belki de diğer şehirlerde MDM2 ve MDM3 gibi versiyonların çoğaltılması bizim en büyük amaçlarımızdan biri. Çünkü Türkiye nüfusunun %33'ü üzerindeki kıyafetler ya da ayakkabılar eskidiğinde yenisini alamıyor. Her 3 çocuktan bir tanesi TÜİK verilerine göre zaten

yoksul olarak doğuyor ve ailenin herhangi bir oyuncak herhangi bir kıyafet alma gibi lüksleri yok. Açlık sınırında yaşayan insanımız zaten çok fazla. Ve açlık sınırı asgari ücret değil maalesef. Dolayısıyla da milyonları bulunca bu projeye ihtiyaç sahiplerine kıyafet, ayakkabı, oyuncak ve kitap ile ulaşmayı hedefliyoruz. Yani bu proje aslında kendi içinde farklı bir sürü projeyi doğuran büyük bir proje. Bunun haricinde biraz önce söylediğim sokağa atılan canlılar için kulübeler yapıyoruz. Bir farkındalık yaratıyoruz ve bunları da üniversite öğrencileri ile düzenli beslemeler hatta sağlık taramalarına kadar her şeyi yapıyor. Bu yıl başladığımız çevre temizliği var. Şirketleri ve bireyleri bunun içine dahil edip farkındalık yaratıyoruz. Bizim amacımız sadece çöp toplama değil, oraya gelen tüm çalışan gönüllülere aslında aynı zamanda farkındalık eğitimleri de vermek. Gönüllülük eğitimleri vermek istiyoruz. Bunlar

Malzeme Değerlendirme Merkezi projesi kuruldu.

'Şikayet etme, harekete geç' sloganınızı oldukça beğendik. Bir hikayesi var mı?

Var. Çünkü baktığımız zaman herkes bir şeylerden şikayet ediyor. Eminim buna sizler de dahilsiniz. Trafikten şikayet ediyoruz, hava kirliliğinden şikayet ediyoruz...Peki ne yapıyoruz? Yani hiçbir şey. Şimdi o zaman hem şikayet ediyorsun hem de kılını kıpırdatmıyorsun. O zaman bu ciddi bir ironi değil mi, kim yapacak? Ben de bugün kapımın önünü süpürerek, evde cam şişe ve plastik atıklarını birbirinden ayırarak, filtre kahvenin posasını gübre olarak çiçeklerime ekerek, deterjan seçerken ya da hayvansal deney yapılmayan malzemeleri evime sokarak zaten bir yerden adım atabilirim. O yüzden diyoruz ki; şikayet etmeyin, kalkın harekete geçin ve insanların harekete geçmesine de vesile olun. Çünkü ancak o zaman etki büyüyecek. Ben tek başıma ne yapabilirim ki dememek lazım. Siz gençlere bu yüzden çok iş düşüyor.

Gönüllülerinize nereden ve nasıl ulaşıyorsunuz?

Sosyal medya gücümüz var. Gönüllülerimiz zaten en az bizim kadar derneğimizi çok iyi anlatıyor. Şir-

ketlerle ilişkilerimiz var. Şirketlere gidip derneğimizi anlatırız. Çünkü şirketler ne ile, kim ile ne yapacağını bilmek ister. O yüzden oturup anlattığımız yaklaşık bir saat süren bir sunumumuz var. Burada ağırlarız, gelsinler görsünler projeyi içlerine sindirsinler isteriz. Bütün okulların, üniversitelerin etkinliklerinde yer almaya bakıyoruz. Gidip derneğimizi anlatıyoruz. Okulların gençlik kolları bizi buluyor. Bizi tanımak isteyen her türlü teklife açığız. Gideriz, anlatırız, sunum yaparız, etkinliklere katılırız...

Gençlerin sosyal sorumluluk projelerine katılımlarını nasıl buluyorsunuz? Sizce yeteri kadar önem veriyorlar mı ?

Eğer imkan sağlar, doğru bir çalışma ve gönüllülük alanı koyarsanız sorumluluk alıyorlar. Ben gençlerden inanılmaz memnunum. Tabi ki arada tam ne yapacağını bilmeyen ya da aslına bakarsan ne tarafa gideceğini bilmeyen bir kesim Eminim bu 15 günü çok dolu yaşayacağız. Umarım diğer şirketlere de güzel bir örnek teşkil eder.

"Gençlerin en önemli şeyi kariyer, iş hayatı..." Sona yaklaşırken, biz gençlere verebileceğiniz tavsiyeleriniz nelerdir?

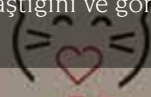
Gençler bence bütün Sivil Toplum

arada tam ne yapacağını bilmeyen ya da aslına bakarsan ne tarafa gideceğini bilmeyen bir kesim var. Burada da eğitimlerimize, Sivil Toplum Kuruluşları'na, evde ebeveynlere çok iş düşüyor. Bugün gençler ne yapacağını bilmiyorsa önce sorumlusu biziz. Evdeki aile, eğitimler diğer taraftan da Sivil Toplum Kuruluşları. Ben bu işin 2 yıldır içerisindeyim ve çok gencin canla başla uğraştığını ve gönüllülük yaptığını görüyorum. Birkaç gün önce Mardin'deydim. Mardin Gençlik Derneği var. Oradaki çocuklarla tanıştık. İnanılmaz işler ve güzel şeyler yapıyorlar. Gençler gümbür gümbür geliyor. arada tam ne yapacağını bilmeyen ya da aslına bakarsan ne tarafa gideceğini bilmeyen bir kesim var. Burada da eğitimlerimize, Sivil Toplum Kuruluşları'na, evde ebeveynlere çok iş düşüyor. Bugün gençler ne yapacağını bilmiyorsa önce sorumlusu biziz. Evdeki aile, eğitimler diğer taraftan da Sivil Toplum Kuruluşları. Ben bu işin 2 yıldır içerisindeyim ve çok gencin canla başla uğraştığını ve gönül-

lülük yaptığını görüyorum. Birkaç gün önce Mardin'deydim. Mardin Gençlik Derneği var. Oradaki çocuklarla tanıştık. İnanılmaz işler ve güzel şeyler yapıyorlar. Gençler gümbür gümbür geliyor.

'Şehrin İyi Hali' projesine nasıl dahil oldunuz, bu tür etkinlikler daha çok yapılmalı mıdır ?

Tabii ki. Çok önemli bir konuda liderlik yapıyorlar. Bu projenin inanılmaz bir gücü var ve her yıl katlanarak da büyüyor. Akbank Şehrin İyi Hali tarafından Akbank Center'da ağırlandık. Sivil Toplum Kuruluşları'nın temsilcilerini çağırdılar. Her projenin başına bir Genel Müdür Yardımcısı atandı. Her Genel Müdür Yardımcısı atandığı Sivil Toplum Kuruluşu'nun temsilcisiyle tanıştı. Sizler için ne yapabiliriz dediler. Sağolsun teklif onlardan geldi 'Biz sizinle olmak istiyoruz' dediler. Biz de oturduk değerlendirdik baktık neden olmasın dedik. Çok da güzel ilerliyor. Dün bir bugün iki, dün gelen ekip ayrı bir güzeldi bugün gelen çocuklar ayrı güzeller.

iyi hali

gönüllüleri derneği
ahtapot
gönüllüleri derneği
ahtapot
gönüllüleri derneği
ahtapot
gönüllüleri derneği

Kuruluşlarında kendi tutkularını bulsunlar. Herkes sokağa atılan hayvan için aynı tutkuyu yaşamıyor olabilir, herkes yaşlılar için aynı şeyi hissedemeyebilir ama muhakkak herkesin bir tutkusu vardır. Yoksa bile içindeki tutkuyu keşfedip bulsunlar. Çünkü hepimiz bu hayatta her şeyin en güzelini istiyorsak en doğru şekilde yaşamak istiyorsak mutlu olmak istiyorsak, taşın altına elimizi sokacağız. Gençlerin en önemli şeyi kariyer, iş hayatı ve kariyer planlaması. Hem onun yanı sıra gelen güzellik ve yakışıklılık, statü, unvan dertleri var. Anlayabiliyorum sistem bu tarafa çekiyor olabilir ama bu hiçbir zaman aradığınız o boşluğu doldurmuyor. Muhakkak yapılabilecek çok güzel şeyler var. Kendilerine göre kendi tutku ve arzularına göre, bir Sivil Toplum Kuruluşu bulsunlar; çevre olabilir, çocuk olabilir, engelli olabilir, denizaltı hiç farketmez. Muhakkak bir şey bulup gönüllülük çalışması yapınlar. 15 yaşından itibaren gençler kendilerine dernek kurabiliyorlar. Bu hakları bilsinler. Gerekirse okullarında, oturdukları mahallede liderlik yapınlar. Çok küçük bir şeyle bile başlayabilirler. Dolayısıyla araştırınlar, sorgulasınlar. Şu an hali hazırda bildikleri derneklere

mailler atsınlar “Kimsiniz? Sizin için ne yapabiliriz?” desinler. Bir gençlik takımı oluştursunlar ve yürüyüp gitsinler.

Bu zamana kadar hep biz sorduk, sizin eklemek istedikleriniz varsa seve seve dinleriz.

Türkiye’de TÜİK ve TÜSEV çok önemli veriler paylaşır, muhakkak onları takip edin. Oradaki veriler Türkiye’nin gerçekleri. Çok doğru bilinen yanlışlar var. Biz bunları her defasında dile getiriyoruz. Bir çocuğun resmini kullanmadan, ajitasyon yapmadan bağış yapılması gerekiyor. Çünkü dijital ayak izinizin silinmediğini her defasında söylüyoruz. Bağışçı Hakları Beyanamesi’nin her bağışçı tarafından bilinmesi gerektiğini üzerine basa basa vurguluyoruz.

Ahtapot Gönüllüleri Derneği’nin Genel Sekreteri Ayfer Evkuran’dan bu güzel tavsiyeleri de aldıktan sonra röportajımızı bitirdik. 2017 yılında kurulan Ahtapot Derneği’nin “Şehrin İyi Hali” projesindeki ilk yılında, çalışmalarını yakından görme ve sorularımızı sorma fırsatımız oldu. Bütün sorularımızı samimiyetle cevaplayan Ayfer Evkuran’a buradan da çok teşekkür ediyoruz.

“Gençler gümbür gümbür geliyor.”

KAFES

Siyah duman, dev ağaçların usulca salındığı yemyeşil ormanın boyunu aşmış, gayet yavaş ama içinde büyük bir hışım varmışçasına yükseliyordu. Duman siyahının barındırdığı çok şey vardı. Ne anlatmak istiyordu, hangi hikayeyi içinde tutup, hangisini patlatmayı bekliyordu? O gün siyah çok şey ifade etti. Yükselen bu duman ise iki tarafın çarpışmasını anlattı. Bir taraf için zaferin, rahatlığın ve gururun sembolüydü; diğeri içinse yıkımın, hayallerin ve dahası fikirlerin sonuydu.

Derken; o dev ağaçların arasından bir ordunun gururlu yürüyüşü ortaya çıkıverdi. Ordu uzadı, durmadan uzadı. Belki birkaç yüz belki de binlercesi geçti ama bu koca alayın ya başında, ya ortasında ya da sonunda bir kafes göründü. İçinde kaybedişin hüznünü taşıyan bir adamla birlikte çıkan bu kafes sadece bedeni değil kalbi de ele geçirmiş, ona sahip olmuştu. Yemelyan sağına baktı, soluna baktı ve bir anda her şey gözünde canlandı. Zaferleri, inancı, vazgeçmeyişi, en sonunda ise kaybedişini gözünün önüne getirmek istedi. Hayal etmeye çalıştı ama ilk defa zaferleri ve diğer tüm düşünceleri gözünde canlanmadı. Bu defa farklıydı, esaret onu farklılaştırmıştı. Prangalar, demirler bedenine sahip olmamış, ona sahip olmuştu. Etrafına yine bakındı ama bu sefer kafeste yalnız kendisi yoktu, yanında onunla beraber beş kişi daha vardı. Kimlerdi onlar, neden gelmişlerdi? Bunun cevabını en iyi Yemelyan biliyordu.

Yemelyan yanındakilerle çelişirken, onların buraya gelme sebeplerini düşünürken ordunun zafer çılgınlıkları kesilmiş, yorgunluk öne çıkmış ve artık tek bir hedef kalmıştı: Eve dönmek. Belki de zafer çılgınlıklarını Moskova'ya saklıyorlardı, emin olamıyordu. Tam o sırada bir kişi hariç kendi kendilerine konuşmaya başladılar. Hep bir ağızdan söyleniyorlardı. Pyotr, elindekileri nasıl kaybettiğinden ve gücünden, Grigoriy, ülkesinden, vatanseverliğinden, insanlar arasındaki ününden, namından söz ederken; Sophie, şehvetinden, hayatı çok yükseklerde yaşayıp nasıl buraya düştüğünden, çocuklarıyla asla ilgilenememesinden ve annelik yapamamasından yakınıyordu. Konuşmayan tek kişi ise Sergei isimli genç bir adamdı. Kafesin bir köşesine oturmuş bağırmadan, çağırmadan sürgün edilmesini düşünüyor, o sırada elindeki çakıdan bozma sivri metalle kafesin zeminindeki tahtaya bir şeyler kazıyordu. Kafestekiler ne çizdiğini fark edene kadar da durmadı. En sonunda Grigoriy "Ne çiziyorsun?", diye sorunca genç Sergei "Bu bir zırlı, şimdi soru sormayın da yalnızca izleyin" diyerek sustu ve her şey böylece başladı.

Hepimiz yukarıdaki düşüncelere az çok sahibiz. Bazen onları uzaktan, bazen de içimize işlemiş şekilde yaşıyoruz. En az birine sahibiz. Çoğumuz, belki bir kısmımız bunu yaşadık yaşamaya da devam ediyoruz. Herhangi bir durumu ifade etme şekillerimiz bile o kadar farklıken bu düşünceleri

Bir taraf için zaferin, rahatlığın ve gururun sembolüydü; diğeri içinse yıkımın, hayallerin ve dahası fikirlerin sonuydu.

yaşamama ihtimalimiz işten bile değil, olamaz da. Emin olabiliriz ki, bizim içimizdekileri Yemelyan, Pyotr, Grigoriy, Sophie ve Sergei de yaşamıştır. Bahsettiğim kafes her zaman maddi bir kafes olmayabilir. Bazen o kafes yaşamımızdır, yaşadıklarımızdır. Kafesin içinde hep biz olmayız bazen. Demirden parmaklıkların arkasındaki hayallerimiz de olabilir. Pekala, sıra kendi kafesimizde değil, biraz da başkalarının kafesine bakalım.

Belki şu an kim bunlar, diye soruyorsunuzdur. Onlardan biraz bahsedip yorumlama ve parçaları birleştirme kısmını okuyucuya vermek en mantıklısıdır diye düşünüyorum.

Sophie, aslında herkesin bildiği en önemli ve güçlü zamanına damga vurmuş olan Büyük Katerina'dan başkası değildir. Daha 16 yaşında genç bir kız iken Prusya'dan getirilip, III. Petro (Pyotr) ile istemeyerek evlendirilmiştir. Kendisinin hırslı, azimli, kararlı ve öğrenmeye açık olduğuyla ilgili birçok kaynak mevcuttur fakat, eşini sevmemektedir ve onun sorunlarından bıkmıştır. Dahası Pyotr da ona karşı aynı duyguları beslemektedir. Sophie, Çarlık Rusya'sına adım attığı günden itibaren kendisini adeta bir Rus gibi yetiştirmiştir. Tarafına yapılan, Rus olmadığına ve iyi bir Çariçe olamayacağına dair ağır eleştirilere rağmen kendisini her zaman haklı tutmuş, halen yaptıklarıyla anılan biri olmasını sağlamıştır. Kendi çocuklarından Çariçe Elizabeth tarafından uzak tutulmuş, o ise kendini aşıklarına vermiştir. Kaynaklara göre çokça sevgilisi olmuş, onlarla vakit geçirmiştir. Tarihler 1762 yılını gösterdiğinde III. Petro'nun tahta geçmesinden çok kısa bir süre sonra adının 'Büyük Katerina' olarak anılmasını sağlayacak büyük darbeyi gerçekleştirmiştir. Bu darbede Grigoriy isimli komutan büyük rol oynamıştır. Artık o Büyük Katerina'dır. III. Petro ise sadece Pyotr olarak anılacaktır. Pyotr, sürgün edilmesinden kısa bir süre sonra ölmüştür. Tarihi kaynaklarda ölüm sebebi karın ağrısı olarak belirtilmiştir fakat ölüm belgesinin altında Büyük Katerina'nın imzasının bulunduğunu belirtmekte fayda var. Acaba karın ağrısı gerçek midir, mecaz

mıdır bunun sebebini belki de asla bilemeyeceğiz. Pyotr'ın ölümünden sonraki dönemde Katerina ülkesi için bir çok önemli hizmetlerde bulunmuş, 1796 yılında hayata gözlerini yummuştur.

Yemelyan (tam adıyla Yemelyan Pugaçef) Kazak bir köylüdür. Kendi ülkesindeki adaletsizlikler, köylülerin hor görülmesi, yaşam standartlarının düşük olması gibi sebeplerden dolayı etrafındaki köylüleri toplayarak binlerce kişilik ordu toplamış ve zamanının en büyük köylü isyanını başlatmıştır. Yemelyan, arkasındaki insanları öylesine manipüle etmiştir ki, kendisini III. Petro olarak halka lanse etmiş ve onları inandırmıştır. Sonucunda isyan Grigoriy tarafından bastırılmış, Yemelyan demir bir kafesin içerisinde Moskova'ya götürülüp birkaç ay boyunca sorgulanmış, sonunda da idamına karar verilmiştir. Belirttiği hedefler doğrultusunda, onlara ulaşmadan hayata gözlerini yummuştur.

Belki de şu anda Grigoriy kim diye soruyorsunuz. Grigoriy Potemkin, Rusya'da zamanına damga vurmuş başarılı bir kumandan, iyi bir asker ve yönetici olmuştur. Özel hayatında ise Büyük Katerina'nın hem sağ kolu hem de âşıklarından birisidir. Dolayısıyla Potemkin, Katerina'nın en güvendiği isimlerin başında gelmiştir, hatta belki de Katerina'nın bu kadar başarılı olmasının sebeplerinden biri odur. Rusya'da her zaman sözü geçen, başarıdan başarıya koşan bir kumandan olarak

anılmış olup, bu saygının nişanesi olarak adı bir zırhlıya verilmiştir.

Hepsi bakakalmıştı. Kimse beklemiyordu bir anda kendisini burada bulmayı. Sergei uykusundan uyanmıştı. Anî bir hareket ile yazmaya devam etti. Durmadan yazdı, çizdi, sancılar çekti. Bitirmişti sonunda. Şimdi bunu çekmek ve yazmak gerekecekti. En önemlisiyse bir isim bulmalıydı. Çünkü bir hikayesi vardı. Evet ismi buldu, artık isim hazır. Filminin adını "Potemkin Zırhlısı" olarak belirledi. Filmini öyle iyi betimledi ki sinemanın çok önemli bir konuma gelmesini sağladı. Kültler arasına girdi. Bahsettiğimiz kişi, Sergei Eisenstein'den başkası değil. Bu görüntü dehası, sinemanın hatırı sayılır bir saygınlık kazanmasını sağlamıştır. Eserlerinin üstünden yaklaşık olarak yüz yıl geçmesine rağmen halen yapıtları sinemanın temeli ve anlamı olarak kalmayı başarmıştır.

Eisenstein hayatının belli döneminde Stalin tarafından sürgün edilmiş, Amerika'da yaşamıştır. Yaşadığı süreçte zor biri olduğundan ve tıpkı sinemasında da olduğu gibi bir şeyi doğrudan ifade etme huyundan dolayı iş bulamama gibi problemler yaşadığı bilinmektedir. Eisenstein bir süre sonra ülkesine geri dönmüş ve başka yapıtlara da imza atmıştır. 1948 yılında hayata gözlerini yummaktan çok, kendi yaşamının klaketini açmamak üzere kapatmıştır.

BİR ANIN İSPATI: FOTOĞRAF

YAZI Arife KARAKUM FOTOĞRAF Elif ÖZTÜRK

Fotoğraf çekmek hayatımızda birçok şey olup biterken anı yakalayıp bunu insanlarla paylaşabileceğimiz ve hatta geleceğe miras bırakabileceğimiz bir fırsat. Fotoğrafçılığa gönül vermiş birçok kişi de fotoğraf çekmediği zamanlarda o onların aktaramadığı için kaygı taşıyor olmalı.

Doç. Dr. Beyhan Özdemir de fotoğrafçılıkta, gerçeğe sadık kalarak, onu tarihsel gerçekliği içinde sunmayı savunuyor ve hatta ekliyor "Çektiği her bir fotoğraf karesi de fotoğrafçıya önemli

toplumsal sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumlulukla fotoğrafçı, kişilerin kültürlerini, yaşam biçimlerini, toplumların içinde bulunduğu tarihsel ve siyasal konumlarını, kendi sanatsal ve ideolojik birikimiyle yorumlayarak görüntülemektedir."

World Press Photo da Amsterdam'da 1955'te kurulmuş ve basın fotoğrafçılığını uluslararası düzeyde desteklemek, halkın ilgisini bu alana yönlendirmek ve haberin bağımsızlığını sağlamayı amaçlayan bir fotoğraf kuruluşu.

Dünyanın en geniş katılımı ve prestijli yıllık fotoğraf yarışmaları düzenleyen kuruluşun, 2019'daki yarışmasına dünyanın dört bir yanından 4.700'den fazla fotoğrafçının çektiği 78.000'den fazla fotoğraf gönderildi. Yarışmanın bu seneki sonuçlarının bizim için ayrıca bir önemi oldu. Hollanda'da düzenlenen World Press Photo 2019 Basın Fotoğrafçılığı yarışmasında, Anadolu Ajansı foto muhabiri Elif Öztürk "Spor Hikayeleri" kategorisinde üçüncü oldu. Öztürk'e bu başarıyı getiren kare "Kırkpınar Oil Wrestling Festi-

val” serisinde çekildi. Türkiye’nin World Press Photo ödüllü ilk ve şu anlık tek kadın foto muhabirine kısaca kendisini, yarışmayı ve fotoğrafçılığı sorduk. En çok da kadın ve fotoğraf ikilemini merak ettik.

“Farklılıklardan korkmadım; en çok da bana benzemeyenlerden öğrendim.”

Bize kendinizden bahsedebilir misiniz?

Yetenek sınavıyla kazandığım Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Fotoğraf ve Video bölümünden mezunum. Üniversitenin Erasmus programıyla Fransa’da 5 ay değişim öğrencisi oldum. İş hayatından önce elimden geldiğince dilimi, genel kültürümü geliştirdim Çok okudum ve her fırsatta gezdim. Farklılıklardan korkmadım; en çok bana benzemeyenlerden öğrendim. Beş yıldır da Anadolu Ajansı’nda foto muhabiri olarak görev yapmaktayım.

Foto Muharbirliği ve kadın ikilemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kadından foto muhabiri olur mu? Elbette olur. Yeter ki sevsin ve mesleğin getirdiği zorlukları üstlenebilecek cesareti ve özgüveni olsun. Açık söylemek gerekirse cinsiyet ayırmaksızın narin insanın yapacağı iş değil. Saatlerce

yağmur altında kalmak, tek kare için gün boyu beklemek, sonra herhangi bir yere oturup hızlıca fotoğrafları bağlı olduğun kuruma iletmek; hem sabır hem de yüksek özveri gerektiriyor. Kadınlar tabiatı gereği daha duygusal olduğu için acı bir olayı çekmek durumunda çabuk duygulanabiliyor. Bu durum zamanla aşıyor; duygularını kaybetmiyorsun ama biraz kontrol etmeyi öğreniyorsun.

Fotoğraf her şeyden önce önemli bir belgedir, çekildiği zaman hakkında fikir verir.”

Sizce fotoğrafçılığın tarihsel bellek oluşturmadaki önemini nedir?

Fotoğraf her şeyden önce önemli bir belgedir, çekildiği zaman hakkında fikir verir. Mesela Anadolu Ajansı’nın “Yılın Fotoğrafları” oylamasında haber kategorisinde birinci olan “Türkiye darbe girişime karşı tek yürek” başlıklı fotoğraf hakkında konuşacak olursam; 15 Temmuz’dan 1 hafta sonra köprüde insanlar şehitlerimizi anmak için toplanmıştı, bayrağını kapan gelmişti. Herkeste coşku ve hüzün karışımı bir duygu vardı. Nasıl olmasın ki; toplandığımız yer olan köprüde ben de dahil yüzlerce insan daha 1 hafta önce hainlerle burun buruna gelmiştik. Bastığımız yer kan gölüydü. O akşam tam aksi manzara çok güzeldi ve hayat normale dönmüştü. Ben de köprüdeki

insanları en güzel fotoğraflayacağım yere tırmanıp fotoğrafımı çektim. O fotoğrafı güzel yapan o karede bulunan her bir insandı aslında; bizdik.

World Press Photo’da ödül alan tek Türk kadın olmanız özelinden düşünenecek olursak başarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Başarı tesadüf değil elbette. Kendimizi bildiğimizden şu anımıza kadar bir yapı gibi kendimizi parça parça inşa ediyoruz. Benim hayat hikayem ve çabam da beni Türkiye’den World Press Photo (3.lük) kazanan ilk foto muhabiri kadın yaptı. Tabii nasibimde varmış çok şükür ki Allah bana kariyerimde böyle bir ödül nasip etti.

Günümüzde fotoğrafın teknolojik değişim ve dönüşümleri haberleri ne ölçüde etkiledi?

Eskiden bir haber fotoğrafı için meslektaşlarımızla yarışırken şimdi elinde telefonuyla fotoğraf çekmeye çalışan vatandaşla da mücadele ediyoruz. Sosyal medya sanırım insanlara her anı belgeleme dürtüsü verdi. Onun fotoğrafını yayınlaması 2 saniye sürerken benim en hızlı şekilde bilgisayara atıp yayıncıya yollamam 5-7 dakikamı alıyor. Bu sebeple biz de ani gelişen olaylarda; mesela geçtiğimiz haftalarda yaşanan İstanbul depreminde minaresi çöken camininin fotoğraflarını ilk etapta telefonumla çekip ajansıma yolladım, ardından makinamla çekim yapmaya devam ettim. Profesyonel fotoğraf makinası üreten markaların hız konusunda atılım yapmalarını öngörüyorum aksi halde telefon kameraları kendini daha da geliştirirse zirveyi kapabilir. Öte yandan iyi bir fotoğraf için ekipmandan ziyade iyi bir göz elzemdir. Ekipman da elbet önemlidir ama ikinci aşamada.

Bir fotoğrafı değerlendirirken veya çekerken fotoğraftaki öncelikleriniz neler?

Dinamik ve duygusu olan fotoğraflar beni her zaman çekmiştir. Kendi çalışmalarım da bu iki unsuru öne çıkarmaya çalışıyorum. Son olarak genç arkadaşlarıma her zaman kendilerine inanmalarını ve hayattan ne istediklerinden emin olmalarını tavsiye ediyorum.

Türkiye'de Ombudsmanlık Bitti Mi?

YAZI A. Kerim ASKER FOTOĞRAF internet kaynak

Ombudsmanlık, devlete bağlı bir kamu denetim sistemi olarak 1800'lerde, ilk kez İsveç'te uygulanmaya başlamış ve başarılı bir şekilde ilerlemesinden sonra dünyanın her yerinde İsveç modeliyle gündeme getirilmiştir. Kelimenin kökeni de İsveççe 'den gelmektedir. Kamu denetçisi olarak da adlandırabileceğimiz ombudsman, "ombud" (temsilci) ve "man" (kişi) sözcüklerinden oluşur. Türkçeye "okur temsilcisi" olarak çevrilen ombudsman; ilk süreçte, vatandaşlardan gelen şikâyetleri değerlendirip ilgili devlet makamına iletmeyle görevliydi.

Ombudsmanlık, tarihsel süreçte birçok yöne evrilmiştir. Evrildiği kollardan biri de basın olmuştur. Basındaki ombudsman uygulaması dünyada, okur temsilcisi, okur savunucusu, halk editörü gibi kavramlarla adlandırılmıştır. Yine İsveç çıkışlı olan bu kavramlar ABD'de de geliştirilmiş ve ortaya İsveç (kurum dışından özdenetim) ve ABD (kurum içinden özdenetim) modelleri çıkmıştır. Türkiye, kamu denetçiliğinde İsveç modelini benimsese de basındaki okur temsilciliği konusunda ABD modeli özel kurumlara daha cazip gelmiş ve kurum içi özdenetim mekanizması yürürlüğe sokulmuştur. Ombudsmanlık dünyada ilk kez 1922'de, Tokyo'da yayımlanan Asahi Shimbun gazetesinde başlamıştır. Günümüzdeki uygulamaların temellerini oluşturan Tokyo örneği 1967'de, ABD'de Kentucky eyaletinin yayın yapan The Courier Journal ve The Louisville Times'a atanan ombudsmanların uygulamaya koyduğu yeni yöntemlerle geliştirilmiştir.

Türk basınında ilk okur temsilciliği uygulaması 1980'li yılların başında Hürriyet Haber Ajansı'nda Seyfettin Turhan ve Hürriyet Gazetesi'nde Emre Kongar tarafından yürütülmüştür. Seyfettin Turhan, Hürriyet Haber Ajansı için çıkardığı Aylık Bülten'de haber yazımındaki yanlışlıklara ve temel gazetecilik kurallarını ele almakla yetinmiştir. Yani ilk süreçteki uygulamalar, işleyiş

yönünden günümüz ombudsmanlık kavramının tanımıyla uyum göstermemiştir. (Özgen, 2003, s.38). Türk basınında okur temsilciliği özdenetim yoluyla gazetelerde etik standartlara uyulmasını sağlamanın bir yolu olarak gündeme gelmiş ve Türkiye'nin ilk okur temsilcisi Yavuz Baydar 22 Mart 1999'da Milliyet Gazetesi'nde göreve başlamıştır. Daha sonra 19 Mart 2002'de Doğan Satmış Hürriyet Gazetesi'nde aynı görevi üstlenmiştir.

Son olarak da 2012 yılından itibaren Türkiye'nin önde gelen 4 ulusal gazetesi Hürriyet, Milliyet, Sabah ve Cumhuriyet, editörlerinin içeriklerini denetlemesi için sadece ombudsmanlık görevini yerine getirmek üzere, alanındaki yetkin isimleri göreve getirmiştir. Sabah'ta İbrahim Altay, Cumhuriyet'te Güray Öz, Hürriyet'te Faruk Bildirici ve Milliyet'te Belma Akçura şu an için Türkiye'nin son ombudsmanları olarak anılmaktadır.

Resmi olarak görevinin başında olarak görünen Belma Akçura uzun zamandır okur şikâyetlerini değerlendirmede için Faruk Bildirici'nin Hürriyet'teki görevine son verilmesiyle 2018'den beri resmi olarak okur temsilciliği yapan bir ombudsmanımız bulunmuyor.

Ombudsmanlık konusunda daha detaylı bilgiler almak ve ombudsmanlığın geleceğini konuşmak için Üsküdar Üniversitesi Yeni Medya ve Gazetecilik Bölüm Başkanı Prof. Dr. Süleyman İrvan ile Üsküdar Üniversitesi'nde bir araya geldik.

Üniversitedeki görevinden önce Kıbrıs'taki Basın Konseyi'nin kurulmasında aktif rol oynayan ve Kıbrıs'taki bir gazetede ombudsmanlık yapan, aynı zamanda da Dünya Ombudsmanlar Örgütü Türkiye üyelerinden biri olan İrvan, ombudsmanlığın Türkiye'deki varlığını sürdürebilmesi için önerilerde bulundu.

Türkiye'de ombudsmanlığın dününü ve bugünü nasıl değerlendirebiliriz? Faruk Bildirici'den sonra medyamızda ombudsmanlık bitti mi?

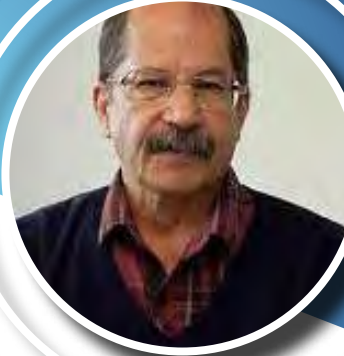
Sabah'ta İbrahim Altay, Milliyet'te Belma Akçura, Cumhuriyet'te Güray Öz ve Hürriyet'te Faruk Bildirici olmak üzere, işini hakkıyla yerine getiren 4 medya ombudsmanı vardı. O zamanlar Türkiye'de basın adına güzel gelişmeler oluyordu, her şey güzel de ilerliyordu ama sonra İbrahim Altay farklı bir görevde, Daily Sabah'ın başına getirildi ve Sabah'ta ombudsmanlık devri kapandı. Cumhuriyet, yine aynı şekilde FETÖ olaylarından sonra ombudsmanlığı geri plana attı ve zamanla tamamen yok saydı. Ve en son da Hürriyet el değiştirdi Faruk Bildirici'ye de kapıyı gösterdiler. Böylelikle 2018'de Faruk Bildirici'nin işten çıkarılmasıyla Türkiye'de bir sayfa da kapanmış oldu.

Bildirici, aynı kurumda en uzun süre kalmayı başarabilen bir ombudsmandı, Hürriyet'te yaklaşık sekiz yıldır görevini layığıyla yerine getirdi. Hürriyet serüveni son bulunca 'Kendimi neden sadece tek bir kurumla kısıtlayayım ki?' diyerek Türkiye'de yayın yapan tüm gazeteleri inceleyeceği bir internet sitesi kurdu, gayet de iyi götürüyordu ta ki RTÜK üyesi olana kadar. RTÜK üyesi olduktan sonra da bu işi sürdürmeye çalıştı ama gerek RTÜK'le gelen yeni sorumluluklar gerekse artık kamu çalışanı olduğu için internet sitesindeki yazılarını sürdüremedi ama düşünüyorum ki sadece ara verdi, devam edecektir.

Faruk Bildirici, şu an için Türkiye'nin son ombudsmanı olarak görünc de aslında resmi olarak hala görevinin başında olan bir ombudsmanımız var. Milliyet'ten Belma Akçura'nın unvanına bakarsanız, temsili de olsa, özel sektörde hala bir ombudsmanımızın olduğunu görebilirsiniz. Temsili diyoruz çünkü Belma Akçura'nın özellikle de son yazılarına bakacak olursak Milliyet'in haberlerini denetlemekten ziyade genel medya eleştirisi yaptığını görebilirsiniz. Hâlbuki medya ombudsmanı nedir, çalıştığı kurumu içeriden eleştiren ve bir nevi kamu denetçiliği işlevi olan kişidir. Bu tanıma uyan bir ombudsmanımız olmamakla birlikte yine de bir ombudsmanımız var tabii. Aslında başından beri ombudsmanlar ne gazete sahipleri ne de editörler tarafından pek sevilmezdi. Şöyle ki, siz bir gazete çıkartıyorsunuz ve birisi sürekli sizin çıkarttığınız gazeteyi eleştiriyor. Bunu sizin gazetenizde, herkesin görebileceği şekilde yapıyor. Yetmezmiş gibi bir de bu kişiye maş ödüyörsünüz. İşte, hal böyle olunca medya patronları 'bir dakika' dedi ve sosyal medyada zaten hali hazırda yapılan okur eleştirilerini bahane ederek, elbirliğiyle ombudsmanlığı yavaş yavaş bitirdiler. Yani kısaca şu anki süreçte böyle bir durum söz konusu.

Aslına bakılırsa bana göre bu işi hakkıyla yaptığını göstermek ve kendini kanıtlamak isteyen gazetelerin hepsinde bir ombudsman bulunmalı. Çünkü bünyesinde ombudsman çalıştıran kurum, etik kurallara bağlı bir şekilde iyi gaze-

tecilik yapmak niyetinde olduğunun, hatta bunun için tüm yazar kadrosunu denetlemek için gazetesinin başına bir denetçi koydum ve gazeteme, gazetemde yayımlanan haberlere sonuna kadar güveniyorum. Oldu ki hatam ya da eksğim çıktı, eleştiriye de açığım mesajını verir. Bunu tabii sadece özeleştiriy yapabilen kişiler ve kurumlar başarabilir. Bu çok önemli bir şeydir aslında çünkü nitekim bu mesaj okur tarafından da alınır ve gazeteye olumlu dönüşleri olur.

Ombudsmanlık holdingleşen medya kuruluşlarına rağmen nasıl sürdürülebilir?

Türkiye'de ombudsmanlık kesinlikle bir şekilde devam ettirilmeli. Ya bilindik usulle gazeteler kendi okur temsilcilerini işe almalı ya Faruk Bildirici gibi kendi internet sitesini açıp bu işe girişenlerin sayısı artmalı ya da alternatif olarak çeşitli kuruluşlar tarafından fonlanan ekipler bu işi üstlenmeli. Teyit.org bu konuda örnek olarak gösterilebilir. Yaptıkları tam olarak ombudsmanlık değil ama çalışma ve devamlılıklarını sağlama yöntemleri kaynak alınabilir. Sonuçta internet sitesi üzerinden yapılacak yeni nesil ombudsmanlık için de bir ekibe ve bu ekibin hayatını sürdürebilmesi için bir ya da birçok kişiden ya da kurumdan sağlanacak fona ihtiyacı olacaktır ama bu süreçte bağımsızlık yitirilmemelidir. Dolayısıyla da ilerleyen dönemlerde sizi maddi olarak desteklediği için kendisi ya da temsil ettiği kurum hakkında eleştiri yapmamanızı bekleyen kişilerden de bu işi kamu yararına ve kar amacı gütmeyen yapan 'foundation' olarak geçen vakıflardan destek talep etmeniz gerekir. Avrupa'da ve Amerika'da sırf bunun için kurulmuş va-

kıflar vardır ve iş bu şekilde yürür. Daha somutlaştırmak için Türkiye'den Aydın Doğan Vakfı'nı örnek vereyim. Aydın Doğan Vakfı, Doğan Holding'e bağlı değil, bu yüzden de yaptığı işler ve proje desteklerini tamamen kar amacı gütmeyen yapıyor. Diğer türlü olsaydı ardında bir menfaat ya da çıkar ilişkisi aranabilirdi haklı olarak. İşte ombudsmanlığın devam edebilmesi için esasen bu tür vakıfların artırılması ve ulaşılabilir olması gerekiyor.

Bünyesinde ombudsman barındırmayan gazeteleri denetleyen bir kurum var mı? Varsa bu kurum nasıl işliyor?

Tarihsel süreçte, özdenetim mekanizması olarak Basın Konseyi ombudsmanlıktan önce gelir. Şu anda da bir Basın Konseyi'miz var ama işlevsel mi dersin, hayır. Çünkü ona başvuru yapacaksın, o başvurunu değerlendirilecek, kurul karar verecek vesaire vesaire. Yani çok uzun sürüyor işlemler. Ben de Kıbrıs Basın Konseyi'nde yer aldığım için biliyorum, baya uzun sürüyor şikâyetin değerlendirilme süreci. Bu değerlendirmeler tabii güncellik yitirildiği için pek de bir şey ifade etmiyor. Çünkü şikâyet edilen haber çoktan unutulmuş oluyor. Basın Konseyi nasıl işlevsel olur dersin de, kuruldaki tüm üyelerin tek işlerinin Basın Konseyi'nden ibaret olması gerekiyor diye cevap verebilirim. Çünkü kurul üyeleri farklı işlerden zaman ayırıp da kurulu yürütebiliyor, haliyle bu da aksaklıklara neden oluyor. Ama sonuç itibarıyla Basın Konseyi'nde alınan tüm kararların eğitici ve yerinde kararlar olduğunu da söylemeden geçmemek gerekiyor.

Peki, tüm bunlara alternatif olarak, medya ombudsmanı sıfatıyla bireysel ombudsmanlık yapmak mümkün mü?

Bir şirkete bağlı çalışmaktansa dışarıdan bir göz olarak medya ombudsmanlığı da bir alternatiftir tabii. Belli başlı alt zeminler hazır hale getirildiği zaman, tek bir kişi ya da bir ekip tarafından yürütülecek bu iş, Türkiye'deki tüm öne çıkan haberleri inceleyebilir ve etik ilkeler ışığında değerlendirmeye alabilir. Kesinlikle içi boş eleştirilerden kaçınılmalı ama bu süreçte. Medya patronları ya da gazete editörleri ilk başta onları dikkate almasa da eleştiriler sürdükçe okur nezdinde bir farkındalık oluşacak ve patronlar, zamanla ister istemez bu eleştirileri dikkate almak durumunda kalacaktır. Ama yine devreye işin sürekliliğini sağlayabilmek geliyor. En basitinden tüm basılı gazeteleri, her gün satın alıp incelemesi gerekecek bu işe soyunan kişinin. E sonra, gündelik yaşamını idame ettirebilmesi için ekstra bir gelir de elde etmeli. Başında patron olmayınca bu parayı kim verecek? İşte burada, biraz önce de değindiğimiz fonlama vakıfları devreye giriyor.

Televizyondaki haberleri de ombudsmanlar mı denetler?

Televizyonlarda olan ama işleme-yen bir sistem var 'izleyici temsilcisi'. Bunların ne işe yaradıklarını bilmem, burada görevli olan temsilcilerinin ne yaptıklarını da anlamam bir türlü. Hepsi RTÜK tarafından atanmış kişiler, her kanalda da var bir tane ama kendilerine hiç şikâyet gider mi, bu şikâyetler değerlendirilir mi, değerlendirilse de

dikkate alınır mı onu bilemiyoruz; çünkü hiçbir gösterge yok.

Televizyona değinmişken, devlet RTÜK benzeri bir kurumu da gazeteleri denetlemek için kursa nasıl olurdu?

Devlet işin içine girince olmaz. Çünkü devlet olursa yasa da devreye girer. E yasa olunca haliyle yasa ya aykırı hareket edene ceza verilir. Hem yasalar soyut bir kavram olan etiği nasıl değerlendirebilir ki? Aksi de olabilir, yani bir durum yasal olarak sorun teşkil etmez ama etikle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Dolayısıyla yasayla düzenleyemezsin, sağlayamazsın etiği. Devlete bağlı Kamu Denetçiliği Kurumu da ombudsmanlık yapar ama gazetecilik için yapmazlar bunu. Devletle vatandaş arasında arabuluculuk yapmak için kurulan bir kurumdur ve gelen şikâyetlerle işler. Ama benzeri bir kurum gazetecilik için uygun olmaz bana göre. Etik konular vicdanidir, resmi kurumlar girmesin.

Sosyal medya pek çok şeyi bitirdiği gibi ombudsmanlığı da bitirir mi yoksa ombudsmanlığın farklı bir tarza bürünmesini mi sağlar?

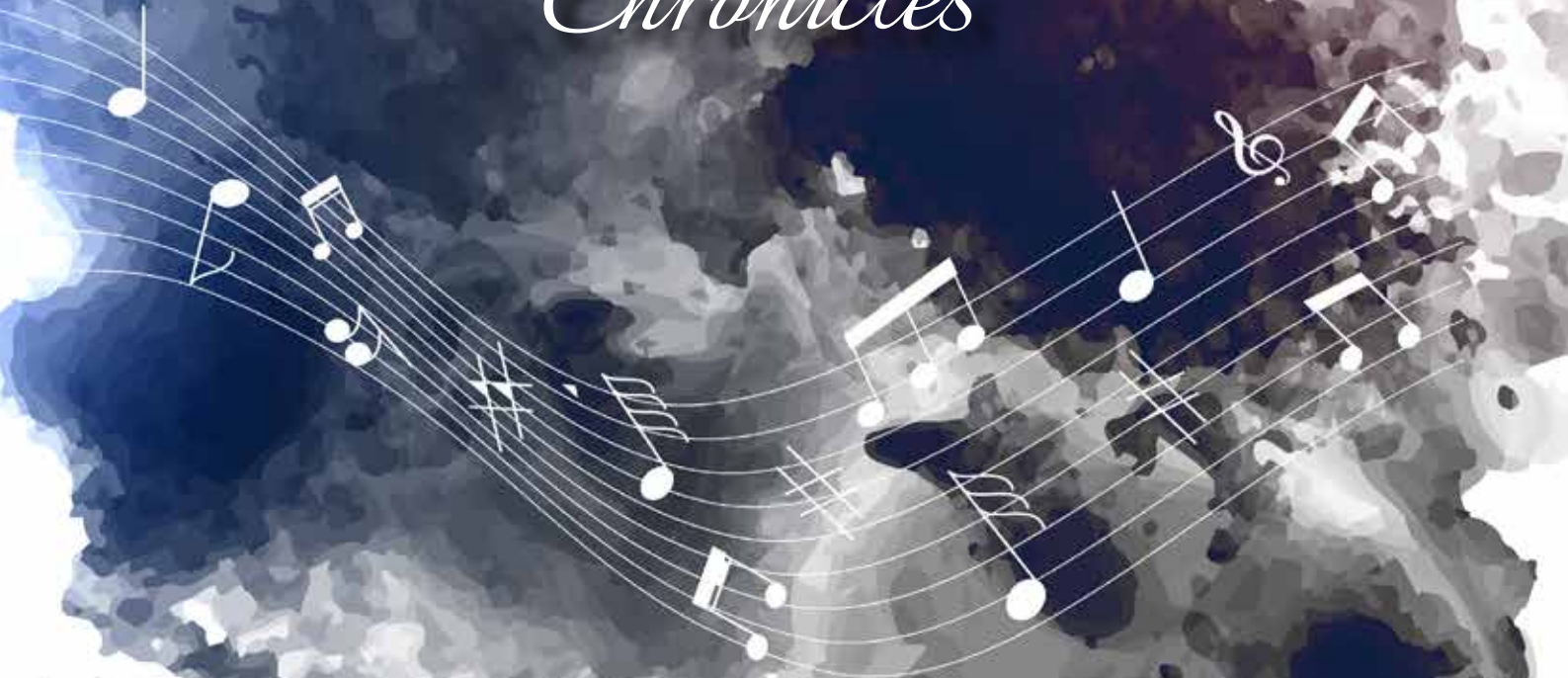
Sosyal medya, gerek karakter sınırlandırması gerekse kullanım amacı nedeniyle ombudsmanlığa müsait bir ortam sağlamıyor. Zaten sosyal medyada eleştiri yapanlar da ombudsmanlık bilinciyle eleştiriler yapmıyor, çoğunun içi boş. Ombudsmanlık görevi yapan gazeteci, eleştirdiği içeriği her yönüyle ele almalı, içeriğini teorik bilgilerle zenginleştirmeli ve geçmişteki örneklerle desteklediği eleştirisini bu şekilde sunmalı. Ama yine de tabii sosyal medya etkilidir eleştiri

konusunda ama yetersiz. Teyit.org sosyal medyada başarılı bir örnek olarak gösteriliyor ama onlar alanlarında başarılı, yaptıkları şey ombudsmanlıktan çok uzak aslında. Bu arada, ben basılı yayının kısa vadede sonlanmaya çağını düşünüyorum ama eninde sonunda biteceğinin de bilincindeyim. Peki, o zaman ne olacak ombudsmanlık? Yine aynı şekilde devam edecek. Yani ombudsman, internette de tıpkı basılı yayında olduğu gibi her içeriği değil, sadece öne çıkan içerikleri takip etmeye ve değerlendirmeye devam edecek. Yani basılı yayın bitince ombudsmanlık da biter diye bir şey söz konusu dahi olamaz. Aksine anlık geri dönüşlerle bu kurum daha da güçlenir.

Toparlayacak olursak, dünyada da ülkemizde de basın kuruluşları için 'benim ombudsmanım var' diyebilmek çok önemli bir şeydir. Bu söz çok fazla şeyin göstergesidir aslında. Bu söz, 'ben haberlerimi etik değerler sınırında yapıyorum, haberlerim denetleniyor, kendi gazetemi kendim eleştiriyorum' ve daha fazlasını ifade eder. Gücünü artırmak isteyen gazetelerde ombudsman kesinlikle olmalı. Sohbetimizin son değerlendirmesi olarak da ombudsmanlığın geleceğinin fonlama vakıflarına bağlı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

MÜZİK ÜZERİNE

Chronicles

Müzik gerçekten semavi bir şey olmalı. İnsanla birlikte büyüyen ve gelişen bir olgu. İlk insan cennetten kovulduğundan beri peşimizde sürüklediğimiz bir olgu. Dünyayı algılama şeklimizi değiştiren kendi isteğimizle bizi manipüle eden-belki de aşırıya kaçarak söylüyorum- kutsal bir şey. Titreşen hava moleküllerinin zihinde böylesine anlam bulması ya insanın ya da doğanın mucizesi olmalı. Belki de müziğin kendisi değil de ona atfedilen anlamlar onu bu kadar değerli kılıyor

Geriye dönüp baktığımda hayatımın ,neredeyse her anına melodiler tarafından eşlik edildiğini görüyorum. Attığım her adımda bir ritim, konuşmalarımın arasına dolanmış belirsiz tınılar duyuyorum. Peki neden böyle? Müzik gerçekten de kendi anlamını mı taşıyor yoksa ben algılarımla mı onu anlamlandırıyorum.

Fantastik edebiyatın ilk ve en önemli yazarlarından biri olan J.R.R Tolkien, ünlü kitabı "Yüzüklerin Efendisi" ni kaleme almadan çok önce, bu evrenin üzerinde dallanıp budaklanabildiği yaratılış mitini yazmıştır. Bu mitolojinin temelinde ise müzik vardır. İlk başta basit bir kaçış edebiyatı olarak görülebilecek bu metaforun üzerine düşünüldüğünde, aslında bilinçli bir şekilde bu mite yerleştirildiği görülür. Fakat neredeyse bütün Yunan ve Kelt mitolojisine hakim böylesine bir yazar, neden müziği yaratılış gibi ilahi bir fenomenle birleştirmiştir? Bu sorunun cevabı müziğin kendisinde saklıdır. Çünkü müzik dinleyici için yer bırakır, dinleyiciyi belirli duyguları hissetmeye zorlamaz. Aksine dinleyici tınıları duyumsadığında hissetmeye hazırdır. Böylesine bir etkinin varlığı ise gerçekten sihirlidir. Tolkien işte bu yüzden yaratısının temelinde müziği yerleştirmiştir. Bizler belki de bugün müziği yaratının temelinde koymayacak kadar "moderniz", fakat müzik gücünü kaybetmiş değil. Çağların ötesindeki melodi zamanı ve mekanı aşılıyor, hiçbir şeyden habersiz duran hava moleküllerini titreştiriyor ve modern insanın beyninde elektrik sinyalleri olarak tezahür ediyor. Bu basit fizyolojik olaylar zinciri insanın duygu durumunu

kökünden değiştiriyor ve yaşamı algılamasını baştan düzenliyor.

İnsanoğlu her zaman bencildir. Doğası gereği her zaman kendi isteklerini ön plana çıkarma eğilimdedir. Üzerinde düşündüğümde bunun yanlış olmadığını fark ediyorum. Yalnız doğmuş ve yalnız ölecek varlıklar için diğerleri üzerinde fazlaca düşünülmemeli. Yine de yalnız yaşamadığımız bilincinde olmamız gerekir. Toplumda yaşayamıyorsak, birey olarak var olmamız anlam ifade etmez. Dolayısıyla düşüncelerim şu noktada birleşiyor. Her melodinin aslında kendi bünyesinde anlatmaya çalıştığı şeyler vardır. Fakat bu melodileri duyan zihin onları, anlatmak istediklerinin dışında başka bir anlam kümesinin içine iteler. Yaratılışlarının mükemmelliğinden ve bütün kozmosu taşımalarından dolayı melodi bu farklı anlam kümesinin içinde de var olabilir. Böylelikle belki de tamamen farklı ama temelinde aynı olan anlatımını sürdürür.

Zihnin bencilliği işte tam buradadır. Melodileri duyan zihin onları olduğu gibi idrak edemez, çünkü onun duyduğu aslında tamamen maddeseldir. Bundan dolayıdır ki zihin tüm bencilliği ile algılayabilmek için müziği anılarından ve arzularından oluşmuş kalıplara yerleştirir. Bu her ne kadar müziğin eşsizliğini zedelese bile, kalıpların içinde dahi o muhteşem ve sınırsız olabilmektedir. Beynin algılamadaki bencilliğine rağmen müzik yüceliğini kaybetmemektedir. İnsanın yaşadığı topluma "ikiyüzlü" olması gibi, dinleyicinin melodileri kendine göre anlamlandırması ne yanlış ne de kötüdür. Etiğin insan zihni üzerinde etkisinin olmaması veya evrenin neyin doğru neyin yanlış olduğunun kesin tayinini yapamaması insanı seçimler yapmaya zorlar. Böyle bir durumda insan kendine en yararlı olanı seçer, ki bu seçimi yapması gayet doğaldır. Dinleyici müziği duyduğunda belki de müziğin anlattığı şeyi anlamamakta, onu farklı bir kalıba sokmaktadır. Fakat bu kötü

bir eylem değildir. Çünkü insan müziği en iyi bu şekilde yüceltebilmektedir, anlamlandırarak.

Zihin doğası gereği üretici değil eleyici olmalıdır. Dış dünyadan sürekli olarak kendisine gelen bilgileri eler ve gerekli olanların algılanmasını sağlar. Süzgeçten geçirilmiş bilgilerin çoğu ilk baştaki bütünü sadece bir kısmını taşır. Muhteşem görkeminden kalan ufacık, sönük bir parıltı... Mesela yaşamımızın her anında kullandığımız kelimeleri ele alalım. Belirlenen varlığı zihinde tezahür edebilmek için ortaya çıkarılmış ses öbekleri ve yine bu öbekler ki anlatmak istediği varlığı hiçbir zaman anlaatamayacaklardır. İstegkeit. İnsanlar cisimlerin isimlerini, cismin kendisinden daha gerçek olarak görmeye başladılar. Fakat müzik bunu yapmıyor. Çünkü onun anlatmak istediği tek bir "şey" değil. Seni anlamın için bazı kalıpları kullanmaya zorlamıyor, senin için yer bırakıyor.

İşte belki de bu noktada müziğe biraz daha metafiziksel olarak bakmanın zamanı gelmiştir.

Sanırsam müziği daha iyi anlayabilmek için onu maddi dünyanın sınırlarından çıkarmamız gerekiyor. Kelimelerin kullanılmaması iletişimi nasıl bir tam'a ulaştırıyorsa, olmayan (duyulamayan) bir melodi de kendi tamlığına ulaşacaktır.

Öylesine bir müzik hayal ediyorum ki, maddi sınırların gitarların, arpların ve lirlerin tamamen üzerinde, tamamen ötesinde. Düşüncelerde duyulan temiz ve kusursuz. Gürültü de var, karmaşa da. Fakat bu öylesine bir tını ki bu yüksek seslerin hepsi sanki onun doğal bir parçası gibi. Şimdi anlıyorum ki hayalimde duyduğum müzik değil benim aslında. Yaşadıklarım, henüz yaşamadıklarım, umutlarım, korkularım, üzüntülerim ve mutlu-

luklarım var. Yanlış anlaşılmasın bu olaylar yaşanırken hissettiklerim değil, tamamen duygularımın kendisi müzik. Müzik benim. Müzik benim düşüncelerim. Bütün bu karmaşanın içinde bir düzen var.

Fiziksel müziğe geri dönelim. Materyalistik bir dünyada var olmamız duyduklarımızın da maddi olması gerektiğini vurguluyor. Fakat bu maddi evrende müzik nedir? Sesler anılardır. Sesleri zihnimize olaylarla bütünleştiririz. O şarkıdan birisi övgüyle bahsetmiştir ya da konuşmanın en hararetli kısmında seni susturup müziği dinlemen gerektiğini söylemiştir ya da belki de hiçbir bağlantısı olmadan müzik sana o "anı" hatırlatmıştır. Neden veya nasıl olduğunun pek bir önemi yok, müzik anıdır. Duyduğum müzik geçmişimle şimdiki beni bağlıyor. Hatta bunları yazıyor olmamla gelecekteki beni de şu ana bağliyorum. Yaşam zaten bunu başarabilmek değil midir?

Geçmişini şimdiye aktarabilmek, geçmiş bütün anılarını şimdide yaşayabilmek değil midir? Belki de değildir, yaşamak sadece var olmakla eşdeğer de sayılabilir.

Müzik gerçekten semavi bir şey olmalı. Fiziksel veya metafiziksel olarak, istenilen şekilde düşünülün bu asla onun değerini düşürmüyor. Metafiziksel olarak müzik benim, benim fikirlerim ve düşüncelerim. Maddi evrenin basitliğinde düşündüğümde ise müzik anılarım. Geçmişimi ve geleceğimi birleştiren sihirli bir ip. Yaşadığımı gösteren, zamanın ilerlediğini kanıtlayan bir alet gibi. Şimdi Tolkien' in yaratılışın temeline neden müziği koyduğunu daha iyi anlıyorum. Müzikten daha semavi daha kudretli bir metafor bulunamazdı. Konuşmalarımın arasına serpiştirilmiş melodiler, düşüncelerimde duyduğum tınılar yaşamımda bana eşlik ediyor.

KEL BAŞA ŞIŞTİR TARAK

YAZI ve FOTOĞRAF Büşra Pişkin

Şimşir ağacı, Latince adı ile buxus farklı ve faydalı birçok alanda kullanılmaktadır. Adını şimşirgiller ailesinden alan bu bitki her daim yeşil bir görünüme sahip olmasıyla daha çok ilgi görmektedir. Elips şeklinde kısa saplı yaprakları, özellikle derimsi ve parlak bir görünüme sahiptir. Aynı zamanda tam kenarlı ve tüysüz yaprakları vardır. Şimşir ağacı son derece yavaş büyümektedir ve oldukça dayanıklı bir gövdeye sahiptir. Nemli toprakları seven bu bitki süs ağacı olarak da kullanılmaktadır. Şimşir ağacının odunu sert ve sağlam olduğundan havan, tokmak, süs eşyaları, kaşık gibi ev eşyaları yapımında kullanılmaktadır. "Kel başa şimşir tarak" atasözü de buradan gelmektedir.

Birçok yararı olması ile birlikte karaciğer hastalıklarına karşı son derece faydalıdır. Vücudu terletme özelliği ile de ateş düşürmede etkilidir. Kabızlık gibi problemlerin giderilmesini ve hazmın kolaylaşmasını sağlamaktadır. Hakiki şimşir tarak, sedef hastalığının önlenmesi için doktorlar tarafından tavsiye edilmektedir. Saç diplerinde oluşan sedef hastalığını ve kepek rahatsızlıklarını önlemeye yardımcı olmaktadır. Duş aldıktan sonra ıslak saçı şimşir tarak ile taradıktan sonra, tarağın özelliğinin gitmemesi için başka bir su ile yıkanmaması gerekmektedir.

"Kel başa şimşir tarak" atasözünün ortaya çıkış hikâyesini Sami Usta bizlerle şu şekilde paylaştı: "Eskiden zengin bir aile, kızlarını gelin ediyormuş. Oğlan evine adet olduğu üzere bohça bohça hediyeler gitmiş. Kayınvalide, iki görümce ve eltilere, yaş ve aile içindeki durumlara göre; altın, gümüş kaplamalı, fil dişi ve şimşir taraklar diğer armağanlarla birlikte verilmiş. Küçük elti ağır ve ateşli bir hastalık geçirdiğinden saçları dökülmüş. Aile içindekilerden başka kimsenin, kadıncağızın kelliğinden haberi yokmuş. Kendisine verile verile şimşir tarak verilmesi, küçük eltinin canını sıkırmış. Kelliğini unutup, armağanları getiren kadına sızlanmış,"Herkes altın, gümüş tarak bana da şimşir öyle mi? Yeni gelin, daha bu eve adımını atmadan benimle uğraşmaya başladı..." demiş. Oğlan anası, gelininin bu hareketinden utanmış ve üzüntü duymuş. O kızgınlıkla çıkmış, "Seninki gibi kel başa, şimşir tarak çok bile" demiş. Tabi bu atasözü, yoksul ya da durumu çok kötü bir kişinin vaziyetine uymayan, pahalı, gereksiz şeyler almaya kalkması gibi durumlarda kullanılırdı" ifadelerini kullandı.

Asırlardır dedelerimiz ve ninelerimiz tarafından kullanılan kemik ve şimşir taraklar günümüzde de usta ellerin çabalarıyla geleceğe aktarılmaktadır. Sakarya Taraklı'

Asırlardır dedelerimiz ve ninelerimiz tarafından kullanılan kemik ve şimşir taraklar günümüzde de usta ellerin çabalarıyla geleceğe aktarılmaktadır.

nın, Alballar Köyü'nde ikamet eden Sami usta köyünde birkaç usta ile ahşap kaşık ve tarak işi ile uğraşmaktadırlar. Babadan oğula geçen, nesil nesil devam eden işleri üzerine sohbet etmeye gittiğimiz Sami usta, Taraklı merkezde bulunan Kültür Evi'nin küçük bir göz odasında işlerini oğlu ile beraber yürütmektedir. Sami usta memleketlerinin eskiden beri geçim kaynağı olduğunu söylediği ahşap tarak ve kaşık oymacılığına 14 yaşında başlamış, 77 yaşında ve hala bu işe devam etmektedir. Oğlu da kendisi gibi 14 yaşlarındayken ufak ufak başlamış bu mesleğe. Yemeleri ve içmeleri yani aslında tüm geçimleri bu zorlu işe bağlıymış. Bu işin zorlukları nedir diye sordüğümüzde; "Şimdi biz de burada iş yapıyoruz fakat neredeyse bir kadının günlük yevmiesini bile alamıyoruz. Çünkü değer kalmadı. Hani el zanaatlarının değeri yok, sınıfta kaldı, değeri bilinmesi lazım, ustalara değer verilmesi lazım. Değer verilmediği zaman yaptığın işten zevk de du-

yamıyorsun." Eskiden zevk alarak yaptığı işi artık geçim sıkıntısından ötürü yaptığını da belirten ustamızın yaşantısına doğru bir yol izleyelim.

1942 doğumlu Sami Yıldız, Taraklı Alballar Mahallesi'nde ikamet etmekte. 1960'larda eşi ile güzel bir hikâyede tanışan ustamızın hikâyesini de sizlerle paylaşmak isteriz. Bir köyden bir köye düğüne giden Sami Usta' yı eşi düğünde görmüş ve beğenmiş, görücü olarak da gitmiş. "Beğenilmeyecek adam mıyım" diyen Sami Usta'nın gülüşünü sizlere tarif edemem fakat "evin tek kızı beni istemeye geldi, daha ne olsun" söylemi güzel bir hikaye ile de devam etmekte. Eşi ailesine "Sami olursa olur, olmazsa olmaz. Ben ondan başkasına gitmem, evde kalırım ama gitmem" demiş ve ailesini ikna etmiş. Eniştem ile bir komşu geldi, "İsmail Ağa'nın kızı seni istiyor." dediler. Abim asker, durumumuz zayıf. Baba dedim madem istiyorlarsa düğünü

"Eskiden yokluğun darlığı vardı, şimdi varlığın da darlığı var. "

kayınpeder yaparsa ben de kızına varırım. Adam razı gelmiş. “Mal da senin kız da senin dedi” kayınpeder. Benim elbisemi, giyimimi, kuşamımı onlar aldı. Bir kıza çeyiz yapar gibi çeyizimi de yaptılar. Üstümde gömleğim gittim, öyle diyeyim. 13 sene oldu, eşimi kaybettim.. Kanser hastasıydı, 13 sene oldu gideli.” dedikten sonra eşinin fotoğrafını bizimle paylaşan usta her şeye rağmen “teyze güzel, heybetliymiş” sözlerimize karşı “teyzen güzeldi, güzel olmasa varır mıydım” dedi. Özetle köyün yakışıklı delikanlısı köyün güzeline varmış. Birçok şey ters bu hikâyede, fakat her şey sevgi dolu.

Kendi yuvasını kurmadan önceki aile yaşantısına değinmeye başladığımız zaman ise Sami Usta'nın aslında zor bir yaşantısı olduğunu ve eşi ile olan evliliğinin kendisine şans, uğur, ne dersiniz mutluluk getirdiğini öğreniyoruz yavaş yavaş. Sami Usta fakir bir ailenin en büyük çocuğu. 4 kardeş olan Sami Usta'nın 2 erkek kardeşi ve 1 kız kardeşi var. Çok saygılı bir aileyken çok saygısız bir aile haline dönüşmekten şikâyetçiydi Sami Usta. Kendisi gitmese kardeşlerinin yanına gelmeyişine ise oldukça sitemkâr. Sami Usta çocukluğunu öyle yaşamış ki yeri geldiğinde çariksız gezdiğinden bile bahsetti. “Rahmetli annemin dayısı vardı, amcası vardı, onların durumu bizden iyiydi, onlar baktılar bize” dedi. Eskiden yokluk varken şimdi ise insanların varlığın içinde yokluk yaşamalarını, varlığın darlığı diyerek özetledi Sami usta. “Eskiden yokluğun darlığı vardı, şimdi varlığın da darlığı var. Çünkü

harcama çok. Bizim zamanımızda, bundan 70 sene evvel iki kalem şey vardı, bir gaz yağı bir yemek yağı. Başka bir şey yok. Şimdi kaç türlü kalem var. Şimdiki nesle

Allah kolaylık versin, Allah yardımcıları olsun, valla artık geçim zor.” diye sohbetimize devam ederken, eğitim durumuna da değindiğimiz zaman o dönemlerin eğitim zorlukları ile kendi yaşadıklarını Sami

Usta bizlerle paylaştı. Kendisinin 3. sınıf mezunu olduğunu söyleyen usta “Bizim zamanımızda o kadar okuma yoktu. 6 yaşımızda başladık okula, 9 yaşımızda çıkardık. Bir daha gitmezdim. Okur – yazarlık bu kadar. Ondan sonra köy imamına gidersen, orada din dersini öğrenirsin, öyleydi bizim derslerimiz. Öğretmendi, hocaydı yoktu. Eğitimendi, eğitimci vardı.”

Biraz da yaptığı işin inceliklerinden bahsedecek olursak ufak bir girişle; 14 yaşlarında babadan oğula geçen nesil nesil devam ettirmeye çalışılan bu mesleğe ellerini kese kese başlamış ustamız. 14 yaşlarında ilk olarak merdane yaparak işi öğrenmiş. Çok kesici aletler kullandıklarını, bu işte bir zaman sonra aletlerin sahiplerini tanıdığını ve artık o keskinliğin yalnızca yabancılar karşısındayken “yabancıyı pek döver” sözleri ile özetledi ustamız. Sami Usta'nın kullandığı aletlerin, neredeyse bu mesleğe büyüklerinin zamanından beri var olduğunu söyledi. “Eskiden 15 köy bu meslek üzerineydi. Şimdi değişti, kimisi enginara döndü, kimi tavukçuluk yapıyor. Çoğu tarım üzerine çalışmaya başladı. Zahmeti sevmezsen yapma şansın da zaten yok. Bu işin geleceği de maalesef yok.” diyerek de ahşap oyma kaçıkçılık ve tarakçılık mesleğinin zor günler geçirdiğini dile getirdi.

Satırlarıma Sami Usta ve rahmetli eşinin türküsü ile son veriyorum...

*Sevemedim kara gözlüm, seni doyunca
Hep kıskandım seni elden yıllar boyunca
Kuşlar gibi ikimiz bir yuva kuralım
Ayırmasın mevlâm bizi ömür boyunca*

Türkünün Adı: Sevemedim Kara Gözlüm
Bestekâr: Abdullah Nail Bayşu
Sanatçı: Belkıs Özener

İHTİYACIMIZ AMATÖRLÜK DEĞİL AMATÖR RUH!

YAZI Batuhan YEŞİLYURT ve Salih DEMİRKAYA FOTOĞRAF Furkan ELVEREN Hakan DEMİRCİOĞLU ve freepik.com

Diğer tüm spor dallarında olduğu gibi futbolda da profesyonel olamamış ya da kariyerlerinin belirli bir döneminde profesyonel olmuş fakat bu sporu amatör seviyede yapmaya devam eden birçok futbol sevdalısı bulunmaktadır. Bu kişiler “amatör futbolcu” olarak adlandırılırlar ve içlerinden bazıları amatör liglerde futbol hayatlarına devam etmektedirler. Ülkemizde 400.000 civarında lisanslı amatör futbolcu, Yerel Amatör Ligler ve Bölgesel Amatör Ligler olarak adlandırılan liglerde top koşturmaktadır. Amatör futbolculardan bazıları belirli miktarlarda para kazanırlarken, bazılarıysa hiç para kazanmamaktadırlar. Her ne maddi şartlar altında olursa olsun, yaşanılması zor bir dünya olarak tasvir edebileceğimiz amatör liglerde futbol hayatına devam edebilmek için, futbola karşı büyük bir tutku barındırmak gerektiğini inkâr edemeyiz.

Amatör Futbol Küçümsenmeye Gelmez

Amatör futbol denilince, hepimizin aklında doğru ya da yanlış olması bir yana ufak tefek fikirler oluşur. İsminde geçen ‘amatör’ kelimesi insanları negatif yönde bir düşünceye itse bile, bu onun dünyadaki önemi ve değeri hakkında sizleri yanıltmasın. Amatör futbol, futbolun temeli ve çıkış noktasıdır. Bu haberde, an itibarıyla Türkiye’deki yaşantısı her bölgede devam ediyor olan amatör futbolun ne olduğu, ülkemizde ne şartlarda oynanmaya çalışıldığı ve ne gibi sorunlara gebe olduğu sorularına, halihazırda amatör futbol kariyeri devam eden konuşumuz Hasan Ertuğrul Erbaşı ile beraber cevaplar aradık:

Genç Yaş, Büyük Tecrübe

Konuşumuz Hasan Ertuğrul Erbaşı 22 yaşında, 7 yıldır lisanslı olarak amatör futbol oynuyor ve bunun yanı sıra bir kamu görevlisi olarak iş hayatını sürdürüyor. Geçtiğimiz

yıllarda Bayrampaşa ve Demir Grup Sivasspor gibi köklü kulüplerin altyapılarında da forma giyen Erbaşı, bugüne kadar toplam 9 farklı kulüpte kendisine yer buldu ve şu an Çapa Spor Kulübü’nde futbol hayatını sürdürüyor.

Amatörde Ekonomik Güç Düşük

Daha önce altyapısında forma giydiği profesyonel kulüplerle amatör kulüpleri kıyaslayan Erbaşı; amatör futbola karşı federasyonun ilgisiz davrandığını, tesisleşmenin çok kısıtlı olduğunu, kulüplerin ekonomik kaynaklarının yetersiz olduğunu, kendisi de dahil olmak üzere, amatör kulüp futbolcularının çoğunun ek işi olmadan hayatlarını idame ettiremeyeceklerini, bu yüzden amatör futbolcuların büyük bir kısmının kendisi gibi düzenli bir işin yanında, futbola olan tutkuları ve sevgileri nedeniyle amatör futbolculuğa devam ettiklerini ifade etti.

Maalesef Eğitimsiz

1 yıl önce forma giydiği Yıldırım Bosna Spor Kulübü ile Küçükköy Spor Kulübü taraftarları arasında çıkan olaylarda, 17 yaşındaki bir Küçükköy taraftarının bıçaklanarak hayatını kaybetmesinin üzerinden henüz 1 yıl geçti. Bugün Türkiye'deki futbol atmosferine bakacak olursak değişen pek bir şey olmadığını görüyoruz.

Bu tribün terörünün temel sebebini insanların eğitimsizliğine bağlayan Erbaşı; futbolun sadece futbol, sadece bir oyun olarak görülmediğini, çeşitli basın ve yayın organlarının insanları ayarlayan politikalar izlediklerini, tribünde ve hatta sokaklarda holiganca bir tavırla var olduğunu, antrenör, futbolcu, hakem ve taraftarların gerekli olan eğitimleri almadıklarını, yeterli zihinsel ve teknik donanıma sahip olmadıklarını, bunun yanı sıra özellikle amatör futbol liglerinde sağlık ve güvenlik önlemlerinin de çok yetersiz olduğunu belirtti. Bütün bu parametrelere baktığımızda "neden futbolda Avrupa'nın bu kadar gerisindeyiz" sorusunun cevabı, bütün çıplaklığıyla gözlerimizin önüne seriliyor.

Yöneticiler de Yetersiz

Eğitim ve futbol hayatının başarılı şekilde bir arada yürütülmesinin, sistemin şu anki haline bakılacak olursa çok zor olduğunu dile getiren Erbaşı, bu hazin durumu, futbolun başındaki isimlerin futbola ve spora dair bilgisiz ve ilgisiz olmalarına bağlıyor.

Amatör kulüplerimizin yönetiminde, profesyonel kulüplerimizde de olduğu gibi maalesef ki futbolla alakası bulunmayan isimler yer alıyor ve bu isimler siyasi ve ekonomik çıkarları uğruna işgal ettikleri bu makamlarda ülke futbolunun ve hatta tüm ülke sporunun geleceğini tehlikeye atıyorlar.

Çözüm için, yetkili en büyük merciler olan Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Türkiye Futbol Federasyonu daha çok beraber hareket etmeli, gençlerimizi ve spora sevdalı milyonlarca insanımızı doğru ve programlı bir şekilde yönlendirmeliyiz. İhtiyacımız amatörlük değil amatör ruh. Hasan Ertuğrul Erbaşı ile sohbetimizi tamamladıktan sonra konuya ilişkin Rüzgarlıbahçe Kadın ve Erkek Amatör Kulübü'nün de görüşlerini aldık: Rüzgarlıbahçe Spor Kulübü Başkanı Bayram Taşkiranlar ile beraberiz:

Kulübün kuruluşu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Öncelikle hoş geldiniz. Kulüp 2014 yılında uyuşturucuyla mücadele amacıyla kuruldu. Önceden de uyuşturucuyla mücadele ediyor-

duk fakat bu defa çocuklara nasıl faydalı olabiliriz diye düşündük ve bağırıp çağırmak yerine spora yönlendirelim dedik. On yedi kişilik kadro ile başladığımız gruptan on ikisi uyuşturucu kullanıyordu.

Amatör kulüplerin Türkiye'deki yapısı belli, bunun işleyişi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Kulübümüzü on yakın arkadaş bir arada, yardımlaşarak yönetiyoruz. Her kulübün belirli gelir kaynakları vardır fakat bizim öyle bir şansımız yok maalesef.

Amatör kulüplerin maddiyatı belli, gelirleri nereden karşılıyorsunuz?

Rüzgarlıbahçe Spor Kulübü'nün bazı işletmelerde kumbarası var. Yedi-sekiz arkadaşımızın da desteğiyle bu şekilde karşılıyoruz.

Deplasmandaki ulaşım ve konaklama için bütçeniz yeterli mi?

Yaklaşık üç yıldır kendi arabamız var. On beş arkadaş bir olup araba aldık. Muhtarımız da kulübün kuruluşunda ve ondan sonraki süreçte maddi, manevi yanımızda oldu.

Para toplayarak desteğimizi artırdı. Bağlı olduğunuz belediyeden destek geliyor mu?

Henüz belediyeden destek gelmiyor. Belediye yeni değiştiği için sistemin henüz oturmadığını söylüyorlar. Beş-altı aylık bir süreçten sonra yardımcı olabileceklerini söylediler.

Sizce kulübün tesisi yeterli mi?

Maalesef yeterli değil. Altmışa yakın kızımız var ve sahamız bu sayı için yeterli değil. Kavacık Spor Kulübü'nden Murat Hocamız bizlere yardımcı oluyor.

Altyapılara ne derece önem veriliyor?

Altyapılara fazla önem verilmiyor. Sahamızın yetersizliğinden çocukları maça çıkaramıyoruz. O nedenle erkek futbol takımını kapattık, şu an sadece kadın futbol takımımız var.

Çocukların masrafını aileleri ne derece karşılıyor?

Kulübe aile katkısı olmadı. Hiçbir aileden para da talep etmedik. Onlar da zaten ihtiyacınız var mı, çocuğum ne yapıyor diye de sormadı.

Sizin altyapınızda yetişen önemli bir futbolcu oldu mu?

Bir kızımız ikinci lige transfer oldu, iki kızımız da milli takıma çağırıldı.

Kulübünüzde oynayan küçük kızlar var, bu durumu aileleri nasıl karşılıyor?

Aileler yalnız bırakmıyor kızlarını, kendileri getiriyor. Ulaşım ile ilgili sorunumuz doğrultusunda minibüs hattı için kaymakamlığa müracaat ettik fakat iki senedir bu konuyla ilgilenilmiyor.

Kadın futbolcuların yetiştirilmesi için ne gibi çalışmalar yapılıyor?

Örneğin eğitimler veriliyor; bir kadın olduğunu erkek olmadığını, nasıl oturup kalkması gerektiğini, insan ilişkilerinin farklı olması gerektiğini anlatıyoruz. Hocalar ve pedagoglar getiriyoruz. Annesi babası ayrı olan çok çocuk var, psikolojik sorunları olanlar da var içlerinde.

Kadınların bu alanda başarı sağlamayacağına yönelik bir algı var, bununla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Bununla ilgili eylemler yaptık. İlk önce kadın futbolculara profesyonel lisanslı olmaları için imkan tanınmalı ve sigortaları yapılmalı. Bizden ziyade okulların ve devletin imkan sağlaması gerekir bu konularda.

Kadın futbol takımının maçlarına tribünler ne derece destek veriyor, seyirci geliyor mu?

Geliyor. Biz şu an minikler turnuvasındayız, 300-400'ü buluyor.

Hakemlerle diyaloglar nasıl oluyor, erkek futbol takımındaki gibi tartışmalı mı oluyor?

Hayır, genelde daha sakin geçiyor. Seyretmesi de erkek futbol takımlarında olduğundan daha keyifli oluyor.

Bunların dışında amatör kulüplerin çözülmesi gereken temel sorunları nelerdir?

Temel sorun, bu alanda hoca olmaması. Kendi adıma konuşayım; bir iki yıl top oynadık, sonra kulüp kuruldu. Burada biz hocalık yapıyoruz ve her birimizin mesleği farklı alanlara yönelik, bu alanda yeteri kadar donanımlı ve bilgili değiliz. Akademisyenlere başvurduk, birinci ve ikinci sınıflardan çocuklar

buraya gelsinler, hem çocuk yetiştirsinler hem staj yapsınlar dedik fakat yanaşmadılar.

Çocukların gelişimi için ne tür etkinliklerde bulunuyorsunuz?

Buraya ulaşım çok zor. O nedenle çocukları buraya çekmek için on tane bisiklet aldık. Çocukları antrenmanlardan sonra bisiklete bindiriyoruz, ata bindiriyoruz. Böyle olunca tabii çocuklar kendileri gelmek istiyorlar. Ağaç dikme etkinliklerimiz oluyor, otizmli ve özel eğitim gören çocuklarımız ile diğer çocuklarımızı kaynaştırıyoruz. Birçok faaliyetimiz oluyor. Maçta yirmi gol de yesek -genelde ondan az yemiyoruz- buraya gelip maç sonrası mangalımızı yapıyoruz. Yenilgi sahada kalıyor, çocuklar evlerine mutlu gidebiliyorlar.

Bu faaliyetlerin bütçesini kulüp karşılıyor değil mi?

Evet, kulüp karşılıyor. Burada bizi tanıyan, bilen çok iyi niyetli arkadaşlarımız var onlar da yardımcı oluyor.

Rüzgarlıbahçe Spor Kulübü oyuncusu Batuhan Aktaş ile beraberiz. Öncelikle futbolla tanışmanız nasıl oldu?

Futbolla ilk tanışmam mahallede oldu. On yaşında kulüplerde oynamaya başladım. Çavuşbaşı, Kavacık ve Çubuklu Spor Kulüpleri'nden sonra şimdi Rüzgarlıbahçe Spor Kulübü'ndeyim.

“İnsan spor yapmadığı zaman stres atamıyor ve kötü alışkanlıklara yönelebiliyor.,,

“Ağaç dikme etkinliklerimiz oluyor, otizmli ve özel eğitim gören çocuklarımız ile diğer çocuklarımızı kaynaştırıyoruz.,,

Kulübü Yöneticisi ve Antrenörü
Özkan Baş ile birlikteyiz:

Bilindiği gibi Türkiye’de amatör kulüplerin yetersizliği, ekonomik sıkıntılar, altyapı yetersizliği vb. birçok sorunları var. Bir amatör kadın kulübü olarak sizin yaşadığınız sorunlar nelerdir? Bu konuda ne gibi çözüm yolları önerirsiniz?

Genellikle kadın futbolu söylendiği zaman ikinci hatta üçüncü planda kalırsınız. Çünkü ülkemizde erkek futbolu, çok küçük yaşlarda bile çok büyük yer kaplıyor.

Kadın futbolu ikinci hatta üçüncü planda kalıyor. Bu kulübü kurarken bizim amacımız, kızlarımıza nasıl sahip çıkabiliriz ile ilgiliydi. Erkekler bir şekilde kendi ayakları üzerinde durabilirler fakat kızlarımız öyle değil. Kızlarımızın desteğe ihtiyacı var. Bizler de bu konuda farklılık olsun istedik ve 2004 doğumlu dört kızımız ile yola başladık ve şu an altmış beş- yetmiş lisanslı futbolcumuz var.

2007 doğumludan 1977 doğumluya kadar, yani A Takıma kadar kadın futbolcularımız var. Şu an iyi gidiyoruz, üçüncü ligdeyiz.

Bir ay sonra liglerimiz başlayacak. Sıkıntımız şu ki, insanların kafasından şu algıyı atamıyoruz: “kızdan futbolcu mu olur?” Önceden kız kısmı okumaz denirdi. Şimdi ise “Kızdan futbolcu mu olur?” sorularıyla karşı karşıyayız.

Biz bunları yıkmaya çalışıyoruz, bunun mücadelesini veriyoruz. Hala daha devam etmekteyiz. Mücadele vermeye de devam edeceğiz.

Sponsorlarınız var mı? Bulabiliyor musunuz?

Sponsorumuz olarak Nur Yapı var. Kendileri hem forma sponsorumuz hem de antrenman kıyafetleri sponsorumuz. Allah onlardan razı olsun. Kadın futboluna kimse sponsor olmak istemez genellikle.

Sesinizi daha fazla nasıl duyurmak nasıl istiyorsunuz? Bunu arttırmak için neler yapıyorsunuz?

Bunun için şimdilik sadece sosyal medya diyebiliriz; Facebook, Instagram gibi. Zaten kızlarımız da sosyal medya platformlarından bizleri görerek kulübümüze geliyorlar. Yoksa kadın futbolunun sıkıntısı

Futbolcu olarak Türkiye’deki amatör kulüplerin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Türkiye’de amatör kulüplere gerekli yatırım yapılmıyor, Rüzgarlıbahçe Spor Kulübü’nden örnek verirse; kişilerin yardımıyla bir şeyler yapmaya çalışan bir kulübüz. Kendi emeğimizle bir şeyler elde ettik. Sponsor arayışlarına girdik fakat Türkiye’de birilerinin proje takımınızsanız başarılı olabiliyorsunuz.

Tesislerinizi yeterli buluyor musunuz?

Tesisler yeterli değil, dediğim gibi gerekli yatırımlar yapılmıyor.

Taraftar sayısını yeterli buluyor musunuz?

Her takımın taraftarı yok. Mesela Rüzgarlıbahçe takımının toplasan on tane taraftarı yoktur.

İleride profesyonel olduğunuzda amatör kulüplere destekte bulunur musunuz?

Keşke olsak da yardımda bulunsak.

Profesyonel takımlarda mı daha çok aidiyet duygusu oluyor, yoksa amatör kulüplerde mi?

Profesyonel takımlardaki oyun-

cular daha çok para için oynuyor fakat amatör takım farklı bir sevdadır diyebilirim.

Arkadaşlıklardan dolayı daha farklı bir ortam olduğunu düşünüyorum. Burada herkes birbirine koşar fakat profesyonel takımlarda parasını alan evine gidiyor. Rüzgarlıbahçe Spor Kulübü teknik direktörü Ahmet Akman ile beraberiz.

Öncelikle Türkiye’deki amatör kulüplerin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Türkiye’deki amatör kulüpler şu sıralar proje kulüpler ve kendileri ayakta kalmaya çalışan kulüpler olarak ikiye ayrılıyor.

Altyapıya ne derece önem veriliyor?
İlk soruda verdiğim cevapla hemen hemen aynı.

Amatör kulüplerin tesisleri yeterli geliyor mu size?

Kesinlikle hepsinin tesisleri yetersiz. Özellikle Beykoz’da bir ya da iki tesis dışında bütün tesisler yetersiz.

Rüzgarlıbahçe Amatör Kadın Spor

Türkiye genelinde çok büyük. Birçok takım ligiden çekildi. Bunların hepsini görüyoruz biz. Whatsapp grubumuz da var, kadın futbolu ile ilgili. Yaklaşık yüz yirmi kulüp var fakat Türkiye Futbol Federasyonu destek vermediği için birçok takım lige katılmadı.

Rüzgarlıbahçe Amatör Kadın Futbol Kulübü kaptanı Seyhan Aycibin ile beraberiz:

Kendinizden kısaca bahseder misiniz?

Merhaba, ben Seyhan Aycibin. Rüzgarlıbahçe Amatör Kadın Futbol Kulübü kaptanıyım. Yaklaşık yedi-sekiz yıldır profesyonel olarak futbolla ilgileniyorum.

Kendimi bildim bileli futbolun içindeyim. Burası benim ikinci kulübüm. Daha önce Marmara Üniversitesi'nde uzun yıllar futbol oynadım. Burada ikinci sezonumu geçiriyorum.

Bir kadın olarak futbola başlayacağınızı söylediğinizde ailenizden ve çevrenizden ne gibi tepkiler aldınız?

Futbolu bir erkek sporu olarak gördükleri için bunu hoş karşılamadılar. Bir kadın olarak erkeklerin içinde ne işin var dediler. Sakatlanmamdan korktular ve bu durumu hoş karşılamadılar.

Özellikle dünyada ve ülkemizde kadınların öncelikle tercih ettiği birçok spor branşı var. Sizin futbolu tercih etme sebepleriniz nelerdir?

Basketbolda oynayabilmek için bir potaya ihtiyaç duyarsınız fakat futbolda böyle bir şeye ihtiyacınız yoktur.

Elinizde bulunan her imkan ile futbol oynayabilirsiniz. Ulaşımı kolay, reklamı çok ve çok bilinen bir spor dalı.

Bu sporu başkalarına tavsiye eder misiniz? Bu sporu tercih etmek yaşamınızda ne gibi değişikliklere sebep oldu?

Sadece bu sporu değil, tüm spor dallarını tavsiye ediyorum. Kişiye, fiziksel ve psikolojik olarak çok şey kattığını düşünüyorum.

Fiziksel ve mental olarak çok daha iyiyim. Stres atıyorum. Psikolojik olarak çok katkısı oldu bana futbolum. İnsan spor yapmadığı zaman stres atamıyor ve kötü alışkanlıklara yönelebiliyor.

Futbolda karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sakatlık süreciniz oldu mu? Böyle bir korkunuz var mı?

Şu an omzum kırık. Bu yüzden takım arkadaşlarımın yanında olamıyorum.

Erkek egemen söylem üzerinden gidecek olursak, futbol liglerinizde kötü yorum, argo kelimeler ya da küfür ile karşılaştınız mı?

İster istemez saha içi ve saha dışında heyecana kapılarak takım arkadaşlarımız da söyleyebiliyor. Onun dışında daha çok seyirci tarafından kötü yorumlarla karşılaşılabiliyoruz.

Belediyeden destek alıyor musunuz? Bu konuda şikayetleriniz var mı?

Belediye ve Federasyondan finansal açıdan hiçbir destek görmüyoruz. Ekstra cebimizden para çıkıyor. Bu şekilde devam ederse ligiden çekilen çok takım olacak. Kadın futbolunu bilmedikleri için, reklamının fazla olmamasından dolayı boşuna harcama olarak görüyorlar. Bu yüzden maddi ve manevi yeterli desteği göremiyoruz.

Rüzgarlıbahçe Amatör Kadın Spor Kulübü futbolcusu ile beraberiz:

Futbola ne zaman başladınız?

Bu kulübe başlayalı iki ay oldu. Burada oynamadan önce de futbol ile ilgileniyordum. Sekiz senelik bir ara vermiştim.

Sonra bu kulübü duydum. Burada oynayan futbolculardan yaş olarak büyük olduğum için hem onlara yardımcı olurum hem de futbol oynamaya devam ederim diye bu kulübe başladım. Futbola ilk olarak Gümüşsuyu Spor Kulübünde başladım.

Bir kadın olarak futbola başlayacağınızı söylediğinizde ailenizden ve çevrenizden ne gibi tepkiler aldınız?

Futbola 1996 yılında Gümüşsuyu Spor Kulübü'nde başladığım zaman tepkiler vardı. Antrenmanlar akşam sekizde oluyordu. Herkes evlerine bırakılıyordu ama babam yine de gitme diyordu. Babam gibi herkes gitme diyordu fakat biz çok mücadele ettik bunlar için. Ama şu anki kadın futbolcular bize göre çok daha rahatlar.

Erkek egemen söylem üzerinden gidecek olursak, futbol liglerinizde kötü yorum, argo kelimeler ya da küfür ile karşılaştınız mı?

Yok, hiç karşılaşmadım.

Özellikle dünyada ve ülkemizde kadınların öncelikle tercih ettiği birçok spor branşı var. Sizin futbolu tercih etme sebepleriniz nelerdir?

Bu sporu başkalarına tavsiye eder misiniz? Bu sporu tercih etmek yaşamınızda ne gibi değişikliklere sebep oldu?

Tavsiye ederim evet. Birçok kişiyi futbola yönlendirdim.

BİR BAŞKA İSPANYA ENDÜLÜS BÖLGESİ

Geçtiğimiz yaz, tatilimi Avrupa'yı gezerek değerlendirmek istedim. İspanya'yı da kapsayan bu gezide beni en etkileyen bölgelerin başında Endülüs geldi. Tüm şehirlerini eksiksiz olarak gezdiğim Endülüs'ten izlenimlerimi Cordoba ya da bildiğimiz ismiyle Kurtuba'dan başlayarak anlatmaya geçeyim hemen.

Endülüs bölgesinin en merkezi şehirlerinden Cordoba, tarihte Müslüman, Yahudi ve Katolik Hristiyanların birlik içerisinde yaşadığı bir şehir olduğu için günümüzde bu üç dinin kendine özgü sembollerine ve kültürlerine ev sahipliği yapıyor.

Şehre girdikten sonra kendinizi Avrupa'nın dışına çıkmış gibi hissetmenize neden olacak bir coğrafyayla karşılaşacaksınız.

Hemen ardından, yine aynı hissi uyandıracak tarihi yapıları da görünce Endülüs'te olduğunuzu anlayacaksınız. Cordoba, Endülüs yönetimindeyken dünyanın en kalabalık şehri olma özelliğini taşıyormuş. Şehirdeki Yahudi Mahallesi'nin labirenti andıran sokaklarını ve şehrin hemen dışındaki Medina Azahara'nın kalıntılarına merak ediyorsanız hemen Cordoba'da gezdiğim yerleri anlatmaya başlayayım.

Cordoba, tarihte Müslüman, Yahudi ve Katolik Hristiyanların birlik içerisinde yaşadığı bir şehirdir.

Cami – Katedral: 900'lü yıllarda Emir Abd-ar-Rahman tarafından yaptırılan bu yapı bir cami olarak inşa edilmiş. 850 sütunlu cami, şehir el değiştirdikten sonra 1500'lü yıllarda şapele dönüştürülmüş. Ama yapının mihrabı ve sütunlarındaki detayları günümüze kadar muhafaza edilmiş. Şapele çevrildikten sonra değişiklikler yapılsa da kapıdan içeri girer girmez bir camiye girdiğinizi anlıyorsunuz, tabii öncelikle içeriye girebilmek için 10 Euro ödemeniz gerekiyor.

Patio de los Naranjos: Yine kapısından içeri girer girmez kendinizi camide hissetmenizi sağlayacak kadar güzel korunmuş olan avlulu bir yapı olan Patio de los Naranjos'un bahçesinde hala akan çeşmeler ve meyve veren portakal ağaçları bulunuyor. Avlunun etrafını dolaşırken muazzam ahşap işlemlerini görüp hayran kalmamanız mümkün değil. Camiden kiliseye çevrildikten sonra ana binanın yanına bir tan kulesi eklenmiş. Yapının avlusunu ücretsiz gezabiliyorsunuz ancak binaya giri-

şin 10 Euro ödemeniz gerekiyor. Çan kulesine çıkmak ise 2 Euro. Alcázar de los Reyes Cristianos: Cordoba'yı yöneten tüm uygarlıkların kraliyet sarayı olarak nitelendirilebileceğimiz bu yapıya Emevi Halifeliği döneminde, bahçeler, avlular, hamamlar ve Batı Avrupa'daki en büyük kütüphane eklenmiştir. Toplam 55 bin metrekarelik alana yayılan sarayın bahçesi tam bir renk cümbüşü. Bu dev yapıyı ziyaret etmek için yaklaşık 100 TL karşılığında rehberli grup turlarına katılabilirsiniz.

Tarihi Merkez: UNESCO tarafından koruma altına alınan eski Cordoba sokakları, zamanının en büyük merkezi olma özelliğine de sahip. Dar sokaklar ve avlulu tarihi yapılarıyla turistlerin çok beğendiği tarihi merkezin sokakları öyle bir şekilde düzenlenmiş ki yazın, yayaların yürüdüğü kaldırım kısmına hiç güneş düşmüyor. Bu gölge alanlar uzun yürüyüşler için biçilmiş kaftan.

Yahudi Mahallesi: Şehir, Endülüs Halifeliğinin yönetimindeyken bir 'getto' olarak anılan bu mahalle, 15. Yüzyılda İspanya'dan kovulan Yahudilerin sığındığı bölge olarak bilinir. Günümüzde hala Yahudilerin yaşadığı bu mahalle temiz binaları ve türlü çeşitli çiçekli sokaklarıyla turistlerin de uğrak noktası haline gelmiş durumda. Roma Köprüsü: Ortaçağ'dan kalmış olan bu taş köprü kelimenin tam anlamıyla kültürlerarası köprü rolünü üstlenmiş. Bir ucunda Calahorra Kulesi diğer ucunda Ulu Cami olan 16 kemerli tarihi köprünün tam ortadaysa eşsiz bir günbatımına şahit olabilirsiniz.

Medina Azahara: Endülüs Halifeliğinin yöneticisi Abd-ar-Rahman tarafından tüm Müslüman dünyası için örnek bir başkent olması için inşa ettirilmek istenen bu 'model şehir' Endülüs'ün başına gelen talihsizliklerden dolayı yarıda kalmış. Uzun bir süre harabe halinde bırakılan yapılar 1911'de restore edilip ziyarete açılmış. Yaklaşık 110

TL karşılığında bu bölgeyi rehberli turla gezebilirsiniz.

Cordoba Avluları: Cordoba'yı yaz sezonunda ziyaret etmeyi planlıyorsanız ekstra şanslısınız demektir. Yukarıda da bahsettiğim gibi bol bol avlulu yapıya sahip olan bu şehirde yazın her yer çiçek bahçesine dönüşüyor. En güzel görüntüler elbette ki avlulu evlerin duvarlarında karşılıyor bizi. Avlulu evlerin ve mekânların sahipleri dış cephelelerini güzelleştirmek için yazın adeta birbirleriyle yarışıyor.

Granada: Güney İspanya'nın Andalusia eyaletinin merkezi olma statüsündeki Granada, Endülüs'ün de en önemli şehirlerinden biriydi. Şehir, diğer Endülüs kentlerinden biraz daha serin çünkü Sierra Nevada dağlarının arasında kalmış durumda. Bu yüzden dönemin yöneticilerinin yazlık sarayları bu şehirde inşa edilmiştir.

Şehrin tarihi dokusu Ortadoğu havasını yansıtıyor ama bir yandan da ara sokaklarında flamenko ağır-

lıklı İspanyol esintileri hâkim. Şehir hakkındaki bu kısa özetin ardından gezdiğim yerleri anlattığım kısım geçelim hadi.

El Hamra: Granada'nın uç kısmında bulunan ve günümüzde her detayıyla Endülüs kültürünü yansıtan Elhamra Sarayı, Endülüs Halifeliği yönetiminde, dönemin yöneticileri için yazlık saray olarak kullanılmış. Yapı o kadar büyük ki burayı gezmek bir gününüzü alabilir.

Sarayı gezdikten sonra Generalife bahçelerini de gezebilirsiniz. Giriş biletleri 14 Euro'dan başlıyor ama genelde bu fiyata bilet bulmak çok zor. Biletler en az 30 Euro.

Albayzin: Granada içinde bambaşka bir şehir olan Albayzin, Arap kültürüyle bezenmiş olmasına rağmen günümüzde Yahudilerin yaşadığı bir mahalle. El Hamra'nın karşı tepesindeki bu mahalledeki binaların hemen hepsi yüksek bahçe duvarlarına sahip. Duvarların iç kısımlarındaysa çölde vahayı andıran avlular yer alıyor. Mahalle-

de bir Arap hamamı ve iki de kilise bulunuyor.

Granada Katedrali: 16. yüzyılın başında Granada camisinin dibine yapılan bu ek bina, Granada'nın en büyük ikinci katedrali olma özelliğine sahip. Gotik ve Rönesans esintileriyle inşa edilen katedralin girişi 5 Euro.

Kraliyet Şapeli: Granada'nın Katolik Hristiyanlar tarafından işgalinin son durağı olan bu yapı dönemin İspanyol yöneticileri I. Isabel ve I. Ferdinand zamanında ele geçirilmiş. Yöneticilerin anıt mezarları şapelde bulunuyor. Şapelin girişi ücreti 5 Euro.

Sacromonte: Endülüs, Katolik Hristiyanlar tarafından işgal edildikten sonra şehirden dışlanan çingenele- rin sığındığı bu yamaç mahallesinde ilkel sayılabilecek mağara evler bulunuyor. Günümüzde en başarılı flamenko gösterilerinin bu mahallenin sakinlerince gerçekleştirildiği söyleniyor.

REMER

Rejeneratif ve Restoratif Tıp Araştırmaları Merkezi

Yaşadığımız çağ mucizelerle dolu. Yıllar öncesinde hayal dahi edemediğimiz şeyler bugün dokunabileceğimiz kadar gerçek. Bu gelişmeyi bilimsel düşünceye ve araştırmalara borçluyuz. Dolayısıyla böylesine bir çağda bilim ve bilimsel araştırma her zamankinden daha fazla önem kazanmış durumda. Tıbbi araştırmalar ise bu geniş sahada kendine hatırı sayılır bir bölge buluyor. Bu çalışmalarda bazı araştırmacılar teleskoplarını gökyüzüne çevirmişken bazı araştırmacılar ise daha küçük bir kozmosa bakıyor. Bütün 'neden'leri mikrokozmostan çıkarmak için verilen sonsuz uğraşının içindeler. Hücrelerden ve moleküllerden oluşmuş bu evrenin sırlarını çözmeye çalışıyorlar. İşte biz de bu sayımızda mikrokozmosun sırlarının bir kısmının çözüldüğü, sistemlerin ayrıntılı incelemelerinin yapıldığı İstanbul Medipol Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerini devam ettiren REMER'e konuk olduk.

2012 yılında Profesör Dr. Gürkan Öztürk öncülüğünde kurulan REMER, rejeneratif ve restoratif araştırmalarda Türkiye'nin en önde gelen araştırma merkezi. Bünyesinde bulundurduğu yüzden fazla öğrencisi ve otuz yakın araştırma görevlisi kadrosuyla beslenme

döngüsü kontrolü, sinir ve kardiyovasküler sistemlerde rejeneratif süreç ve sinir hücresi hasarıyla oluşan hastalıklar gibi birçok konuda araştırmalarını sürdürmekte.

REMER'de gerçekleştirilen araştırma faaliyetlerinin büyük bir kısmı sinir dokularının işlevleri ve rejenerasyonu ile ilgili. Durum böyle olunca, REMER'deki araştırmalar üzerine konunun en deneyimli isimlerinden, nörofizyoloji alanında önemli çalışmalar yapmış Doç. Dr. Muhammed İkbâl Alp hocamız ile bir röportaj gerçekleştirdik.

Remer bugünkü haline nasıl geldi, geçmişi ve kuruluşu nasıl oldu, sizi böylesine bir projeye girmeye ikna eden şey neydi?

Rejeneratif ve restoratif tıp araştırmaları bütün dünyada tıbbın geldiği noktada en yeni araştırma sahasını teşkil ediyor. Rejeneratif tıp dünyada yükselen bir kavram çünkü endüstriyel devrimle birlikte bu yüzyılın başında tıpta ciddi değişimler meydana geldi. İlaç ve biyomedikal sahalarda çok ciddi gelişmeler yaşandı. Endüstriyel ilerlemeyle beraber ortaya çıkan bu gelişmeler tıpta kendisine gayet büyük ölçüde yansımalar buldu.

Geldiğimiz şu noktada biliyoruz ki

insan vücudunun ve organizmaların kendini yenileme kabiliyeti var. Fakat bu organ ve sistemlerin kendini yenileyebilme kabiliyetinin belirli sınırlamaları da var. Her doku aynı miktarda rejenerasyon gerçekleştiriyor. Vücudumuzda deri veya karaciğer gibi rejenerasyon kabiliyeti çok fazla olan organlar olabildiği gibi kendini yenileme kabiliyeti oldukça düşük olan organlar da var. Buna örnek olarak sinir dokusu rahatlıkla gösterilebilir. Sinir hücreleri bazı bozulmalar yaşadığında tekrar rejenerasyon olma konusunda bazı kısıtlamalar yaşıyor. Dolayısıyla "rejenerasyon dokularda nasıl gerçekleşiyor, bir organizma kendi defektlerini nasıl tamamlıyor?" sorularının cevaplarını edinebilirsek ve bununla alakalı daha fazla bilgiye sahip olursak birçok hastalığa çözüm getirmemiz gayet mümkün. Şu an çoğu hastalık vücutta doku tahribatıyla ortaya çıkıyor. Özellikle de sinir yıkımı (nörodejeneratif) sonucu ortaya çıkan hastalıklar. Bu hastalıklar ilerleyici tiptedir ve önlenemez. Tedavi biçimi ise belirtileri baskılayıcı, hastanın iyilik halini artırıcı fakat hastalığı tamamen tedavi edici olmayan yöntemler barındırıyor. Bu tip hastalıklarda kesin bir tedavi yok maalesef. Bu anlamda dokuların kendini yenileme

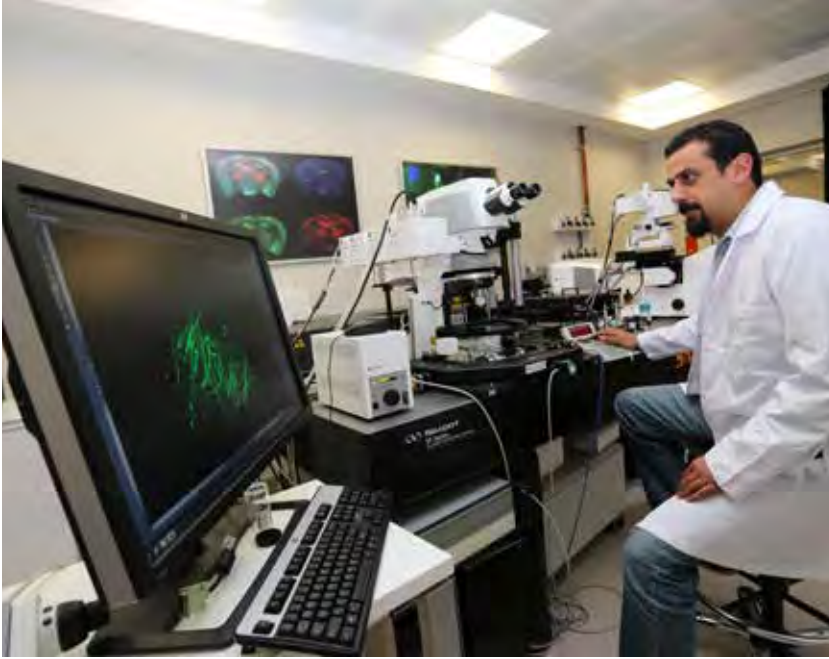

kabiliyetlerini geliştirecek herhangi bir yöntem bulduğunuzda tıbbın ilerlemesine katkıda bulunmuş oluyorsunuz. Bunun için gayet iyi bir çalışma alanı.

REMER'in açılımı Rejeneratif ve Restoratif Tıp Araştırmaları Merkezi. Yani biz burada temelde iki noktaya odaklanıyoruz. Mümkünse belirli bir fonksiyon kaybını vücudun kendi imkânlarını uyarak rejeneratif yöntemlerle tedavi etmek. Eğer bu mümkün değilse çeşitli restorasyon yöntemleriyle örneğin, biyouyumlu malzemelerle veya birtakım yeni tekniklerle bu fonksiyon kaybını ortadan kaldırmak.

Rejenerasyon ile alakalı çeşitli araştırma yöntemleri var. Son dönemde sıklıkla araştırılan kök hücre tedavisi bunlara örnek olarak gösterilebilir. Kök hücrelerin farklı hücrelere dönüşebilme ve biyolojiji taklit edebilme imkânı var. Bu hücreler çeşitli şekillerde yönlendirilebiliyor. Dolayısıyla kök hücre tedavisi bu yaklaşımların belirli bir kısmını oluşturuyor. Diğer tarafta elimizde güzel modeller mevcut. Mesela bunların başında axolotl dediğimiz bir canlı var. Dünyada sayılı merkezlerde bulunan bu canlı Türkiye'de tek olarak burada, REMER'de, var. Canlının en temel özeliği yüksek miktarda rejeneratif kabiliyetinin olması. Örneğin, bazı araştırmalarda kesilen kol bölgesinin kendisini yenileyebildiğini gördük ya da bazı çalışmalarda kalp alt hizasından kesilmesine rağmen iç organlarının tamamını yenileyebildiğine dair kanıtlar mevcut. Axolotl, yaşamsal organları olan kalp ve beynine zarar verildiğinde bu dokuları hızlıca iyileştirme özelliğine sahip. Araştırma amaçlı kanser hücrelerini transfer ettiğimizde bu hücreleri de yok ettiğini biliyoruz. Dolayısıyla REMER'de bu hayvanın hücreleri tam olarak hangi mekanizmalarla ya da nasıl bir aktivasyonla bu yüksek rejenerasyon kapasitesini ortaya koyuyor bunu anlamaya çalışıyoruz. Tabii anladığımız zaman acaba bunu önce araştırma modellerine, en son noktada ise insana aktarabilir miyiz diye düşünüyoruz. Buradan elde edilen bilgilerle Alzheimer ve Parkinson's gibi nörodejeneratif hastalıkların tedavisinde bu bilgi-

ler kullanılabilir mi diye bunlara bakıyoruz.

REMER bünyesinde sinir-bilim önemli bir yer tutuyor. Çünkü bu araştırma sahası özellikle son beş, on yıllık dönemde önemli bir yükseliş gösterdi ve en çok araştırılan konulardan birisi haline geldi. Bunun sebeplerinden birisi de sinir yıkımına bağlı hastalıkların geri döndürülemiyor oluşu. Çünkü vücudumuzda rejenerasyon kabiliyeti en düşük olan doku aslında sinir dokusu. Dolayısıyla bu konuda yapacağımız herhangi bir buluş, en ufak bir girişim büyük maliyetlerin ve sosyal sıkıntıların ortadan kalkmasını sağlayacak.

REMER bünyesinde doktorasını yurt dışında yapmış, dünyanın çeşitli yerlerinde farklı araştırma merkezlerinde çalışmış ve Türkiye'ye tersine beyin göçüyle dönmüş olan otuzdan fazla araştırmacı ve profesör barındırıyor. Bu profesörlerin kendi öğrencileriyle birlikte yaklaşık iki yüz kişiden oluşan geniş bir araştırma ekibi REMER çatısı altında çalışmalarını sürdürmekte. Burada şimdiye kadar yüzden fazla başlatılan, sürdürülen ve tamamlanan proje oldu. Bizim odaklandığımız konulardan bir tanesi olan sinir biliminde bunların arasında önemli bir yer buldu kendine. Diğer konular ise ilaç geliştirme, kanser araştırmaları ve biyomedikal teknolojiler.

Geldiğimiz şu noktada REMER, genel olarak dünyada ve özel olarak Türkiye'de en önemli araştırma merkezlerinden birisine dönüşmüş durumda. Altı sene gibi gayet kısa bir zaman diliminde özelinde rejeneratif ve restoratif çalışmalarıyla, genelinde ise diğer araştırma konularıyla adından söz ettiriyor.

Sizin gibi ödül almış birçok araştırmacımızın REMER'de araştırmalar yaptığını görmekteyiz. Sizi araştırmalarınızı burada ilerletmeye yönelten motivasyonlar nelerdi?

Herhangi bir kişi kişisel olarak veya akademik olarak çok üretken bir zihne sahip olabilir. Fakat çevresi, içinde bulunduğu ekosistem ve yapı onu teşvik etmiyor ya da desteklemiyorsa yeterince üretken olamayabilir. Bunun örneğini çokça görebiliyoruz aslında. Dolayısıyla burada en önemli şey grup sinerjisi, laboratuvarın içerisindeki psikoloji. Bunlar tabii ki üretkenliği fazlasıyla etkileyen konular. REMER'de biz bu konuda iyi bir noktada olduğumuzu düşünüyoruz. Herkes karşılıklı olarak bu noktalarda birbirinin işini görmeye, işleri kolaylaştırmaya yönelik çalışıyor.

Ortak araştırmalar birçok açıdan olabiliyor. REMER'in müdür yardımcısı Ertuğrul Kılıç hocamız burada serebrovasküler hastalıklar konusunda dünya çapında bir laboratuvara sahip. İlaç geliştirmede Mustafa Güzel hocamız önemli noktalarda çalışıyor. Kanser araştırmalarında Hasan Körkaya hocamız kritik araştırmalarını sürdürüyor. REMER'in hem müdürü hem mentoru olan Gürkan Öztürk hocamız ise daha çok belirli bir sinir hücrelerinin axon uzatma kabiliyetiyle ilgili çalışmalarını ön planda.

Biz ise burada elektro fizyoloji ve davranış bilimi labında ışığa duyarlı protein kanallarıyla hücrelerin nasıl aktivite gösterdiklerini, belirli bir fonksiyonu icra ederken sinir hücrelerinin birbirleriyle nasıl konuştuklarını anlamaya yönelik faaliyetleri ortaya koyuyoruz. Burada kullandığımız tekniklerin çoğu dünya çapında son yıllarda geliştirilmiş oldukça yeni teknikler.

Teknik altyapımız bu sistemler için müsait.

Hoca kadromuz oldukça donanımlı, birbiriyle iletişim içerisinde çalışıyor ve iyi öğrencilerimiz var. Dolayısıyla güzel ürünler ortaya çıkıyor.

Hızlı gitmek istiyorsan yalnız, uzağa gitmek istiyorsan birlikte yürü. Biz uzağa gitmek istiyoruz ve bu yüzden beraber yürümeyi tercih ediyoruz.

Şu an üzerinde çalıştığınız konu nedir?

Bahsettiğim gibi REMER bünyesinde sinir bilim önemli ve ayrıcalıklı bir yere sahip. Sinir çalışmaları burada en çok çalıştığımız alanlardan bir tanesi.

Sinir hücreleri üzerinde çeşitli düzeylerde çalışmalar yapabiliyorsunuz. Bir sinir hücrelerinin dinamiklerini hücresel düzeyde çalışıyor olabilirsiniz. Bu dinamikleri sistem düzeyinde ya da organ düzeyinde çalışma imkânı da var. Biz belirli bir fonksiyonu icra eden hücrelerin bu fonksiyonu gerçekleştirirken birbiriyle nasıl konuşuyor bunu anlamaya çalışıyoruz. Çünkü biliyoruz ki her gerçekleştirilen vücut fonksiyonunun -bu bir bilinç ya da organ düzeyinde gerçekleşen bir fonksiyon olabilir- sinirsel bir karşılığı vardır.

Araştırma sistemimiz şu şekilde işliyor. Beyinde belirli bir fonksiyonu yöneten belirli bir nöronal ağ var. Örneğin, uyku-uyanıklık döngüsünü ele alalım. Bu döngüyü yöneten, ne zaman uyuyacağınızı ya da ne zaman uyanacağınızı belirleyen bir grup nöron vardır. Açlık-tokluğu belirleyen ya da tansiyonun regülasyonunu yapan, yani vücu-

nunda nasıl bir etkiye sahip olduklarını analiz edebiliyoruz.

(Brodmann alanları)

Aynı şekilde uyku-uyanıklık döngüsünde, termoregülasyonda ya da beynin diğer fonksiyonlarıyla alakalı nöron gruplarının nasıl işlev gördüklerini anlayabiliyoruz. Buna optogenetik deniliyor. Bu çok yeni bir teknik. Bu uygulamanın kimyasal olarak karşılık bulduğu uygulaması da var. O işlem ise kemogenetik adını alıyor. Bu da bir başka spesifik nöron stimülasyon tekniği. Bu işlemleri bir arada kullanarak belli bir fonksiyonun nasıl ortaya çıktığını anlayabiliyoruz.

Diğer taraftan bu fonksiyonları davranışsal olarak anlayabildiğimiz gibi elektriksel olarak da iki farklı nöron grubu arasındaki fonksiyonel ilişkiyi açıklamamızı sağlıyor. Bu da özel bir hücresel düzeyde elektrofizyolojik bir ölçüm tekniği olan patch-clamp denilen teknikle gerçekleştiriliyor. Dolayısıyla burası elektro fizyoloji ve davranış laboratuvarı olarak faaliyet gösteriyor.

Türkiye'de de bu anlamda faaliyet gösteren kurucu bir laboratuvarız. Spesifik olarak nörostimülasyon yapan Türkiye'de ki ilk laboratuvar burası oldu. Şu anda birçok labın bu anlamda eğitimini de gerçekleştiriyoruz. REMER bu anlamda Türkiye için bir çeşit eğitim merkezine de dönüştü.

Lisans öğrencileri veya REMER'de herhangi bir şekilde görev almak isteyen öğrencilere tavsiyeleriniz nedir?

Aslına bakarsanız bütün dünyada akademik düzlem benzer ve yakın şekilde ilerler. Her hocanın kendine ait çalışma alanları ve çalışma yöntemi vardır. REMER'in de kendine ait bir öğrenci politikası var. Aslında bu potansiyeli keşfetme ve onlara yönelik özgün yöntemler geliştirmeye alakalı bir konu. Altı aylık belirli dönemlerde, belirli periyotlarla stajyer öğrenci alıyoruz. Bununla alakalı ilanlar veriliyor. Buralara başvurulabilir. Diğer taraftan hocalarla birebir iletişime geçmekte bir yöntem tabii ki. Hocaların çalışma alanları iyice gözden geçirilip ilgi duyulan alanlar, klinik olarak ilerlenilmek istenen alanlar

dunuzdaki çeşitli işlevleri yöneten bir mekanizma var beyinde. Bu mekanizma nöronların birbiriyle oluşturduğu nöronal ağdan oluşuyor. Farklı nöron grupları bu anlamda birbiriyle iletişim halindedir. Şimdiye kadar yapılan araştırmalar daha çok, beynin hangi bölgesi hangi işlevle ilişkili bunu anlamaya yöneliktir. İlk yapılan çalışmalarda beyinde meydana gelen ve belirli bir noktada oluşan hasarda, hastada nasıl bir fonksiyon kaybı ortaya çıkardığı araştırılmış, kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar sonucunda beynin hangi bölgesinin hangi işlevden sorumlu olduğunu belirten kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlamalar daha sonra küçük deneklerde lezyon çalışması şeklinde ortaya koyulmuş ve desteklenmiştir. Kontrollü bir lezyon oluşturup bu lezyon sonucunda denekte nasıl bir fonksiyon kaybı ortaya çıkıyor bunu anlamaya ve belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Daha sonra ise bu bölgeleri uyararak suretiyle bazı çalışmalar yapılmaya başlandı. Örneğin, elektrikle belirli bir bölge uyarılıp fonksiyon değişiklikleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu detaylı ve birbirini destekleyici çalışmalar sonucunda "Brodmann alanları" adı verilen beynin detaylı bir haritası ortaya çıkarıldı. Bu haritada beynin belirli bir bölgesindeki belirli bir uyarının nasıl etki ettiğiyle alakalı birçok araştırma olmasına rağmen bu beyin bölgesindeki farklı nöronlar arasındaki ilişki nasıl gerçekleşiyor hala bilmiyoruz. Çünkü çok küçük

alanlarda bile birbirine zıt etkiler ortaya koyan nöron grupları olabiliyor. Mesela beslenme regülasyonunu arkuat çekirdeği dediğimiz hipotalamusun alt çekirdeklerinden birinde sağlayan farklı nöron tiplerinden oluşan bir grup var. Bu grup nöronların iletişimi nasıl sağlıyor? Çünkü bu nöronların bazıları beslenmeyi artırıyor, bazıları ise azaltıyor. Birbirine zıt etkiler yaratıyor. Siz o bölgeyi elektriksel olarak uyardığınızda o bölgedeki bütün nöron gruplarını uyarılmış oluyorsunuz. Dolayısıyla ortaya beslenmeyle alakalı bir değişiklik çıkıyor ama bu bazen artma şeklinde oluyor, bazen azalma. Hangi nöronun hangi işlevden sorumlu olduğu şimdiye kadar tam olarak bilinmiyordu. Çok yakın bir tarihte ortaya çıkan bir teknik sayesinde biz sinir hücrelerini ışığa duyarlı protein kanallarla spesifik olarak donatıyoruz. Bu şekilde o bölgeye ışık vermek suretiyle belirli bir nöron tipini, özgün olarak uyarılmasını sağlayabiliyoruz. Böylelikle ortaya çıkan değişikliği kayıt altına alabiliyoruz. Örneğin, arkuat çekirdekteki bir nöron grubu uyardığımızda hayvan besin alımını artırıyor. Böylelikle biz biliyoruz ki bu grup besin alımını artırıcı etkiye sahip. Hemen yanındaki başka bir grubu hedefleyip onları uyardığımızda bu sefer hayvan aç olmasına rağmen besin alımı azalıyor. O zaman diyoruz ki bu, besin alımını azaltıcı etkiye sahip. Bu şekilde nöronları tek tek uyararak suretiyle tam olarak beslenme regülasyonu-

belirlenebilir ve bu konuda yardımcı olabilecek hocalarla iletişime geçilebilir. Zaman zaman hocalar da stajyer öğrenci alabiliyor. Bunlar dışında birleşik yüksek lisans ve master programları yaygın biçimde var. Hem temel tıp bilimlerinde hem de özel olarak sinir bilim doktora programları şeklinde. Buralara müracaat edilebilir.

REMER bünyesinde bütünleşik yüksek lisans ve master programlarımız var. Bunlar aynı zamanda Türkiye'nin gelecek bir sonraki eğitim-öğretim yılında yetiştireceği potansiyel bilim adamlarını barındıran bir program. Medipol Üniversitesi bünyesinde uluslararası tıp fakültesi bulunmakta ve buradaki öğrencilerin çoğu bütünleşik yüksek lisans ve doktora programlarında görev üstlenmiş durumda. Bu sayede öğrenciler erken yaşlardan itibaren araştırma sahalarında bulunma ve faaliyet gösterme, belirli bir konuyu araştırma, belirli değerler üretmeyle alakalı süreçlere girmiş oluyorlar. Çok yönlü olarak REMER bünyesinde gerçekleşen bu bilimsel faaliyetlerin çıktılarını üretmeye ve ortaya koymaya gayret ediyoruz.

REMER'in öğrenci kabul kriterleri biraz yüksek. Geçmiş yıllara göre rekabet oldukça arttı. Öğrenci alımında belirli bir rekabet oluştu. Fakat akademik alanda ilerlemek isteyen bir öğrenci için REMER'de böyle bir potansiyel her zaman var. Staj yöntemleri, hocalarla bireysel tanışma imkânları, ilgi alanlarının belirlenmesi, akademik olarak lisans ve yüksek lisans olarak belirlenmesi kullanılabilir ve değerlendirilebilir.

Tıpta rejeneratif tedavilerin giderek daha popüler ve uygulanabilir olduğunu görmekteyiz. Peki REMER'de yapılan araştırmaların klinikte uygulanabilirliği ne düzeydedir? Medipol Üniversitesi öncesinde bir hastane kompleksiydi. Hastaneler ve üniversiteler her ne kadar kurumsal olarak ayrı yapılar olarak bulunsalar da öğretim üyeleri açısından oldukça iş birliği içerisinde çalışan yapıya sahip. Medipol Hastaneleri bünyesindeki Mega Hastanesi'nde kalp damar cerrahisinden onkolojiye, genel cerrahiden diş hekimliğine kadar birçok yaygın

alanda oldukça yoğun bir hastane altyapısı var. Dolayısıyla buradaki klinisyenlerle dinamik bir ilişkiye sahip. Her klinisyenle olmasa da akademik olarak belirli çalışmaları olan klinisyenlerle bu anlamda ortak çalışmalar yürütülüyor. Klinik ortamı tabii ki yoğun bir yer. Bundan dolayı pek çok klinisyen akademik çalışmalara ne zaman ayırabiliyor ne de gayret sarf edebiliyor. Bu anlamda potansiyeli olan yerlerde değerlendirilmeye çalışılıyor. Yirmiden fazla sahada klinik araştırmalar bu anlamda devam ediyor. Diğer taraftan REMER'de üretilen çıktılarının bilgilerin ya da unsurların klinik olarak gerçekleştirilebilir olmasıyla alakalı süreçler de var. Bunun için üretilen klinik bağlantılı etik kurul çalışmaları olabiliyor.

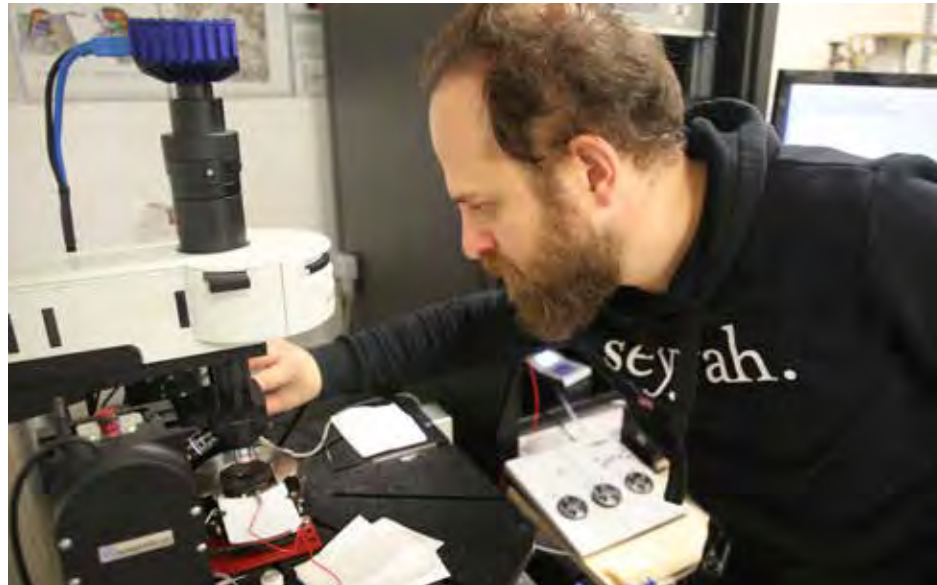
Akademik çalışmaların sonuçlarını aslında her zaman öngörmek mümkün olmuyor. Bu işin doğasında maalesef bu var. Öngörülebilir olsaydı zaten çok kıymetli bir şey olmazdı. Temel araştırmaların en büyük handikabı belki de avantajı –baktığınız yere göre değişkenlik gösterebilir- sonucunu bilememeniz. Günün sonunda ne ortaya çıkacağını asla bilemiyorsunuz. Çalışmayı yapıyorsunuz. Bu çalışma belirli bir bilgi ortaya çıkarıyor ve bu bilgi toplumsal dönüştürücü bir etki de ortaya koyabilir, herhangi bir etki ortaya koymayabilir. O nedenle temel araştırmalarda bunu öngörmeniz çok zor. Kendi sahadan bir örnek vermem gerekirse biz optogenetik çalışmalarında ışığa duyarlı protein kanallarının transaksiyonu gerçekleştirdikten sonra nöronların nasıl bir etki ortaya koyduğunu anlamak için davranış analizlerini yapıyoruz. Bu analizleri

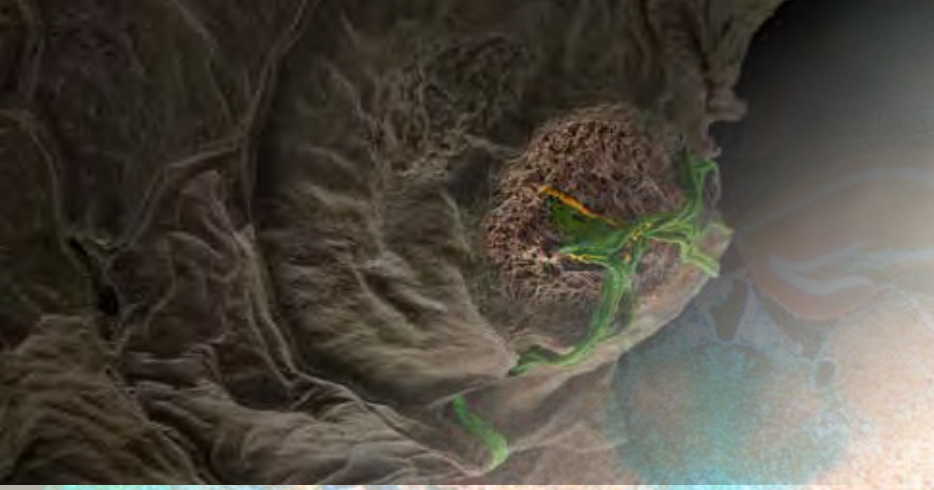
yaptıktan sonra ne kadar hücre transact olmuş diye geri dönüp bakmak zorundayız. Yani bu şu demek; eğer hiçbir hücre transact olmamışsa o zaman yaptığınız bütün çalışmalar çöpe gitti. Bunu ise en son görebiliyorsunuz. Aynı bunun gibi temel bilim araştırmalarının büyük kısmında deney tamamlanmadan ya da bilgi ortaya çıkmadan o bilginin tam olarak ne işe yaradığına veya yarayabileceğine dair öngörülerde bulunmak her zaman mümkün olmayabiliyor. Bunun mümkün olduğu yerler elbette var ama büyük oranda mümkün olmayabiliyor. O nedenle temel araştırmaları şöyle düşünmek lazım:

Aslında akademik çalışmalar insanın ne olduğu ve doğanın nasıl işlediğiyle alakalı sorulardan kaynaklanan bir meraktır. Yani sadece bir klinik fayda üretmek üzerine yapılan çalışmalar değil. Günün sonunda doğru bir teknikle doğru bir şekilde yapıldıkları zaman hiç ummadığınız klinik faydalar üretebilir. Ama ortaya çıkış maksadı bir şeyin tam olarak nasıl işlediğiyle alakalı bir süreç.

REMER'i diğer araştırma merkezlerinden ayıran şeyler nedir?

Bence REMER'in en büyük ayırt edici özelliklerinden birisi ulaşılabilir oluşu. Çünkü Türkiye'deki birçok laboratuvarı veya araştırma merkezlerinde hocaların kendine ait laboratuvarları var. Tabii o araştırma alanını sadece o hocaların öğrencileri kullanabiliyor. Bu noktada REMER'in en büyük özelliği, eğer bir projeniz varsa ve REMER'le bir kolleborasyonunuz varsa bütün laboratuvarlara, bütün teknik altyapılara ulaşımınız

oluyor. Burası herkese açık olan bir araştırma merkezi. Hatta sadece Medipol Üniversitesi mensupları değil, dışarıdan herhangi bir üniversiteden veya araştırma kurumundan birisi REMER'den hizmet alabiliyor.

REMER'in diğer önemli özelliği buradaki hoca kalitesi. Çünkü elinizde ne kadar iyi bir teknik altyapı olursa olsun, eğer eğitimci kadronuzun elinizde ki teknolojiyi nasıl kullanılabileceğiyle ilgili bilgisi yoksa o teknoloji size bir sonuç getirmiyor. Dolayısıyla bu anlamda avantajlı bir ortam var REMER'de.

Bunu dışında REMER çok iyi bir teknik altyapıya sahip. Bu araştırma merkezi yurt içi ve yurt dışı olmak üzere çeşitli fonlardan desteği bulunmakta. Buralardan faydalanarak kurulan bir altyapı var. Yine laboratuvarlarda ki bazı işlemlerin devam etmesi için kullanılan bir takım önemli yatırımlar var. Ciddi bir araştırmacı ekip var.

REMER'in özelliklerinden bir diğeri de çalışma alanlarının ortak olarak kullanılabilmesi. Biz araştırma laboratuvarlarımızı ortak olarak kullanmaktayız. Hangi alanda hangi teknik altyapıya ihtiyaç varsa bu alanları kullanabiliyoruz. Örneğin fizyolojik davranış bilimi laboratuvarı, ilaç geliştirme laboratuvarı, hücre kültürü laboratuvarı gibi çeşitli konsept laboratuvarlar herkese açık. Yine içerisinde bir sistem biyolojisi laboratuvarı da bulunduruyor. Yani transkripton-protein gibi çeşitli ileri tekniklerin yapılabildiği laboratuvarlarda barındırıyor. Dolayısıyla REMER oldukça iyi çalışan bir ekosistem.

REMER'de transgenik hayvan laboratuvarı var. Yani oldukça geniş bir transgenik hayvan ünitemiz var

ve iyi çalışan bir deney hayvanları ünitemiz var.

Diğer taraftan mikroskopik teknikleri açısından oldukça iyi bir noktadayız. Elimizin altında her türlü görüntülemeyi yapacak mikroskopik teknoloji bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinden, 418 kata kadar büyütme özelliği olan mikroskop sistemlerimiz var. Hücrelerin hareketlerini motion olarak kaydeden "Spinning Disc" adı verilen özel mikroskoplarımız var. Bunların hepsi florasan ataçmanlı mikroskoplar. Dolayısıyla florasan görüntüleme özelliğine sahip. Türkiye'nin tek multifoton mikroskop sistemi REMER bünyesinde bulunuyor. Işık mikroskobu teknolojisinde en ilerde bulunan bu teknolojiyle gelişmiş hücre ve doku kültürlerini inceleyebiliyoruz. Konfokal mikroskoplardan ise elimizde birkaç adet mevcut. Dolayısıyla envanterimiz oldukça iyi durumda. Burada bulunan ekipmanları sadece kullanmakla kalmıyoruz aynı zamanda bunların eğitimlerini de veriyoruz. Özel bir mikroskop markasının görüntüleme eğitimi REMER'de yapılmakta. Bunlar global anlamdaki markalar. Eğitimlerini REMER'de veriyorlar. Çünkü bu kadar çeşitli ileri görüntüleme tekniğinin aynı anda bulunabildiği nadir merkezlerden birisi burası. Dolayısıyla elimizdeki teknolojiyi sadece kullanmıyoruz aynı zamanda üretip, paylaşıyoruz. Çünkü biliyoruz ki bu şekilde Türkiye'nin bilim ekosistemine katkı sağlayabiliriz ve onu ilerletebiliriz. REMER bünyesinde yine birkaç tane hücre kültürü labımız var. Hem insan hücre kültürü çalışabiliyoruz hem de kontamine kültür çalışabiliyoruz. Primer ve sekonder hücre kültürleri üzerinde çeşitli çalışmalarımızı gerçekleştirebiliyoruz. Bunları sağlayabilen altyapı

sistemlerimiz var. Bunun dışında elektro fizyoloji kayıt sistemlerimizde mevcut. Sistem biyolojisinin de gen analizi yapabilen, protein analizi yapabilen bütün o mixleri yapabilen sistemlerimiz var.

Aslında REMER bünyesinde ölçümlemeyeceğiniz çok az şey var. Yirmiden fazla davranış analizi yapabilen davranış labımız var. Onun dışında bilinç bilim olarak hastane kanadında insan çalışmaları yapan bir labımız var. Bu lab bünyesinde MR, Tomografi, EEG, Fonksiyonel NIRS denilen yeni ve modern görüntüleme sistemlerini kullanılıyor. Bunlara ek olarak ilaç araştırmaları için bir araştırma merkezi var. Sentetik kimya labı, farmakognozi ve farmasötik kimyayla alakalı lablarımız çeşitli şekillerde araştırmalarına devam ediyor. REMER'le bağlantılı olarak çalışan mühendislik laboratuvarları var. Biyomedikal ve insilico medicine ile alakalı çalışan bir araştırma grubumuz mevcut. Bununla birlikte Medipol Üniversitesi bünyesinde çalışan bir cluster var.

Dolayısıyla REMER'de yapılan çalışmalar ve çalışma alanları oldukça çeşitli. Bu kadar fazla bileşeni bir arada bulundurması zaten REMER'in en güçlü yanı. Mesela burada bir çalışmaya devam ederken aklınıza takılanlar için hemen yan tarafta çalışan o işin uzmanı olan birisi oluyor ya da bunu araştırabilecek teknik altyapı olabiliyor. Gün içinde dahi bu şekilde birçok kez iletişim gerçekleştirebiliyorsunuz laboratuvarlar arasında. Bütün bölümler birbirine temas halinde çalışıyor.

Remer'de yapılan araştırmaların tıbbi camiada nasıl bir etki yaratmasını bekliyorsunuz?

Kendi açımdan düşünecek olursak biz bu laboratuvarlarda daha çok metabolizma hastalıkları çalışıyoruz. Metabolizma ve beslenmeyle alakalı döngüler çalışıyoruz. Beslenmeyle alakalı temel kabullerimiz, açlık ve toklukla alakalı mekanizmalar ve bunların vücutta nasıl regüle edildiği. Aslında tedaviyle alakalı tüm diğer çıktılar ve kuramlar vücudun nasıl çalıştığıyla alakalı bilgilere dayanır. Geçtiğimiz yüzyıllarda açlık-tokluk regülsayonunun mide tarafından gerçekleştiril-

rildiği düşünülüyordu. Dolayısıyla geriatrik cerrahi operasyonları, mide küçültme ameliyatları ön plandaydı. Mide küçüldüğünde açlık-tokluk regülasyonu düzelecek ve bu obezitenin tedavisi olacak şekilde düşünülüyordu. Bunların kısmi etkileri var tabii ki. Şunu söylemeliyim ki bizim insan vücudu ile alakalı bilgi düzeyimiz arttıkça tedavi yaklaşımlarımız o kadar gerçekçi hale gelmeye başlıyor. Dolayısıyla hastalıklarla olan mücadelemizde belirli bir aşamaya geliyor.

Biz burada insan vücudunda beslenmeyle alakalı regülasyonun nasıl yönetildiğini daha ayrıntılı olarak ortaya çıkarmayı hedefliyoruz. Obezite, yeme bozukluğu gibi durumlarla ve bunlarla alakalı başka hastalıklarla alakalı süreçlerin temelde daha iyi anlaşılmasını ve daha gerçekçi tedavi hedeflerinin ortaya çıkmasını hedefliyoruz. REMER'in genelde yöneldiği alan ise tam olarak bu noktadan hareket alıyor.

REMER'de ki çalışmalar insan vücudunun rejeneratif konseptini daha iyi anlayarak farklı hastalıkların tedavisinde yeni tedavi yöntemleri ortaya koymayı hedefliyor.

REMER'de birçok açıdan insanlığın eski ve yeni birikimlerini bir araya getirerek fayda üretmeye yönelik çalışmalar yapıyor.

Doku ve sistemlerde oluşan değişimlerin iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için gözlemlenmesi gerekir. Detaylı analizler ve sonuçlar ancak bu şekilde elle tutulur bir hâl alır. Dolayısıyla REMER'de görüntüleme sistemleri üzerine yapılmış büyük çalışmalar ve altyapı projeleri var.

REMER çatısı altında, aktif olarak kullanılmakta olan elektron mikroskopları, konfokal mikroskoplar gibi farklı çeşitte ve türde görüntüleme cihazları bulunmakta.

Doku morfolojileri, görüntüleme sistemleri ve araştırma sahalarındaki önemiyle ilgili konunun uzman isimlerinden Dr. Mehmet Şerif Aydın ile keyifli bir röportaj gerçekleştirdik.

Görüntüleme konusunda REMER nerede?

REMER görüntüleme konusunda en üstte diyebilirim. Mikroskopik görüntüleme olarak bakıldığında Türkiye'de sıranın en üstünde olduğumuzu rahatlıkla söyleyebilirim. Her türlü mikroskopik ekipman olarak Avrupa'da bile bu kadar donanımın bir arada bulunduğu çok az yer var.

Bu kadar iddialı olmamızın çeşitli sebepleri var. Birincisi bizim alanımız rejeneratif ve restoratif tıp. Yani merkezin temelde amaçladığı şey bu. Rejenerasyonu gerçekleştirmek istediğinizde, yani dokuya hasarı verdiğinizde bunun iyileşmesini de gözlemlemek istersiniz. Bu gözlemi yapmak için en temelde bir görüntüleme sistemine ihtiyacınız oluyor. En geniş çaplı gözlem çıplak gözle yapılan gözlemdir. Ama bunun bir ileri seviyesi mikroskopta çeşitli sistemler kullanarak bakmak.

Bu sistemler doku ve hücre morfolojisi üzerinden gidiyor. Bir noktada tabii ki moleküler sistemlere de ihtiyaç oluyor fakat öncelik olarak fark edilebilir gözlemin yapılması gerekli. Bu gereklilik kendisiyle beraber iyi görüntüleme sistemlerini de peşi sıra sürüklüyor. İyi bir rejenerasyonun oluşturulabilmesi, iyi görüntüleme sistemlerinin ol-

masını zorunlu kılıyor. Dolayısıyla bu noktada iyi olmamız 'gerekli'.

İkinci olarak buranın temelini atan kişi Gürkan Öztürk hocamız. Kendisinin bu görüntüleme sistemleri konusunda ciddi bir bilgi birikimi var. Buradaki mikroskopların temel olarak bu kadar sofistike olmasının ve uygun cihazların burada olmasının temel sebebi odur. Yani sadece piyasadaki en pahalı cihazların burada toplanması işi değil sonuçta. Kendi alanımızdaki anahtar cihazların burada olmasının sebebi, kuruluşundan itibaren belirli bir hedefe yönelik olarak planlanmış olması. Rejeneratif ve restoratif araştırmalarında nelere ihtiyaç var, neler kullanılıyor, hangi cihaz daha iyi ve daha efektif, diğerleriyle göremeyeceğimiz şeyleri gösteriyor gibi soruların sonucunda altyapımızı kurduk. Tamamıyla belirli bir plan ve program çerçevesinde ilerleyip hedefe yönelik çalışmalar yapıldığı için bu noktadayız.

Sizin araştırmalardan beklentiniz?

Bir araştırmaya başlarken düşünülen en temel şey ya doğada gözlemlenen bir olayla ilgilidir ya da klinik gözlemlerde karşımıza çıkan bir problemle ilgilidir. Yani bir hastalıktır. Bizimde burada en temelde hedeflediğimiz şey hastalıklara çareler üretmek, ilaçla ilgili dışa bağımlılığı azaltmak ve tedavisi net olmayan veya hiç olmayan hastalıklarla ilgili araştırmalar yapmak. Belki spesifik olarak tedaviye yönelik olmasa da bir süreci anlamaya yönelik bir çalışma olabilir bu. Mesela şu an merkezin ana konularından biri sinir sisteminin rejerasyonu. Bu konularda karşımıza çıkan hastalıklarda (Alzheimer, parkinsons, miyelinizasyon problemleri, beyin hasarı gibi) spesifik konularda çalışmalar var. Buradaki sistemin en büyük hedefi temelde bir şeye çare olabilmek. Ama bu tek bir çalışmayla oldu bitti olmuyor maalesef. Kolay bir işlem değil, belki bir ömre sığacak bir işlem de değil. Yani buraya kadar gelmiş bir literatür var ve biz bunun üzerine elimizden geldiğince bir şeyler eklemeye çalışıyoruz.

Hedefimiz bir gün bu çaresi olmayan hastalıkların çözüme kavuştuğunu görebilmek.

KRİPTOGRAFİ VE YAPAY ZEKÂ ARASINDA BİR MACERA YOLCULUĞU

Kriptoloji bir şifreleme tekniği, nesnelere kodlarla temsil etme metodu. Bilgiyi saklamada, başkalarının erişiminden uzak tutmada kullanılıyor. Kriptografi alanında çalışmalarda bulunmuş, Ağrı'dan Kaliforniya'ya uzanan hikayesiyle bir bilim insanı var karşımda: Prof. Dr. Çetin Kaya Koç. Hikayesi henüz bitmiş değil ve aslında Kaliforniya'yla sınırlı da değil. Birçok yere dokunan bir hikâye bu. Tabii ki çalışmalarını da aynı şekilde dünyanın ilgisini çeken meseleler, keşifler. Kaliforniya Üniversitesinde ve Çin'de Nanjing Üniversitesi'nde laboratuvarları (koclab.org) bulunan Koç, şu anda İstinye Üniversitesi'nde Mühendislik Fakültesi dekanı olarak görev yapıyor. Aynı zamanda Yıldız Teknik Üniversitesi'nde akıllı İHA'larla ilgili bir laboratuvar kurma çalışması da var.

Söyleşimize kendisinin akademik geçmişinden, ilgilendiği alanlara yöneliminin nasıl başladığından bahsederek giriş yapalım istedim: "Üniversitemde çok iyi bir hoca vardı benim bölümümde. Adı Alan Konheim. Alan şu anda hastanede, sağlığı birazcık kötü. Bir sene önce eşini kaybetti. İnşallah biraz düzelmiştir. Sürekli iletişim halindeyiz. Alan kriptografi dersleri veriyordu. Onunla çalışmak istedim ama başka birkaç hoca bana onun beni kabul etmeyeceğini söyledi. ABD'nin gizli bir kriptografi enstitüsü var: National Security Agency. Gizli tutulan, çalışmalarını fazla bilmediğimiz, akademik olmayan bir yer. Alan aynı zamanda orada danışmanlık yapıyor. Dolayısıyla yabancı öğrencileri kabul etmeyecektir diye bir cümle kuruldu bana. Sebep olarak bu gösterildi. O da benim cesaretimi kırdı. Alan'a gitmedim ama yıllar sonra Alan'a bunu söylediğimde: 'Yok bu doğru değil, keşke gelseydin.' dedi. O yüzden arkadaşlığımız çok derin. Hatta yakın bir zamanda ben kendi dergimde Alan'ın makalesini yayınladım, nisanda.

Mezun olduktan sonra bütün ilgimi kriptografiye şifrelemeye verdim ve çok kısa bir süre (1.5-2 yıl) içerisinde beni o zamanın en iyi kriptografi firması aradı. O dönemde Teksas'ta hocaydım, mezun olunca Teksas'a gitmiştim ve çok daha aktif verimli bir şekilde kriptografiyle

uğraşmaya başladım, yıl 1988. Ondan sonraki 12 yıl içerisinde 2000 yılına kadar 35'e yakın ürün yaptım. Hem hocalık hem endüstriyel danışmanlık hem de programcılık yapıyorum, donanım tasarlıyorum. Genelde bunları hep yalnız başıma yaptım. O zaman evimin bir odasını ofis haline getirdim. Orada çalışmaya başladım ve bu çalışmalar beni haritaya, bu konuda iyi çalışan insanların arkasına koydu.

1999 yılında uluslararası bir konferansı Alman bir hocayla birlikte başlattık ve şu anda dünyanın ikinci büyük konferansı. 2011 yılında ise yeni bir uluslararası dergiyi kendi başıma başlattım. Adı, Journal of Cryptographic Engineering. Şu an derginin 8. yılını yaşıyoruz. O da çok iyi gidiyor. Dolayısıyla bu konunun bir uzmanıyım artık. Bu konuda birçok şey biliyorum.

İlk senelerde Türkiye'de çalışmalar yaptım. 1992'yle 1997 arasında Türkiye'ye de yardımcı oldum fakat 1997'den sonra Türkiye'ye hiç yardımcı olmadım.

O dönemde TÜBİTAK'ta çalışan oraya yerleşmiş bir ekip vardı. Onlarla muhatap olmak istemedim ama 2005 yılında çocuklarım Türkc'e öğreysin diye buraya geldim. 3

sene burada yaşadıkten sonra bana mezun olduğum üniversiteden gelmemi önerdiler. Gitme nedenim de gene Alan. Hocamız artık emekli olmaya karar vermiş, devamı için de beni önermiş. Ben de gitmeye karar verdim. İyi mi ettim kötü mü ettim bilmiyorum ama 2008'den 2018'e kadar 10 sene boyunca Santa Barbara'da hocalık yaptım."

Yapay Zekâya Dair Açıklanmayan Bulgular

"İstinye Üniversitesi 2018'in ekiminde falan başladı. Onlarla konuşmaya başlayınca buraya gelmeye karar verdim ama son 10 yıldır kriptografi artık ilgimi çekmemeye başladı. Bunun bir nedeni teknolojinin bu konuda bir atılım içerisinde olması gerektiği ama bu atılımın çok zaman alacağını hissetmem. O nedenle bu konularla uğraşmak için biraz bekliyorum. Başka konular birdenbire hızlandı. Bunlardan bir tanesi yapay zekâ denilen konu. Ona bakmaya başladım. Yapay zekâ da beni bir yerlere getirdi. Şimdi güzel problemler çözüyorum. Bunların bir kısmını yayınladık. 8-10 tane güzel çalışmamızı biliyor artık dünya. Daha güzelleri geliyor arkadan. İnanıyorum ki kriptografi için yaptık-

larımdan daha güzellerini buraya yapacağım. Henüz açıklamadığım, başkalarıyla paylaşmadığım bulgularım var, özet bu.”

Çetin hocadan ürettiği cihazlardan bir örnek vermesini istediğimde nisan ayında yaptığı çipi anlattı: “Bir çip var. Bu çip şunun (kulaklığı gösteriyor) içine giriyor. Bluetooth kulaklığa giriyor ve başkalarının sizin kulaklığınızı uzaktan dinlemesine engel oluyor. Teksas'ta bir firmaya yaptım bunu.”

Denetleme Sistemlerini Denetlemede Bir Araç Olarak Teknoloji

Günümüzde devletler için önemli bir güç ve üstünlük simgesi olan teknoloji aynı zamanda iyi bir denetleme mekanizması olarak da kullanılıyor. Kriptografi, bu denetleme mekanizmasını da denetleyecek bir sistem olduğu için devletler ve büyük şirketler için önemli bir alan, bir güvenlik meselesi de diyebiliriz. Dolayısıyla bu kurumların şifreleme teknikleri üzerine yapılan araştırmalara destek vermelerinin önemli olduğunu düşünüyorum. Çetin hocanın da çalışmalarında bulunduğu ülkelerden ve şirketlerden bu desteği yeterince alıp alamadığını merak ettim. 1997'den sonra Türkiye'ye gelmek istememesindeki nedenler arasında bu destekle ilgili sorunlar da olabilir mi diye kendisine sordum: “ABD'de bu çalışmaları ilk yapmaya başladığım günden beri destek aldım. ABD şirketlerinde hiçbir problem yok.

Bugün bile mesela Teksas Enstrümantal projeyi kabul edersem edebilirim ama bu son zamanlarda ilgimi Çin'e yönlendirdim. ABD ile Çin bir ekonomik-teknolojik savaş içindeler. Ben de biraz Türkiye'de yaşamak istiyorum. Çin'e gidip gelmeye başladım ve hoşuma gidiyor Çin'de olmak. Özellikle ABD'ye hizmet etmekten bir miktar soğudum. Aynı zamanda siyasi nedenlerle ABD'ye kendimi uzak hissediyorum. O yüzden Çin'le ilgilenmeye başladım. Çin'de benle ilgilenmeye başladı. Dolayısıyla şimdi orada çalışmalar başladı, iyi gidecek. Türkiye'deki kısmı şöyle oldu: 1992-1997 arasında gerçekten iyi bir ekiple çalıştım. 1997'de benim oğlum doğdu. Acaba orada o kadar çok vakit geçirmeli miyim sorusuna “Hayır.” dedim. Diğer nedeni de şu: Birkaç sene sonra 2000'in başlarından beri oraya yerleşen adlarını çok iyi bildiğim bir ekipten sezgisel olarak uzak durmam gerektiğini hissettim. 2006'dan sonra onlardan tamamen uzaklaştım ama zaten şu an ilgilim yapay zekaya yönelik, şimdi onunla uğraşmak istiyorum.”

Gözünüzden Alınan Bir Resimle Hamile Olduğunuz Anlaşılabilir.

Koç, Çin'le olan ilişkisinden ve yapay zekâ teknolojilerine olan yöneliminden bahsedince Çin'de vatandaşlar üzerinde uygulanan dijital denetim aklına geliyor ve dijital vatandaşlıkla yapay zekâ arasındaki ilişkiyi nasıl yorum-

Yapay zeka belirli insanların yaptığı, çözdüğü bazı problemleri aslında makinenin öğrenmesi yardımıyla çözmenin tekniklerinin tümüne deniyor.

ladığını soruyorum: “Bunlar pek birbiriyle alakalı olan şeyler değil. Yapay zekâ belirli insanların yaptığı, çözdüğü bazı problemleri aslında makinenin öğrenmesi yardımıyla çözenin tekniklerinin tümüne deniyor. Yani insanların kolay yaptığı şeylerin aynı zamanda makinayla üretilebileceğini anlamaya başladığımızdan beri yapay zekâyla ilgili adımlar atıyoruz ama en büyük adımları 2010’larda falan buna uygun bilgisayarları tasarlayarak yaptık. O günden beri yapay zekâ hızlanıyor. Benim uğraştığım kısım daha çok görüntüyü tanımayla alakalı. Mesela bir görüntüden, diyelim ki tohumların görüntüsünden, o tohumlarda bir hastalık olup olmadığını tespit etme veya insanın gözünden alınan bir resimden o insanın bir kardiyovasküler bir hastalığı olup olmadığını anlamak mümkün. Hatta hamile olup olmadığını anlamak bile mümkün, sadece gözünden alınan bir resimle. Bunları ben Google’la yapmaya başladım. Yakın bir zamanda Google’la İstinye Üniversitesi’nin ortak bir projesi olacak. Bu konular benim daha çok ilgimi çekmeye başladı, en azından bir süre. Sonuçta ben bir kişiyim ama aynı zamanda kendi fakültemi ve bölümleri de yönlendiriyorum. Üniversite, tıp fakültesi kuvvetli olan bir üniversite. Dolayısıyla üniversiteye en iyi hizmet etme metodunu, yapay zekâyla tıbbi bir araya getirerek yapmaya çalışıyorum. Şu anda onu daha önemli buluyorum. Mesela benim üniversitemde tıp fakültesi öğrencileri bilgisayar mühendisliğinde yan dal yapıyorlar ve yapay zekâ öğreniyorlar. Türkiye’de ilk defa, belki de dünyada ilk defa doktorlarımız aynı zamanda yapay zekâ mühendisi olacak. Bu dünya

ve Türkiye için büyük bir değişiklik olacak. Ne tarafa yönelirsem yöneleyim ilginç hâle geliyor. Bunda benim katkım olabilir ama benim böyle şeylere ilgi duymamın nedeni, hani kedinin koklaya koklaya gidip yemeği bulması gibi bir şey. Yani sezgisel olarak bunu görüyorum, o yüzden böyle.”

Çetin hoca, sezgilerine güvenerek onların yönlendirmesine göre çalışmalarını şekillendirse de ben araya girerek zekâ, çalışmanın önemi gibi klişelerden bahsettim ve bunların daha etkili olduğuyla ilgili bir yorumda bulundum ve kendisinin de benim nazarımda çok çalışkan bir insan olduğunu söyledim. Kendisiyle ilgili iltifat edilmesinden ve övülmekten hoşlanmadığını daha önceden öğrenmiştim ve beklediğim tepki hiç gecikmeden geldi: “Benim hiç sevmediğim bir şey bana iltifat edilmesi. Olayların çok çalışılarak elde edilen kısımları var. Bir de yaratıcı çalışmayla elde edilen kısımları var. Ben ikincisine

daha çok değer veriyorum ama ikincisini gördükten sonra birincisini yapman gerekiyor ki ortaya bir şey koyasın. Sadece tembel zeki olmaktansa aptal ama çalışkan olmak daha iyi bence. Zeki ve çalışkan olmak en iyisi. O zaman bir şey yaparsın.”

İyi Araştırmacılar Aynı Zamanda İyi Bir Eğitimcidir

Konu çalışmaya gelince bu alanda verilen eğitimlerle ilgili, üniversitelerin gerekli öğretimi verip vermediklerine dair konuşarak söyleşimize devam ettik: “Benim daha önce çalıştığım okulda (Kaliforniya Üniversitesi) şöyle bir kural var: Araştırma yapan öğretim üyeleri çok fazla ders vermek istemiyorlar. Üniversite genellikle yılda 2 veya 3 ders istiyor hocalardan ama siz bir proje getirmişseniz o projeye derslerinize vereceğiniz vaktinizi üniversiteden satın alıyorsunuz. Bu şu demek: Üniversite sizi 3 ders mi bekliyor, siz diyorsunuz ki ben 2 ders vereyim, bir dersin yerine de size 50.000 dolar vereyim. Üniversiteye 50.000 dolar veriyorsunuz, üniversite sizi 1 dersten muaf tutuyor. Peki o 50.000 doları ne yapıyor? Gidiyor başka bir hoca tutuyor. O parayı ya da genellikle yarısını tuttuğu hocaya veriyor ve o parayı verdikleri hoca derse giriyor.

Ben buna şiddetle karşı çıktım. İnanıyorum ki benim düşüncem: Çok iyi araştırmacılar aynı zamanda öğretmen olmalı, öğretmeyi bilmeli, öğretmek için uğraşmalılar. Çünkü en iyisini sen biliyorsun. Sen öğretmelisin. Dolayısıyla bu

felsefeyle buraya geldim. Benim hocalarım mutlaka hem araştırma yapmalı hem öğretmeyi bilmeli. Buna inanıyorum kendim de bunu yapıyorum. “Ben dekanım ders vermem.” falan değil tam tersi “Ben iyi bir araştırmacıyım, benden öğreneceğiniz çok şeyler var. Ben ders vermek istiyorum.” diyorum ve ders veriyorum. Haftada iki üç farklı gün derse giriyorum, hoşuma gidiyor. Çünkü örnek de olmak istiyorum, doğrusu budur. Zaten tıp fakültesi öğrencilerine bilgisayar mühendisliği öğretmeye başlayınca birdenbire yeni bir dünyayı keşfettim. Çünkü Türkiye’de tıp fakültesi öğrencileri aslında en iyi öğrenci grubu, çok iyi seçilmiş bir grup ama hemen hemen hepsinin şöyle bir derdi var, diyorlar ki bana: “Tıp fakültesine girmek için çok matematik öğreniyoruz, çok iyi notlar alıyoruz. Sonra fakülteye giriyoruz, bırakıyoruz matematiği. Çünkü tıp fakültesi burası. Biyolojiye, farmakolojiye yönelmemiz lazım. Bu bizi üzüyor.” O yüzden benim verdiğim dersleri çok seviyorlar. Seçilmiş, çok daha zeki bir gruba ders veriyorum. Böyle leblebiyi anlayan insanlara ders vermek çok hoşuma gidiyor. Çünkü bazen öyle anlar oluyor ki derse geliyor öğrenciler, yüzde altmış falan çok ilgilenmiyorlar dersle. Derse girmediğiniz zaman dersin dışında öğrenmek daha zor. Derste dinlersen dersin dışındaki zamanın yüzde doksandan tasarruf edersin. Dersin dışında çok az çalışarak o dersten iyi notlar alabilirsin ama bunu yapmıyorlar. Derse gelmiyorlar. Derse ilgisizler telefona bakıyorlar, uyuyorlar. Uyumak okey bak. Uyumaya, yemek yemeye izin veriyorum fakat telefona bakmak ve bilgisayara bakmak beni sıkıyor.

Dokunmuyorum öğrenciye çünkü öğrenci doğruyu kendisi öğrenmeli. Ben Türkiye’de kalıp doktora yapsaydım elektronik ve bilgisayar mühendisliğini Türkiye’de çok az bilen insanlardan öğrenerek doktora yapacaktım ama ABD’ye gidip Kaliforniya Üniversitesi’ne gittim. İnternetin ilk bağlandığı üniversitelerden birisi. Los Angeles’ta University of California, Santa Barbara, Utah üniversitesi, ilk internete bağlanan okullar. Hem yazılım geliştirme hem algoritmalar hem bilgisayarlar arası haber-

leşme, dolayısıyla ne oluyor? Buna aslında Newton şey diyordu: “Ben, benden önceki devlerin omuzlarına çıktım.” O omuzlarda olduğun için güzel şeyler yapıyorsun. O nedenle benden öğrenmeleri çok değerli. Ben bir sürü şey biliyorum. Benden öğrenirsen çok daha hızlı yol alırsın. Sen onları kendi başına öğrenmeye çalışırsan ben ortada yoksam işin daha zor, çok daha az öğreneceksin. Bu yüzden ders vermek önemli. Benim gibi düşünen çok hoca var. Türkiye’de gerçekten çok seçilmiş bir hoca grubu var. Mesela Erdal Arıkan Hoca var Bilkent Üniversitesi’nde, çok özel bir insan. Erdal Arıkan’dan enformasyon teorisi alan bir adam bu konuyu öğrenir, benden kriptografi alırsanız öğrenirsiniz, en iyisini öğrenirsiniz.”

“Bilgi Değil, Bir Yığın Üzerimize Geliyor.”

Çok keyif aldığım söyleşimizde

son olarak, çalıştığı alanla ilgili insanların bilmesini istediği bir şey olup olmadığını soruyorum Koç’a ve Ağrı’ya gidiyoruz. Çocukluğunda yaşadığı anılarından yola çıkarak gözlem yapmanın, yorumda bulunmanın öneminden bahsediyor: “Dünya biraz değişti. Eskiden bilgiye ulaşmak için kütüphaneye gidip kitapları bulmak gerekiyordu. Kitaplar ulaşılması, taşınması güç şeylerdi ama şimdi bilgiye çok daha hızlı ulaşıyor. Cep telefonundan makaleyi okuyabiliyorsunuz fakat diğer taraftan da çok fazla bilgi geliyor. Bir sürü, bizi işimizden alıkoyan bilgiler. Bilgi değil, bir yığın üzerimize geliyor. Bundan kurtulmak çok zor. Sosyal medya mı dersin politik olayları takip etmek mi dersin çok fazla enformasyon bombardımına uğruyoruz. Gençler için büyük bir problem. Kendi öğrenmek istediğin şeylere konsantre olup diğerlerini itmeyi öğrenmek lazım. Bunu başaramazsanız işiniz zor. Ben Ağrı

Lisesi'nden mezunum. Ağrı'dayken bile çok okuyan bir insandım. Özellikle Ağrı'da okumaya başladım. Orada, okumanın ne olduğunu keşfettim. Ben birinci sınıftayken kütüphane açıldı ve liseye giden yol üzerindeydi. Ağrı gibi yılın 9 ayı kar altında, -30 dereceye varan soğukta olan bir yerde yapılacak en güzel şeylerden birisi o kütüphaneye gidip kitap okumaktı. Ben de onu yaptım. Sürekli okudum. Bir ara hatırlıyorum Rus edebiyatında okumadığım kitap kalmamıştı hepsini okumuştum. Rus edebiyatı Türkçe'ye çok iyi tercüme ediliyor. İngiliz edebiyatı az tercüme edilmişti. Biraz Fransız edebiyatı tercüme edilmişti ama Rus edebiyatında herkes vardı: Dostoyevski'den Nobokov'a. Ben hepsini okudum. Şimdi bu neyi sağlıyor? Olayları derinden izlemeyi, anlamayı sağlıyor. Sonra geliyorum İstanbul'a. Bu sefer de Beyazıt'ta devlet kütüphanesi var.

Oranın müdavimi oluyorum. Bütün paramı kitaba veriyorum. Kötü bir huyum var. Bir kitaba bakıp birkaç sayfasını beğendiysen hemen almaya çalışıyorum. Bu param olmadığı zaman büyük bir problem. Şimdi bilgiye ulaşmak daha kolay. O okumayla vardım bir yere. Eğer bir yere vardıysam, bir bilimsel çalışmayı çok daha iyi anlıyorsam taa onun kökleri Ağrı'daki okumalardan başlıyor. Olayları daha iyi görüyorum. Nasıl oluyor da birtakım şeyleri önceden hissediyorum? Hissediyorum çünkü çok okumuşum. Her şeyden haberdarım ve çok iyi mantık yürütebiliyorum, çok iyi matematik biliyorum. Matematik mantığın genelleştirilmesidir. Dolayısıyla hızlı bir şekilde yorumda bulunabiliyorum.

Bakın size bir anımı anlatayım: Ağrı çevresindeki köylerden sürekli köylüler gelip alışveriş yaparlardı. Bunlar ineklerini, koyunlarını, hayvanlarını getirirlerdi. Ağrı'nın şehir merkezindeki meydanda, alışveriş alanında satarlar. Ondan sonra oradan tüketmek için şeker alırlar, başka şeyler alır götürürlerdi. Bazen bu köylüler kavga ederlerdi birbirleriyle ve genellikle bizim Ağrı'nın, doğunun köylere aşiretlere bölünmüştür, işte Bekiranlar aşireti, birtakım aşiretler. Aşiretlerin birbirleriyle kavgaları çok kötüydü

çünkü o kan davasına, şuna buna yol açıyor. Bazen bunlar kavgalarını şehirde halletmeye çalışıyor. Birbirleriyle gelip şehirde kavga ediyorlar. Herkes "Aaa! niye böyle kavga ediyorlar?" derdi. Çünkü anlamadıkları şeyler oluyor. Mesela tarla konusunda anlamıyorlar ve bizim hukuk sistemimiz oraya kadar ulaşmış o problemleri çözemiyor. Dolayısıyla kavga dövüşle halletmeye çalışıyorlar. Niye şehirde ediyorlar? Bunu söyledim birkaç kişiye. Benim Ağrılı arkadaşlarım var gerçekten haklısın dediler. Çünkü şehirde onları ayıracak insanlar var. Köyde kavga ederlerse birbirlerini öldürmeye kadar götürebilirler. Kimse yok ortada onları ayıracak.

Tam tersine köydeki kavgalar hızlı bir şekilde büyük kavgalara dönüşüyor. Şehirde kavga ederlerdi. Ben daha ilkokul öğrencisiydim. Geçerken görürdüm kavgayı. O ona vuruyor, taş atıyor, bir şeyler oluyor, sandalyeler havada uçuşuyor. Yürür giderdim uzaktan tabii. İlerde birileri geri gelirler, anlamaya çalışırlardı. "Ne oluyor orada?" diye bana sordukları zaman derdim ki: "A köyünden B şahsıyla C köyünden D şahsı şu şu nedenlerle kavga ediyor." Derdim. Gerçekten doğruydum bu biliyor musun? Çünkü çok iyi gözlem yapıyordum. İnsanlar Kürtçe konuşuyordu. Benim Kürtçem çok iyi değil ama iyi. 300 kelimelik bir Kürtçem var. Anlıyordum, her şeyi yorumlayabiliyordum ve ben yıllarca bu özelliğimi hiç kimsenin keşfetmemesine üzülmişümdür. Hiç kimse fakında değil yani benim Ağrı'nın şehir merkezindeki kavgaları anlayıp kimin ne yaptığını.

Aslında iyi bir hâkim olurmuşum ben. (Gülüyoruz) Birkaç kişi bunu söyledi sonradan. Sadece izleyerek ve dinleyerek ve yorum getirerek... Duydum ve duyduklarımı bir araya koydum. Akıl yürütme var ya! Az bilgiyle akıl yürütme çok önemli çünkü bilgiyi bir anda kimse sizin için masaya koymuyor. "Aaa! Her şeyi ortaya koyayım sen de oyunu oyna." Öyle değil. Hep eksik bilgi var çevremizde. Dolayısıyla hızlı bir şekilde yorum yapıp boşlukları kendi kafamızda doldurmamız lazım. Eğer bir özelliğim varsa benim, bu. Bilimde de bana çok yardımcı oluyor bu. Bilim zaten tam manasıyla o, boşlukları doldurma.

**Matematik
mantığın
genelleştirilmesidir**

Yapamadıklarımızı yapabilecek olan zeka;

YAPAY ZEKA

Günümüzden fazla uzak olmayan bir gelecekteyiz. Yapay zekâ ve yapay insan teknolojisi üst seviyede. Artık insanoğlu yapay zekâyâ sahip yapay bedenleri normal insandan farksız bir şekilde üretebiliyor. Bu yapay insanlar, babalarımızın pazar sabahı izlediği TRT'deki kovboy filmlerinin olduğu dönemde yaşıyor. Kafanız karışmış olabilir. Nasıl hem gelecekte olup hem de kovboy dönemlerinde olabiliyorlar?

Westworld'e hoş geldiniz! Burası yapay insanlara yazılan hikayelerin olduğu tematik bir park. Burada kendinizi yeniden keşfedebileceksiniz. Aynı zamanda da güzel bir tatil yapabilirsiniz.

Westworld tam olarak bize yapay zekânın ne yapabildiğini değil, neler yapabileceğini anlatıyor. Dizinin ilk sezonunda bazı yapay insanların öldürülüp tamir edildikten sonra yavaş yavaş bilinç kazanmaya başladıklarını, eski verilerinden silinen geçmişlerini tekrardan anımsadıklarını görüyoruz.

Peki bizi ekranlarımıza kilitleyen HBO'nun Game Of Thrones'tan sonra gördüğü en büyük kozu olan Westworld'de bahsedilen bu yapay zekâ tam olarak nedir?

İnternette yapay zekâyı arattığımızda karşımıza çıkan tanım şu şekilde: Yapay zekâ insan gibi davranışlar sergileme, sayısal mantık yürütme, hareket, konuşma ve ses algılama gibi birçok yeteneğe sahip yazılımsal ve donanımsal sistemler bütünüdür. Başka bir deyişle yapay zekâ bilgisayarların insanlar gibi düşünmesini sağlar. Yapay zekâ dediğimiz teknolojinin ilk adımı bundan yüzyıllar önce atıldı. Günümüzde ise bu adımların meyvesi yavaş yavaş alınmaya başlandı bile. Öncelikle yapay zekânın gelişimine ucundan bir göz atalım. Yapay zekâ fikri Antik Yunan'dan beri süre gelen bir fikirdir. Başta cansız nesnelere zekâ ve can vermek olarak hayal edilen yapay zekâ, zaman içerisinde çeşitli kombinasyonlarla ortaya yeni bir fikir çıkarmak olarak evrimleşmiştir. Kavram olarak ise 1956 yılında ABD'de bilim adamlarının yaptığı bir konferansta yapay zekâ terimi kullanılmıştır.

Yapay zekâ olarak adlandırılan teknolojinin altındaki temel man-

tığa bakacak olursak bu teknoloji, aslında veri tabanındaki geçmiş verilerin analiz edilip, ortaya yeni sonuç çıkarma işlemidir. Konuyu bir örnekle açıklayacak olursak; yapay zekânın bir hastanenin poliklinik kısmına koyulduğunu varsayalım. Öncelikle yapay zekânın öğrenmesi gerekiyor. Yapay zekâ hastanenin veri tabanını inceler ve yeni gelen hastayı analiz edip gelen kişinin hastalığını tahmin etmeye çalışır. Bunu birçok farklı veriden yola çıkarak yapar. Hastanın oturduğu yere bakar, oradan gelen önceki hastaların şikayetlerine bakar, o bölgeye dair bir salgın var mı, yok mu ona bakar. Bununla da yetinmez hastanın daha önceki şikayetlerine ve koyulan teşhislerine bakar. Bunun gibi birçok veriyi analiz edip ortaya bir sonuç çıkarır. Peki bu hasta farklı bir yerden geliyorsa ve önceden bu hastaneye hiç gelmemişse yapay zekâ ne yapar? Diğer hastanelerin veri tabanını inceler, bu hastanın oturduğu yerden önceki hastalıklarına kadar tekrardan analiz yapar. Örneğimizi bir adım daha ileri götürelim ve yapay zekâmızın işini zorlaştıralım. Hastamız yurt dışından gelsin ve Türkiye'deki hiçbir hastanede kayıtları olmasın. Hadi bakalım yapay zekâ. Şimdi tahmin et! Böyle bir durumda hastanede gerekli sistem varsa yapay zekâ hastanın profilini oluşturur. Yaş, boy, cinsiyet, geldiği ülke, geldiği ülkeden gelen hastalar hangi hastalıktan muzdarip, şu an nerede kalıyor, kaldığı yere ait hastalık verileri nelerdir? Yapay zekâmız bunun gibi verileri analiz edip hastamızın neyi var neyi yok tahmin etmeye çalışır.

"Ee verileri aldıktan sonra ben de tahmin ederim." dediğinizi duyar gibiyim. Tahmin edebilirsiniz ama bu sonuca varmanız saatlerinizi, günlerinizi, haftalarınızı hatta aylarınızı alabilir. Yapay zekâ bunu çok kısa süre içerisinde binlerce hatta milyonlarca veriyi analiz ederek yapabilir. Yapay zekâ dediğimiz teknolojiyi size bu şekilde anlatmaya çalıştım. Umarım az buçuk da olsa merakınızı dile getirmeyi başarmışımdır.

Kaynak
<https://www.mediatick.com.tr/blog/yapay-zeka-nedir>

İlk başta cansız nesnelere zeka ve can vermek olarak hayal edilen yapay zeka, zaman içerisinde çeşitli kombinasyonlarla ortaya yeni bir fikir çıkarmak olarak evrimleşmiştir.

70mm (384.400 km)

*Kendisine şarkılar-şiiirler yazılan, filmler çekilen hatta
komploteorileri üretilen Ay'ı kendimiz keşfetmeyi
denedik mi?*

Kendisine şarkılar-şiiirler yazılan, filmler çekilen, e hatta komplo teorileri (Ah şu Avrasyacılar!) üretilen Ay'ı kendimiz keşfetmeyi denedik mi? Sosyal medyada, NASA'yı takip etmeyenleri ülkeden yolluyoruz tadında tavır takındığımız şu günlerde acaba Ay gözlemi, uzay gözlemi yapma noktasında hobi edinmek neden bu kadar ütöpik geliyor? Biz değil miydik Güneş tutulmasını içerisi kakao kokan kek paketlerinden izleyen? Neden bu kadar uzak kalmayı tercih ediyoruz toplum olarak? "Tabii ekonomik koşullar..." dediğini duyar gibiyim. Sen de haklısın şimdi ama bu kadar da zor olmadığını aramızda tartışalım istiyorum.

23 Kasım 2016'da Almanya'dan evime ulaşan paketin içinde küçük kardeşime onun harçlıklarıyla aldığı teleskop gelmişti. Şimdi çocuğa aldık diyoruz ama olayın merkezinde kendimiz için almamız var (stonks).

Ürünü bayağı araştırarak aldığım-dan (yazar burada forumların tozunu yuttum diyor) kurulumu hemen yaptım. Teleskop Refraktör yani mercekli bunlarda ayna (Reflektör teleskop) sistemi olmadığından görüntü gözümüzün gördüğü ile aynı. Kısacası ters çevrilmemiş oluyor. Sadece bakmak istediğimiz konuya uygun biçimde merceğimizi takıyoruz ve kullanmaya başlıyoruz. Ürünün yanında 20mm ve 10mm adı altında iki tane mercek gelmekte. 20mm'de görüş açısı daha geniş ama yakınlaştırma az; 10mm'de ise görüş açısı dar fakat yakınlaştırma fazla. Bunları öğrendiğimize göre hikâyeye geri dönelim isterseniz. Zira Ali Ece'nin Leicester City'nin 1980 kadrosunu sayması olayına dönmesin, dağılmasın konumuz (e dağıldı bile). Neyse teleskobu kurdum. Lenslerden 20mm olanı taktım (görüntüsü renkler bazında daha canlıdır) ve şimdiye kadar neden bunu almak için herhangi bir girişimde bulunmadım diye kendime kızdım. Hani New York'un 45 gigapixel'lik fotoğrafı vardır ya tam da o netliğe sahipsiniz. Odak yapabildiği yere netlik hiç bozulmadan bakabiliyorsunuz.

Ay ile Flörtün İlk Günü

Sonuç olarak İstanbul'da yaşadığı-

mızdan bahçe gibi bir durum yok. Pencereler, balkonlar vasıtasıyla gökyüzüne açılma şerefine nail oluyoruz. Apartmanlardaki görüş açıları müsaitse ve şansımıza Ay da o gün bulunduğumuz cephedeysel gözlem yapabiliyoruz.

Gözlem günü gelmişti. 10mm olan merceği taktım çünkü yakından bakmak istiyordum kendisine. Hedef dürbünü ile bulmak yerine göz kararı, Türk işi bir biçimde teleskopla nişan alarak bulmaya çalıştım Ay'ı ve bulduğumda odak tekerleklerini yavaştan çevirmeye (gereksiz edebi oldu sanki) başladım. İşte Ay bütün netliğiyle karşımdaydı o ışıltılı yapısı gözümü aydınlatıyor, bakanı kendisine hayran bırakıyordu. Ay'daki kraterleri yakın denebilecek bir şekilde görmek mükemmel bir duyguydu.

Bencillik yapmak olmaz bunu herkes deneyimlemeliydi deyip elimden geldiğince birçok arkadaşına bunu yaşatmak için teleskop çantamı sırtıma atıp yollara koyduğum da oldu.

Bu Kadar Para Verdim Nasıl Prim yaparım?

Ben seni anlıyorum Instagram'a nasıl fotoğraf atarım diyorsun. Eğer teleskobun mercek kısmına telefon tutucu almazsanız eliniz ile de odağı yakalayıp güzel kareler yakalayabilirsiniz. Şahsen ben böyle yapıyorum. Bu arada alacağınız ekstra merceklerle de daha iyi kareler yakalama şansına sahipsiniz. Barlow merceklerle bakmanızı

tavsiye ederim.

Hocam Bunun Günahı Nedir?

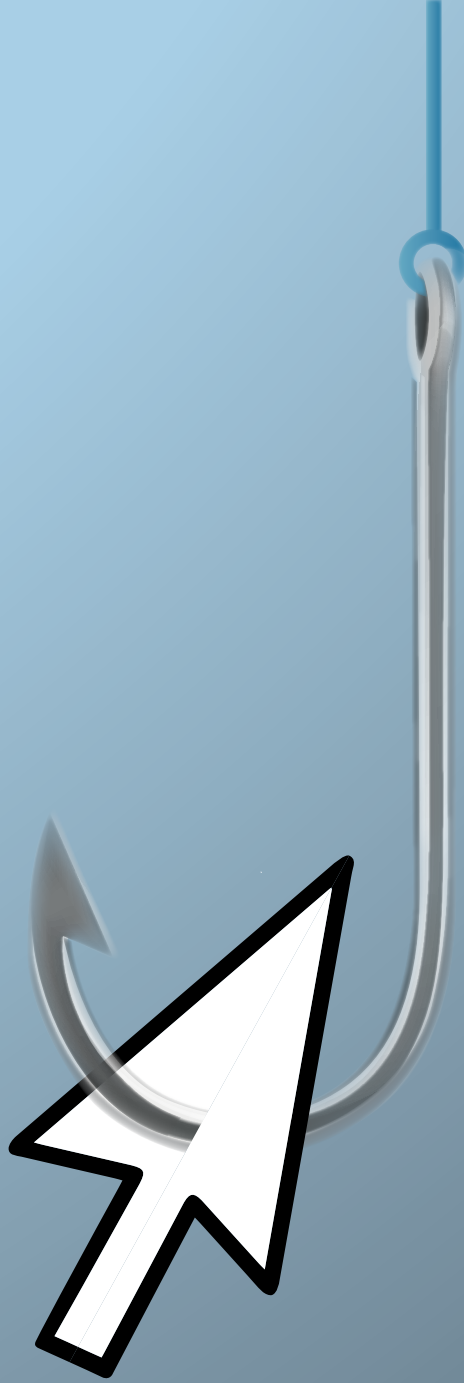
Bu teleskobun modeli Celestron Travel Scope 70 (70mmx400mm) adından da anlaşılabilir üzere taşınabilir bir model, kendi sırt çantası ile geliyor. Kurulumu oldukça pratik 1-2 dakika içerisinde gözlem yapabilir hale getirebiliyorsunuz. Ben ürünü Amazon.de üzerinden aldım ancak şimdi değişen vergi sistemleri ve kur yapısı ile o günkü fiyatın neredeyse 3 katı konumunda. Garantili bir biçimde Türkiye'den almak daha mantıklı görünüyor çünkü aradaki fark için değmez.

Bitiş Dündüğü

Sonuç olarak benim burada sizlere aşılama amaçladığım şey: uzaya roket fırlatma maliyetlerinin %000000,1'i gibi bir oranda paraya Ay gözlemi, yıldız gözlemi, kuş gözlemi (aman röntgencilik yapmayalım etik değil) hatta hava açık olursa ve bulunduğunuz konum da buna uygunluk sağlarsa 10mm olan merceği zorlayarak belki Jüpiter, Satürn ve Mars'ı kabaca nokta kadar görebilirsiniz ama kolay değil tabii. Bunun için genellikle Barlow lensler tavsiye ediliyor.

Umarım merak duygunu biraz olsun körükleyebilmişimdir. Hobi edinmek adına imkânın varsa bence bunu kesinlikle denemelisin. Storylerine gelen mesajlarla iyi ki almışım diyeceksin (biraz sosyal medya bahanesiyle kandırayım bari). Bilimle yaşa. Görüşmek üzere...

İşte Ay bütün netliğiyle karşımdaydı o ışıltılı yapısı gözümü aydınlatıyor, bakanı kendisine hayran bırakıyordu.

CLICKBAIT MÜCADELESİNDE BİR GAZETECİLİK ÖYKÜSÜ

Clickbait internette var olan içeriğin görüntü sayısını artırmak için aldatıcı veya eksik başlıklar atarak tıklanmasını sağlayan bir ticari kâr elde etme sistemi. Dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkan F tipi okuma ve clickbait birbirini besliyor aslında. Uzun araştırma yazılarını okuyamayan metnin sadece başlığını ve kendisini yüzeysel olarak göz gezdirerek okuyan birey başlıkla metnin içeriğindeki uyumu çok dikkate almayabiliyor. Bunun dışında cinselliği ve teşhiri kullanarak da tık avcılığı yapılabilir.

Cengizhan ÇELİK

Cengizhan'ın gazetecilik serüveni 19 yaşında stajyer muhabir olarak çalıştığı Cumhuriyet gazetesinin spor servisinde başlıyor. Gazetenin spor servisini bir okul niteliğinde gören Çelik, oradaki deneyimini çok önemseydiğini ve hâlâ orada elde ettiği deneyimleri birçok projede özellikle gazetecilik faaliyetlerinde hayata geçirdiğini belirtiyor. Cumhuriyet'teki deneyiminin ardından Cüneyt Özdemir ve ekibinin çıkardığı Dipnot Tablet ve Dipnot TV projelerinde yer alıyor. Dipnot TV internette yayım yapan, yeni nesil dinamiklerde içerik üreten, haberi farklı bir biçimde yorumlayan bir internet haberciliği projesiyken Dipnot Tablet, Türkiye'nin ilk tablet dergisi. Dolayısıyla dijital habercilikte öncü projelerden biriydi.

Değişen Tüketici, Değişen Algılar ve Haberin Dinamikleri

O dönemde projede yazarlık yapan Cengizhan, gazeteciliğin hibrit bir modeli olduğunu ilk orada gördüğünü; süreç içerisinde sosyal medyada gazetecilik, internet haberciliğiyle gazetecilik, yeni nesil platformlar ve gazeteciliğin kesişim kümelerini keşfettiğini söylüyor. Çok farklı disiplinlerin bir araya gelerek yepyeni bir disiplin yaratabileceği bir model olarak tanımlıyor hibrit gazeteciliği ve ekliyor: "Gerçekten bizim gazetecilik ekosistemimizdeki çok değerli insanlar, haber yazma tekniklerinden tutun da haberin nasıl ortaya çıkacağından neyin haber olup olmayacağıyla ilgili bir çok değerli bilgiyi bize aktarıyorlardı ama artık çağın dinamikleri çok farklı bir yere götürüyordu insanlığı. Haberi tüketen insan değişiyordu, haberi algılama şekli değişiyordu, haberi sunuş şekli değişiyordu ve buradaki en önemli kriterlerden bir tanesi internet ve sosyal medyaydı. Özellikle internetin imkanlarının ve hızının ve multimedya destekli içeriklerin bu denli artması, tüketicinin daha hızlı alıp daha hızlı tükettiği bir topluma doğru evirdi bizi ve Dipnot süreci benim kendimi o alanda daha da geliştirmek için bir oyun bahçesiydi. İnternet ekosis-

temi ve gazetecilik ekosistemi. Benim hibrit diye bahsettiğim alan şuydu: Gazetecilik artık sadece bir gazete ya da sadece bir televizyon programı ya da sadece bir internet haber sitesinden ibaret değildi. Artık gazeteci toplumun olduğu her alanda gazetecilik yapabiliyordu. Bununla ilgili çok da iyi örnekler var. Bir gün bindiğiniz bir uçak rötör yaparsa ve 2 saat boyunca o uçakta kalırsanız etrafınızda insanlar varsa ve siz bildiğiniz bir datayı onlarla paylaşırsanız burada da bir gazetecilik faaliyeti yapmış olursunuz. İnsanlığın olduğu her alanda doğru olduğuna inandığınız, kaynağından teyit ettiğiniz, çift taraflı teyit mekanizmasını çalıştırdığınızda elinizde olan güvenilir bir datayı çevrenizle paylaştığınızda gazetecilik faaliyeti yapmış oluyorsunuz aslında, bunun için ne bir basılı kağıda ne bir internet platformuna ne başka bir şeye ihtiyacınız var ama işte internet de burada devreye giriyor. Artık internet size platformlar sunmaya başladı. Dipnot zamanında Twitter ve Facebook çok fazla popülerdi, Instagram yoktu ve buralarda gazetecilik faaliyetleri başladı hatta vatandaş gazeteciliği adı altında kavramlar da türemeye başladı. Bir tık sonrasında ise Gezi olayları döneminde artık gazeteci olmayan insanlar, (ben bunu doğru

bulmuyorum, tehlikeli buluyorum) bilgiyi teyit etmeyen, bilginin doğruluğunu önemsemeyen insanlar, bilgiyi gazeteci minvalinde sosyal medya aracılığıyla kitlelerle buluşturmaya başladı. Ama gazetecinin o kitlelerin olduğu platforma doğru bilgiyi aktarması çok güzel bir devrim niteliğiydi ve platformlar çoğaldı, Periscope yayına girdi, canlı yayın platformları çıktı ve Youtube ekosistemi hayatımıza girdi.”

Dipnot Tablet'in ardından Milliyet ve Vatan gazetelerinin sosyal medya yöneticiliğini yapan Çelik, o süreçlerde de çok keyifli bir şekilde çok fazla şey öğrendiğini, “çok değerli bir gazetenin içeriklerini sosyal medyada kurguluyorum haberin dilinden tutun da zamanlamasına zamanlamasından tutun da multimedya desteğine, görüntüsüne, fotoğrafına kadar her şeyin sosyal medya temelinde benim kontrolümde olduğu ve orada istediğim gibi hareket ettiğim bir sosyal medya deneyimim oldu.” ifadeleriyle açıklıyor.

Eskiyle Yeninin Biraraya Geldiği 32.Gün

Milliyet ve Vatan gazetelerinin ardından Mehmet Ali Birand'ın vefatından sonra yayınlanan 32. Gün programında yer alan Cengizhan, oradaki deneyiminden de bahsediyor bana: “Ben de o ekibin bir parçası haline geldim ve sosyal medya hesaplarından bir televizyon haber programının, sosyal medyada nasıl

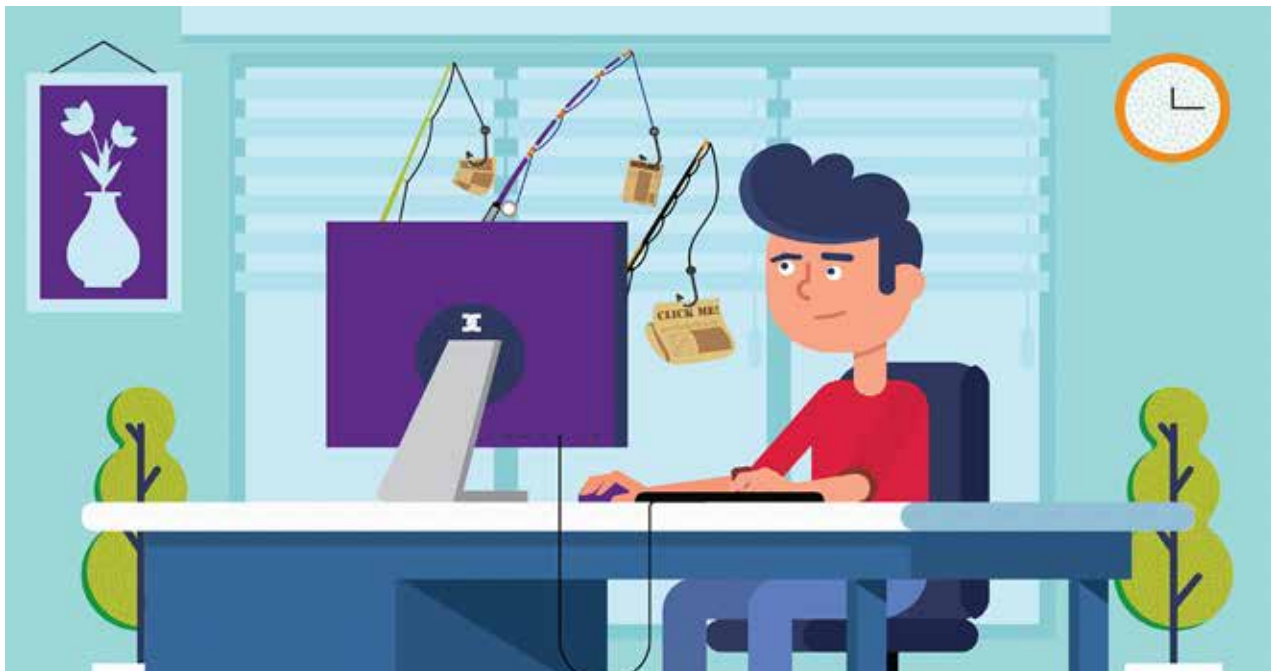
eş zamanlı, senkronize bir şekilde hayata geçirilebileceğiyle ilgili güzel denemeler yazdık. Programa gelen konuklar bir şey söylediğinde biz tırnak içerisinde onu sosyal medyada, Twitter'da anlık bir şekilde paylaşıyorduk. İnsanlar artık televizyonu çok fazla açmıyorlar.

Televizyon izleme oranları eskisi gibi değil ama şöyle bir şey görüyoruz: Yatağımızda, koltuğumuzda televizyon kapalıyken Twitter'a baktığımızda orada gördüğümüz bir şeyden sonra elimize kumandayı alıp “Böyle bir şey varmış.” diyerek televizyonu açtığımız çok zaman oldu. Ben şuna inanıyorum:

Çağımızın dinamiklerinde yaşayan bir gazeteci sadece yazımı yazdım bitti, haberimi yaptım bitti ya da dosyamı yaptım bitti, şeklinde yaşamamalı. Çok yönlü olmalı çünkü çok yönlü olmaması durumunda gerçekten çok zorlanacağını düşünüyorum.”

Politik Fanatizme İnat Tribüne Oynaman, Tribünle Konuşan Haber Sitesi

32. Gün deneyiminin ardından da farklı işlerde bulunan ve danışmanlık yapan Cengizhan 2014'ün kasım ayında nihayet Nayn.Co projesini kuruyor. Nayn.Co'nun çıkış sloganları gerçekten internet habercili-

Yükselişe Geçen Freelance Journalism

Yeni diyebileceğimiz bir süre içerisinde The Independent Türkçe yayına başladı ve orada Cengizhan'ın haberini okumuştum, ilgimi çekmişti neden burada yayınlıyor yazısını Nayn.Co'da değil diye düşünmüştüm ve kendisine de bu soruyu sordum: "Bu güzel bir soru çünkü bu sorunun altında aslında şu yatıyor: Bir gazeteci tek yönlü olmamalı, bütün platformlarda var olması gerekiyor yani ben sadece Nayn.Co'dan ibaret değilim. Sadece bir gazeteye yazı yazan bir köşe yazarı ya da sadece bir gazeteye haber dosya yapan gazeteci denklemi kalmadı. Freelance journalism kavramı artık önemli yani serbest gazetecilik. Dünya genelinde bir tren oldu bu. Alanında uzman gazeteciler, uzmandan kastım yani bir konuyu derinlemesine araştırabilecek yetenekteki gazeteciler o haberi bir gazeteye satabiliyorlar. Eskiden bu çok yoktu aslında dünyada belki vardı ama Türkiye'de neredeyse hiç yoktu. Türkiye'de de bu kavram artık filizlenmeye başladı. Ben de Nayn.Co ve diğer operasyonlar devam ederken gazeteci Nevzat Çelik'in başında olduğu Independent Türkçe'yle dosya haberciliğinde güzel bir işbirliği içerisine girdim. San Francisco'da ki Facebook etkinliğini izlemiştim, organizasyonu izleyen tek Türk gazeteci idim, ilk olarak Independent Türkçe'ye o dosyayı yazdım ve devamının da geleceğini arzu ediyorum. Milyonlarca kullanıcısı olan Spotify bir müzik platformu, orada Tarkan'ın, Sertap Erener'in şarkıları var ama bir gazeteci olarak ben, haber dosyalarımı, tekstlerimi, podcast olarak değerli olduğu-

ğinin okuyucuyu illallah dedirten meselelerine nokta atışı yapar nitelikle. "Süründüren medyaya inat!" sloganıyla Clickbait'e savaş açmış bir şekilde reklam almadan, aldatıcı başlıklar atmadan, steril bir habercilik örneği sergiliyor. Sitenin bir diğer önemli özelliğini de şöyle açıklıyor Cengizhan: "Biliyorsunuz Türkiye, sağcısı-solcusu, muhafazakarı-sosyalisti, birçok kırımda fanatik insanlardan oluşan bir toplum ve bu fanatik insanlar gazetecilik pozisyonunda yer alıyorlar. Yani solcu fanatik bir gazeteci de haber üretiyor, sağcı muhafazakâr fanatik bir gazeteci de haber üretiyor ve bu da ne yazık ki topluma olumsuz yansıyor. Bunu uzun uzun anlatmak belki yersiz olacak ama gazetecilik dediğimiz şey gerçekten düşüncelerden biraz arındırılmış, düşüncelerden de bağımsız, haberi olduğu gibi aktarabilme mecrası olması gerekirken ne yazık ki Türkiye'de son 20 yılda korkunç örnekler gördük bu konuyla ilgili. Nayn.Co'nun en önemli özelliği gerçekten politik bir ajandası yok. Hiç kimseye yakın değil. Ekşi sözlükte bizim hakkımızda dört sayfaya yakın entry girilmiş, sürekli konumlandırmaya çalışıyorlar: 'Nayn.Co şöyle, Nayn.Co böyle' Bizi konumlandırabilecekleri çok fazla politik bir merkez yok. Hiçbir zaman yazdığımız bir haberden dolayı telefonumuz çalmaz. Bizi çok ciddiye de almazlar aslına bakılırsa. Ama son zamanlarda birazdan

detayıyla anlatmak istediğim bir süreç yaşadık. Aylık iki milyon tekil ziyaretçiye kadar okuyucularımız oldu. Çekirdek ama samimi bir kitleyle yeni nesil bir habercilik süreci içerisindeyiz. Mobil ve web tarafında aktif bir yayıncılık politikası sergiliyoruz kısacası. Teknolojiye, yeniliklere yakın duran, yeni neslin dinamiklerini iyi tanıyan bir gazetecilik hikayesi Nayn.Co. Bizim mottolarımızdan bir tanesi de "konuşan haber sitesi" idi. Nayn.Co'yu büyüten şey aslında buydu: insanlarla samimi bir tonda iletişim kurmak. Okuyucularımız daha çok arttığında daha çok iletişim kurmak isterdim." (Twitter'dan gelen geribildirimlere cevap veriyor. Ben de kendisiyle ilk kez oradan iletişime geçmiştim.)

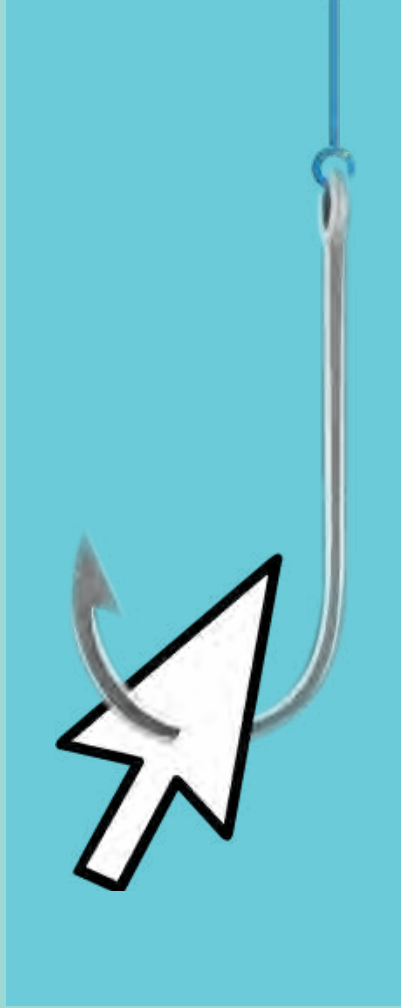

tık oranı o kadar artar ve yayıncı bundan para kazanır. Bu kuyruğunu yutan yılan metaforuyla bu döngü gazeteciliği öldürdü. Onlar aslında gazetecilik yapmamaya başladı. En fazla okunan haberleri daha fazla öne çıkarmaya başladılar. Her gün milyon tane son dakikaya flaş habere maruz kaldık. Clickbait buradan doğdu. Başbakan öldü başlığını herkes çok merak eder ve tıklar ama Nikaragua başbakanı ölmüştür. Clickbait kazandırdı da, çok fazla kazandırdı. Clickbait'e tıkladığında insanlar belki küfrederek çıktı ama girmişlerdi, görüntülenme bazlı reklamları görmüşlerdi, altta da Kim Kardashian haberlerini gördüler, kadın bedeni üzerinden cinselliği ön plana alan ve kadını meta gibi kurgulayan haberleri gördüler, hiçbir haber değeri olmayan haberler sayesinde daha fazla sayfa gösterimine neden oldular, bu clickbait canavarını büyüttü büyüttü ve bir noktadan sonra bir yayıncı clickbait yapmadan içerik üretmeye çalışırsa ölmeye mahkum oldu. Ne yapılabilir sorusu bence tüketicide bitiyor, yayıncıda bitmiyor. Tüketici cezalandırmak zorunda çünkü ödüllendiriyor şu anda. Biz daha fazla clickbait haberine tıkladığımız için, kötü haberi ödüllendirdiğimiz için bu adamlar da devam ediyorlar. Oradaki trafikleri görüyorlar ertesi gün Google analytics ekranlarını açtıklarında bakıyorlar 'evet geçen gün en çok tıklanan haberler bunlarmış yarın bunlarla ilgili daha fazla dosya yapın.' Bu biraz şuna benziyor aslında: Toplumda varolan kötü çığ politikacıların saçma söylemlerinin itibar görmesi o politikacıların daha fazlalarına maruz kalmamıza neden oluyor. Biz iyi politikacıyı,

nu düşündüğüm içeriklerle kitleye sunmuş oluyorum. Hatta belki bu söyleşiyi bile görüntüden sesini ayırıp podcast olarak Spotify'a koyabilirsin. Spotify'da yaptığım şeyleri ben Nayn.Co'da da yapabilirdim. Sitenin içerisine teknik olarak bir ses dosyası ekleyebilirdim ama yapmıyorum Independent'da olmamın nedeni bu, Youtub'da neden varsam Spotify'da neden varsam Medium'a neden yazıyorsam Independent'da da o nedenle varım. Bu değerli bir dosyayı dolayısıyla Independent ekosisteminde de paylaşabileceğim bir dosyayı ve Independent'da yayınlanmasının ardından, bu dosya ilk önce Independent Türkçe'de yayınlanmıştır şekliyle Nayn.Co'da da yayınlayabilirim istersem."

Kuyruğunu Yutan Yılan Hikayesi: Yayıncı ve Okuyucu İlişkisi

Farklı platformlarda bulunmanın gazeteci açısından daha objektif bir izlenim bıraktığıyla ilgili bir yorumda bulundum ve bunun üzerine de konuştuk. Sadece bir yayın organında içerik üreten bir kişi, sürekli aynı kitleye hitap ettiği için bir süre sonra kitlesinin duymak istediği söylemlerin dışına çıkmadan haber yazmaya başlayacaktır. Oysa ki farklı organlarda farklı içerikler ürettiğinde daha özgür ve daha çok seçenekli konuları dile getirebilir. Bu meselelerin ardından tık haberciliğinin çıkış noktası ve neler yapılabileceğiyle ilgili konuştuk: "İnternet haberciliği yapan, alexa sıralaması (internetin reyting ölçümü) ilk onda yer alan belki de yedi tane büyük haber mecrasıyla çalıştım hepsinin temelinde görünen şu: Aslında okuyucuyu müşteri gibi görme. Genel itibarıyla tüketici ne kadar sayfaya girerse ve ne kadar sayfada kalırsa oradaki reklamlara

iyi konuşan insanı görüşü ne olursa olsun iyi gazeteciyi ödüllendirmemiz gerekiyor ki bu kötü söylemleri, clickbait'i ortadan kaldıralım.”

Çözüm İsteyenlere Bir Öneri: Kanalına Abone Olun

Tık haberciliğinin önüne geçmede yapılabilecek şeylerden birisi de abonelik sistemi. İçeriklerini okumak istediğiniz yayın organına yıllık veya aylık belirli bir ücret ödeyerek abone olabiliyorsunuz. Okuyucudan elde edilen gelirler sayesinde yayıncı reklama ihtiyaç duymuyor, tabii bunu yapan sayılı mecra var. Nayn.Co'da da bir ara bu sistem düşünüldü fakat şu anda değil de ileriki yıllarda, özgün içerik üretmeye başladığında bu sistemi kullanmayı düşünüyorlar.

Steril Haber Okumak İsteyen Yazılımcılar, Kolları Sıvayın!

Günümüzde her alanda acaba yapay zeka bu işi üstlenebilir mi gibi sorular tatrışma konusu. Habercilikde de aynı şekilde. Cengizhan Çelik'in yapay zeka ve internet haberciliği-clickbait ilişkisine dair yorumları ise şöyle: “Adbloker diye bir uygulama var, tarayıcıda reklamları kapatıyor. İnternet sitesi ne kadar reklam koysa koysun, trarayıcıya o eklentiye koyan insanlar reklamları görmüyor. Sözcü bunu gördü, bütün haberlerinde Adbloker'la siteye girenlere yazıyı açmadı. Aslında bir savaş var,

tüketici bir şey deniyor yayıncı da hemen buna karşılık veriyor.

Adbloker dediğimiz reklamı engelleyen yazılımlar dünya çapında kullanılır oldu ve bunu yapan insanlarda sıradan insanlar. Tüketici artık bir şeyler yapacak yatırımcı yapmayacak. Tüketici haberi daha steril ve kolay okuyacak yazılımlar geliştirecek. Bunun örnekleri var. Mesela haberdeki spot kısmını, datayı alıp senin haberinin özetini çıkaran bir program geliştirdiler. Haberi okuyor, gereksiz yerleri atıyor, spotu alıyor, içerisindeki en değerli kavramaları alıp sana yeni bir haber oluşturuyor. Şu anda var bu yazılım ama yapay zekanın gazetecilik alanında başarılı olacağına inananlardan değilim.

Yapay zekanın birçok alanda başarılı olacağını düşünüyorum. Gazetecinin işini kolaylaştıracak, geniş kitlelere ulaştırma konusunda birçok imkan tanıyacak, ama gazetecinin yerini alamayacak. Haber dediğimiz şey zaten gazetecinin yaşadığı, gördükleri, düşünce ve duygu dünyasını kapsayan, bunların hepsine temas ettikten sonra ortaya çıkan bir ürün. Bir robot ya da insan dışı bir faktörün ortaya çıkarabileceği bir şey olmayacak haber çünkü inkar edemeyiz ki haber yaptığımız toplumun gelenek görenekleri var, duygular ve düşünceler var.”

“Toplumda varolan kötü çığ politikacıların saçma söylemlerinin itibar görmesi o politikacılardan daha fazlalarına maruz kalmamıza neden oluyor.”

JOKER

WHY SO SERIOUS?

FOTOĞRAF [imdb.com/title/tt7286456/](https://www.imdb.com/title/tt7286456/) ve internet arşiv

Soner Alan

ÇİZGİ ROMAN KARAKTERİNDEN BİR SINIFIN KAHRAMANINA: JOKER

İnceleme ve Eleştiri

Joker, aynı isimdeki DC Comics karakterine dayandırılan bu karakterin nasıl ve ne şartlarda ortaya çıktığını anlatmaya çalışan Amerikan yapımı bir dram filmi.

Filmin yönetmen koltuğunda ise Todd Phillips oturuyor. Kendisi aynı zamanda senarist. Filmin senaryosunu da Scott Silver ile birlikte yazdılar. Daha önceden "A Star Is Born" ve "Hangover" filmlerinden Phillips'i tanıyoruz. Açıkcası Joker gibi bir filmin yönetmeninin o olduğunu öğrendiğimde şaşkınlığımı gizleyemedim. Dram sinemasına olan merakı geçen sene A Star Is Born'un senaryosunu yazmasıyla anlaşılıyordu ama bu kadar derinlemesine işleyeceği pek tahmin edilebilir değildi. Joker karakterini canlandıran isimse Joaquin Phoenix. Daha önce sadece "Her" filminde kendisini izlemiştim. Orada da inanılmaz bir iş çıkarmıştı.

Zirvenin Yeni Sahibi Kısa Sürede Joker Oldu

Joker hakkında evvela yarattığı etkilerden bahsedebiliriz. 76.Venedik Uluslararası Film Festivali'nde Altın Aslan ödülüne layık görüldü. Ayrıca tüm zamanların en çok izlenen +18 filmi unvanını kazandı bile. Daha önce bu rekor bir Marvel filmi olan Deadpool 2'ye aitti.

Dünya genelinde elde ettiği hasılat ise 1 milyar dolara erişmek üzere. Marvel ve DC popüler kültür yarışından öte bir hâlde, artık yetişkinlere yönelik filmlerde de kıyasıya bir rekabete girmiş durumda. Pek tabii bu filmlerin popülarizme ait olmadığını söylemek zor. İki film de dünya çapında üne sahip oldular ve büyük sükse yarattılar. Marvel ve DC filmlerine bakış açım aslında Martin Scorsese'in yorumlarından farklı değil. Birkaç arkadaşla gidip estetik bir kaygı gütmekten iki saatini lunaparka ayırmak gibi bir durum. Avengers filmlerine de aynı böyle bir zihniyetle gittiğimi söyleyebilirim. Lakin Joker'i bu klasmandan ayırıyorum. Nedenini ise yazımın devamında açıklayacağım.

Joker'in Temel Hikayesi

Zenginlerin her geçen gün daha da zenginleştiği fakirlerin ise fakirleştiği, gelir dengesizliği yüzünden suç ve depresyon dolu Gotham'ın ortasında, bir gün bir komedi yıldızı olmayı hayal eden profesyonel palyaço Arthur Fleck (Joaquin Phoenix) herkesin ona insan paspası gibi davranmasından yakınmanın yanında gülüşünü kontrol edememesi gibi ciddi akli ve nörolojik hastalıklarla uğraşmaktadır. Yaşlı annesine (Frances Conroy) bak-

WHY SO
SERIOUS ?

manın dışında varoluşunun bir mantığı olmayan Arthur'un stresi ve depresyonu başa çıkılamaz bir duruma geldiğinde dünyaya olan kızgınlığını üç yuppie Wall Street brokerını öldürerek geçirir. Burada bir parantez açmak zorundayız çünkü Arthur'u katil yapan olaylar silsilesi, üzerinden öyle bir göz gezdirmeye geçilecek kadar basit değil. Ama filmin dayandığı temel hikâye bu. Trende işlediği cinayetten sonra Gothamlıların kendisini idollerine hale getirerek simgeleştirmesi de Arthur'u Joker olarak görmemizin en önemli nedeni.

Klasik Bir DC Filminden Çok Uzak

Filme getirilen en büyük eleştiri ilk yarısının hakikaten ağır ve aşırı dramatik ilerlemesi. Bu kısmı ben batılı festivallere verilen bir mesaj olarak görüyorum. Yönetmen Todd Phillips bunda başarılı olacak ki çıktığı ilk festivalden ödülle döndü. Lakin bazı hikâyeler ağır başlamak zorundadır. Bazı girişlere de hız yakışır. Joker gibi bir filmin DC aksiyonuna dönmemesi için izleyiciye en başta verilen bir notadır bu. Yönetmen "Sakin olun! Buraya Batman-Joker kavgası izlemeye gelmediniz." demiş bence. İlk sahnelerden itibaren ezilen, hor görülen, dayak yiyen ve toplumsallığa tamamen aykırı bu adamın toplumun içinde sıkışmış olmasının eziyetini hissediyorsunuz. İliklerinize kadar işliyor diyebilirim. Ayrıca Gothamlı birkaç serseri çocuktan

yediği dayak sahnesi çok başarılı çekilmiş. Kamera planlarının hepsinde inanılmaz çalışılmış. Her kare bir hissiyat sunuyor izleyene. Hikâyenin devamında Arthur'un annesiyle tanışıyoruz. Birlikte yaşıyorlar ve kadın hasta. Sürekli birtakım mektuplardan bahsediyor ama anlamıyoruz. Ama o mektuplardan biri filmin seyrini tamamen değiştiriyor tabii.

Acı Bir İroni

Birkaç çocuğun Arthur'u dövdüğünden bahsetmiştik. Orada Arthur'un elinden reklamını yaptığı işyerinin tabelasını çalmışlardı. Daha sonra patronu da tabelayı çalmakla Arthur'u suçluyor filmde. Bu sahne bana çok dokundu çünkü şöyle bir şey söylüyor orada: "Bir insan neden bir panoyu çalsın ki?". Patronu yine de inanmıyor ve Arthur'u kovmakla tehdit edip yolluyor. Hikâyenin ilk kırılma noktası değil ama çatırdığı ufak bir an olarak nitelendirebiliriz bu sahneleri. Çünkü bu olaydan sonra iş yerinden arkadaşı ona bir silah veriyor ve kendisini korumasını söylüyor. Ve Arthur istemese de silahı alıyor. Arthur'u bir toplumun içinde sadece bu iş yerinde görüyoruz. Tek arkadaşı da iş yerindekiler. Aralarında ona iyi davranan sadece bir kişi var. O da cüce sendromuna sahip bir adam. İnsanların piramidin aynı katmanında olması bile birbirine dost olacak kadar yakınlaştıramıyor. Filmde sevdiğim mesajlardan biri de buydu.

Gülmek' Hastalığı

Arthur'un sahip olduğu tek şey annesi ve komedyen olma hayalı. Her akşam Murray Franklin Show izleyerek bir gün oraya çıkabilmenin umudunu taşıyor. Murray Franklin'i ise Robert De Niro abimiz canlandırıyor. Performansına yorum yapmak bile yakışmaz. Hikâyenin asıl dönemecine gelmeden önce Arthur'un hayatına giren kadını da söylemek gerekir. Kendisine asansörde sadece ufak bir mimikte bulunan bir kadına hayalle ve şizofreniyle bağlanıyor Arthur. Bu kadar yalnızlaştırılmış ve ilgiye muhtaç hâlde. Bu durumu şu sahneyle açıklamak işin en doğrusu olacak gibi: Bir akşam Murray Show izlemek için kafeye gidiyor ve kalabalığa karışıyor. İnsanların güldüğü yerlerde gülmeye çalışıyor ama aslında ona göre komik değil. İnsanlara komik gelen hiçbir şey ona göre komik değil. Onları taklit ediyor ama bir türlü de tutturamıyor. Ona komik gelen şeyler de dünyanın geri kalanına göre komik değil zaten. İşte bu kadar acımasız bir çıkmaza rağmen bu adamın hayali, bir komedyen olmak. Esasında sahip olduğu hastalıktan ötürü gülmek istemese de gülüyor. Kızınca, üzülünce, her türlü aşırı duygu durumu halinde gülüyor. Katil oluşunun altında da bu istemsizlik ve baskı yatıyor zira.

Arthur'u Joker yapan sürecin başında, katil olduğu an geliyor

şüphesiz. İşinden kovulmasıyla depresyonu da zirve yapıyor. Trende öldürdüğü o üç adam aslında ezen sınıfı simgeleyen özellikteki insanlar. Milyar dolarlara sahip değiller, burjuvaziye de ait değiller. Kabalar, her hakkı kendinde gören karaktere sahipler. Kötü insanlar işte özeti bu. Asıl ezen sınıfı metaforlayan durum da bu. Metroda bir kadını taciz ederken yaşanan olaylar sonunda Arthur'u iyice benzetiyorlar. En sonunda sadece o anı değil, kendi benliğini bulmasının da önünü açacak olaylar da o silahı işte burada kullanmasıyla başlıyor.

Arthur'dan Joker'e Yolculuk

Cinayetleri işlemeden sonra tüm şehirde palyaço maskesi takan insanlar ortaya çıkıyor. Maddi uçurumların dibine vurmuş tüm Gothamlılar metroda işlenen cinayeti kendilerinin bir sembolü ilan ediyorlar. Ezilenlerin bir bağıışı, haykırı şı ve reddedişi. İsyanın temeline koyulan bu sağlam temel, halkı da ikna ediyor. Neden sorusunu sormaya başlayan her insan tehlike arz ediyor demektir. Arthur da bu soruyu kendine soruyor: "Neden yaşıyorum? Var olmanın getirdiği haklardan neden yoksunum? Elimde olmayan sebepler mi beni aşağı görmemizin sebebi?"

Filmin ikinci yarısında travmanın devamı değil, travmanın kaynağını bulmaya çalışan bir Arthur çıkıyor karşımıza. Şu an bildiğimiz Batman

mitolojisinin Batman'i olan Bruce Wayne'i o dönemler çocuk olarak görüyoruz. Asıl adam ise babası Thomas Wayne. Arthur'un annesinin Thomas'a yazdığı bir mektubu açıp okumasıyla süreç karmaşıklaşıyor. Zannettiği sahneleri geçerse Arthur babasının Thomas Wayne olduğunu öğreniyor. Daha sonra ona evlatlık olduğu söylene de bu aslında adamın kadına kurduğu bir komplodan ibaret.

Joker'in Dönüm Noktası

Bardağı taşıran damlaya gelelim. İlk stand-up deneyimini gerçekleştirdiği sırada çekilen bir video idolu Murray'a kadar gidiyor. Murray de programında Arthur'u alaya alıyor. Asıl acıklı olan nokta, videonun popüler hale gelmesinden sonra utanmadan Arthur'u arayıp programa çağırmaları. Bu detaylarda koca bir hikâye yatıyor aslında. Komedi çoğu zaman trajediden doğuyor. Ama amaç bir şovmenin daha çok şov yapabilmesi ise sorun kalmıyor. Etik, ahlak, merhamet böyle durumlarda geçerli değiller. Tek geçerli olan daha fazla reyting.

Artık karakterimizden Arthur diyerek bahsetmek olmaz. Kendisini Joker olarak tanımlayabiliriz. Onu fakirler mi zenginler mi değiştirdi dersiniz onu simgeleştiren insanların Arthur'un asıl failleri olduğunu düşünenlerdenim. Hiçbir zengin kodamanın ona bir zararı olmadı aslında. Onu Joker yapan belki de

kendisinin de yer aldığı sınıfın ona karşı davranışlarıydı. Arthur'un simgeleşmek, belli bir sınıfı temsil etmek gibi bir derdi hiç olmadı. Katil olduktan sonra bile. Son sahneye kadar kafasına taktığı tek şey komediydi. Ama sadece ona komik gelen şeyi bulmuştu. Hiç olmadığı kadar mutlu görüyoruz onu şehir yanarken, palyaço maskeli adamlar polis döverken. Çünkü komik geliyordu ona belki de ilk defa bir şey. Bağlandığı her şeyin yalan olduğunu fark etmesi üzerine annesini boğuyor. Ona silahı veren arkadaşını öldürüyor. O bizzat yapmıyor ama onun etkisi ve maskesi altında bir eylemci Thomas Wayne'i öldürüyor. Tüm bunlar artık ona rahatsızlık vermekten çıkıyor ve kendisini sonunda hayal ettiği noktada alkışlanırken, ilgi görürken buluyor.

Joker, İsyanlar ve Halk

Gelelim Joker'in bana verdiği en güzel mesaja sahip sahneye. Murray'in programına çıkarken aslında kafasında intihar etmek vardı Arthur'un. Cinayetleri işlemişti ama oraya gittiğinde hepsini unuttuğunu görüyorduk. Öz güvenli, olması gerektiği gibi mükemmel bir

komedyen edasıyla çıktı programa. Ama onda olması gereken tek şey, yoktu; komik olmak. Zira filmde bana da cevap veriyor: "Her şeyi sizler belirliyorsunuz neyin komik olup olmadığına kadar. Bizim asla söz hakkımız olmadı." diyerek

Yaptığı şakalara gülmediler. Bunun üzerine Arthur, onu oraya sadece onunla daha fazla dalga geçebilmek için çağırdıklarını anladı. Bunun üstüne Murray'i öldürdü ve onunla birlikte Arthur olmayı da bırakmıştı. İnsanlar onu politik bir malzeme yapsalar da eğer ona birkaç kişi gülseydi Arthur için problem yoktu. Filmin can alıcı noktası buydu benim için. Toplumun simgesi olduğu noktada bile olmasını hayal ettiği yerden uzaktı hâlâ. Şiddeti, isyanı bu şekilde güzelleştiriyor diyerek eleştirildiğini okumuştum filmin. Ama katılmıyorum. Joker'in umurunda olan hiçbir şey yok.

Bana Arthur değişti ve Joker mi oldu yoksa onun aidiyeti zaten hep Joker miydi, diye sorarsanız sanırım yanıt veremem. Film bunu sormanızı talep ediyor zira. Bu yüzden bir şeyler düşünmeyi bıraktığı için salondan çıkarken bu filmi diğer süper kahraman - anti kahraman öğelerinden arındırıyorum kendimce. Çünkü bir anlatısı vardı. Güzel olan buydu.

Sinema Perdesine İlmek İlmek İşlenen Duygu

Joker'de görebildiğimiz bir yönetmen dokunuşu olarak 20. yüzyıl fikri olan ve literatüre odak plan olarak da geçen sahne yorumlamayı gösterebiliriz. Filmin her sekansında kamera sadece oluşturma ve bu oluşu ilgilendiren öğelere kilitlenmiş durumda. Todd Phillips'in bu ustaca kararı sayesinde her sahneye seyirciyi içeri çeken bir hissiyat yakalanmış oluyor. Gördüğümüz her görüntü çok net ve çok açık bir biçimde bizlere sunulmuş. Kafamızı karıştıran, gözümüzü seğirten, boynumuzu ağrıtan hiçbir konu dışı öğe plana alınmamış. Sadece bu estetik özelliği ile değil, genel anlamda Phillips'in dar açılı tercih etmesi odak noktamızın tamamen filmde kalmasını da sağlıyor.

"Oscar goes to Joaquin Phoenix"

Son olarak Joaquin Phoenix gerçekten inanılmazdı. Büyük ihtimalle Oscar'ı alacaktır. Zaten Joker filmi yapı itibarıyla Oscar'a da oynamış. Bunu izlerken anlıyorsunuz. Belki hem bu tavırdan hem de Arthur ve kadının arasında yaşanan şizofreni hatıraların vasat bir sona bağlanmasından 0,6 puan kırabiliriz. Bunların dışında az biraz sinema filmi izlemek istiyorum diyen kim varsa etkileneceği şüphesiz. İyi veya kötü sizi etkilemeden bırakmıyor. Yönetmen ve oyunculara tekrar tekrar tebrikler.

**SONSUZLUĞU GÖREN
BALKONLAR**

FOTOĞRAF theartpostblog.com

Eylül Kuşdili

Bir balkonda olduğum zaman, neresi olursa olsun, gökyüzüne baktığım an yaşadığımı hissediyorum. Hissederek yaşadığımı... Hava aydınlıksa eğer mutlu hissediyorum, değilse melankoliye bağlıyorum. Ama hep hissediyorum. Gökyüzü bana sınırsızlığı yansıtıyor, tıpkı denize rengini yansıttığı gibi. Kafamı her gökyüzüne kaldırışımında sınırsızlığı hissediyorum. Bu benim için hissettiğim en güzel şeylerden biri. Gerçek duygularımı yansıtan ise evler. Evler ve içindeki insanlar... Sevdiklerim ve henüz hiç tanışmadıklarım... Bir pijama rahatlığı kadar samimi, anne yemekleri kadar içten, baba ayakkabıları kadar güven verici hissettiriyor bana evler. Evler ve balkonlar nerede ve kimin olursa olsunlar, ister içi ister dışı, gökyüzüne bakan kiremit çatıları, belki de sadece rüzgârla uçuşan beyaz tülleri yaşadığımı hissettiriyor bana; yaşadıklarını, yaşamak isteyenleri ve de yaşama çalışanları. Duygularım ve hissettiklerim sınırları çizilen, kutu kutu oluşturulan evlerin sonsuzluğu gören balkonlarında. Artık yapabileceğim hiçbir şey kalmadığını düşündüğümde o balkonların birinde durur, gökyüzünü seyredirim. Bulutların geçişini izlerken şunu söylerim kendime:

“Bazen yapabileceğiniz bir şey yoktur ve belki de sadece gökyüzünü sevmeniz gerekir”

Hayatımızda iki tür değişim gerçekleşir, fark ettiklerimiz ve fark edemediklerimiz. Son iki senedir

hayatımdaki tüm değişimlerin etkilerini daha fazla hissediyorum. Yaşadığım değişimlerin çoğu fark edemediğim, gözden kaçırdığım bir olay değil. Bazen beni yaralayan ama en çok da olgunlaşmamı sağlayan bir olgu. İnsanlar gelir ve insanlar gider. Ben ne çoğalıyorum ne de azalıyorum. Sadece gerçeklerle ve zannettiklerimle baş başa kalıyorum. Artık etrafımdaki insanların davranışlarını sorgulamıyorum. İnanıyorum ki her birinin öyle olmak için belirli nedenleri vardır. Tıpkı benim gibi. Her birimizin nedenleri ve sonuçları vardır. Bunları yaşayarak oluştururuz. Peki bizim hayatımız nedenlerimizden mi oluşur yoksa sonuçlarımızdan mı? Aslında her neden bir sonuç mudur?

Aldığımız kararlar, verdiğimiz tepkiler, düşüncelerimiz, yaşayışımız bizim çocukluğumuzdan itibaren gelen deneyimlerimizle şekillenir. O deneyimler bizim nedenlerimizi oluşturur. Ve biz her neden için bir sonuca ulaşırız. Tüm yaşamımız günün sonunda o nedenin sonucu gibi gözükürken sonuç sandığımız şey başka bir sonucun nedenini oluşturur. Ve o neden yeniden sonuçlanır. Biz bu nedenler ve sonuçlar akışında hayatımızı şekillendiririz. Bazen anlamayabiliriz. Anlamsız, çözümsüz gibi gelir bize yaşadığımız şeyler. Hâlbuki tüm bu neden ve sonuç akışının birer parçası ve sonunda büyük bir bütünün tamamıdır.

Tüm bu nedenler ve sonuçlar akışında bizi terbiye eden, bize bık-

madan bir şeyler anlatan, detaylarda ve bütünde bize hep fısıldayan görmezden gelemediğimiz iki şey var; hayat ve zaman. Hayatımız zaman ile birlikte akıp giderken zamanla ve yaşayarak en büyük tecrübelerimizi ediniriz. Yaşamak, sonunda her ne olursa olsun, bizim en büyük tecrübemizdir. Zaman ise sınırlı sınırsızlığımız. Zihnimizde yer edinen o her tecrübe bizim en kıymetli zamanlarımızdır. O ana geri döndüğümüzde o andaki gibi değildir artık. O anın bize kattığı tecrübe sayesinde daha farklıyızdır. Tecrübelerimiz yaşamın kapılarını birer birer açar bize. Tecrübelerimiz bizim anahtarlarımızdır. Yolumuzu iyi görmezsek ve seçemezsek kapımızı bulamayız. Kaybolur dururuz yaşamın derinliklerinde. Belki de yaptığımız en büyük hatalardan biri de hep bir çıkış yolu aramamızdır. Bizim giriş yolunu bulmaya ihtiyacımız var. Çıkış yollarından kaçmaya değil, anahtarımız olan tecrübelerimiz ile giriş yolunu bulup doğru kapıyı açmaya ihtiyacımız var.

Hayat, zaman, nedenler ve sonuçlar seni yorduğunda biraz dur ve dinlen. Düşüncelerin seni akışında boğuyorsa eğer daha fazla düşünme. Anahtarların elinde, yollar önünde seni beklerken sakın pes etme! Kendini hazır hissedene kadar bekle. Sonsuzluğu gören balkonlardan birine çık ve izle. Çünkü bazen yapabileceğiniz çok şey vardır ve belki de başlamadan önce gökyüzünü sevmeniz gerekir.

SVYAZ OBSHTUVANE
COMUNICAZIONE

ILETIŞİM
SHALOM
KOMUNIKACIJA
COMUNICAZIONE
KOMUNIKACIJA
ILETIŞİM
HUĀNYÍNG
COMUNICAZIONE
SHALOM
KOMMUNIKATION
OBSHTUVANE
KIA ORA
SVYAZ KIA ORA
KOMUNIKACIJA
COMUNICAZIONE
OBSHTUVANE
ILETIŞİM
BEM VINDO
COMMUNICATION
ILETIŞİM COMUNICAZÃO

PARADOX

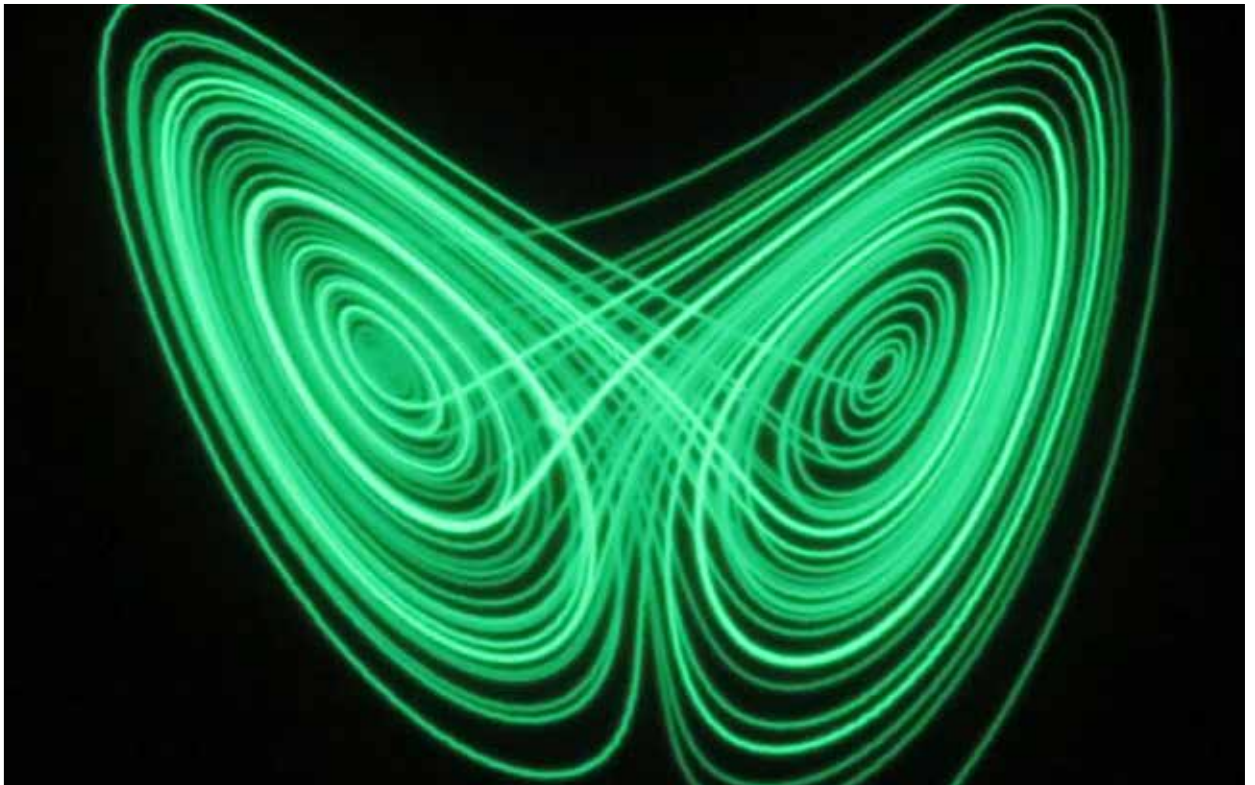
SVYAZ OBSHTUVANE
COMUNICAZIONE
HUĀNYÍNG
COMMUNICATION
SVAGAT HAIN
SVYAZ
KIA ORA
ILETIŞİM
KOMMUNIKATION
SANVAHANADA
KARIBU
COMUNICAZÃO
OBSHTUVANE
KIA ORA
VĀLKOMMEN
OBSHTUVANE
KIA ORA
BEM VINDO
YOKOSO
SANVAHANADA
SVYAZ SHALOM
COMUNICAZÃO
KIA ORA
BEM VINDO
COMMUNICATION
ILETIŞİM COMUNICAZÃO

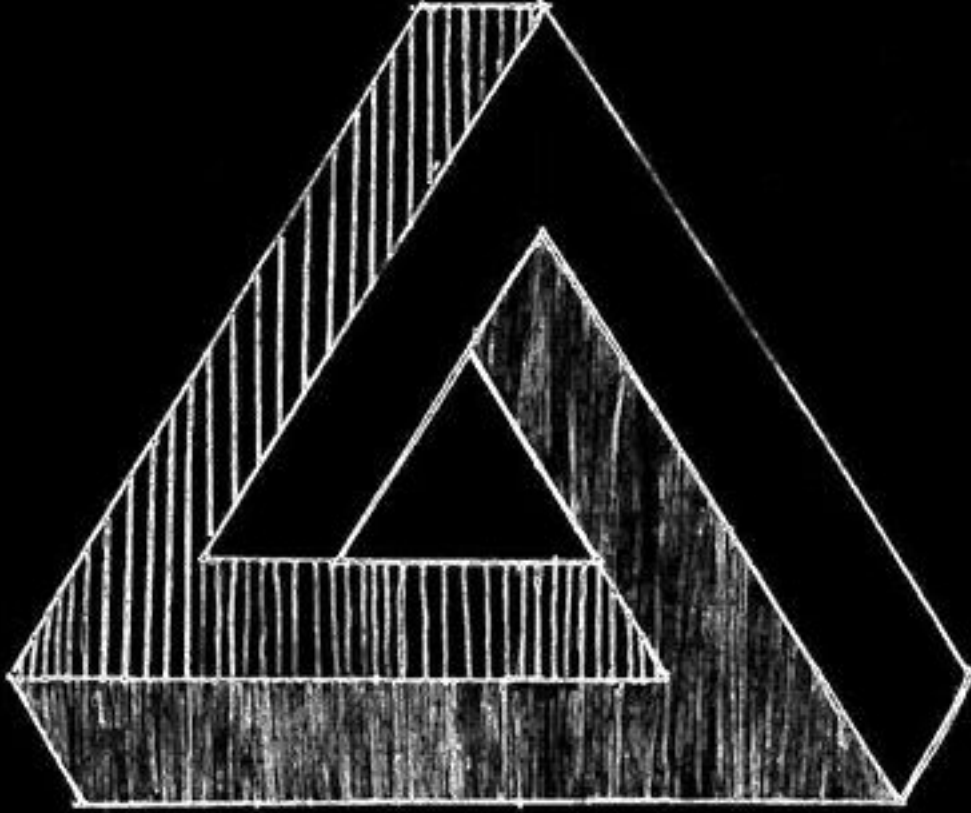
“İnsanoğlunun dünya üzerindeki varoluşundan beri, onunla birlikte gelişen ve ilerleyen iletişim, bireyler arasındaki sözlü ve yazılı bağı oluşturur.”

İnsanoğlunun dünya üzerindeki varoluşundan beri onunla birlikte gelişen ve ilerleyen iletişim, bireyler arasındaki sözlü ve yazılı bağı oluşturur. Kelimelerin ve onları oluşturan harflerin kişinin zihninde oluşturduğu soyut imge başka bir kişiye bu harflerin karşılık geldiği ses öbekleri ile aktarılabilir. Dolayısıyla sözlü iletişimin en temelde dayandığı olgular; kelimeler, ses grupları ve bu ses gruplarını anlamlandırabilecek bir zihindir. Bir kişi açıklamaya çalıştığı nesneyi ne kadar çok kelime ile anlatmaya çalışırsa algılayıcı bu nesneyi o kadar ayrıntılı bir şekilde zihninde canlandırabilir (tezahür edebilir). Fakat anlatıcı anlatmak istediği nesneyi ne kadar ayrıntılı anlatmaya çalışırsa çalışsın, karşısındaki kişi bu nesneyi hiçbir zaman tam anlamıyla ve tüm gerçekliğiyle anlayamayacaktır. Bunun sebebi ise bir nesneye o nesneyi anlamlandırmak için verilen herhangi bir ismin, yine aynı nesnenin algılanma durumunu tamamen yok etmesidir. Çünkü ifade güçleri ne kadar yüksek olursa olsunlar, semboller asla temsil ettiği şey olmazlar. Gül, bir güldür. Kelime hiçbir zaman yerine geçtiği, zihinde canlandırdığı imge olamaz. Gerçekliğin mükemmelliği ve kusursuzluğu “şeyleri” indirgeyen kelimeler ile anlaşılabilir.

İstikrar. İnsan, zihninde cisme karşılık gelen sözcüklere o kadar bağlanmıştır ki bu sözcükleri cismin kendisinden daha gerçek gibi görmeye başlar. Yaratılış gayesi sadece zihninde belirli bir imgeyi şekillendirmek olan kelime ve ses öbekleri karşılık gelen şeyin kendisi ve daha fazlası oluvermiştir. En ilginç kısmı ise bu sözcüklerin gerçekliği bozduğunun farkında olunmamasıdır. Çünkü bir şeyi anlatmak, doğası gereği o şeyin hiçbir zaman anlaşılmayacağını söyler.

5. Solvey Konferansında Neils Bohr ve Albert Einstein arasında gerçekleşen elektronun yapısına yönelik dalga-parçacık ikiliği, kuantum temelini oluşturan temel mekaniklerden birisi olmuştur. Bazen su dalgasına benzer bir yapıda ilerleyen elektron bazen de yekpare bir top gibi lineer ve bütüncül bir yapı göstermekteydi. Bohr elektronun tamamen dalga olarak tanımlanması gerektiğini söylüyor, denklemleri ve gözlemleriyle bu savını destekliyordu. Diğer taraftan Einstein “Tanrı zar atmaz” diyor, kendisine Nobel ödülünü kazandıran fotoelektrik etkisiyle elektronun tanecik olarak ele alınmasında ısrar ediyordu. Konferans sonunda iki tarafta birbirini ikna edememiş ve bu durum literatüre elektronun “dalga-parçacık” ikiliği olarak geçmiştir.

Kuantum mekaniğinde bu durum şu şekilde açıklanmaktadır:

“Elektron gözlemlenmediği sürece hem parçacık hem de dalga özelliği göstermektedir(süperimpozisyon). Fakat gözlemci, elektron üzerinde hesaplama yapmak istediğinde (örneğin hızını hesaplamak istediğinde), bu süperimpozisyon durumu bozulacak ve elektron tek bir gerçekliğe indirgenmek zorunda kalacaktır. Sonuç olarak gözlemciye ya dalga ya da tanecik özelliğinde görünecektir.”

Doğada birkaç örneği daha bulunan süperimpozisyon durumu, klasik fizikte Aristoteles’in öne sürdüğü “Bir nesne aynı anda iki farklı özelliği kendisinde barındıramaz” savına karşılık olarak görülebilir. Bu iki zıt gerçekliğin üst üste bindiği durum her ne kadar algı sınırlarını zorlasa da tek bir nesneye birden fazla gerçekliğin yüklenmesinin mümkün olabileceği bilinmektedir. Elektron, gözlem yapılmadığı süre boyunca hem dalga hem parçacık özelliğinde, belki bu iki özellikte aynı anda, belki de bu iki yapı dışında tamamen farklı bir şekilde bulunmaktadır. Fakat gözlem yapıldığı anda bu çoklu gerçeklik tek bir gerçekliğe çökecek, içinde barındırdığı özelliklerden sadece birisini gösterecektir. Bu noktada şu sorunun akıllara gelmesi gayet normaldir: “Elektron dalga veya parçacık olarak

görülme nasıl karar veriyor?” Bu sorunun cevabı ise gayet ilginç. Gözlemciye göre. Kuantum mekaniğinin en ilginç özelliklerinden biri olan bu olguya göre gözlemci, gözlemlediği durumu sadece gözlemlediği için değiştirebilmektedir.

Kişinin geçmişte yaşadıkları, istek-

leri ve arzuları bugününü etkiler ve düşünce yapısının şekillendirilmesine katkı sağlar. Dolayısıyla gözlemcinin deneyi sırasında görmemeyi “tercih ettiği” durum geçmişteki tecrübeleriyle doğrudan ilişkilidir.

Peki, eğer gözlemci deneyin sonucuna etkiliyse elektron hiç gözlemlenmediğinde nasıl davranmaktadır? Elektronun “gerçek” doğası nedir? Kuantum evreninde görülen bu

tuhaf olgu, fazla uzak gözükse bile makro evrende de kendisine bir karşılık bulmaktadır. Cisimlere verilen isimler de aynı elektronlarda olduğu gibi cismin aynı anda sahip olduğu birçok özelliği tek bir gerçekliğe inmeye zorlayacaktır. Cismi isim vererek gözlemlediğimiz anda doğasındaki bütün durumlar görülemeyecek, uzay-zaman bütünlüğünde cisim sadece gözlemcinin tercihine göre gözlemlenecektir.

TEKİL GERÇEKLIK

Gözlerinizi kapattığınızda etrafınızda akıp giden bir yaşam olduğunu nasıl anlarsınız? Camdan dışarı bakmadan yaprakların üzerine düşen güneş ışığını nasıl görebilirsiniz ya da açık bir gecede gökyüzüne sırtınızı döndüğünüzde Ay'ın hala orada, az önceki yerinde durduğundan emin olabilir misiniz?

Bu soruların cevabı ilk başta fazlasıyla basit ve anlamsız gelir. Çünkü bakmasak bile orada bizim dışımızda devam etmesini istediğimiz bir gerçeklik vardır. Ne de olsa gerçeklik temelinde tercih meselesidir. Bakmasak bile orada süren, devam eden yaşamın gerekli olmasını isteriz. İnsan doğası sürekliliği arzular. Zihnimiz daima küçücük parçaları birleştirerek kesintisiz devam eden evreni bize sunar. Aralarındaki minik boşluklar zihnimiz-

bölgeleri kapladığını ve gerçekliğin devam ettiğini düşünürüz.

İlginçtir ki gerçekliğin evrenin her köşesinde sürekli olması gerektiğine dair inatçı fikirlerimiz de var. Yaşadığımız her anın, her yerde "şimdi" ye denk gelmesi gerektiğini mantıklı buluyoruz. Dahası, şu anın herkeste bilinçli bir yansıması olmasını istiyoruz. Doğa bütün ilginçliği ile bu isteklerimize cevap vermediğinde afalliyor, şaşırıyor ve kendi gerçekliğimizi sorguluyoruz. Fakat artık biliyoruz ki gerçeklik aslında sadece bir seçimdir.

Her insan toplumun içine doğar, diğer insanlarla bağ kurar. Bu istek zaruridir. Fakat toplum içinde bulunma isteği sadece sosyal ihtiyaçların giderilmesi için değildir. Bu durum aynı zamanda bireylerin algı durumlarının düzenlenmesi için de gereklidir. Çünkü bireylerin gerçeklik algısı birbirine bağlıdır. Kelimeler ve isimler toplumlar için vardır. Dolayısıyla zihinlerde karşılık bulan ortak imgeler toplulukların gerçekliğini oluşturur. Belirli bir çevrede, asgari derecede ortak çıkarları bulunan insanların çevresini algılaması, birlikte yaşadığı diğer kişilerin çevrelerini nasıl algıladığıyla doğrudan ilişkilidir.

Durumu daha iyi kavrayabilmek açısından bir örnek oluşturalım.

Dünya üzerinde ilk gecisini geçirmek üzere olan küçük bir topluluk hayal edelim. Bu gruptaki hiç kimse daha önce karanlık gökyüzündeki parlak nesneyi görmemiş olsun. Dolayısıyla bu grup için Ay hiçbir zaman var olmamıştır. Gecenin ilerleyen saatlerinde içlerinden birisi kafasını kaldırır ve bu parlak nesne karşısında hayrete düşer. İlk gözlem. Belki de bu kişi kafasını yukarıya kaldırdığında böylesine bir şey görmek istemişti. Gerçeklik böylece gözlemcinin isteğinde tezahür etti. Meraklı gözlemcimiz bu yeni keşfini başkalarına anlatmak istedi. Kendi dillerinde bu nesneyi diğerlerine anlattı ve diğerleri de gökyüzüne baktıklarında aynı şeyi gördüler. Lakin baktıkları ilk gözlemin basit bir yansımasıydı. Artık algıları birbirlerine ve ilk gözleme bağlanmıştı. Süreç her şey için bu şekilde gerçekleşti. Toplumlar maddelerin doğasını hep o ilk gözleme göre gördüler. Sonucunda ise her toplum kendi gerçekliğini oluşturdu.

Soruların en elle tutulur cevabı ise geçmiş gözlemlerinizde saklıdır. Önceden olanların sonra da olmaya devam edeceğine dair inancımız tamdır. Geçmişte yaşadığımız gözlemleri şu ana aktarmak yine insanın süreklilik arzusunun bir

sonucudur. Dolayısıyla dakikalar öncesinde yaptığımız gözlem dakikalar sonrasında da geçerliliğini sürdürmelidir. Bu nedenle bakmasak bile geçmiş gözlemlerimiz ışığında o nesnenin hâlâ orada olduğuna inanırız.

Tercihlerimiz gerçekliğimizi şekillendirir, bireysel tercihlerimizle yaptığımız her gözlem toplum seviyesinde kendisine karşılık bulur. Böylelikle insanlar algılarını, çevrelerini ve gerçekliklerini birbirine bağlar. Baştaki soruların cevapları ise işte bu noktada saklıdır. Gözlemediğimiz yerlerde bile süren bir gerçeklik olduğunu biliriz. Çünkü o gerçekliği dolaylı olarak başkası üzerinden algılarız. Toplum içinde bulunmadığımızda ise geçmiş gözlemlerimiz ışığında tahmin yürütürüz ve bu tahminlerimizin doğru olmasını dileriz. Tekil gerçeklik böylelikle oluşturulmuş olur ve herkes baktığı şeyi ortak olarak görebilir.

İletişimde verimi en yüksek seviyede sağlamak, kişilerin anlatmak istediklerini sağlam ve yanlışsız bir şekilde algılayabilmek ancak

birlikten çok bir
olumun olabilir

Çünkü terimler, isimler, sıfatlar ve kelimeler anlatılmak istenen şeyi belirli kalıplara sokacak, nesnenin “varlığını” daha dar bir alt kümeye hapsedecektir. Oysaki anlatılan cisim kozmostan, gözlemleyebildiğimiz ve gözlemleyemediğimiz bütün evrenlerden bir parça taşımaktadır. Verilen isim ise onun sadece küçük bir parçasını açığa çıkartmakta, cismin bütünlüğünü taşıyan diğer özelliklerini karanlığa gömmekte ve varlığını basit kelimeler bütününe indirgeme zorunluluğuna itmektedir. Tamamlayıcı parçaları olmadan, sahip olduğu küçük bir kısmı ile incelenen bu nesnenin gerçekliğinin sadece maddesel bağlamda gözlenen kadar olduğunu düşünmek fazlasıyla eksik ve bir parça yanlış olacaktır. Elektronun aynı anda hem dalga hem de tane-cik özelliğini barındırabilmesi gibi isimlendirilmediği sürece nesnelere aynı anda bütün gerçekliği kendi bünyesinde bulundurmaktadır. Fakat gözlemlendiği, isimlendirildiği veya sadece düşünüldüğünde bile gerçeklik bozulacak, süperimpozisyondaki kozmos gözlemcinin isteğinde içinde barındırdığı daha küçük ve algılanabilir parçaya dönüşecektir. Cismin anlamındaki bu daralma iletişimi etkileyecek, böylelikle konuşma her seferinde eksik her seferinde anlatılmak istenenden uzak kalacaktır.

Maddi bir dünyada var olmak, algıların, (bakılan, görülen) cisimlerin de maddi olması gerekliliğini vurgular. Oysaki baktığımız şeyi olduğu gibi “saf” varlığı ile görebilseydik basit bir sandalye bile nefesimizi kesmeye yeterdi. Çünkü o basit ağaç parçası bütün kozmosu içerir. Her bir dönüşü sayısız galaksileri ve her bir kıvrımı engin evrenin öteki ucunu gösterir.

Zaman ve mekân kavramları insanın çevresini algılamasını, etrafındakileri ölçebilmesini ve sınıflandırabilmesini sağlamıştır. Bu ölçüm beraberinde kalıpları ve olması gerekli kılınan değerleri de peşi sıra sürüklemiştir. Böylelikle algılanan her cisim, isimlendirilen her madde, üst varlıklarından daha dar alt kümelerine indirgenmek zorunda bırakılacaktır. Barındırdığı kozmos basit bir ağaç parçası gerçekliğinde gözlemcide tezahür edecektir. Oysaki her yaratılış kalıp-

ların ötesinde, gerçekliğin temelinde mükemmel ve kusursuzdur.

Somut veya soyut kavramları isimlendirmek insanın etrafından akıp geçen yaşamı anlamlandırabilmesini sağlar ve insanın anlamlandırma dürtüsü bunu yapmayı zorunlu kılar. Olguların anlaşılması ise kişinin zihinde karşılık bulmasına bağlıdır. Kelimeler, bu noktada zihindeki imgenin algılanmasını sağlamaktadır. Kişi gördüğü şeyi isimlendirerek onu daha önce gördükleriyle kıyaslayacak, karşılaştıracak ve zihninde onu anlamlandıracaktır. Dolayısıyla içinde yaşadığımız dünyanın nasıl işlediğini kavrayabilmek ve açıklayabilmek için insan zihni kelimelere ihtiyaç duymaktadır. Dahası, bu farkında-

lığın diğer insanlara aktarılması ise yine sözcük grupları ile sağlanabilir. Öğrenme ve öğretme isteği nesnelere sınıflandırma ve isimlendirme ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Toplumlar bilimsel ilerlemeyi sağlayabilmek için ortak terimler kullanmıştır.

Ortak amaçlar ve mutualist ilişkiler, insanları topluluk olarak yaşamaya iten temel sebeplerden bazılarıdır. Toplum içinde yaşayan her bireyin çıkar sağladığı diğer bireyle iletişimde olması zorunlu bir ihtiyaçtır. Konuşma dili bu noktada ortaya konulmuş bir çözüm olarak görülebilir. Çeşitli sesler ve bu seslerin zihinde oluşturduğu imgeler bireyler arasındaki asgari iletişimi sağlamaktadır. Bu durumda, toplumda yaşayan ve iletişim kurma zorunluluğu bulunan bireylerin, bu zorunluluğu yerine getirebilmeleri için en temel noktada terim ve

isimlerin bireylerin zihninde ortak bir imge oluşturması gereklidir. Başka bir deyişle toplumda yaşayan kişilerin iletişim durumunun sağlanması ve devam etmesi ancak önceden belirlenmiş terimlerin kişilerde karşılık bulan ortak imgeleriyle sağlanabilir. Bu durumda kelime ve isimlerin gerekliliği açıktır. Fakat isimlendirme iletişimi bozduğu için aslında aktarılmak istenen durum aktarılamayacaktır. Çünkü insan, kavramları veri, kendi sözcüklerini de gerçek şeyler yerine koymaya eğilimlidir.

Anlatmak istediğimiz şeyi “anlattığımız” için, anlatılmak istenen şey hiçbir zaman anlaşılmayacaktır.

Yaşamı anlamak, onu irdelemek ve akla yatkın hâle getirebilmek için gösterdiğimiz her çaba aslında yaşamı kendi doğasında anlamsızlaştırıyor, birbirinden bağımsız parçalara bölüyor ve paradoks hâline getiriyor. Bütünü bozmadan bütünün bir parçası olamamamız algımızın sınırlarını kapatıyor, bizi bozulmuş bir gerçekliği kabul etmeye mecbur bırakıyor. İnsanoğlu ise bu bozduğu gerçeklik içinde tutarlı parçaları buluyor, bağlıyor ve eğer bozulmasaydı bütünün nasıl görüneceğinin hesaplarını yapıyor.

İşte böylesine bir yaşamda kişiler iletişime devam edebilmek için gerçekliğin doğasını zorlamıyor, olgulara olabildiğince kapsayıcı isimler veriyor ve asgari düzeyde yaşamlarına devam ediyor.

Kendi sözlerimizle kısıtladığımız dünyamızda algıladığımız gerçeklik aslında olduğu formunu ne kadar yansıtıyor?

Kendi sözlerimizle kısıtladığımız dünyamızda algıladığımız gerçeklik aslında olduğu formunu ne kadar yansıtıyor?

Eğer hiçbir kısıtlama ve kalıp olmasaydı gerçekliğimiz bize nasıl görünürdü? İsimler ve terimler olmasaydı algılamamız mümkün olabilir miydi? Yaşadığımız maddi evrende, kendi zihnimiz ve kelimelerimizden oluşan kalıplarda hapsolmuş durumdayız. “Algı”nın yolu kelimelerden geçiyor fakat bu yolu yürümenin bedeli ise gerçekliğin kendisi.

ZİRVEYE DOĞRU ...

GYÜ Endeksinde 29. Sıradayız.

29

35

2018 yılında Üniversite Sanayi-İşbirliğinde yapılan Ar-Ge ve yenilik projeleri sayısı 35'tir.

20

74 TÜBİTAK-ARDEB Proje önerisinden 20 tanesi desteklenmiştir.

04

Vakıf üniversiteleri arasında projesi en çok desteklenen ve fon aktarılan (11.7 milyon TL) 4. Üniversite olmuştur.

02

Uluslararası işbirliği ile yapılan Ar-Ge ve yenilik proje sayısı 2'dir.

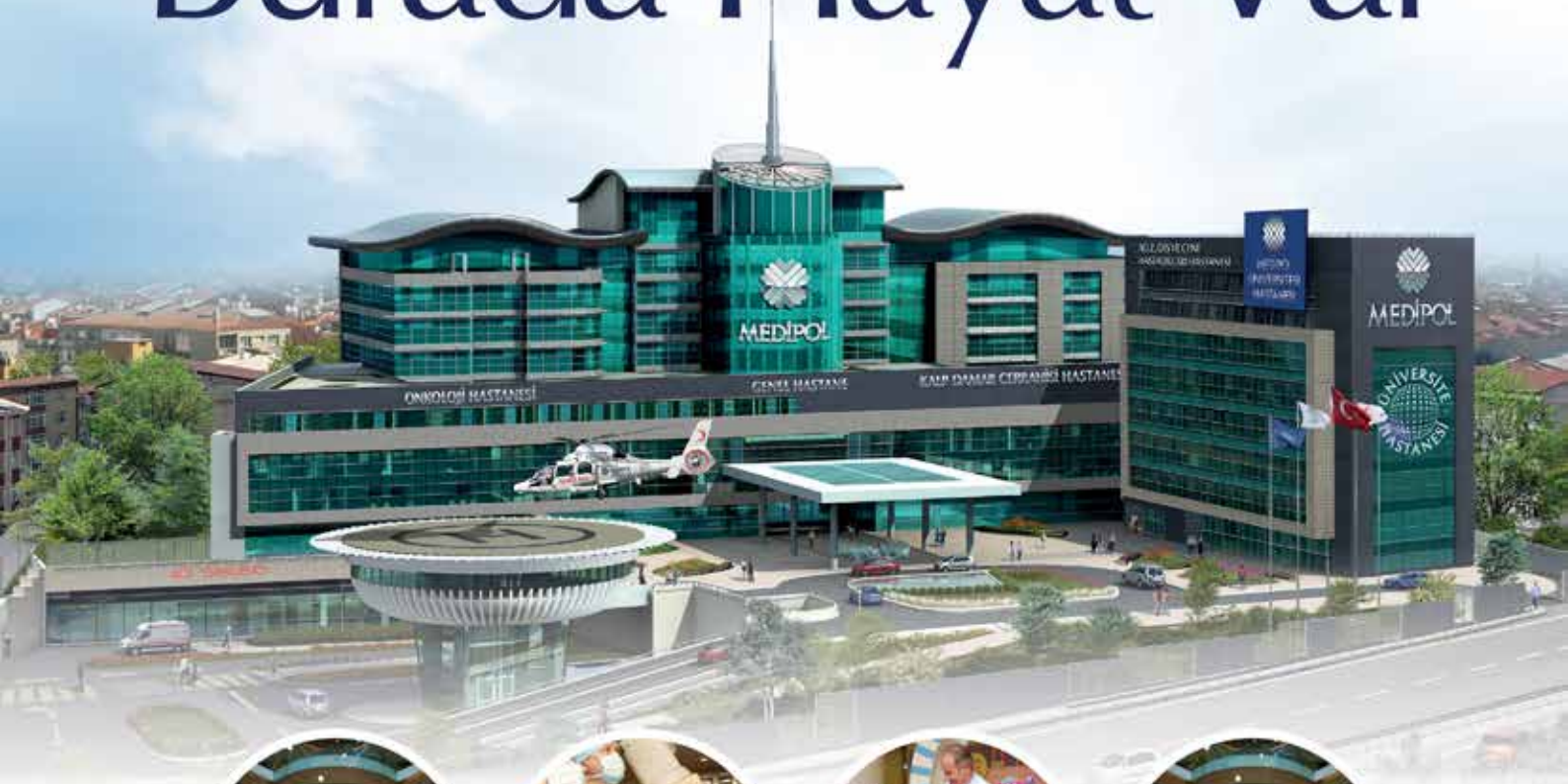
324

324 adet buluş bildirim sayısı, 38 adet ulusal patent başvurusu, 7 ulusal patent tescili, 16 uluslararası patent başvurusu ve 1 adet uluslararası patent tescili bulunmaktadır.

2018 Yılında Girişimcilik Merkezimiz Kuruldu.

...İLERLİYORUZ.

Burada Hayat Var

GENEL
HASTANE

KALP-DAMAR CERRAHİSİ
HASTANESİ

ONKOLOJİ
HASTANESİ

DIŞ
HASTANESİ

Medipol Mega Üniversite Hastanesi, Türkiye'nin en büyük sağlık kompleksi 4 hastaneye ev sahipliği yapıyor.

Medipol Mega Üniversite Hastanesi; Genel, Kalp - Damar Cerrahisi, Onkoloji ve Diş hastanelerini bir arada bulandıran bir üniversite hastanesi olarak Türkiye'nin en büyük özel sağlık yatımıdır. Türkiye'nin en fazla branş sayısına sahip hastanelerinden biri olan Medipol Mega Üniversite Hastanesi, 24 saat boyunca ileri teknoloji ve multidisipliner yaklaşım ile her türlü sağlık hizmetini tek çatı altında sunmaktadır.

Medipol Mega Üniversite Hastanesi uzman akademik kadrosu, gelişmiş tıbbi ekipmanı, modern mimarisi, akıllı binaları ve yeni nesil teknolojisi ile hizmet vermektedir.